

**Бернска Конвенција за заштиту књижевничких и уметничких дела и њене ревизије,
1928.**

Садржај

Предговор

I Увод

II Прописи у Берлину ревидиране Бернске Конвенције

III Додатни протокол од 20. марта 1914 односећи се на Р. Б. К.

IV У Риму ревидирана Бернска Конвенција

V Оригинални текст у Р. Р. Б. К. са преводом

Примедбе

347.78

36048

BERNSKA KONVENCIJA

ZA ZAŠTITU KNJIŽEV-
NIČKIH I UMETNIČKIH
DELA I NJENE REVIZIJE

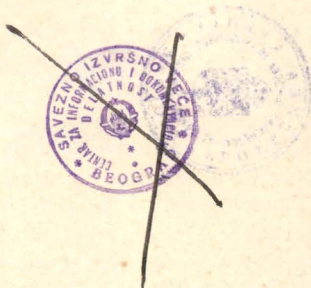
БЕРНСКА КОНВЕНЦИЈА

ЗА ЗАШТИТУ КЊИЖЕВНИЧКИХ И УМЕТНИЧКИХ ДЕЛА
И ЊЕНЕ РЕВИЗИЈЕ

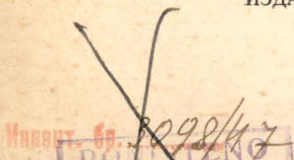
Др ЈАНКО ШУМАН

ПРЕДСЕДНИК УПРАВЕ ЗА ЗАШТИТУ ИНДУСТРИЈСКЕ
СВОЈИНЕ

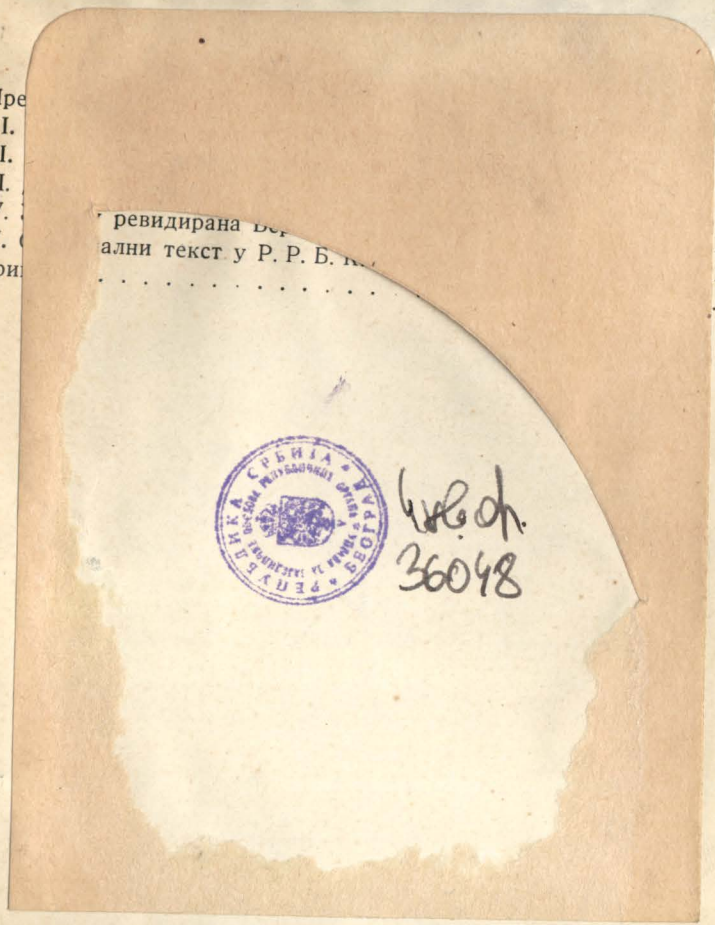
БЕОГРАД 1928

ИЗДАЊЕ ПИШЧЕВО — КРУНСКА УЛИЦА 14

Пре		
I.	.....	3
II.	.....	5
III.	.....	8
IV.	.....	47
V.	.....	52
При	.....	113
	.....	135

Предговор.

Како се наша администрација сада бави са доношењем једног закона о заштити књижевничких и уметничких дела — законски пројект већ лежи спремљен у Министарству Просвете — и како предстоји заједно са доношењем овога закона приступ наше земље Међународној Бернској Конвенцији о заштити књижевничких и уметничких дела, сматрао сам за умесно, да напишем ово дело, које ће наше правничке, књижевничке и уметничке кругове упознати са садржајем и циљевима Бернске Конвенције и њених постепених ревизија.

Конгрес Међународне Асоцијације књижевничких и уметничких дела, који се одржава 27. до 29. септембра о. г. у Београду, мени је један разлог више, да се пожурим са обелодањењем овог дела.

*

Que cette oeuvre modeste soit une preuve de l'effort fait par notre pays pour entrer dans le cercle des nations qui s'occupent activement des problèmes de la protection des oeuvres littéraires et artistiques, et qui veulent assurer, non seulement à leurs propres citoyens, mais aussi à tous les Unionistes, les bienfaits des Conventions internationales sur cette matière.

À l'occasion de la réunion à Belgrade du Congrès de l'Association Internationale Littéraire et Artistique, je suis heureux aussi de présenter se livre comme un témoignage de respectueux et cordial souvenir aux membres éminents qui sont venus prendre part dans notre jeune capitale à cette manifestation de collaboration intellectuelle et de relations amicales.

Belgrade, le 7 septembre 1928.

Dr. Janko Šuman.

I. Увод.

Како само народна заштита ауторског права не пружа аутору савршену заштиту својих дела, дошло је до међународне заштите ауторских права. Ова међународна заштита, која иначе није општа, важећа за све државе света, још је врло млада, пошто је се и сама заштита ауторских права развила тек прошлог столећа.

Иницијативу за међународну заштиту ауторских права узели су конгреси књижевника у Брислу (1858) и Анверсу (1877). Важан напредак донела је светска изложба у Паризу год. 1878., на којој се је одржао конгрес књижевника, који се нарочито бавио међународном заштитом ауторског права. Правник Ed. Clunet на конгресу уметника предложио је следећу резолуцију, која је примљена: *«Il est à désirer qu'il se constitue entre les divers Etats de l'Europe et d'outre-mer une Union générale qui adopte une législation uniforme en matière de propriété artistique.»* На Париској светској изложби установила се је и *l'Association littéraire internationale*, која се од год. 1884. зове *l'Association littéraire et artistique internationale* и која се је у главном старала за међународну заштиту ауторског права и за оснивање Савеза. Овој асоцијацији припада заслуга што је 9. септембра 1886. коначно примљена Бернска Конвенција, која је на 2 предходним конференцијама припремљена. Ова Бернска Конвенција, којом се оснива један међународни Савез за заштиту књижевничких и уметничких дела (*Convention concernant la création d'une Union internationale pour la protection des oeuvres littéraires et artistiques*), потписана је била од 10 држава (Немачке, Белгије, Шпаније, Француске, Велике Британије, Хаити, Италије, Швајцарске, Туниса и Либерije) и ступила је на снагу 5. децембра 1887. Задатак ове конвенције, који је остао и данас исти, био је, да свака земља Савеза свима делима, припадајућим Савезу, призна исту заштиту као својим држављанима. Други прописи, као н. пр. да је заштита зависна од испуњавања услова и формалности, прописаних законодавством земље порекла, да је право аутора односно превода његовог књижевничког дела ограничено, били су накнадним ревизијама Бернске Конвенције промењени.

Самим текстом Б. К.¹ предвиђају се периодичне ревизије конвенције. Прва конференција за ревизију била је у Паризу 1896. год., где су се скупили 15. априла заступници 24 држава. Наместо измене саме конвенције примљена су била следећа акта: 1. један допунски акт, у коме се мењају разни прописи конвенције (*Acte additionnel*), 2. једна изјава о објашњењу, којом се тумаче извесни прописи конвенције и допунског акта (*Déclaration interprétative*), 3. низ жеља за будућност. Допунски акт и декларација, потписане 4. маја 1896. Међусобно чине самосталне акте, како је било препуштено уговарајућим земљама, да приме или један или други акт. У Паризу закључене промене нису од велике важности. Важно је раширивање права превода за време трајања оригиналног дела под претпоставком, да је аутор за време од 10 година, пошто је изашло оригинално дело, сам издао у једној земљи Савеза један превод на дотичном језику. Допунски акт и декларација су биле ратификоване 9. септембра 1897., први је био ратификован од свих савезних држава изузев Норвешке, друга била је ратификована од свих држава, изузев Вел. Британије; оба акта ступила су на снагу 9. децембра 1897.

Друга конференција за ревизију Б. К. била је у Берлину. Састала се је 14. октобра и закључила се је 14. новембра 1908. год. 15 Савезних и 19 других држава ван Савеза било је заступљених. Измене учињене на Берлинској конференцији биле су врло важне. Прво примио се је јединствени текст, чиме је конвенција постала прегледна. Од стварних измена треба навести следеће: Не тражи се више за заштиту у другој земљи Савеза, да су испуњени услови и формалности прописани законодавством земље порекла. Врста заштићених дела се повећава (архитектонска дела, дела уметности примењена у индустрији, фотографска, кинематографска дела). Право преводача постаје једна врста ауторског права, заштита новинарских чланака се побољшава, јавно извођење дела представља и без забране искључиво право аутора, принципијелно се признаје право композитора, да даје дозволу за пренос његовог дела на механичке музичке инструменте и за јавно извођење његових пренесених дела, и др. Ратификација је извршена 9. јуна 1910. год. у Берлину, ревидирани акти ступили су на снагу 9. септембра 1910. год. Као место идуће конференције изабрао се је Рим.

У Берлину ревидирану Б. К. ратифицирало је са важношћу од 9. септембра 1910 следећих 12 земаља, које су већ биле чланови Савеза приликом потписа ове конвенције 13. новембра 1908. год.: Немачка, Белгија, Шпанија, Француска, Хаити, Јапан, Либериа, Луксембург, Монако, Норвешка, Швајцарска и Тунис. Следеће 4 државе истотако чланови Савеза за време потписа ове конвенције извршиле су ратификацију

после 9. септембра 1910. и то: Данска са важношћу од 1. јула 1912., Вел. Британија са важношћу од 1. јуна 1912., Италија са важношћу од 23. децембра 1914. и Шведска са важношћу од 1. јануара 1920. год.

Приступило је накнадно у Берлину 1908. ревидираној Б. К. следећих 11 држава, које за време потписа Р. Б. К.² још нису биле чланови Б. К.: Аустрија од 1. октобра 1920., Бразилија од 9. фебруара 1922., Бугарска од 5. децембра 1921., слободна варош Данциг од 24. јуна 1922., Грчка од 9. новембра 1920., Угарска од 14. фебруара 1922., Мароко (изузев шапањолску зону) од 16. јуна 1917., Холандија од 1. новембра 1912. (колоније: Индија, Кирасо и Суринам приступиле су 1. априла год. 1913.), Пољска од 28. јануара 1920., Португалија од 29. марта 1911., Чехословачка од 22. фебруара 1921.

Али текст Р. Б. К. не важи без изузетка за све савезне државе, које су ратифицирале или накнадно приступиле Р. Б. К., има држава које су себи у смислу чл. 27. Р. Б. К. резервисале право, да ће примењивати некоје прописе првобитне Б. К. од 9. септембра 1886. односно допунског акта (*Acte additionnel*) или изјаве (*Déclaration interprétative*) од 4. маја 1896., и ново приступајуће државе имају исту могућност, ако учине своје резерве у моменту кад приступе Савезу (чл. 25.). Према томе код примењивања Б. К. треба имати у виду две категорије Савезних Држава.

1. Земље које су примиле Р. Б. К. без резерве: Немачка, Аустрија, Белгија, Бразилија, Бугарска, Данциг, Шпанија, Хаити, Угарска, Либериа, Луксембург, Мароко, Монако, Пољска, Португалија, Швајцарска, Чехословачка, дакле 17 земаља;³

2. Земље, које су примиле Р. Б. К., али стављајући једну или више резерви: Данска, Француска, Велика Британија, Грчка, Италија, Јапан, Норвешка, Холандија, Шведска, Тунис, дакле 10 земаља.

Резерве учињене од стране земаља, наведених под 2, изнећемо код појединих чланова Р. Б. К. цитирајући односне текстове првобитне Б. К. односно допунског акта и декларације од 4. маја 1896.

Сем међународног Савеза, закљученог Б. К., постоје још два друга међународна Савеза за заштиту књижевничких и уметничких дела, то су конвенција, закључена од јужно-америчких држава 11. јануара 1889. у *Montevideo* и конвенција закључена од Америчких држава у *Buenos Aires* 1910., ревидирана фебруара месеца 1928. у Хавани. Природно да постоји жеља и воља, да се здруже сви међународни Савези у један. У том погледу примила је Међународна Конференција о заштити књижевничких и уметничких дела у Риму једну жељу (*voeu*) изнету од стране Бразилијанске и Француске делегације.⁴

II. Прописи у Берлину ревидиране Бернске Конвенције.

Као официјелни текст Б. К. употребљен је француски језик, који је и официјелни језик међународног бироа за заштиту књижевничких и уметничких дела у Берну (чл. 21.) и који се обично употребљава на међународним конференцијама одржаним периодично за ревизију Б. К. у смислу чл. 24.

У следећем износи се француски текст Б. К. с преводом на наш језик, с примедбама и објашњењем у колико то сама материја захтева.

Art. 1.

Les Pays contractants sont constitués à l'état d'Union pour la protection des droits des auteurs sur leurs oeuvres littéraires et artistiques.

Овим чланом устанавља се Савез за заштиту ауторских права уговарајућих земаља. Ауторска права односе се на књижевничка и уметничка дела. Које квалитете треба да испуне ова дела, да би могла да уживају законску заштиту, конвенција не одређује, јер је опште тешко у материји умних производа у разним гранама човечјег рада дати једну дефиницију, која би могла остати стабилна код непрестаног развитка умне делатности. Треба само уочити нове производе ума н. пр. кинематографа, инструменте за механичку репродукцију гласова, радиографију и т. д. — што значи сталну флукуацију појмова ауторског права. Без сумње треба, да књижевничко односно уметничко дело има нарочите особине, једну врсту оригиналности, која правда могућност заштите. Умни производи књижевности и уметности имају у главном за циљ, да делују на ум, интелект или на естетичко чувство других лица. Оправдано је према томе, да се препусти пракси и јудикатури, да се појмови књижевничких и уметничких дела растумаче и разјасне. У чл. 2. конвенције наведене су разне врсте књижевничких и уметничких дела.

Члан 1.

Уговарајуће Земље образују Савез за заштиту ауторског права на њихова књижевна и уметничка дела.

Чл. 1. говори о уговарајућим земљама. На другим местима н. пр. у чл. 27. или 30. се говори о државама (Les Etats), али ова разлика је без важности.

Art. 2.

L'expression »oeuvres littéraires et artistiques« comprend toute production du domaine littéraire, scientifique ou artistique, quel qu'en soit le mode ou la forme de reproduction, telle que: les livres, brochures et autres écrits; les oeuvres dramatiques ou dramatico-musicales, les oeuvres chorégraphiques et les pantomimes, dont la mise en scène est fixée par écrit ou autrement; les compositions musicales avec ou sans paroles; les oeuvres de dessin, de peinture, d'architecture, de sculpture, de gravure et de lithographie; les illustrations, les cartes géographiques; les plans, croquis et ouvrages plastiques, relatifs à la géographie, à la topographie, à l'architecture ou aux sciences.

Sont protégés comme des ouvrages originaux, sans préjudice des droits de l'auteur de l'oeuvre originale, les traductions, adaptations, arrangements de musique et autres reproductions transformées d'une oeuvre littéraire ou artistique, ainsi que les recueils de différentes oeuvres.

Les Pays contractants sont tenus d'assurer la protection des oeuvres mentionnées ci-dessus.

Les oeuvres d'art appliqué à l'industrie sont protégées autant que permet de le faire la législation intérieure de chaque pays.

Члан 2.

Израз »књижевна и уметничка дела« обухвата све производе књижевне, научне и уметничке области без обзира на начин и облик репродуковања, као: књиге, брошуре и остале списе; драмска или драмско-музичка дела, хореографска и пантомимска дела, чије је представљање утврђено писмено или на други начин; музичка дела са или без текста; дела из области цртања, сликарства, архитектуре, вајарства, резања (грауре) и литографије; илустрације, географске карте; планови, скице и пластична дела, која се односе на географију, топографију, архитектуру и на науке.

Заштићени су као оригинална дела, без уштрба права аутора оригинала, преводи, подешавања, музички аранжмани и друге репродукције прерађене из каквог књижевног или уметничког дела, као и збирке разних дела.

Уговарајуће земље обавезне су да штите горе именована дела.

Уметничка дела примењена у индустрији заштићена су у колико то дозвољава унутрашње законодавство сваке земље.

Набрајање разних врста дела, која спадају у дела књижевности и уметности у 1. ставу чл. 2. није потпуно, јер сама конвенција допуњује овај број још у чл. 3. делима фотографије и у чл. 14., став 2., делима кинематографије. Зашто ова дела нису набројана у чл. 2. касније ће се разложити.

Али не само у чл. 2. набројана дела су у земљама Савеза *iure conventionis* заштићена него и сви производи књижевне, научне и уметничке области, како то овај члан у почетку изрично каже, набројане врсте дела према томе служе само као пример и нису исцрпне. Која дела спадају под књижевничка, која под уметничка дела није систематски проведено, али може се казати, да су ова умна дела, која се произведу у главном пером, дакле и гласбена (музичка) дела, књижевничка дела, а дела која се произведу обично другим средствима уметничка дела.

Свака савезна земља дужна је, кад се тражи заштита према Б. К., да дела по набројаним врстама заштити, ма да се ова заштита по народном закону о ауторском праву не предвиђа. Међународни пропис је пречи него народни закон. Друкчије је, кад је нека држава н. пр. Норвешка себи резервисала примену Б. К. по другом тексту.⁵

Напротив свака је земља Савеза слободна да решава, да ли се може неком делу, које према врсти спада међу дела која се по чл. 2. заштићују, у конкретном случају признати квалитет једног књижевничког или уметничког дела. Дакле једна савезна држава не може, кад се *iure conventionis* тражи заштита неког архитектонског дела, одбити заштиту због тога, што народни закон не познаје заштиту архитектонског дела, него само у случају, кад образложи, да се дотично дело не може сматрати као архитектонско дело.

Без важности је за признање заштите дела набројаних у чл. 2. да ли је дотично дело по законодавству земље порекла (чл. 4., ст. 3.) заштићено. Уживање ових права независно је од постојања заштите у земљи порекла (чл. 4., ст. 2.). Законодавство земље порекла у главном је само од важности у погледу трајања ауторског права (чл. 7., ст. 2.), на сва друга питања законодавство земље порекла нема више утицаја. Према томе се може *iure conventionis* тражити заштита за дело, које не спада у врсту заштићених дела нити по законима земље порекла, нити по законима земље, где се заштита тражи.

Други став чл. 2. говори о преради неког књижевничког или уметничког дела. Конвенција набраја само главне обраде, које се догоде, тако преводе, подешавања, музичке аранжмане и наводи још друге репродукције прерађене из каквог књижевничког или уметничког дела, као и збирке разних дела. Израз друге репродукције прерађене из каквог књижевничког или уметничког дела дозвољава најширу интер-

претацију. Мисли се у главном на копирање дела ликовне уметности другим поступком уметничке вештине као н. пр. на копирање неког дела вајарства сликарством, гравуром и сл. Овај став није особито јасан, он каже, да су прерађена дела заштићена као оригинална дела, али без уштрба права аутора оригиналног дела. Нема сумње, да може да служи неко оригинално дело неком другом књижевнику или уметнику само као углед или узор, према коме он ствара неко сасвим ново оригинално дело; у том случају не може бити говора о копији неког оригиналног дела него само о самосталном оригиналном делу. Нарочито налазимо у уметности толико дела, која су слична нарочито с обзиром на приказиван сиже (митолошки или хисторички догађај), али не може се говорити, да је једно дело копија другог него према особености, манира самог рада представља свако дело један оригиналан рад.

Смисао 2. става овог члана биће јаснији, кад се обазремо на друге прописе Р. Б. К., н. пр. на чл. 8. и 12. У чл. 8. стриктно се каже, да има аутор за све време трајања права свога оригиналног дела, искључиво право, да сам преведе своје дело или да даје дозволу за превођење својих дела. Без сумње превод једног дела пада исто тако као друге у ставу 2. овог члана наведене делатности у прераду неког књижевничког или уметничког дела и исто право, које има аутор једног књижевничког дела, да има искључиво право, да сам преведе своје дело или да може другоме дати дозволу за превод, има и аутор сваког другог заштићеног дела право, да може сам извршити прераду свога дела или другоме дозвољавати прераду. Да је ово разлагање тачно види се из прописа чл. 12., који каже: »Нарочито се сматра као недозвољено репродуковање, на које се примењује ова конвенција, индиректно недозвољено присвајање неког књижевног или уметничког дела, као што су адаптације, музички аранжмани, прераде романа, новеле или поезије у позоришни комад или обратно итд., када то није ништа друго но репродукција тог дела, у истом или другом облику, са изменама, додавањем или скраћивањем, која нису битна и не дајући особине једног новог оригиналног дела.«

Према изложеном смисао 2. ст., чл. 2. је овај, да је прерада једног књижевничког или уметничког дела заштићена као оригинално дело, кад је прераду извршио сам аутор или лице, које је добило дозволу од стране аутора оригиналног дела. Разуме се, да се овај пропис односи само на дела, која још уживају заштиту ауторског права. Кад је дело по истеку заштитног доба постало опште добро, прерада дела је слободна и прерађивач може за свој умни рад тражити заштиту у смислу 2. ст., чл. 2. Тако ужива филолог, који приређује један стари латински текст за школску употребу,

или скупљач, који збира старе народне песме и издаје их у нарочитој збирци, сва права аутора предвиђена Б. К.

Ставом 3. се налаже земљама Савеза, да штите у чл. 2. наведена дела, разуме се, кад се заштита тражи *jure conventionis* то јест, у колико се тиче аутора других савезних земаља. Што се тиче својих држављана меродавно је народно законодавство сваке земље.

У ст. 4. не признаје се делима уметности примењеним у индустрији заштита дела уметности, него она заштита, коју унутрашње законодавство сваке земље предвиђа. То значи, кад нека земља признаје овим уметничким делима примењеним у индустрији само заштиту као индустријски модел, странац, који у своји земљи ужива ауторска права уметничког дела, не може у овој земљи тражити исту заштиту без икаквих формалности (чл. 4., ст. 2.), него мора, кад има рачуна, да му се ово у индустрији примењено уметничко дело заштити у другој земљи, тражити заштиту модела и испунити све услове и формалности, прописане у овој страни земљи.

У последње време развио се је, у културним земљама, уметнички обрт, који води рачуна о томе, да се предмети употребе чак у кући израде на начин, који одговара осећању за лепоту и уметност. Кад ови предмети уз своју практичну сврху прикажу уметничку лепоту облика, нема разлога, да се њима не призна ауторско право уметника. И из другог становишта оправдано је ауторско право на уметничким делима примењеним у индустрији. По народним законима о ауторском праву има аутор искључиво право, да објављује, умножава и ставља у промет своје дело. Према томе се уметнику не може забранити, да своје оригинално дело као предмет индустрије умножава и ставља у промет, исто тако као књижевник своје књижевничко дело даје у штампу и штампане књиге ставља у промет.

Последња Међународна Римска Конференција о заштити ауторског права много је дискутовала о томе, да се дела уметности, примењена у индустрији наброје у 1. ставу чл. 2. конвенције, али како овај предлог није нашао сагласност (*unanimité*, чл. 24., 3. ст.) остало је при старом пропису ст. 4., чл. 2. конвенције.⁶

Народни наш законски предлог о заштити ауторских права признаје изрично уметничким делима, примењеним у индустрији опште ауторско право, које ова дела задржавају, ма да су већ заштићена као индустријски узорак или модел.

Art. 3.

La présente Convention s'applique aux oeuvres photographiques et aux oeuvres

Члан 3.

Ова Конвенција примењује се на фотографска дела као и на дела добивена

obtenues par un procédé analogue à la Photographie. Les Pays contractants sont tenus d'en assurer la protection.

поступком, који је сличан фотографији. Уговарајуће земље, обавезују се да овим делима осигурају заштиту.

По своме садржају спада овај пропис у чл. 2. конвенције. Што постоји за дела фотографије и дела добивена поступком сличних фотографији нарочити члан разјашњује се из историчког развика ове материје. Али и иначе одвајање фотографских дела од дела наведених у чл. 2. оправдано је. Кад би се фотографска дела набрајала у чл. 2. важило би и за њих ограничење као за сва дела наведена у чл. 2., да су заштићена само, кад представљају неко умно дело. Али како нарочито умно или уметничко дело код фотографије није потребно, јер и шепртљанско дело аматера ужива заштиту, ово одвајање је оправдано. Да је се хтело са фотографским делом и делом добивених поступком, сличним фотографији, другчије да поступи него с делима књижевности и уметности, види се из чл. 7., ст. 3., који допушта, да може свака земља Савеза заштитно доба за фотографска дела регулисати према свом нахођењу.

Art. 4.

Les auteurs ressortissants à l'un des pays de l'Union jouissent, dans les pays autres que le pays d'origine de l'oeuvre, pour leurs oeuvres, soit non publiées, soit publiées pour la première fois dans un pays de l'Union, des droits que les lois respectives accordent actuellement ou accorderont par la suite aux nationaux, ainsi que des droits spécialement accordés par la présente Convention.

La jouissance et l'exercice de ces droits ne sont subordonnées à aucune formalité; cette jouissance et cet exercice sont indépendants de l'existence de la protection dans le pays d'origine de l'oeuvre. Par suite, en dehors des stipulations de la présente Convention, l'étendue de la

Члан 4.

Аутори, припадници једне од земља Савеза, уживају у другим земљама као у земљи порекла дела за дела, било не објављена, било која су први пут објављена у једној од земаља Савеза, права која дотични закони сада дају, или ће доцније дати својим грађанима, као и специјална права дата овом конвенцијом.

Уживање и искоришћавање ових права не подлеже никаквим формалностима; ово уживање и искоришћавање независно је од постојања заштите у земљи порекла дела. Према томе, поред одредаба ове конвенције, обим заштите као и правна средства загарантована ау-

protection ainsi que les moyens de recours garantis à l'auteur pour sauvegarder ses droits se règlent exclusivement d'après la législation du pays où la protection est réclamée.

Est considérée comme pays d'origine de l'oeuvre; pour les oeuvres non publiées, celui auquel appartient l'auteur; pour les oeuvres publiées, celui de la première publication, et pour les oeuvres publiées simultanément dans plusieurs pays de l'Union, celui d'entre eux dont la législation accorde la durée de protection la plus courte. Pour les oeuvres publiées simultanément dans un pays étranger à l'Union et dans un pays de l'Union, c'est ce dernier pays qui est exclusivement considéré comme pays d'origine.

Par oeuvres publiées, il faut, dans le sens de la présente Convention, entendre les oeuvres éditées. La représentation d'une oeuvre dramatique ou dramatico-musicale, l'exécution d'une oeuvre musicale, l'exposition d'une oeuvre d'art et la construction d'une oeuvre d'architecture ne constituent pas une publication.

Овај члан је темељ целе конвенције. Заједно са чл. 5. и 6. регулише следећа питања:

1. који се аутор заштићује по конвенцији,
2. како се он заштићује,
3. од којих услова је заштита зависна?

Ад 1. За заштиту аутора могу се употребити два принципа: принцип народности аутора, према коме се аутор нарочите народности заштићује свеједно где је његово дело било објављено; и други принцип према коме се дело заштићује које је било објављено у нарочитој земљи, свеједно којој земљи аутор припада (*princípio de la nationalité de l'oeu-*

тору да брани своја права, искључиво се одређују по законодавству земље где се тражи заштита.

Сматра се као земља порекла дела: за необјављена дела, она којој припада аутор; за објављена дела она где је извршено прво објављивање, и за дела објављена једновремено у више земаља, чије законодавство пружа најкраће време трајања заштите. За дела објављена једновремено у једној земљи изван Савеза и у једној земљи Савеза, ова последња, сматра се искључиво као земља порекла.

Под објављеним делима треба, у смислу ове конвенције, подразумевати издата дела. Представљање драмског или драмско-музичког дела, извођење каквог музичког дела, изложба неког уметничког дела и конструкција неког архитектонског дела не сматрају се као објављивање.

re, *princípio territorial*). Р. Б. К. није ни један ни други принцип консеквентно провела. За необјављено дело важи принцип народности аутора, чим је дело објављено (то јест издато) важи територијални принцип. Одлучан догађај дакле, који одређује примењивање једног и другог принципа је прво објављивање дела. До објављивања се заштићује само Савезу припадајући аутор, по објављивању пак на једној земљи Савеза објављено дело, без разлике којој народности припада аутор. Ово ограничење има следеће важне последице:

а) И аутори припадници Савеза, губе заштиту *iure conventionis*, ако су дела своја објавили први пут у несавезној земљи (чл. 4., ст. 1.).

б) И аутор, који не припада Савезу ужива заштиту, ако своје дело објави први пут у једној земљи Савеза (чл. 6.).

У пракси иде се више за заштиту објављених дела, дакле више се примењује територијални принцип, случајеви примењивања принципа народности аутора су ретки, према став 4. овог члана строго ограничава објављивање дела на случај издавања дела, док се разна приказивања дела, која се врше јавно, не сматрају у смислу овог члана као објављена дела.

Ад 2. Начелно треба свака земља Савеза ауторе, припаднике Савеза, исто тако да заштити као своје сопствене грађане (принцип формалног реципроцитета). Али ово начело добија врло важну допуну с тим што ауторима Савеза треба да се признају још специјална права дата овом конвенцијом. Припадник Савеза има дакле, кад тражи у једној земљи Савеза, ван земље порекла, заштиту својих ауторских права, не само заштиту према законима дотичне земље Савеза (*protection ou traitement national*), него и заштиту, коју пружају императивни прописи саме конвенције (*protection ou traitement unioniste*), ове последње прописе треба примењивати и у случају да народни закон ових прописа нема.

Ад 3. Б. К. у претходним текстовима признала је заштиту у другим земљама Савеза под претпоставком, да су испуњени услови и формалности прописани законима земље порекла. Р. Б. К. не познаје више ове претпоставке. Заштита се признаје независно од тога, да ли постоји заштита ауторског права у земљи порекла или не.

У ставу 1. чл. 4. се говори о правима, која припадници Савеза уживају за своја дела у другим земљама Савеза а не о правима, која уживају у земљи порекла дела. Заштита, коју аутор, припадник Савеза ужива у земљи порекла *iure conventionis*, зависна је од тога, да ли је земља порекла заједно и земља, којој он припада, његова домаћа земља или не. За први случај, који се узима према ст. 3. овог члана увек у обзир код необјављених дела, конвенција нема нарочитог

ИНВЕНТ. БР. 3465

прописа, но овакав пропис у опште није потребан, јер аутор у земљи, којој припада, може тражити заштиту своје земље и без нарочитог прописа у конвенцији. За други случај, кад земља порекла дела није земља којој аутор припада, конвенција има у чл. 5. нарочити пропис, да аутор има у овој другој земљи иста права као аутори, који су њени припадници (*protection nationale*). Дакле у сваком од ових случаја има аутор заштиту, коју уживају држављани дотичне земље, разлика постоји само у томе, да у првом случају не постоји уговорна дужност за примењивање унутрашњег законодавства, но у другом случају конвенција обавезује државе Савеза, да примењују своје унутрашње законодавство.

Земља порекла може, да се мења, шта бива у случају, кад аутор још необјављеног дела мења своју завичајност, јер важи као земља порекла необјављеног дела, земља, којој припада аутор, али практично важнији случај је, кад се дело објави у другој земљи, а не у оној, којој аутор припада. Последице овог другог случаја нека објасни следећи пример. Неки швајцарски композитор пише оперу. Доклегод опера још није објављена (издата) композитор ужива у Швајцарској као земљи порекла заштиту према унутрашњем законодавству (не *iure conventionis*, него на основу швајцарског закона) и у свима другим земљама Савеза заштиту према конвенцији (*protection unioniste*). Композитор накнадно издаје своју оперу код неког књижара у Берлину, с тим постаје Немачка земља порекла, композитор има дакле у Немачкој народну заштиту према члану 5., у свима другим земљама Савеза, закључно у Швајцарској, ранијој земљи порекла, заштиту по конвенцији (*protection unioniste*).

Разлика која постоји у заштити земље, којој аутор припада (*protection nationale*), и заштити, која се прима *iure conventionis (protection unioniste)* је у следећем. Међународна конвенција регулише само односе савезних држава међу собом, а за унутрашње законодавство појединих држава се не брине. Према томе је могуће да уживају припадници савезних земаља у другој земљи Савеза шира права него сопствени држављани ове земље.

Аутор, припадник Савеза, ужива према конвенцији у свима другим земљама Савеза, изузев земље порекла,

а) права, која су у дотичној земљи призната сопственим држављанима,

б) Б. К. призната права и то: на врсту заштићених дела чл. 2. и 3. фотографије, чл. 9. новинарске чланке, чл. 14. кинематографска дела; у погледу обсега заштите: чл. 7. трајање, чл. 8. заштиту превода, чл. 9. забрану прештампавања новинарских чланака, чл. 11., ст. 2. и 3. забрану јавног извођења нарочитих дела, чл. 12. забрану присвајања нарочитих дела, чл. 13. забрану употребљивања музичких дела на механичке

инструменте, чл. 19. привилегије појединих народних закона, односно правног поступка: чл. 15. о легитимацији, чл. 16. о узапћењу.

Према ставу 2., чл. 4., аутор припадник Савеза, за уживање и искоришћавање права, која има *iure conventionis (protection unioniste)*, нема да испуни никакве формалности, дакле ни формалности, које пропише земља, ни формалности које пропише увозна земља — земља Савеза, у којој се заштита тражи. — Само за уживање ауторског права у земљи порекла мора аутор, и ако припадник Савеза, испунити евентуалне законом земље порекла прописане формалности.

Подразумевају се под формалностима сви прописи, које треба испунити пре уживања законом предвиђене заштите. Овамо пада пријава дела, полагање нарочитог броја књижевних дела код власти, изјава разних резерва н. пр. у погледу превода или јавног представљања, снабдевање примерака дела, намењених промету именом, фирмом, годином издавања.

Уживање и искоришћавање конвенцијом (чл. 4., ст. 1.) признатих права независно је од постојања заштите у земљи порекла. Зависност, која је према ранијим текстовима конвенције постојала од земље порекла, отпала је, али не савим, јер према чл. 7. трајање заштите у увозној земљи не може бити дуже од трајања одређеног од стране земље порекла дела.

Према томе се, у колико конвенција сама друкчије не одређује, обим заштите као и правна средства, којим се аутор може послужити у циљу забране својих права, одређује искључиво по законодавству земље, где се тражи заштита.

Под правним средствима разумеју се сви законски прописи, који постоје за осигурање, чување и спровођење права аутора. Овамо падају у закону предвиђене *praesumptiones* о томе, који се сматра за аутора, о обиму преноса ауторског права, привремене мере приликом повреде ауторског права, тужбе пред грађанским и казним судовима, поништај средстава, којим се је повреда учинила и поништај самих предмета повреде. Разуме се, да аутор мора дозволити, да се иста правна средства, која се законима дотичне земље предvide, употребе и према њему. Тако важи нека законска претпоставка (*praesumptio juris*) и против њега, и зле последице скопчане неоправданом привременом мером погађају и њега.

Став 3. дефинише појам земље порекла. И ако је појам земље порекла Р. Б. К. нешто од своје важности изгубио, ипак мора се узимати у обзир у следећим случајевима:

а) земља порекла меродавна је за питање, да-ли припада једно дело Савезу или не;

б) конвенцијом призната заштита не односи се на земљу порекла (чл. 4., ст. 1.);

в) заштита ауторског права у земљама Савеза не може прекорачити трајање заштите у земљи порекла (чл. 7. и 18.).

Сматра се као земља порекла:

а) земља, којој припада аутор али само за његова необјављена дела,

б) кад је дело већ објављено, земља, у којој се је дело први пут објавило. Конвенција признаје заштиту само делима, која су била први пут објављена у једној земљи Савеза. Кад се прва објава једног дела извршила први пут у земљи ван Савеза, не може се за ово дело тражити заштита по прописима конвенције. Тек кад се објава оваквог дела накнадно изврши у другој форми у једној земљи Савеза, ова земља постаје земља порекла овог дела израђеног у овој конкретной форми. Ако је неко дело било објављено једновремено у више земаља Савеза, сматра се као земља порекла она од ових земаља, чије законодавство пружа најкраће време трајања заштите. За дела једновремено објављена у једној земљи Савеза и у једној земљи изван Савеза, сматра се земља Савеза као земља порекла дела. Подразумева се под једновременим објављивањем објављивање истог дана, пошто је дан — ако нема нарочитих законских прописа — најмања временска јединица, којом се може рачунати у правним пословима.

У ставу 4 прописан је појам објављеног дела. У смислу конвенције се сматра, сасвим различито од обичног појма објављеног дела, као објављено дело само издато дело, дакле онај начин објављивања, који омогућава да се дело може у одговарајућим количинама растурати у ширим круговима. У говору обично се разуме под објављивањем једног дела свака радња или поступак, којим је неко дело приступачно јавности, тако јавно представљање драмског или драмско музичког дела или јавно извођење музичких или кинематографских дела, изложба неког уметничког дела, грађење неког архитектонског дела. Конвенција ограничава појам објављивања неког дела на издавање дела. Очито конвенција сматра друге начине објављивања за сувише површне, да могу учинити по конвенцији тако важну везу са земљом порекла. Из овог ограничења појама »објавити« наступају ове интересантне последице: Аутор припадник Савеза слободно може приказивати своје дело први пут у једној земљи ван Савеза а да с тиме не изгуби савезну заштиту (*protection unioniste*), и аутор који не припада Савезу може своје дело приказивати први пут у једној земљи Савеза, а да с тиме не придобије заштиту према конвенцији. Први губи заштиту по конвенцији издавањем свога дела у земљи ван Савеза, други заштиту по конвенцији добија тек издавањем свога дела у једној земљи Савеза. И дела ликовне уметности и архитектонска дела сматрају се као објављена тек кад су по умножавању дата у промет.

Још једна примедба. Да би објављивање имало у смислу 4. става дејство, треба да се је извршило праведно то јест вољом аутора или његовог пријемника права, и ефикасно, то јест вољом и начином, да се дело у потребним количинама умножава у циљу растурања ширим круговима.

Art. 5.

Les ressortissants de l'un des pays de l'Union, qui publient pour la première fois leurs oeuvres dans un autre pays de l'Union, ont, dans ce dernier pays, les mêmes droits que les auteurs nationaux.

Члан 5.

Припадници једне од земаља Савеза, који своја дела објављују први пут у једној другој земљи Савеза, имају у овој последњој иста права као и аутори, који су њени грађани.

Art. 6.

Les auteurs ne ressortissants pas à l'un des pays de l'Union, qui publient pour la première fois leurs oeuvres dans l'un de ces pays, jouissent, dans ce pays, des mêmes droits que les auteurs nationaux, et dans les autres pays de l'Union, des droits accordés par la présente Convention.

Члан 6.

Аутори, који не припадају ни једној земљи Савеза, који објављују своја дела први пут у једној од ових земаља, уживају у тој земљи иста права као аутори те земље, а у осталим земљама Савеза права, која пружа ова Конвенција.

Садржај ових чланова расправљен је био већ у разлагању чл. 4., са којим су у тесној вези.

Art. 7.

La durée de la protection accordée par la présente Convention comprend la vie de l'auteur et cinquante ans après sa mort.

Toutefois, dans le cas où cette durée ne serait pas uniformément adoptée par tous les pays de l'Union, la durée sera réglée par la loi du pays où la protection sera réclamée et elle ne pourra excéder la durée fixée dans le pays d'origine de l'oeuvre. Les Pays con-

Члан 7.

Трајање заштите, коју даје ова Конвенција, обухвата живот аутора и 50 година по његовој смрти.

Ипак у случају да се не би ово трајање подједнако примило од свију земаља Савеза, трајање ће се одредити законом земље где се тражи заштита, и она не може бити дужа од трајања одређеног од стране земље порекла дела. Према томе

tractants ne seront, en conséquence, tenus d'appliquer la disposition de l'alinéa précédent que dans la mesure où elle se concilie avec leur droit interne.

Pour les oeuvres photographiques et les oeuvres obtenues par un procédé analogue à la photographie, pour les oeuvres anonymes ou pseudonymes, la durée de la protection est réglée par la loi du pays où la protection est réclamée, sans que cette durée puisse excéder la durée fixée dans le pays d'origine de l'oeuvre.

Први став овог члана, који одређује трајање заштите за време живота аутора и за 50 година по његовој смрти, представља до данас само побожну жељу оних земаља Савеза, које већ имају у своме унутрашњем законодавству овај заштитни рок. Унификација у том погледу се није могла постићи ни на последњој Римској конференцији.

Други став доноси начело, да се трајање ауторског права у земаљама Савеза одређује према прописима земље, у којој се заштита тражи са ограничењем, да она не може бити дужа од трајања одређеног од стране земље порекла дела.

Како се рачуна заштитни рок, конвенција сама не каже, али скоро све државе рачунају рокове од 1. јануара године, која следује години у којој се је догодила меродавна чињеница.

Трећи став садржава заправо понављање оног шта је већ у другом ставу прописано. Смисао према томе има само за случај, да се први став јединствено прима од свих држава Савеза, тако да други став отпада. Фотографска или дела добивена на какав начин сличан фотографији по законодавству разних држава не уживају исту дугу заштиту као друга дела књижевности или уметности, према томе је сасвим на месту, да се заштитни рок одреди према законодавству земље Савеза, у којој се заштита тражи. Исто тако лежи у самој природи других у ст. 3. наведених дела, да она не могу уживати исто трајање заштите, ка што је одређује ст. 1. то јест заштиту за време живота аутора и још 50 година по његовој смрти. Посмртна дела према томе у опште не могу да уживају заштиту за време живота аутора, него само извесно време, које је од појединих држава различито одређено. Исто тако оправдано је, да се за анонимна и псеудонимна дела, којих

уговарајуће земље дужне су, да примењују прописе предњег става само онолико у колико се они слажу са њиховим унутарним законом.

За фотографска дела и дела добивена на какав начин сличан фотографији, за посмртна дела, за анонимна или псеудонимна дела, трајање заштите је одређено законом земље, у којој се тражи заштита, али не прелазећи трајање, које је одређено у земљи порекла дела.

аутори нису познати, одреди други заштитни рок, него рок предвиђен у ставу 1. И за ова дела важи начело истакнуто у ставу 2. овог члана, да се трајање заштите одреди од земље Савеза, где се заштита тражи, али не може прелазити трајање одређено у земљи порекла дела.

Art. 8.

Les auteurs d'oeuvres non publiées, ressortissant à l'un des pays de l'Union, et les auteurs d'oeuvres publiées pour la première fois dans un de ces pays jouissent, dans les autres pays de l'Union, pendant toute la durée du droit sur l'oeuvre originale, du droit exclusif de faire ou d'autoriser la traduction de leurs oeuvres.

Члан 8.

Аутори не објављених дела, припадници једне од земаља Савеза, и аутори дела, која су први пут објављена у једној од земаља Савеза, уживају у осталим земаљама Савеза за све време трајања права на оригинално дело, искључиво право да преводите или да дају дозволе за преводите својих дела.

Чл. 8. наравно је за земље Савеза, које су га без резерве примиле *ius cogens*. Аутори, који право из чл. 8. уживају, су исти, које чл. 4.—6. наводи. Према чл. 4., ст. 2. за уживање и искоришћавање овог права превода оригиналног дела не треба испунити никакве формалности.

Искључиво право превода ужива аутор у осталим земаљама Савеза за све време трајања права на оригиналном делу. Право на оригиналном делу може у појединим земаљама Савеза у смислу чл. 7., ст. 2. бити развог трајања. Ако престане у једној земљи Савеза заштита оригиналног дела због тога, што дотична земља има краће доба заштите него земља порекла дела, аутор у овој земљи и нема дужу заштиту односно превода дела.

Ово право превода, које припада самом аутору дела, се разликује од права, које има други преводилац на преводу. Кад је друго лице по претходној дозволи аутора оригиналног дела извршило превод оригиналног дела, овај превод сматра се као оригинално дело и ужива исто право као свако оригинално дело, то значи, да се трајање овог права рачуна по смрти преводиоца (чл. 2., ст. 2.).

У погледу искључивог права аутора за превод свога оригиналног дела постоје у смислу чл. 27. Р. Б. К. резерве разних држава, тако Грчка жели бити везана по чл. 5. Бернске конвенције из год. 1886.,⁸ Италија, Јапан и Холандија приликом ратификације Р. Б. К. изјавиле су, да желе остати везане прописима Б. К. ревидиране 1896. год.⁹

Резерве учињене од једне земље Савеза по принципу реципроцитета, који је основ Б. К., важе не само за њу, него и против ње. Према томе се дела, за која се сматра као земља порекла земља, која је резерву учинила, у другим земљама Савеза, које су Р. Б. К. приступиле без резерве, заштићују само у истој мери, како их заштићује земља са резервом. Кад дакле Грчка према својој резерви аутору призна искључиво право за превод његовог оригиналног дела само за време од 10 година, пошто је изашло у једној земљи Савеза, имају и све друге државе Савеза исто право ограничења заштите према делима, за која важи као земља порекла Грчка.

Art. 9.

Les romans-feuilletons, les nouvelles et toutes autres oeuvres, soit littéraires, soit scientifiques, soit artistiques, quel qu'en soit l'objet, publiées dans les journaux ou recueils périodiques d'un des pays de l'Union, ne peuvent être reproduits dans les autres pays sans le consentement des auteurs.

A l'exclusion des romans-feuilletons et des nouvelles, tout article de journal peut être reproduit par un autre journal, si la reproduction n'en est pas expressément interdite. Toutefois, la source doit être indiquée; la sanction de cette obligation est déterminée par la législation du pays où la protection est réclamée.

La protection de la présente Convention ne s'applique pas aux nouvelles du jour ou aux faits divers qui ont le caractère de simples informations de presse.

Стилизација овог члана није срећна. Нарочито садржај ст. 2. је противан садржају ст. 1. Изгледа неразумљиво кад ст. 1. каже, да се ништа из новина или ревија без дозволе аутора не сме прештамповати у другим земљама и непосредно затим ст. 2. каже, да је прештампавање сваког новинарског чланка (изузев романа у виду фељтона и новела) у другим

Члан 9.

Романи у виду фељтона, новеле и сва друга дела било књижевна, било научна, било уметничка, без обзира на њихов предмет, објављена у новинама или у периодичним часописима једне од земаља Савеза, не смеју се прештамповати у другим земљама без дозволе аутора.

Изузев романа у виду фељтона и новела, сваки новинарски чланак може се прештамповати у другим новинама, ако прештампавање није изрично забрањено. Ипак извор треба да је назначен; правна последица (санкција) за ову обавезу одређена је законодавством земље, у којој се тражи заштита.

Заштита ове конвенције не примењује се на дневне новости или на разне вести, које имају карактер обичних извештаја штампе.

новинама слободно, ако прештампавање није изрично забрањено.

Да би се смисао овог члана могао разумети треба да се зна првобитан текст Б. К. у погледу права прештампавања чланака из новина или периодичких списа. Чл. 7. Б. К. из год. 1886. дозвољава, да се могу сви чланци из новина или ревија, објављени у једној земљи Савеза, прештамповати у оригиналу или у преводу у свима другим земљама Савеза, кад то аутор или издавач нису изрично забранили. За ревије довољно је, да се ова забрана учини на обичан начин у заглављу сваког броја ревије. Али ни у ком случају не може се ова забрана ставити на чланке политичког садржаја или на дневне новости и разне вести.^{9*}

Наравно, да овај пропис чл. 7. првобитне Б. К., који је у најширем смислу дозвољавао прештампавање сваког чланка из новина и ревија, није задовољио ауторе, који нарочито у ревијама објављују великом делом књижевничка, научна и уметничка дела, која би била према другим прописима Б. К. заштићена. Према тексту додатног уговора у Паризу 1896. године овај члан био је измењен на следећи начин: »Романи у виду фељтона, под које спадају и новеле, објављени у новинама или ревијама једне земље Савеза, не могу се прештамповати ни у оригиналу ни у преводу у другим земљама без дозволе аутора или њихових пријемника права. Исто то важи за друге чланке из новина и ревија, кад су аутори или издавачи у самим новинама или ревијама, у којима су изашли, изјавили, да прештампавање забрањују. За ревије довољно је, да се ова забрана изврши на обичан начин у заглављу сваког броја. — Кад нема забране, прештампавање се дозвољава под претпоставком на се назначи извор. — Али ни у ком случају не дозвољава се ставити забрану на чланке политичког садржаја, на дневне новости и разне вести.«¹⁰

Овај текст значи већ признања вредан напредак према првобитном тексту, јер се романима и новелама признаје карактер литерарних дела, заштићених општим прописима Б. К. За све друге чланке изашле у новинама или ревијама важи досадашњи пропис, да се могу прештамповати, кад није прештампавање изрично забрањено. Част аутора у неколико ће се сачувати стиме, што се прештампованим чланцима мора додати извор.

Чл. 9. сада важеће Р. Б. К. иде још даље у заштити ауторског права у погледу чланака објављених у новинама и ревијама, у циљу да изједначи сва друга дела било књижевна, било научна, било уметничка, без обзира на њихов предмет, са романима и новелама, који су већ били заштићени чл. 7. Б. К. из год. 1896. Али овај пропис не значи ништа новог, јер општи пропис чл. 2. нам већ каже, да се под књижевним и уметничким делима подразумевају сви производи књи-

жевне, научне и уметничке области без обзира на начин и облик репродуковања. Према томе ст. 1. чл. 9. могао би лако изостати из текста овог члана а да се не би његов смисао преиначио.

Став 2. овог члана у опште говори само о новинама. Мислило се је, да треба наредити разлику између новина и ревија. За време редакције Р. Б. К. сматрало се је, да служе новине потребама дотичног дана и краја и да садрже дневне новости, нарочито политичке догађаје, док ревије служе интересима извесних кругова, нису одређене нарочитом крају и стоје на вишим нивоу. Према томе нашли су чланци из ревије и нарочита дела која су објављена у новинама своју заштиту у 1. ст. чл. 9., док ст. 2. овог члана дозвољава прештампавање новинарских чланака — изузев романа у виду фељтона и новела — у другим новинама, кад прештампавање не би било изрично забрањено. Из овог прописа морамо закључити, да се новинарски чланци, ако нису изрично забрањени, могу прештамповати само у другим новинама, али не као брошурице или саопштити у збиркама, што би значило повреду ауторског права.

Уосталом задржани су прописи чл. 7. Б. К. из год. 1896., додало се је само, да свака земља, у којој се заштита тражи, одређује правне последице, које наступају, кад се код прештампавања једног новинарског чланка не назначи извор. А овај пропис није потребан, јер свака суверена земља сама одређује санкције, које сматра за потребне, да се држављани покоре законским прописима.

У последњем ставу, који говори о дневним новостима и разним вестима, којим се неће признати заштита као литерарним делима, додата је реченица, »које имају карактер обичних извештаја штампе«, што значи, да се може са дневним новостима, које немају овај обичан карактер, друкчије поступати.¹¹

У погледу чл. 9. учињене су следеће резерве: Остају везане чл. 7. Б. К. из год. 1886. Грчка, Норвешка и Шведска, чл. 7. у Паризу 1896 ревидиране Б. К. Данска и Холандија. Текстови ових чл. су горе споменути.

Art. 10.

En ce qui concerne la faculté de faire licitement des emprunts à des oeuvres littéraires ou artistiques pour des publications destinées à l'enseignement ou ayant un caractère scientifique, ou pour des chrestomathies, est réservé l'effet de la législation des

Члан 10.

У погледу могућности да се на допуштен начин узамљују (личне позајмице) из књижевних или уметничких дела за публикације, намењене настави или које имају научни карактер, или намењене за хрестоматије, меродавно је законодавство зе-

pays de l'Union et des arrangements particuliers existants ou à conclure entre eux.

маља Савеза и посебних уговора, који постоје или који ће се закључити међу њима.

Овај члан ауторитативно не одређује, које позајмице се могу учинити за публикације намењене настави, или које имају научни карактер, или су намењене за хрестоматије, него се позива у том погледу на законодавство земаља Савеза, што већ чл. 4., ст. 1. каже, и на уговоре, који већ постоје међу земљама или који ће се међу њима закључити.

Овај члан би могао лако да отпадне, свакако је сувише узан, предвиђајући позајмице само за циљеве, означене у овом члану, што не забрањује да унутрашње законодавство појединих земаља Савеза дозвољава позајмице и за друге циљеве.

Art. 11.

Les stipulations de la présente Convention s'appliquent à la représentation publique des oeuvres dramatiques ou dramatico-musicales, et à l'exécution publique des oeuvres musicales, que ces oeuvres soient publiées ou non.

Les auteurs d'oeuvres dramatiques ou dramatico-musicales sont, pendant la durée de leur droit sur l'oeuvre originale, protégés contre la représentation publique non autorisée de la traduction de leurs ouvrages.

Pour jouir de la protection du présent article, les auteurs, en publiant leurs oeuvres, ne sont pas tenus d'en interdire la représentation ou l'exécution publique.

Ставом 1. овог члана се можда не уведе у конвенцију заштита аутора драмских или драмско-музичких односно музичких дела, да имају аутори искључиво право јавно представљати своја дела, него се понавља што је већ познато из чл. 4., ст. 1., да имају по Р. Б. К. заштићени аутори или њихова дела у погледу права представљања односно извођења у свакој земљи Савеза исту заштиту као дотични држављани. Према томе унутрашње законодавство у сваком случају меродавно је, да одреди шта је јавно представљање или извођење. Припадници Савеза истотако зависни су од прописа

Члан 11.

Одредбе ове конвенције примењују се на јавно представљање драмских или драмско-музичких дела и на јавно извођење музичких дела, било да су поменута дела објављена или не.

Аутори драмских или драмско-музичких дела за све време трајања њиховог права на оригинално дело, заштићени су против недозвољеног јавног представљања својих преведених дела.

Да би уживали заштиту овог члана, аутори, објављујући своја дела, нису дужни да изрично забране јавно представљање или јавно извођење истих.

постојећих у земљи Савеза у погледу овима права представљања односно извођења дела. Тако има у разним земљама прописа, да се могу у заштићена музичка дела изводити приликом извесних свечаности, добротворних припрема и сл.

Према ставу 2. има аутор искључиво право за све време трајања свога права на оригиналном делу, да јавно представља превод свог дела. Обично ово право је у вези са правом аутора, да за све време трајања свог оригиналног дела има искључиво право за превод свога дела, односно да даје дозволу да може други његово дело превести. Други преводилац дакле и ако је био овлашћен за превод нема право, да представља преведено дело кад нема изричну дозволу аутора оригиналног дела.

У ставу 3. се предвиђа, да аутори нису више обавезани, да изрично забране јавно представљање одн. јавно извођење својих дела, да би уживали заштиту овог члана. С тиме се врло олакша правни положај нарочито композитора, јер разне државе су у своме унутрашњем законодавству захтевале, да морају композитори изрично себи задржавати право јавног извођења својих дела, јер се иначе могу изводити од других лица.

Прописи овог члана обавезни су наравно само за земље, које су без резерве примиле Р. Б. К. Али баш односно овог члана постоје резерве разних држава. Тако је Грчка остала везана чл. 9. Б. К. из год. 1886.¹² 2. ст. овог члана прописује: »Аутори драмских или драмско-музичких дела, или њихови пријемници права, су за време трајања њиховог искључивог права на превод, међусобно заштићени против недозвољеног јавног представљања својих преведених дела.« С тим у вези са резервом учињеном према чл. 8. Р. Б. К., у којој се аутору признаје искључиво право на превод само за време од 10 година, пошто је дело објављено у једној земљи Савеза, признаје Грчка аутору оригиналног дела право јавног представљања његовог преведеног дела само за време од 10 година, пошто је било објављено у једној земљи Савеза. 3. ст. чл. 9. Б. К. из год. 1886. каже: »Прописи чл. 2. (одговара према садржају од прилике чл. 4. Р. Б. К.) примењувају се истотако на јавно извођење музичких дела, која још нису објављена, или већ објављена дела, код којих је аутор или на самом наслову или на заглављу дела изрично прогласио, да је јавно извођење дела забрањено.«

Италија и Холандија, које су у погледу права превода везане чл. 5. Б. К. из год. 1896., везане су истотако 2. ст. чл. 9. Б. К. из год. 1886. и Јапан се сматра везаним ст. 3. чл. 9. Б. К. из год. 1886., што значи, да за уживање права из чл. 11. Р. Б. К. у Јапану треба, да музичко дело садржи на самом наслову или на заглављу дела изричну забрану, да се дело не сме јавно изводити.

Art. 12.

Sont spécialement comprises parmi les reproductions illicites auxquelles s'applique la présente Convention, les appropriations indirectes non autorisées d'un ouvrage littéraire ou artistique, telles que adaptations, arrangements de musique, transformations d'un roman, d'une nouvelle ou d'une poésie en pièce de théâtre et réciproquement, etc., lorsqu'elles ne sont que la reproduction de cet ouvrage, dans la même forme ou sous une autre forme, avec des changements, additions ou retranchements, non essentiels, et sans présenter le caractère d'une nouvelle oeuvre originale.

Овај члан за све савезне државе забрањује плагијат, наводи само неколико случајева, који се најчешће дешавају, али се могу још с другим примерима допунити. Овим прописом се на начин, који је обвезан за све државе Савеза, заштићује умна својина аутора против сваког нелојалног усвајања од стране другог лица. Како је већ у чл. 2., ст. 2. изнесено, може се дело аутора прерадити, али само дозволом аутора, нема ли дозволе аутора, сматра се присвајање умног дела другог као плагијат, који је и у разним народним законима кажњив. Поштење треба да иде тако далеко, да се код позајмљених места из једног књижевничког дела увек цитира аутор и позајмљено дело. О томе имају народни закони нарочите списе и Р. Б. К. у чл. 9., ст. 2. код прештампавања незабрањених новинарских чланака изрично захтева, да се назначи извор.

Art. 13.

Les auteurs d'oeuvres musicales ont le droit exclusif d'autoriser:

1. l'adaptation de ces oeuvres à des instruments servant à les reproduire mécaniquement;

Члан 12.

Нарочито се сматра као недозвољено репродуковање, на које се примењује ова конвенција, индиректно недозвољено присвајање неког књижевног или уметничког дела, као што су адаптације, музички аранжмани, прераде романа, новеле или поезије у позоришни комад или обратно и т. д., када то није ништа друго, до репродукција тог дела, у истом или другом облику, са изменама, додавањем или скраћивањем, која нису битна, и не дајући особине једног новог оригиналног дела.

Члан 13.

Аутори музичких дела имају искључиво право дати дозволу:

1. да се пренесу ова дела на инструменте, који служе за њихову механичку репродукцију;

2. l'exécution publique des mêmes œuvres au moyen de ces instruments.

Des réserves et conditions relatives à l'application de cet article pourront être déterminées par la législation intérieure de chaque pays, en ce qui le concerne; mais toutes réserves et conditions de cette nature n'auront qu'un effet strictement limité au pays qui les aurait établies.

La disposition de l'alinéa 1er n'a pas d'effet rétroactif et, par suite, n'est pas applicable, dans un pays de l'Union, aux œuvres qui, dans ce pays, auront été adaptées licitement aux instruments mécaniques avant la mise en vigueur de la présente Convention.

Les adaptations faites en vertu des alinéas 2 et 3 du présent article et importées, sans autorisation des parties intéressées, dans un pays où elles ne seraient pas licites, pourront y être saisies.

Велики обим, који је узела индустрија музичких инструмената, који музичка дела механички репродукују, захтевао је, да се у Р. Б. К. унесе један пропис, који регулише односе аутора музичког дела према лицу, које репродукцију на механичким инструментима изврши.

Главни и сасвим принципу ауторског права одговарајући пропис унет је у ст. 1. овог члана. Аутори музичких дела имају као сваки аутор искључиво право, да располагају својим умним радом, према томе имају и право да одреде, на који начин се њихова дела екзекутирају и изводе и могу само они дати дозволу, да се пренесу њихова дела на механичке музичке инструменте и да се могу јавно изводити дела помоћу ових инструмената.

Овај ст. 1. се биствено ограничава ст. 2. који дозвољава, да свака земља Савеза може својим унутрашњим законодавством у погледу примењивања прописа ст. 1. одредити резерве и услове, који имају стриктно ограничено дејство за дотичну земљу. Овај став се је нарочито у земљама, у

2. да се могу јавно изводити иста дела помоћу ових инструмената.

Резерве и услови односно примене овог члана могу се одредити унутрашњим законодавством сваке земље, у колико се ње тиче; али све резерве и услови овакве природе имаће само стриктно ограничено дејство за земљу, која их поставља.

Пропис ст. 1 нема повратно дејство, и према томе, не примењује се на дела, у некој земљи Савеза, која су била у тој земљи на забрањен начин пренесена на механичке инструменте пре ступања на снагу ове Конвенције.

Преноси извршени у смислу ст. 2 и 3 овог члана и уведени без дозволе заинтересованих странака у неку земљу где они нису дозвољени, могу бити узапњени.

којима постоји велика индустрија механичких музичких инструмената, искористио у корист дотичне индустрије, ограничавајући право аутора н. пр. у том погледу, да мора, кад је већ дао дозволу за пренос свог дела на механички музички инструмент једноме лицу, сваком другом лицу, које има у земљи исту индустрију, дати исту дозволу (врста принудне лиценце), што наравно иде на штету обима ауторског права у погледу могућности слободног располагања својим делом.

И став 3. овог члана иде у корист индустрије механичких музичких инструмената. Како су била према прописима разних држава музичка дела заштићена против њиховог слободног извођења само кад је дело носило неку изричну забрану, индустрија инструмената за механичку репродукцију музичких дела брзо је освојила музичка дела и пренела их је на музичке механичке инструменте. Оправдано је према томе, да пропис ст. 1. овог члана нема повратно дејство, него ступа на снагу тек ступањем на снагу Р. Б. К. (чл. 29.¹³) односно од дана важности приступа нове државе конвенцији (чл. 25.). Али ово неповратно дејство иде врло далеко и не односи се само на већ израђене механичке музичке инструменте, него се односи на сама музичка дела, која су на забрањен начин била пренесена на механичке инструменте пре ступања на снагу ове конвенције. Према томе се могу оваква дела слободно — ако се томе не противи унутрашње законодавство — и даље преносити на механичке музичке инструменте.

Пропис ст. 4. овог члана је само примена општег прописа чл. 16. на конкретан случај музичких инструмената и ушао је у овај чл. на изричан захтев Италије.

Art. 14.

Les auteurs d'œuvres littéraires, scientifiques ou artistiques ont le droit exclusif d'autoriser la reproduction et la représentation publique de leurs œuvres par la cinématographie.

Sont protégées comme œuvres littéraires ou artistiques les productions cinématographiques lorsque, par les dispositifs de la mise en scène ou les combinaisons des incidents représentés, l'auteur aura donnée à l'œuvre un caractère personnel et original.

Члан 14.

Аутори књижевних, научних и уметничких дела имају искључиво право да дозволе репродукцију и јавно представљање својих дела кинематографијом.

Заштићена су као књижевна или уметничка дела кинематографска извођења, када аутор режиским диспозицијама или комбинацијом представљених догађаја даје делу личне и оригиналне особине.

Sans préjudice des droits de l'auteur de l'oeuvre originale, la reproduction par la cinématographie d'une oeuvre littéraire, scientifique ou artistique est protégée comme une oeuvre originale.

Les dispositions qui précèdent s'appliquent à la reproduction obtenue par tout autre procédé analogue à la cinématographie.

Први став чл. 14. унет је у Р. Б. К. из истих разлога као ст. 1. чл. 13. и ауторитативно одређује да извођење књижевничких, научних и уметничких дела кинематографијом није дозвољено без ауторизације аутора, јер приказивање ових дела није ништа друго него репродукција дела аутора, за што има он искључиво право.

Сасвим нов је став 2. С тиме уживаће кинематографска дела заштиту књижевничких дела, када аутор даје кинематографском делу режиским диспозицијама или комбинацијом представљених догађаја један особан и оригиналан карактер. Мисли се на такозване »кинограме«, које аутор самостално састави из своје фантазије, дакле створи самостално умно дело, или на кинематографска дела, у којима се једна серија догађаја представља у облику, који буди књижевнички или уметнички интерес н. пр. приказивање израде једног индустријског производа, почевши од сировине до коначног продукта, приказивање уметно састављених догађаја. Не сматрају се као кинематографска дела снимљене сцене, снимљене наравне слике без икакве ствараначке делатности. Овакве репродукције помоћу кинематографије могу се примити само као фотографска дела.

Пропис става 3. је само примена у чл. 2., ст. 2. израженог правила на кинематографска дела.

Слично као код фотографије ће се ставом 4. отворити могућност, да се прописи важећи за кинематографска дела прошире и на дела створена другим поступком сличним кинематографији.

Art. 15.

Pour que les auteurs des ouvrages protégés par la présente Convention soient, jusqu'à preuve contraire, considérés comme tels et admis, en conséquence, devant les

Без уштрба права аутора оригиналног дела, кинематографска репродукција неког књижевног, научног или уметничког дела заштићена је као оригинално дело.

Предњи прописи примењују се на репродукције и производе створене ма каквим другим поступком, који је сличан кинематографији.

Члан 15.

Да би се аутори, чија су дела заштићена по овој конвенцији, могли сматрати као такви и према томе били примљени пред судовима разних земаља Савеза, да

tribunaux des divers pays de l'Union, à exercer des poursuites contre les contrefacteurs, il suffit que leur nom soit indiqué sur l'ouvrage en la manière usitée.

Pour les oeuvres anonymes ou pseudonymes, l'éditeur dont le nom est indiqué sur l'ouvrage est fondé à sauvegarder les droits appartenant à l'auteur. Il est, sans autres preuves, réputé ayant cause de l'auteur anonyme ou pseudonyme.

Овај члан установљава *praesumptio juris*, да је онај, чије је име на обичан начин назначено на делу, аутор дела и према томе легитимисан пред властима поступати против подражаваоца. Име треба, да је на обичан начин назначено на делу. То јест његово име треба, да се налази на оном месту где се обично поставља, дакле код књижевничких дела у наслову дела, на крају предговора или на крају самог дела (новинарски чланак, брошура), код дела ликовне уметности обично на доњем крају дела, код јавног представљања, извођења неког драмског, музичког, кинематографског, пантоминског или уметничког дела односно код јавног предавања објава имена аутора на програму, у новинама и т. д. Име не треба да одговара његовом презимену (*nom patronum*), може да је и његов књижевничким или уметничким круговима познати *Pseudonym*. Сликари, вајари и други аутори ликовне уметности имају нарочите своје знакове; кад је овај знак обичан начин, којим он назначује своје дело, еквивалентан је његовом имену. Али супротна страна увек може доказати, да у конкретном случају ова законска претпоставка није тачна.

У случају, кад једно дело није назначено именом аутора, него је изашло анонимно, то јест без имена, или фиктивним именом, псеудонимом, који није познат у књижевничким или уметничким круговима, права аутора може да сачува издавач, чије је име стављено на делу.

Art. 16.

Toute oeuvre contrefaite peut être saisie par les autorités compétentes des pays de l'Union où l'oeuvre originale a droit à la protection légale.

подносе тужбе против подражаваоца својих права, довољно је, док се противно не докаже, да је њихово име назначено на делу на уобичајен начин.

Код анонимних или псеудонимних дела издавач, чије је име стављено на делу, овлашћен је, да чува права, која припадају аутору. Он је, без других доказа, сматран као пријемник права анонимног или псеудонимног аутора.

Члан 16.

Свако подражавано дело може бити уапштено од стране надлежне власти у земљи Савеза где оригинално дело има право законске заштите.

Dans ces pays, la saisie peut aussi s'appliquer aux reproductions provenant d'un pays où l'oeuvre n'est pas protégée ou a cessé de l'être.

La saisie a lieu conformément à la législation intérieure de chaque pays.

Овај члан обавезује (jus cogens) све земље Савеза, да узапте подржавана дела, кад има оригинално дело у земљи законску заштиту. Иде се само за једну привремену меру, која не прејудуцира коначно решење надлежних власти и значи само обезбђење повређеног аутора.

Један специјалан случај у 2. ст. изнетог правила садржава став 4. чл. 13., који говори о увозу механичких музичких инструмената из земље, где је израда дозвољена, у земљу где је забрањена.

Извршење узапћења врши се према унутрашњем законодавству земље, где се тражи. У случају, да ова земља ову установу у опште не познаје, не може се узапћење извршити. Изкључено је узапћење код архитектонских дела у колико се иде за саме зграде а не за евентуалне репродукције по другим методама, слике, фотографије и др. Прописује ли унутрашње законодавство за узапћење нарочите формалности н. пр. полагање кауције, треба их испунити.

Art. 17.

Les dispositions de la présente Convention ne peuvent porter préjudice, en quoi que ce soit, au droit qui appartient au Gouvernement de chacun des pays de l'Union de permettre, de surveiller, d'interdire, par des mesures de législation ou de police intérieure, la circulation, la représentation, l'exposition de tout ouvrage ou production à l'égard desquels l'autorité compétente aurait à exercer ce droit.

Разуме се, да прописи ове конвенције не могу спречавати земље Савеза, да воде надзор према својем унутрашњем законодавству о свима књижевним и уметничким делима

У овим земљама узапћење се може исто тако применити на репродукције, које долазе из неке земље где дело није заштићено или где је заштита престала.

Узапћење се врши сообразно унутрашњем законодавству сваке земље.

Члан 17.

Не могу ни у ком случају спречавати (спутавати) прописи ове Конвенције право које припада Влади сваке земље Савеза да дозволи, надгледа, забрањује законским мерама или унутрашњом полицијом промет, представљање, и излагање ма ког дела или извођење, према којим делима надлежна власт има ово право.

(цензура, филмска - позоришна полиција и т. д.), право, које се извршује у јавном интересу, којем се мора приватно право покорити.

Art. 18.

La présente Convention s'applique à toutes les oeuvres qui, au moment de son entrée en vigueur, ne sont pas encore tombées dans le domaine public de leur pays d'origine par l'expiration de la durée de la protection.

Cependant, si une oeuvre, par l'expiration de la durée de protection qui lui était antérieurement reconnue, est tombée dans le domaine public du pays où la protection est réclamée, cette oeuvre n'y sera pas protégée à nouveau.

L'application de ce principe aura lieu suivant les stipulations contenues dans les conventions spéciales existantes ou à conclure à cet effet entre pays de l'Union. A défaut de semblables stipulations, les pays respectifs régleront, chacun pour ce qui le concerne, les modalités relatives à cette application.

Les dispositions qui précèdent s'appliquent également en cas de nouveaux accessions à l'Union et dans le cas où la durée de la protection serait étendue par application de l'article 7.

По чл. 18. примењиваће се Р. Б. К. на сва дела, која у тренутку њеног ступања на снагу, нису већ услед престанка трајања заштите постала јавно добро у њиховој земљи порекла. Сва друга дела, којих заштита још траје у земљи порекла и сва друга дела која по измењеном тексту Б. К. имају заштиту, али досада нису имала законску заштиту, јер нису била набројана у тексту претходних конвенција као заштићена дела као н. пр. архитектонска дела

Члан 18.

Ова Конвенција примењује се на сва дела, која у тренутку њеног ступања на снагу, нису још услед престанка трајања заштите постала јавно добро у њиховој земљи порекла.

Међутим ако је неко дело због истека трајања заштите, која му је раније била призната, постало јавно добро у земљи где се заштита тражи, то дело неће се више заштитити.

Примена овог принципа вршиће се према одредбама, које се налазе у постојећим нарочитим специјалним конвенцијама, или које ће се у томе циљу склопити између земаља Савеза. У недостатку оваквих одредаба, дотичне земље уредиће, свака у колико се ње тиче, начин односно ове примене.

Предњи прописи исто тако примењују се у случају нових приступа Савезу и у случају кад би се трајање заштите проширило применом чл. 7.

хореографска или пантомимска дела, или дела којим се заштита није признала или истекла, јер аутори нису испунили неку прописану формалност н. пр. нису депонирали дело на прописаном месту или нису на делу назначили забрану превода — заштићују се према прописима Р. Б. К.

Из става 3. се види, да конвенција не прописује стриктно примену овог у ст. 1. и 2. изнетог принципа, него да препушта извршење овог принципа државама према већ постојећим специјалним конвенцијама или према ковенцијама, које ће се тек склопити у том циљу између земаља Савеза или у недостатку поменутих конвенција унутрашњем законодавжеће конвенције, по новом режиму ово искоришћавање биће потребни, тако се не може забранити, да лице које је како дело правилно већ искоришћавало за време претходно важеће конвенције, по новом режиму ово искоришћавање продужи; могло би се прописати, да се примењује продужење трајања заштите према новој конвенцији (на 50 год.) само у корист аутора и његових законских наследника, а не у корист других пријемника права; исто тако може једна земља одрећи неком драмском или драмско - музичком делу, које се је по старом режиму слободно представљало одн. изводило, да се по новом режиму заштити према будућим представама.

Став 4. предвиђа примену идентичних прописа за случај нових приступа Савезу и у случају, кад би се трајање заштите проширило применом чл. 7. на 50 година.

Вел. Британија и Норвешка остале су везане чланом 14. Б. К. из год. 1886. Вел. Британија осим тога се сматра везаном тачком 4. закључног протокола Б. К. из 1886., ревидираног додатном уговору у Паризу 1896. год. Како се из прикљученог текста види¹⁴ разлика између старог текста конвенције и Р. Б. К. постоји у томе, што по старом тексту примењивање нове конвенције се односи на сва дела, која у моменту ступања на снагу, још нису постала јавно добро у земљи порекла, док по тексту Р. Б. К. примењивање се односи на сва дела, која још нису постала јавно добро услед престанка трајања заштите.

Art. 19.

Les dispositions de la présente Convention n'empêchent pas de revendiquer l'application de dispositions plus larges qui seraient édictées par la législation d'un pays de l'Union en faveur des étrangers en général.

Члан 19.

Прописи ове Конвенције не спречавају да се тражи примена ширих прописа, који би били издати од законодавства једне од земаља Савеза у корист странаца у опште.

Овај члан не одговара духу Р. Б. К., која у своме чл. 4. ауторима, припадницима Савеза признаје у свакој земљи Савеза а) права, која дотична земља даје сопственим грађанима, б) права конвенцијом специјално одређена.

У случају, да једна земља Савеза својим држављанима у погледу прописа, који су конвенцијом регулисани у обавезном облику за све земље Савеза (н. пр. заштита превода, заштита новинарских чланака, дела кинематографије), даје шира права него конвенција, има ли аутор припадник друге земље Савеза *jure conventionis* право на ове угодније прописе? Члан 19. каже само у том случају, кад су ови шири прописи дати у корист странаца у опште, један врло нејасан пропис, који ствара тешкоће у тумачењу.

У главном постоје три начела за заштиту страних дела у појединим законодавствима.

а) Страна дела уживају безусловно исту заштиту као домаћа дела (н. пр. Белгија, Луксембург, Мароко француска зона).

б) Страна дела уживају исту заштиту као домаћа дела под условом реципроцитета (н. пр. Данска, Норвешка, Вел. Британија, Италија, Аустрија, Португалија, Шпанија, Швајцарска).

в) Страна дела уживају заштиту домаћих дела само на основу специјалних уговора (Немачка).

Према томе правна наука сматра, да имају страни аутори само у земаљама наведеним под а) и б) могућност на примену угоднијих прописа законодавства.

Art. 20.

Les Gouvernements des pays de l'Union se réservent le droit de prendre entre eux des arrangements particuliers, en tant que ces arrangements confèreraient aux auteurs des droits plus étendus que ceux accordés par l'Union, ou qu'ils renfermeraient d'autres stipulations non contraires à la présente Convention. Les dispositions des arrangements existants qui répondent aux conditions précitées restent applicables.

Члан 20.

Владе земаља Савеза задржавају право да између себе закључе специјалне аранжмане у колико би ови аранжмани пружали ауторима обимнија права од ових датих Савезом, или би садржавали друге одредбе које нису противне овој конвенцији. Прописи постојећих аранжмана, који одговарају горе изнесеним условима остају у важности.

Земље Савеза с тим, што су приступиле Б. К. нису се одрекле права, да закључе сепаратне уговоре међу собом, но ови уговори могу ауторима још шира права пружати него

Р. Б. К. али не мања. Но ови прописи не смеју да сеprotive прописима Р. Б. К. — Већ старији међу савезним државама закључени уговори остају на снази, ако се неprotive овим прописима.

Наша држава, како још нема свој јединствен народни закон о ауторском праву и како још није приступила Б. К. нема уговора ове врсте са другим земљама. Једино члан 28. са Немачком закљученог уговора о трговини и пловидби од 6. новембра 1927. предвиђа, да ће се у међусобним односима примењивати у погледу заштите ауторског права прописи Р. Б. К. Да ли је било уместно, да се у трговачки уговор са Немачком прима оваква обавеза, врло је двомљиво, јер се ова обавеза од наше стране, док нема јединственог закона о ауторском праву, не да испунити.

Art. 21.

Est maintenu l'office international institué sous le nom de «Bureau de l'Union internationale pour la protection des oeuvres littéraires et artistiques».

Ce Bureau est placé sous la haute autorité du Gouvernement de la Confédération suisse, qui en règle l'organisation et en surveille le fonctionnement.

La langue officielle du Bureau est la langue française.

Art. 22.

Le Bureau international centralise les renseignements de toute nature relatif à la protection des droits des auteurs sur leurs oeuvres littéraires et artistiques. Il les coordonne et les publie. Il procède aux études d'utilité commune intéressant l'Union et rédige, à l'aide des documents qui sont mis à sa disposition par les diverses Administrations, une feuille périodique, en langue française,

Члан 21.

Задржава се међународни биро установљен под именом »Међународни биро Савеза за заштиту књижевних и уметничких дела«.

Овај се биро ставља под високо покровитељство Владе Швајцарске Конфедерације, која му прописује организацију и надгледа рад.

Званичан језик овог биро-а је француски.

Члан 22.

Међународни биро скупља обавештења сваке врсте, која се односе на заштиту ауторског права у књижевним и уметничким делима. Он их приређује и објављује. Он проучава питања од опште користи по Савез и уређује на основу докумената, које му стављају на расположење разне власти, један периодичан часопис на француском језику о питањима, која се односе на

sur les questions concernant l'objet de l'Union. Les Gouvernements des pays de l'Union se réservent d'autoriser, d'un commun accord, le Bureau à publier une édition dans une ou plusieurs autres langues, pour le cas où l'expérience en aurait démontré le besoin.

Le Bureau international doit se tenir en tout temps à la disposition des membres de l'Union pour leur fournir, sur les questions relatives à la protection des oeuvres littéraires et artistiques, les renseignements spéciaux dont ils pourraient avoir besoin.

Le Directeur du Bureau international fait sur sa gestion un rapport annuel qui est communiqué à tous les membres de l'Union.

Art. 23.

Les dépenses du Bureau de l'Union internationale sont supportées en commun par les Pays contractants. Jusqu'à nouvelle décision, elles ne pourront pas dépasser la somme de soixante mille francs par année. Cette somme pourra être augmentée au besoin par simple décision d'une des Conférences prévues à l'article 24.

Pour déterminer la part contributive de chacun des pays dans cette somme totale des frais, les Pays contractants et ceux qui adhéreront ultérieurement à l'Union sont divisés en six classes contribuant chacune dans la proportion d'un certain nombre d'unités, savoir:

предмет Савеза. Владе Земаља Савеза себи задржавају право, да по међусобном споразуму овласте биро, да објави једно издање на једном или више других језика, у случају да искуство покаже за то потребу.

Међународни Биро мора са свагда ставити на расположење члановима Савеза, да им пружи по питањима заштите књижевних и уметничких дела специјална обавештења, која би им била потребна.

Директор Међународног Бироа саставља годишњи извештај о свом раду, који се доставља свима члановима Савеза.

Члан 23.

Издатке овог Бироа подносе заједнички све уговарајуће земље. До нове одлуке ови издатци не смеју прећи годишње суму од 60.000 фр. У случају потребе ова сума може се повисити обичном одлуком на једној од конференција, које предвиђа чл. 24.

Ради одређивања износа удела појединих земаља у односу на целу суму издатака уговарајуће земље, и оне које буду доцније приступиле Савезу, подељене су на шест класа, од којих ће свака учествовати у сразмери извесног броја јединица и то:

1 ^{re} classe	25 unités
2 ^{me} „	20 „
3 ^{me} „	15 „
4 ^{me} „	10 „
5 ^{me} „	5 „
6 ^{me} „	3 „

Ces coefficients sont multipliés par le nombre des pays de chaque classe, et la somme des produits ainsi obtenus fournit le nombre d'unités par lequel la dépense totale doit être divisée. Le quotient donne le montant de l'unité de dépense.

Chaque pays déclarera, au moment de son accession, dans laquelle des susdites classes il demande à être rangé.

L'Administration suisse prépare le budget du Bureau et en surveille les dépenses, fait les avances nécessaires et établit le compte annuel qui sera communiqué à toutes les autres Administrations.

Чланови 21—23 говоре о »Међународном бироу Савеза за заштиту књижевних и уметничких дела«. Текст конвенције, који је сасвим јасан, само мало треба додати. Периодичан часопис о коме је рећ у чл. 22. је »Le droit d'auteur«, он излази већ 41. годину и услед свога узорног уређивања постао је неисцрпив и најважнији извор за сва питања ауторског права. Излази на француском језику, досада се није показала потреба, да се издаје и на другим језицима.

Сума од 60.000 шв. фр. одређена према чл. 23. за трошкове међународног бироа показала се је премалена и почевши од 1. јануара 1921. по споразуму свих уговарајућих земаља повисила се је на 100.000 шв. фр.

Досада уговарајуће земље увршене су у смислу чл. 23. у следеће класе:

- у прву класу: Француска, Вел. Британија и Италија;
- у другу класу: Шпанија и Јапан;
- у трећу класу: Белгија, Бразилија, Холандија, Пољска, Португалија, Шведска и Швајцарска;
- у четврту класу: Немачка, Данска, Грчка, Угарска, Норвешка и Чехословачка;

1 класа	25 јединица
2 „	20 „
3 „	15 „
4 „	10 „
5 „	5 „
6 „	3 „

Ови којефицијенти множе се бројем земаља сваке класе, тако добивени збир даје број јединица, којима се целокупни издатак има поделити. Количник даје износ јединице трошка.

Свака земља изјавиће се приликом свог приступа, у коју од наведених класа жели да буде увршена.

Швајцарска власт саставља буџет биро-а и надгледа његове издатке, издаје потребне предујме и саставља годишњи рачун, који ће се достављати свима осталим властима.

у пету класу: Бугарска, Хаити и Либерија;
у шесту класу: Аустрија, Данциг, Луксембург, Мароко, Монако и Тунис.

Art. 24.

La présente Convention peut être soumise à des revisions en vue d'y introduire les améliorations de nature à perfectionner le système de l'Union.

Les questions de cette nature, ainsi que celles qui intéressent à d'autres points de vue le développement de l'Union, sont traitées dans des Conférences qui auront lieu successivement dans les pays de l'Union entre les délégués desdits pays. L'Administration du pays où doit siéger une Conférence prépare, avec les concours du Bureau international, les travaux de celle-ci. Le Directeur du Bureau assiste aux séances des Conférences et prend part aux discussions sans voix délibérative.

Aucun changement à la présente Convention n'est valable pour l'Union que moyennant l'assentiment unanime des pays qui la composent.

Ревизија Б. К. имало је досада 3. Прва у Паризу 1896. год., друга у Берлину 1908. год. и посљедња 1928. год. у Риму. На свакој конференцији, обично према предлогу позивајуће земље, одређује се место идуће конференције, тако се је у Риму на позив белгијске делегације изабрао Брисел као место идуће међународне конференције. Припремни рад за конференцију врши у главном међународни биро и администрација земље, где заседава конференција. Како се прописи конвенције мењају само у случају пристанка свих земаља Савеза, обично је врло тешко доћи до измена. — Конференцијама се позивају сем земаља Савеза и државе ван Савеза, тако присуствовало је последњој Римској конференцији сем 39 савезних држава и 30 држава ван Савеза, наравно без права гласа.

Члан 24.

Ова конвенција може се поднети и ревизијама ради уношења побољшања, која су такве природе да усаврше систем Савеза.

Питања овакве природе, као о она, која интересују из друге тачке гледишта развитак Савеза, третирају се на Конференцијама, које ће се одржавати редом у земљама Савеза између делегата речених земаља. Власт земље, у којој треба да заседава конференција, спрема, уз сарадњу Међународног Бироа, радове за исту. Директор Бироа присуствује седницама Конференција и узима учешће у дискусијама без права гласа.

Свака измена ове Конвенције важи за Савез само по једнодушном пристанку свих земаља, који га сачињавају.

Art. 25.

Les Etats étrangers à l'Union et qui assurent la protection légale des droits faisant l'objet de la présente Convention, peuvent y accéder sur leur demande.

Cette accession sera notifiée par écrit au Gouvernement de la Confédération suisse, et par celui-ci à tous les autres.

Elle emportera, de plein droit, adhésion à toutes les clauses et admission à tous les avantages stipulés dans la présente Convention. Toutefois, elle pourra contenir l'indication des dispositions de la Convention du 9 septembre 1886 ou de l'Acte additionnel du 4 mai 1896 qu'ils jugeraient nécessaire de substituer, provisoirement au moins, aux dispositions correspondantes de la présente Convention.

Art. 26.

Les Pays contractants ont le droit d'accéder en tout temps à la présente Convention pour leurs colonies ou possessions étrangères.

Ils peuvent, à cet effet, soit faire une déclaration générale par laquelle toutes leurs colonies ou possessions sont comprises dans l'accession, soit nommer expressément celles qui y sont comprises, soit se borner à indiquer celles qui en sont exclues.

Cette déclaration sera notifiée par écrit au Gouvernement de la Confédération suisse, et par celui-ci à tous les autres.

Члан 25.

Земље које не припадају Савезу и које пружају законску заштиту правима која су предмет ове конвенције, могу јој приступити, на свој захтев.

Овај приступ ће се писмено нотифицирати Влади Швајцарске Конфедерације, а преко ње свима осталим.

Он ће повлачити самим собом пристанак на све одредбе и пријем свих користи утврђених у овој конвенцији. Ипак он може садржавати назначење прописа конвенције од 9. септембра 1886 год. или допунског акта од 4. маја 1896, које би дотичне приступајуће земље сматрале за потребно, да их бар привремено, ставе на место одговарајућих прописа ове конвенције.

Члан 26.

Уговарајуће земље имају право, да у свако доба приступе овој конвенцији за своје колоније или стране посесије.

Оне могу поводом тога учинити или једну општу изјаву, којом се обухватају све колоније и посесије или назначити изрично оне, које су обухвачене овим приступом или ограничити се да назначе оне, које су искључене.

Ова изјава има се писмено нотификовати Влади Швајцарске Конфедерације а преко ове свима другима.

Државе, које хоће приступити Б. К. треба, да испуне два услова, један стваран и један формалан.

Стваран услов постоји у томе да земља својим законима већ пружа заштиту ауторским правима, која су предмет Б. К. Да-ли приступајућа земља својим народним законима ауторском праву пружа исту заштиту, како је предвиђено Б. К. не тражи се, него је довољно, да постоји општа заштита ауторског права. Да-ли је стварни услов испуњен, приступајућа земља сама просуђује, јер по конвенцији не постоји надлежно место, које би могло о томе питању решавати. Тешкоћа у том погледу досад није било. Свака земља Савезу приступа тек онда, кад народно законодавство одговара Р. Б. К. У случају, да народно законодавство не одговара прописима Р. Б. К. дотична земља ипак приступа конвенцији, последице могу наступити незгодне за сопствене грађане, који уживају права по прописима народног закона, док страни држављани, припадници Савеза имају право према прописима Р. Б. К., и кад су ови прописи угоднији него прописи за сопствене грађане.

Формалан услов, који треба да се испуни, постоји у писменој нотификацији приступајуће земље влади Швајцарске Конфедерације, да конвенцији приступа. Ову нотификацију треба да даје место надлежно за спољашње опћење. Влада Швајцарске Конфедерације испитује само облик нотификације али се не упушта у питање, да-ли је за овакав приступ према законима земље потребно овлашћење законодавних фактора дато. Нотификације треба да садржавају време, од кога треба да се рачуна приступ конвенцији, евентуалне према чл. 25. дозвољене резерве и класу у коју земља жели да се уврсти (чл. 23., ст. 4.). Влада Швајцарске Конфедерације саопштава ову нотификацију другим земљама Савеза са свима потребним податцима.

Ст. 3. чл. 25. предвиђа, да приступ повлачи самим собом пристанак на све одредбе и пријем свих користи утврђених у овој конвенцији. То значи да приступајућа земља од дана свога приступа мора сва дела савезних земаља заштитити и од истог дана може тражити заштиту својих дела у свима земљама Савеза. Стриктно извршење ових последица наравно због тога није могуће, јер савезне земље — и ако се прилично брзо обавештавају о приступу нове земље — тек неко време по нотификацији сазнају о новом приступу. Савезне земље према ст. 3. чл. 18. имају права, да одреде потребне прелазне мере и без сумње дужне су, да своје држављане на начин, прописан народним законима обавесте о приступу. Из тога следује, да треба предвидети међувреме (*vacatio legis*) између нотификације приступа и ступања на снагу у земљама Савеза. Према томе ступање у важност са свима активним и пасивним правима приступа од-

висно ће бити од датума, који приступајућа земља у својој нотификацији наведе.

По Р. Б. К. постоји тенденција, да се овај приступ што више олакша. Према томе постоји одредба, да приступајућа земља не треба безусловно примати текст конвенције последње редакције, него да може назначити прописне конвенције из године 1886. или допунског акта од 4. маја 1896, које бар привремено жели поставити на место одговарајућих прописа Р. Б. К. Друге прописе као прописе по претходним конвенцијама није могуће ставити на место сада важећег текста и то не у случају ако би били ови прописи за ауторе угоднији.

Чл. 26. говори о начину како се јавља приступ колонија и страних посесија конвенцији. За нашу државу овај пропис није актуелан. Само у том погледу, да знамо по извршеном приступу Р. Б. К., у којим земљама и колонијама можемо да уживамо ауторска права и који припадници страних држава и колонија имају право, да уживају ауторска права код нас, треба водити рачуна о новим приступима колонија, посесија и земаља под мандатом. Интересантно је забележити, да су на Римској конференцији разне колоније биле заступљене сопственим својим заступницима као Аустралија, Канада, Индија, Нова Зеландија и Сирија и Либан, који су и Бернску конвенцију, ревидирану у Риму потписали.

Art. 27.

La présente Convention remplacera, dans les rapports entre les Etats contractants, la Convention de Berne du 9 septembre 1886, y compris l'Article additionnel et le Protocole de clôture de même jour, ainsi que l'Acte additionnel et la Déclaration interprétative du 4 mai 1896. Les actes conventionnels précités resteront en vigueur dans les rapports avec les Etats qui ne ratifieraient pas la présente Convention.

Les Etats signataires de la présente Convention pourront, lors de l'échange des ratifications, déclarer qu'ils entendent, sur tel ou tel point, rester encore liés par les dispo-

Члан 27.

Ова конвенција замењује у односима између уговарајућих земаља Бернску Конвенцију од 9. Септембра 1886, подразумевајући ту и Допунски члан и закључни Протокол од истог дана, као и Допунски акт и изјаву о објављењу од 4. маја 1896. Горе наведени уговорни акти остају у снази у односима између земаља, које не би ратификовале ову конвенцију.

Државе потписнице ове Конвенције могу, приликом измене ратификације изјавити, да оне желе, по тој или тој тачци, остати још везане са прописима кон-

sitions des Conventions auxquelles ils ont souscrit antérieurement. венција, које су раније потписале.

Текст у Берлину ревидиране конвенције од 13. новембра 1908 замењује све досада важеће текстове Б. К. и савезне државе ратификацијом овог текста треба да се покоре новим прописима. Претходни текстови остају у снази само у односима између земаља, које неби ратификовале нови текст. Али како су све савезне државе нови текст ратификовале, фактично — изузев резерва, о којима ће бити говора — стари текстови ступили су ван снаге.

Али како су новим у Берлину ревидираним текстом ушле важне новости, и како је постала бојазан, да се једна или друга држава због тога противи, да нови текст ратифицира, унета је у конвенцију могућност, да могу државе потписнице приликом ратификације изјавити, да желе по тачкама, које треба навести, остати још везане прописима конвенција, које су раније потписале. Овај пропис је сасвим аналоган пропису чл. 25., ст. 3., важећи за државе које приступе Р. Б. К.

Резерве, учињене приликом ратификације Р. Б. К. или приликом приступа једне нове државе, важе по принципу реципроцитета, који је основ Б. К. не само за дотичну земљу него и против њеј. Према томе заштићују се дела, која се сматрају као из земље порекла са резервом, у другим земљама Савеза, које су Р. Б. К. ратифицирале или њој приступиле без резерве, само у мерама учињених резерва.

Ставиле су следеће државе резерве:

Вел. Британија, која се сматра у погледу важности прописа Р. Б. К. чл. 18. везаном чл. 14. конвенције из год. 1886. и тачке 4. закључног протокола, ревидираног 1896.

Данска, која се не сматра везаном у погледу новинарских чланака чл. 9. Р. Б. К. него чл. 7. Б. К. из год. 1896.

Француска и Тунис, које се сматрају везане у погледу уметничких дела, употребљених у индустрији (чл. 2. Р. Б. К.) прописима претходних конвенција.

Холандија, која се сматра везаном
1. у погледу права превода (чл. 8. Р. Б. К.) чл. 5. Б. К. из год. 1896.;

2. у погледу заштите новинарских чланака (чл. 9. Р. Б. К.) чл. 7. Б. К. из год. 1896.;

3. у погледу права представљања преведених драмских одн. драмско-музичких дела (чл. 11., ст. 2. Р. Б. К.) чл. 9., ст. 2. Б. К. из год. 1886.;

Италија, која се сматра везаном
1. у погледу права превода (чл. 8. Р. Б. К.) чл. 5. Б. К. из год. 1896.;

2. у погледу права представљања преведених драмских одн. драмско-музичких дела (чл. 11., ст. 2. Р. Б. К.) чл. 9., ст. 2. Б. К. из год. 1886.;

Јапан, који се сматра везан

1. у погледу права превода (чл. 8. Р. Б. К.) чл. 5. Б. К. из год. 1896.;

2. у погледу јавног извођења музичких дела (чл. 11., ст. 3. Р. Б. К.) чл. 9., ст. 3. Б. К. из год. 1886.

Норвешка, која се сматра везаном

1. у погледу заштите архитектонских дела (чл. 2., ст. 1. Р. Б. К.) чл. 4. Б. К. из год. 1886.;

2. у погледу заштите новинарских чланака (чл. 9. Р. Б. К.) чл. 7. Б. К. из год. 1886.;

3. у погледу важности прописа Р. Б. К. чл. 18. прописима чл. 14. Б. К. из год. 1886.

Шведска, која се сматра везаном у погледу заштите новинарских чланака (чл. 9. Р. Б. К.) чл. 7. Б. К. из год. 1886.

Art. 28.

La présente Convention sera ratifiée, et les ratifications en seront échangées à Berlin au plus tard le 1er juillet 1910.

Chaque Partie contractante remettra, pour l'échange des ratifications, un seul instrument, qui sera déposé, avec ceux des autres pays, aux archives du Gouvernement de la Confédération suisse. Chaque Partie recevra en retour un exemplaire du procès verbal d'échange des ratifications, signé par les Plénipotentiaires qui y auront pris part.

Измена ратификацијских документа извршила се је 9. јуна 1910. год. у Берлину. Овај дан изабрао се је нарочито због тога, да би могла нова конвенција у смислу чл. 29. ступити на снагу 9. септембра 1910, годишњице првобитне Бернске конвенције од 9. септембра 1886.

Art. 29.

La présente Convention sera mise à exécution trois mois après l'échange des rati-

Члан 28.

Ова конвенција ратификована се, и ратификације ће се изменити у Берлину најкасније до 1. јула 1910. год.

Свака уговарајућа странка доставиће у циљу измене ратификације само један примерак, који ће се оставити заједно са примерцима других земаља у архиви Владе Швајцарске Конфедерације. Свака странка примиће у замену један примерак записника о измени ратификације, потписане од стране пуномоћника, који би учествовали.

Члан 29.

Ова Конвенција ступиће на снагу три месеца по измени ратификација и остаће

fications et demeurera en vigueur pendant un temps indéterminé, jusqu'à l'expiration d'une année à partir du jour où la dénonciation en aura été faite.

Cette dénonciation sera adressée au Gouvernement de la Confédération suisse. Elle ne produira son effet qu'à l'égard du pays qui l'aura faite, la Convention restant exécutoire pour les autres pays de l'Union.

Свака земља Савеза може конвенцију за своју земљу отказати. Овај отказ важи годину дана по свршеном отказу. Досада био је учињен само отказ од стране Црне Горе, која је Савезу приступила 1893. год. и отказала даље учесништво дописом од 1. априла 1899. год. из разлога уштеде (*pour des motifs d'économie*). Овај отказ важио је од 1. априла 1900. год.

Art. 30.

Les Etats qui introduiront dans leur législation la durée de protection de cinquante ans prévue par l'article 7, alinéa 1er, de la présente Convention, le feront connaître au Gouvernement de la Confédération suisse par une notification écrite qui sera communiquée aussitôt par ce Gouvernement à tous les autres Etats de l'Union.

Il en sera de même pour les Etats qui renonceront aux réserves faites par eux en vertu des articles 25, 26 et 27.

Како се из последњег чл. Р. Б. К. види, полаже се велика важност на разширење трајања заштите ауторских права на доба од 50 година после смрти аутора, који рок се је одредио ст. 1. чл. 7. Р. Б. К. Надало се је, да ће државе, које су имале заштиту од 30 година, прећи на рок од 50 година. Према томе је био овај прелаз од 30 на 50 година од општег интереса за све савезне државе, да се могу издати потребне наредбе надлежним властима због примењивања дотичних заштитних рокова.

у важности на неодређено време, све до истека године дана од дана када буде учињен отказ.

Овај отказ упутиће се влади Швајцарске Конфедерације. Имаће дејство само за земљу, која га учини, док конвенција остаје у снази за остале земље Савеза.

Члан 30.

Државе, које буду увеле у своје законодавству трајање заштите од педесет година, предвиђено чл. 7. став 1. ове конвенције, известиће Владу Швајцарске Конфедерације писменом нотификацијом, која ће одмах бити достављена од стране ове Владе свима земљама Савеза.

То исто важи и за Државе, које би се одрекле учињених резерва на основу чл. 25., 26. и 27.

Слични су били разлози у погледу нотификације држава, које се одричу својих резерви у смислу чл. 25., 26. и 27. У чл. 26. изрично се не каже, да могу колоније, кад Савезу приступе, себи придржавати резерве, но и без цитације чл. 26. на том месту не би се могло забранити земљи Савеза, кад нотифицира приступ своје колоније Савезу, да се послужи општим прописима чл. 25. одн. 27. о праву стављања резерви.

III. Додатни протокол од 20. марта 1914 односећи се на Р. Б. К.

Једну важну допуну Р. Б. К. чини Додатни Протокол од 20. марта 1914, потписан у Берну. За разумевање, како је дошло до ове допуне Р. Б. К. нека служи ово објашњење.

У чл. 6. Р. Б. К. предвиђа се, да аутори, који не припадају ни једној земљи Савеза, и који објављују своја дела први пут у једној земљи Савеза, уживају у тој земљи иста права као аутори ове земље (**protection nationale**), а у осталим земљама Савеза права, која пружа ова конвенција (**protection unioniste**). Кад дакле једна несавезна земља у погледу заштите ауторског права битно заостаје за заштитом, коју пружају земље Савеза, онда може пропис чл. 6. стварати за земљу Савеза, која стоји са земљом ван Савеза у живим односима осетљиву неправду. Ово је било случај у односима Вел. Британије, њених посесија и колонија према Сједињеним Државама Северне Америке. Америчким законом од 3. марта 1891 уводе се тако звана **Manufacturing Clause, clause de refabrication**. Чл. 3. овог закона одређује, да сваки, који тражи заштиту ауторског права у Северној Америци, мора најкасније онога дана кад се дело објави у земљи или ван Америке, положити код конгресног библиотекара штампан примерак наслова дела и два примерака дела (код дела ликовне уметности фотографије); даље да у случају, кад је предмет заштите једна књига, једна фотографија, литографија или хромолитографија, оба примерака треба да су израђена туземском штампом односно туземским плочама. Наравно да ова **Manufacturing Clause** за ван Америке живећег аутора значи велику тешкоћу. Кад је положио важност на заштиту у Америци, морао је пустити израдити дело у Америци још пре објаве свога дела у земљи порекла.

Успркос разним протестима Сједињене Државе Америке чврсто су се држале ове **Manufacturing Clause**; у измењеном закону од 4. марта 1909 попустило се је само у томе, што су од овог прописа изузете књиге и периодични списи страног порекла, штампани у другом језику а не на енглеском. За дела на енглеском језику **Manufacturing Clause** се и даље примењује. Вел. Британија са својим посесијама и колонијама била је према томе у јако неугодном положају и мислило се је већ на то, да Вел. Британија са својим колонијама

откаже чланство Р. Б. К. Но наша се је једна друга солуција, која омогућава, да се чл. 6. Р. Б. К. према државама, које савезним земљама не пружају адекватну заштиту ауторског права, не примењује. Решење донето је у додатном протоколу од 20. марта 1914, који је био предложен од саме Вел. Британије и био споразумно примљен од свих Савезних Држава. Текст је следећи:

Protocole

du 20 mars 1914 additionnel à la Convention de Berne révisée.

Les Pays membres de l'Union internationale pour la protection des oeuvres littéraires et artistiques, désirant autoriser une limitation facultative de la portée de la convention du 13 novembre 1908, ont, d'un commun accord, arrêté le Protocole suivant:

1. Lorsqu'un pays étranger à l'Union ne protège pas d'une manière suffisante les oeuvres des auteurs ressortissant à l'un des pays de l'Union, les dispositions de la Convention du 13 novembre 1908 ne peuvent porter préjudice, en quoi que ce soit, au droit qui appartient au pays contractant de restreindre la protection des oeuvres dont les auteurs sont, au moment de la première publication de ces oeuvres, sujets ou citoyens du dit pays étranger et ne sont pas domiciliés effectivement dans l'un des pays de l'Union.

2. Le droit accordé aux Etats contractants par le présent Protocole appartient également à chacune de leurs Possessions d'outre-mer.

3. Aucune restriction établie en vertu du N° 1 ci-dessus ne devra porter préjudice aux droits qu'un auteur aura acquis

Додатни протокол

од 20. марта 1914 односећи се на ревидирану Бернску Конвенцију.

Земље, чланови међународног Савеза за заштиту књижевничких и уметничких дела, желећи да одобравају једно слободно ограничење обсега слободне ограничење обсега конвенције од 13. новембра 1908., споразумно закључиле су следећи протокол:

1. Кад једна земља ван Савеза дела аутора, који су припадници једне земље Савеза, не заштити у довољној мери, онда прописи Конвенције од 13. новембра 1908 ма у чему не спречавају уговарајућој земљи припадајуће право, да ограничи заштиту дела, чији су аутори у моменту првог објављивања својих дела, припадници или грађани ове стране земље и немају стваран домицил у једној земљи Савеза.

2. Право, које се уговарајућим државама призна овим протоколом припада исто тако свакој њеној прекоморској посесији.

3. Никакво ограничење, установљено према горњем ставу 1 не може да буде од утицаја на права, која је је-

sur une oeuvre publiée dans un pays de l'Union avant la mise à exécution de cette restriction.

4. Les Etats qui, en vertu du présent Protocole, restreindront la protection des droits des auteurs, le notifieront au Gouvernement de la Confédération suisse par une déclaration écrite où seront indiqués les pays vis-à-vis desquels la protection est restreinte, de même que les restrictions auxquelles les droits des auteurs ressortissant à ces pays sont soumis. Le Gouvernement de la Confédération suisse communiquera aussitôt le fait à tous les autres Etats de l'Union.

5. Le présent Protocole sera ratifié, et les ratifications seront déposées à Berne dans un délai maximum de douze mois comptés à partir de sa date. Il entrera en vigueur un mois après l'expiration de ce délai, et aura même force et durée que la Convention à laquelle il se rapporte.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires des Pays membres de l'Union ont signé le présent Protocole, dont une copie certifiée sera remise à chacun des Gouvernements unionistes.

Fait à Berne, le 20 mars 1914 en un seul exemplaire, déposé aux Archives de la Confédération suisse.

Претпоставка тога, што се једна земља Савеза служи према несавезној земљи додатним протоколом датог овлашћења, да ограничи заштиту, је, што несавезна земља дела аутора дотичне савезне земље не заштићује у довољној мери. Да-ли је заштита довољна, свака земља Савеза просуђује са

дан аутор стекао на дело објављено у једној земљи Савеза пре него је ово ограничење ступило на снагу.

4. Државе, које буду према овом протоколу ограничиле заштиту права аутора, треба да то доставе влади швајцарске Конфедерације писменом декларацијом, у којој ће се назначити земље према којима је заштита ограничена као и ограничења којима су подвргнута ауторска права припадника ових земаља. Влада Швајцарске Конфедерације саопштиће то одмах свима земљама Савеза.

5. Овај протокол биће ратифициран и ратификације ће бити поднете у Берну у року од највише 12 месеци рачунајући од њеног датума. Ступиће на снагу месец дана по истеку овог рока и имаће исту моћ и трајање као конвенција на коју се односи.

У потврду овога, пуномоћници земаља, чланова Савеза, потписали су овај протокол, од којег ће се слати један оверен препис свакој влади савезничких држава.

Рађено у Берну, 20. марта 1914 у једном једином примерку, који је депонован у архиви Швајцарске Конфедерације.

становишта својих интереса и врло лако може бити, да једна савезна земља заштиту несавезне земље сматра за довољну, друга за недовољну. У последњем случају овлашћена је земља Савеза, да заштиту дела несавезне земље ограничи. Начин и мера овог ограничења у додатном протоколу нису назначене. Ограничење може се односити на све, што се регулише ауторским правом: на предмет заштите, на претпоставке (услове и формалности), на обим, трајање и т. д. и постоји у примени материјалног реципроцитета.

Ограничење заштите односи се на дела, којих су аутори у моменту првог објављивања припадници или грађани дотичне несавезне земље и који немају стваран домицил у једној земљи Савеза. Објављивање треба тумачити у смислу чл. 4., ст. 4. Р. Б. К. Момент објављивања меродаван је за питање држављанства и стварног домицила, накнадне промене држављанства или домицила су ирелевантне.

Тачка 2. протокола намерно је унета с обзиром на историјат овог протокола и дозвољава, да у једном специјалном случају сама Савезна држава не ограничава заштиту ауторског права према некој несавезној земљи, него њена прекоморска посесија.

У тачци 3. чувају се пре ступања на снагу овог протокола стечена права.

Тачка 4. прописује како се ограничење ауторског права формално доставља савезним државама; на који начин се несавезна земља обавештава о мерама ограничења, се не каже, што и неће бити потребно, јер ће она о овим мерама самом чињеницом извршеног материјалног реципроцитета сазнати.

За ратификацију овог протокола у тачци 5. предвиђа се рок од 12 месеци, протокол ступа на снагу месец дана по протеклу овог рока, дакле 20. априла 1915. год.

Протокол је ратифициран од свих држава Савеза изузев Хаити, Италије и Португалије.

Ратификацију извршиле су приликом потписа протокола 20. марта 1914: Данска, Шпанија, Вел. Британија, Јапан, Луксембург, Монако, Холандија и Швајцарска. Друге савезне државе накнадно ратифицирале су овај протокол и то:

Белгија са важношћу од 4. новембра 1921,
Француска са важношћу од 2. фебруара 1916,
Либериа са важношћу од 9. септембра 1921,
Немачка са важношћу од 17. октобра 1919,
Норвешка са важношћу од 28. фебруара 1920,
Шведска са важношћу од 1. јануара 1920,
Тунис са важношћу од 23. априла 1920.

Истовремено кад су приступиле Р. Б. К., приступиле су и ратификацији протокола од 20. марта 1914 следеће дотада несавезне државе: Аустрија, Бразилија, Бугарска, Данциг,

Пољска, Угарска, Чехословачка. Коначно извршиле су после приступа Р. Б. К. и ратификацију протокола од 20. марта 1914 Мароко (изузев шпањолску зону) са важношћу од 12. маја 1920 и Грчка са важношћу од 10. марта 1924.

Није предвиђено, да би могла једна држава учинити резерву у погледу признања овог протокола.

IV. У Риму ревидирана Бернска Конвенција.

Приликом ревизије Б. К. у Берлину решило се је, да треба будућу конференцију за ревизију Б. К. у смислу чл. 24. сазвати у року од најмање 6, најкасније 10 година. Као место будуће конференције изабрао се је Рим. Рат и послератне прилике нису дозволиле да се конференција одржи пре маја 1928. год.¹⁵

У смислу чл. 24. Р. Б. К. био је задатак италијанске администрације да помоћу међународног бироа изврши припреман рад за идућу конференцију и она извршила је своју дужност с тиме, што је према израженим жељама предложила свима земљама Савеза један програм рада конференције са својим кратко мотивисаним пропозицијама у погледу измене разних чланова Р. Б. К. Како се је показало приликом измене Б. К. на конференцији у Берлину, која је скупила стари текст Б. К. из год. 1886. са додатним актом и декларацијом из год. 1896. у јединствени текст и код ове прилике изменила нумерацију текста конвенције, да измена нумерације једног међународног инструмента није згодна и да може допринети сметњи код практичног примењивања, италијанска администрација избегла је овакву нову нумерацију, задржала је стару и употребила је у случају додавања новог члана број претходног члана, означивши га са »bis« или »ter«. Предложене пропозиције примењују у суштини и форми биствене прописе конвенције, придржавају главни принцип изједначења припадника Савеза са држављанима земље, у којој се заштита тражи, и прописе материјалног права конвенције, важеће за припаднике Савеза. Ови последњи прописи се према израженој потреби и у колико се је могло сматрати, да могу наићи на пристанак савезних држава, разширују (радиодифузија, музички механички инструменти, кинематографија).

У осталом италијанска администрација и међународни биро се старају, да упливишу на земље, које се у смислу чл. 25. и 27. Р. Б. К. послуже резервама, да се одрекну учињених резерви, које су сасвим у супротности са циљем међународне конвенције и са интенцијом чл. 24. периферичних ревизија конвенције у циљу побољшања система Савеза. Резерве чине за примењивање прописа Б. К. велике тешкоће, како за решавање разних питања савезних држава више

пута треба имати у виду, да ли постоје за једну или обе државе резерве. Ове тешкоће нарасту приликом сваке нове ревизије конвенције, јер оне дају повода новим резервама и овако ће се доћи до неиздржљивог стања. Италија сама вољна је се одрећи своје резерве у погледу права превода (чл. 8.), да би дала другим земљама један добар пример.

Истотако износи се потреба унификације трајања заштите у свима земљама Савеза односно потреба, да се рок од 50 година *p. m. autoris*, одређен чл. 7. Р. Б. К. без икакве рестрикције прими.

На пропозиције, стављене од стране италијанске администрације и Међународног бироа, одговориле су Савезне државе својим примедбама, контра-пропозицијама и додатним предлозима, који су се свима савезним државама још пре конференције или на самој конференцији доставили.

Тако брижљиво припремљена конференција у Риму почела је и завршила свој рад на жалост не са успехом, који се је очекивао, нарочито није се постигла *unanimité*, која је услов сваке измене постојећих прописа конвенције, у погледу укидања резерва и унификације трајања заштите ауторског права.

Главне измене текста Р. Б. К. постоје у следећем:

1. Међу заштићена дела чл. 2. увршћују се такозвани *oeuvres orales (les conferences, allocutions sermons et autres oeuvres de même nature)*, али у новом чл. 2. *bis* се одмах препушта законодавству сваке земље Савеза, да искључи заштиту делимично или сасвим политичким говорима или држаним пледоајеима код суда и да одреди услове под којим се могу горе назначени *oeuvres orales* објавити у штампи

2. У чл. 6. унети су прописи досадашњег *protocole additionnel* од 20. марта 1914.

3. У заштити *du droit moral*. Разне државе су већ сада признале морално право аутора, које се састоји у искључивом праву располагања својим делом. С новим чл. 6. *bis* се формулише ово право с тим, да задржава аутор право тражити признање, да је он творац нарочитог дела, даље, да има право, да забрани свако преиначење, сваку измену или другу модификацију свога дела, која би могла да утиче на његову част и ауторску репутацију.

4. У чл. 7. *bis* се одређује за дела створена сарадњом више аутора (*collaborateurs*), да се заштитни рок рачуна тек по смрти аутора, који као последњи умре.

5. У чл. 9., ст. 2. прецизира се, који новинарски чланци се могу, кад нема изричне забране, прештамповати.

6. У новом чл. 11. *bis* јасно се одређује искључиво право аутора књижевних или уметничких дела, да могу дати дозволу, да се њихова дела саопште публици путем радиодифузије.

7. У чл. 14. прецизира се, да се сматрају као књижевна или уметничка дела кинематографска приказивања, кад аутор своје кинематографско дело даје један оригиналан карактер, кад нема овог карактера, кинематографско дело жива само заштиту фотографских дела.

8. У чл. 25. и 27. постигнута је једна мала рестрикција резерви.

*

У следећем изнећемо по реду чланака рад Римске конференције и постигнуте резултате.

На с л о в к о н в е н ц и ј е о с т а о ј е и с т и к а о Р . Б . К . с а м о с а д о д а в а њ е м р е в и з и ј е у Р и м у : »Convention de Berne du 9 septembre 1886 révisée à Berlin le 13 novembre 1908 et à Rome le 2 juin 1928, pour la protection des oeuvres littéraires et artistiques.«¹⁶

С л е д у ј е т а к о з в а н о п р е а м б у л у м (préambule), у коме се наводе државни поглавари свих савезних држава по азбучном реду, сви заузети жељом, да ефикасним начином и што једноставније заштите права аутора на својим књижевним и уметничким делима, решили су да ревидирају и допуне акта потписана у Берлину 13. новембра 1908. и према томе су именovali своје опуномоћнике и то... (следеју имена опуномоћника) који, за то прописно овлашћени, се слажу у следећем:

С л е д у ј у ч л а н о в и 1 д о 30 Р . Р . Б . К .

Француски текст:

»Le Président du Reich allemand; Sa Maj. le Roi des Belges etc.

Egalement animés du désir de protéger d'une manière efficace et aussi uniforme que possible des droits des auteurs sur leurs oeuvres littéraires et artistiques;

Ont résolu de réviser et de compléter l'Acte signé à Berlin le 13 novembre 1908;

Ils ont, en conséquence, nommé leurs plénipotentiaires, savoir... (les noms des plénipotentiaires)...

Lesquels, à ce dûment autorisés, sont convenus de ce qui suit: article 1—30.«

Како се већ давно приметио аутономистичан покрет у колонијама Велике Британије, изразила је влада Вел. Британије жељу, да се њени делегати означи у поменутом преамбулу само као опуномоћници за Велику Британију и Северну Ирску. У случају да се конвенција потпише на рачун једног аутономног доминијона или Индије, нека се учешће ових доминијона или Индије означи сепаратно и на месту, које њима припада на листи опуномоћника.¹⁷

Фактично су разне колоније и доминије Велике Британије биле на Римској конференцији заступане својим сопственим делегатима и ови су делегати потписали акта (види чл. 26. ове расправе).

Члан 1.

К о в о м е ч л а н у к о ј и г л а с и : »Les Pays contractants sont constitués à l'Etat d'Union pour la protection des droits des auteurs sur leurs oeuvres littéraires et artistiques,« учинила је предлог за измену Вел. Британија. На место »Pays contractants«, што не одговара схватању конституелног права у Британској држави, предлаже се реченица »Pays aux quels s'applique la présente Convention.«¹⁸ Иста измена се тражи у чл.: 2., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 13., 15., 17., 18., 19., 20., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30. Предлог у погледу чл. 1. се прима. Овом изменом чл. 1. је утврђен појам »l'Etat d'Union« и према томе се решило, да се у свима другим члановима исте речи »Pays contractants« замењују речима »Pays de l'Union«.

Предлог Пољске делегације, који има у виду другу стилизацију истог члана није примљен.¹⁹

Према томе измењен чл. 1. гласи следеће:

Article 1.

Les Pays auxquels s'applique la présente Convention sont constitués à l'Etat d'Union pour la protection des droits des auteurs sur leurs oeuvres littéraires et artistiques.

Члан 2. и 3.

Измене, које је предложила италијанска администрација споразумно са међународним бироом виде се из следећег:

Texte actuel

Art. 2. — (1) L'expression »oeuvres littéraires et artistiques« comprend toute production du domaine littéraire, scientifique ou artistique, quel qu'en soit le mode ou la forme de reproduction, telle que: les livres, brochures, et autres écrits; les oeuvres dramatiques ou dramatico-musicales, les oeuvres chorégraphiques et les pantomimes, dont la mise en scène est fixée par écrit ou autrement; les compositions musicales avec ou sans paroles; les oeuvres de dessin, de peinture, d'architecture, de

Propositions

Alinéa 1er. — Remplacer: quel qu'en soit le mode ou la forme de reproduction, par: »Qu'elle soit écrite, plastique, graphique ou orale.«

sculpture, de gravure et de lithographie; les illustrations, les cartes géographiques; les plans, croquis et ouvrages plastiques, relatifs à la géographie, à la topographie, à l'architecture ou aux sciences.

(2) Sont protégés comme des ouvrages originaux, sans préjudice de droits de l'auteur de l'oeuvre originale, les traductions, adaptations, arrangements de musique et autres reproductions transformées d'une oeuvre littéraire ou artistique, ainsi que les recueils de différentes oeuvres.

(3) Les Pays contractant sont tenus d'assurer la protection des oeuvres mentionnées ci-dessus.

(4) Les oeuvres d'art appliqué à l'industrie sont protégées autant que permet de le faire la législation intérieure de chaque pays.

Италијанска администрација сматра ове измене у ст. 1. за потребне, јер су речи »quel qu'en soit le mode ou la forme de reproduction« погрешне, јер се овде не иде за репродукцију него за оригиналну продукцију. Како према томе се мора измена извршити предлаже текст, који се налази у сиро-либанском закону од 17. јануара 1924.: »qu'elle soit écrite, plastique, graphique ou orale«, што заједно отклања све досада постојеће сумње, дали т. зв. »oeuvres orales« (пледоајеи, говори, предавања научника) падају у »oeuvres littéraires« набројана у чл. 1.

Одустало се је намерно унети у чл. 1. »oeuvres techniques« и то због тога, јер овај члан говори »de toute production du domaine scientifique«, у коју врсту без сумње падају и техничка дела. Дела, која се састоје из планова, скица и пластичких дела, која се односе на науке осим тога изрично су набројана у 1. ставу.

Италијанска администрација сматрала је за потребно, да предложи унети у ст. 1. »les oeuvres des arts appli-

Ajouter après gravures, les mots: »de lithographie et des arts appliqués à l'industrie«.

Alinéa 2. — Sans changement.

Alinéa 3. — Remplacer cet alinéa par le suivant: »Les oeuvres mentionnées ci-dessus, quel qu'en soit le mérite ou la destination, jouissent de la protection dans tous les pays de l'Union«.

Alinéa 4. — Supprimer.

qués«, да би се уметничка дела, примењена у индустрији апсолутно *jure conventionis* и не као до сада према томе заштитила, да ли унутрашње законодавство земаља Савеза заштиту предвиђа или не. Ова измена би омогућила, да Француска и Тунис одустану од своје резерве, учињене према ставу 4. Р. Б. К., осим тога отпао би садањи став 4. чл. 2. Већи део савезних држава признаје у своме народном законодавству изрично овим делима ауторско право. Оправдати заштиту ових дела више није потребно, како се је то учинило већ на Берлинској конференцији.²⁰ Једине две државе које су се на Берлинској конференцији противиле уношењу ових дела у набрајање у чл. 2. Вел. Британија и Швајцарска већ су измениле међувремено своје законодавство и примиле више мање у принципу ова дела под заштиту ауторског права. У модерним законима о ауторском праву осим Шведског од 30. маја 1919. све државе признају заштиту ових дела. Међутим и Шведска на Римској конференцији признала је да и она према законским изменама из год. 1926. уметничким делима, примењеним у индустрији признаје заштиту уметничких дела. Заштита која се признаје уметничким делима, употребљеним у индустрији специјалним законима о заштити узорака и модела, не спречава, да се на узорке и моделе, који су резултат једне уметничке креације, примењује закон о ауторском праву.

Што се тиче предложене измене ст. 3. чл. 2., италијанска администрација мишљења је, да не треба дати разним земљама могућност, да решавају о постојању књижевних или уметничких дела. Сва дела која су набројана у ст. 1. и 2. чл. 2. треба заштитити не гледајући на њихову вредност или определење.

Од стране других држава предложени су били разни предлози за измену чл. 2. Најопширнији је био предлог Пољске, који према унутрашњем пољском законодавству текст става 1. сасвим и у систематици измени, став 2. у главном се држи текста става 2. члана 2. Р. Б. К., ст. 3. и 4. отпада.²¹ Иако овај предлог, како он испуњава захтеве разних држава, да се у чл. 2. наброје изрично и »oeuvres orales«, »oeuvres photographiques, cinématographiques et autres obtenues par un procédé analogue à la photographie«, »arts appliqués à l'industrie«, није се узео за базу дискусије, јер у главном владала је тенденција, да се одржи стара систематика Б. К. и да се изврше само неопходно потребне измене. Овоме начелу одговара предложена измена члана 2. од стране Француске.²²

Нарочито што се тиче појединих специјалних измена, предложиле су Немачка и Чехословачка, да се у став 1. чл. 2. у реченици »quel qu'en soit le mode ou la forme de reproduction« замени реч »reproduction« речју »production« односно »manifestation«.

Са разних страна ставили су се предлози, да се као заштићена дела нарочито наброје у ст. 1. чл. 2. говори «*oeuvres orales*». Данска је иначе мишљења, да сада важећа Р. Б. К. и ако не набраја изрично говоре, они спадају међу у том члану заштићена дела. Поред свег тога, да би отпала свака сумња, мишљења је, да би се «*oeuvres orales*» изрично навели у чл. 2. Али како има говора, који не могу да се заштите због тога, јер их треба сматрати као јанво добро као говори одржани на јавним конституционалним зборовима etc., како је то предвиђено у чл. 8. Данског закона о ауторском праву,²³ сматра да се ова врста говора изузима из заштите. У истом смислу ставили су предлоге представници Норвешке,²⁴ Угарске,²⁵ de l'institut international de Coopération Intellectuelle,²⁶ Велике Британије²⁷ и Јапана.²⁸

Не увиђајући, зашто фотграфска дела нису набројана у чл. 2. него у чл. 3., разне државе ставиле су предлог, да се «*les oeuvres photographiques et les oeuvres obtenues par un procédé analogue à la photographie*» унесе у став 1. чл. 2. Из већ горе цитираних предлога Пољске и Француске видимо, да и ова фотографска и кинематографска дела (како су ова добивена поступком сличним фотографији) сматрају за дела, која треба набројати у чл. 2. Исто становиште узима Вел. Британија. Ирска предлаже, да се стави пре речи «*chorégraphique*» реч «*cinématographiques*», и како ми већ знамо из предложеног текста чл. 2. од стране Француске захтева се од ње изрично заштита «*des oeuvres radiophoniques*» односно «*des oeuvres spécialement créés en vue de la Radio-Diffusion*».

Велико место узима дискусија о уметничким делима, примењеним у индустрији. Не само Италија и међународни биро, Пољска и Француска, којих предложене текстове већ познајемо, заузимају се топло за неограничену заштиту ових дела и много других савезних држава као Белгија, Немачка, Аустрија, Холандија, Чехословачка и Данска заступа исто становиште, али се не може постигнути жељени споразум, како Норвешка, Вел. Британија и Јапан с обзиром на унутрашње своје законодавство се противе томе, да се у индустрији примењена уметничка дела сасвим изједначе са уметничким делима, заштићеним конвенцијом. Покушаји доћи до споразума били су без успеха. Предлог Норвешке, који се је старао омогућити једно решење, које би задовољило више мање обе стране²⁹ био је одбивен од стране Француске, један други посредујући предлог поднет споразумно од стране Француских, Вел. Британских и Норвешких делегата³⁰ није наишао на пристанак Јапана, тако, да је коначно италијанска делегација после дугачких узалудних дискусија прогласила, да свој споразумно са међународним бироом стављени предлог, да се уметничка дела, примењена

у индустрији ставе међу у ст. 1. чл. 2. набројана дела, повлачи и да остаје непромењен ст. 4. чл. 2.

Према томе били су и предлози Пољске, да се као последњи ст. чл. 2. унесе следећи пропис: «*La protection conférée par les lois sur les dessins et modèles n'empêche pas de réclamer la protection du droit d'auteur s'il s'agit d'une oeuvre d'art au sens de la présente Convention*» и предлог Чехословачке, која је предложила један став: «*Les oeuvres artistiques au sens de la Convention ne perdent leur caractère ni par leur application à l'industrie, ni par le procédé industriel servant à leur reproduction ou multiplication*» — без предмета.

Аустралиска делегација покренула је питање, да-ли се подразумевају под изразом «*toutes les productions... quel qu'en soit le mode ou la forme d'expression*» и извођења лица, која говором или на други начин објаве или интерпретирају дела других т. зв. *artistes exécutants*. У том случају треба овим лицима признати једну нову врсту ауторског права.³¹

Сличан је предлог Ирске делегације, која је предложила, да се дода ст. 2. чл. 2. један став, којим се заштићују приказивања и уметничка извођења у циљу, да се адаптирају на механичке музичке инструменте и кинематографске продукције књижевних и уметничких дела.³²

Измене предложене к ст. 3. од стране италијанске администрације и међународног бироа нашле су потпору само од стране Француске и Угарске, која сматра за сврсисходно кратак додатак,³³ док Чехословачка тражи следећу измену:

«*Les oeuvres mentionnées ci-dessus, quel qu'en soit le degré de mérite ou la destination, jouissent de la protection dans tous les pays de l'Union.*»

Што се тиче члана 3. италијанска администрација споразумно са међународним бироом сматра за потребно, да се задржи, али да му се дода једна аналогна реченица, како је предложено за ст. 3. чл. 2., према томе би чл. 3. гласио:

Texte actuel.

Art. 3. — La présente Convention s'applique aux oeuvres photographiques et aux oeuvres obtenues par un procédé analogue à la photographie. Les Pays contractants sont tenus d'en assurer la protection.

Proposition.

Remplacer la dernière phrase par la suivante: «*Ces oeuvres jouissent, quel qu'en soit le mérite ou la destination, de la protection dans tous les pays de l'Union.*»

Свака власт има према предложеном тексту могућност да своје решење оснива директно на пропису конвенције не испитујући вредност или одредење фотографског дела.

Друге државе, које су предложили, да се фотографска дела и дела добивена поступком сличним фотографији унесу у ст. 1. чл. 2., као н. пр. Вел. Британија и Пољска, траже, да се чл. 3. брише. Чехословачка тражи измену од италијанске администрације предложеног текста са следећим:

»Ces oeuvres jouissent, quel qu'en soit le degré de mérite ou la destination, de la protection dans tous les pays de l'Union.«

Ирландска делегација тражи измену старог текста чл. 3. на начин, да се стави на место речи: »aux oeuvres photographiques et aux oeuvres obtenues par tout autre procédé analogue à la photographie« реченица: »aux productions cinématographiques non visées à l'article 2, aux productions photographiques et aux oeuvres obtenues par tout autre procédé analogues à la cinématographie ou à la photographie.«

Швајцарска³⁴ и Француска³⁵ под претпоставком, да се задржи стари текст чл. 3. предлажу, да се у један нови став унесе минимално трајање фотографских дела. Француска осим тога тражи, да се пропише, да мора аутор назначити на самом фотографском делу датум, име или свој жиг. У случају, да дело не носи ове ознаке, неће се сматрати евентуална репродукција овог дела, као кажњива повреда, изузев да аутор или пријемник права докаже, да се је репродукција вршила злонамерно.

Римска конференција што се тиче чл. 2. и 3. учинила је следеће измене.

А. 1. Није сматрала од стране италијанске администрације и међународног бироа предложеноу замену речи »quel qu'en soit le mode ou la forme de reproduction« речима »qu'elle soit écrite, plastique, graphic ou orale« за срећну, јер се не могу ови облици изражавања умних дела, и ако су за многе случајеве тачни, примити као једини могући облици, јер има и других средстава, којим се идеје изражавају, само треба помислити на фонографске плоче, на извођење књижевних дела путем кинематографа или радиопоније. Према томе је сматрала конференција, да садашњи текст, који се не ограничава на специјалне облике, сасвим одговара и да се према предлогу Француске³⁶ замени израз »reproduction« изразом »expression«

2. Унела је у ст. 1. чл. 2. изрично говоре (les conférences, allocutions sermons et autres oeuvres de même nature). Али заједно, на стављене резерве разних држава, додала је нови чл. 2. bis, у коме се задржава унутрашњем законодавству сваке земље право, да искључи од заштите политичке говоре и говоре, одржане у суду, и да установи услове под којима се могу предавања, говори, проповеди и друга дела исте врсте репродуцирати у штампани.

Б. Иначе одбила је све друге предлоге, који су имали за циљ:

а) да се фотографска дела и дела добивена поступком сличним фотографији (садашњи члан 3.) унесу у члан 2. и наброје се у ст. 1. из једноставног разлога, што треба због избегавања сметња код примењивања разних ревидираних текстова Б. К. задржавати исти ред чланова;

б) да се наброје међу заштићеним делима ст. 1. чл. 2. радиофонска дела из разлога, јер не постоји самостално радиофонско дело. Без сумње је радиофонско дело књижевно односно музичко дело, које је нарочито створено за радиодифузију, но како овакво дело не може да има других квалитета као свако друго књижевно односно музичко дело ужива с тиме заштиту књижевних дела. Радиопонија према томе је само једно врло важно и модерно средство објављивања дела књижевности;

в) признање као дела уметности у смислу ст. 1., чл. 2. дела уметности, примењена у индустрији;

г) признање једне нове врсте ауторског права репродукцијама т. зв. *artistes exécutants*, нарочито и у циљу, да се овим радом остваре механички музички инструменти. О томе види чл. 11. bis и 13.;

д) да се измени ст. 3., чл. 2. у том смислу, да се дела набројана у ставу 1. и 2. заштите без обзира на вредност и опредељење дела, из разлога, да се не може прејудикати јудикатури разних држава, које себи задрже право, да решавају у конкретном случају, да-ли се може неко дело у опште сматрати за књижевно или уметничко дело у смислу ауторског права;

ђ) да се дода чл. 3. иста реченица као чл. 2., ст. 3. (Б. д.) из наведених разлога;

е) да се унесе у чл. 3. специјално и кинематографска дела, пошто се о овим делима говори у чл. 14.;

ж) да се унесе у чл. 3. минимално трајање фотографских дела од 20 година и то из разлога, јер има земаља као н. пр. Јапан, који неће да одступи од 10 годишњег рока заштите, осим тога трајање заштите се одређује чл. 7. конвенције;

з) да се обавезу аутори фотографских дела, да означе на делу датум, име или свој жиг, јер овај предлог се противи пропису ст. 2. чл. 4., који каже, да уживање и искоришћавање ауторских права не подлежи никаквим формалностима.

Према томе се је изменио само 1. став чл. 2., ставови 2., 3. и 4. чл. 2. Р. Б. К. остали су непромењени, додао се је нови чл. 2. bis и чл. 3. остао је непромењен.

Ст. 1. чл. 2. по извршеним изменама гласи:

Article 2, Alinea premier.

Les termes «œuvres littéraires et artistiques» comprennent toutes les productions du domaine littéraire, scientifique et artistique, quel qu'en soit le mode ou la forme d'expression, telle que: les livres, brochures et autres écrits; les conférences, allocutions, sermons et autres œuvres de même nature; les œuvres dramatiques ou dramatico-musicales, les œuvres chorégraphiques et les pantomimes, dont la mise en scène est fixée par écrit ou autrement; les compositions musicales avec ou sans paroles; les œuvres de dessin, de peinture, d'architecture, de sculpture, de gravure et de lithographie; les illustrations, les cartes géographiques; les plans, croquis et ouvrages plastiques, relatifs à la géographie, à la topographie, à l'architecture ou aux sciences.

Нови чл. 2. bis гласи:

1. Est réservée à la législation intérieure de chaque pays de l'Union la faculté d'exclure partiellement ou totalement de la protection prévue à l'article précédent les discours politiques et les discours prononcés dans les débats judiciaires.

2. Est réservée également à la législation intérieure de chaque pays de l'Union la faculté de statuer sur les conditions dans lesquelles les conférences, allocutions, sermons et autres œuvres de même nature pourront être reproduits par la presse. Toutefois l'auteur seul aura le droit de réunir lesdites œuvres en recueil.³⁷

Чл. 4. до 6.

Како смо већ у II. делу изнели треба чл. 4. до 6., као фундаменталну базу Бернске Конвенције, сматрати као заједничке прописе, који се не могу одвојити. Италијанска администрација и међународни биро нису сматрали за потребно, да се овај опробан принцип промени и предложили су само један додаток ст. 3. чл. 4. у погледу симултано објављених дела.

Texte actuel.

Art. 4. — (1) Les auteurs ressortissant à l'un des pays de l'Union jouissent, dans les pays autres que le pays d'origine de l'œuvre, pour leurs œuvres, soit non publiées, soit publiées pour la première fois dans un pays de l'Union, des droits que les lois respectives accordent actuellement

Proposition.

ou accorderont par la suite aux nationaux, ainsi que des droits spécialement accordés par la présente Convention.

(2) La jouissance et l'exercice de ces droits ne sont subordonnés à aucune formalité; cette jouissance et cet exercice sont indépendants de l'existence de la protection dans le pays d'origine de l'œuvre. Par suite, en dehors des stipulations de la présente Convention, l'étendue de la protection ainsi que les moyens de recours garantis à l'auteur pour sauvegarder ses droits se règlent exclusivement d'après la législation du pays où la protection est réclamée.

(3) Est considéré comme pays d'origine de l'œuvre: pour les œuvres non publiées, celui auquel appartient l'auteur; pour les œuvres publiées, celui de la première publication, et pour les œuvres publiées simultanément dans plusieurs pays de l'Union, celui d'entre eux dont la législation accorde la durée de protection la plus courte. Pour les œuvres publiées simultanément dans un pays étranger à l'Union et dans un pays de l'Union, c'est ce dernier pays qui est exclusivement considéré comme pays d'origine.

(4) Par œuvres publiées, il faut, dans le sens de la présente Convention, entendre les œuvres éditées. La représentation d'une œuvre dramatique ou dramatico-musicale, l'exécution d'une œuvre musicale, l'exposition d'une œu-

Ajouter ce qui suit à la fin de l'alinéa 3: «Dans ce dernier cas, une œuvre publiée même quatorze jours auparavant, est considérée comme simultanément publiée dans un pays de l'Union, si la loi de ce pays admet la simultanéité. Jusqu'à preuve du contraire, la publication faite dans un pays de l'Union est réputée être la première».

vre d'art et la construction
d'une oeuvre d'architecture
ne constituent pas une publi-
cation.

По овом предлогу треба сматрати, да је дело први пут изашло у земљи Савеза, ма да је 14 дана пре симултано изашло у несавезној земљи. У опште установљава се овим предлогом *praesumptio*, да је дело, кад се противно не докаже, први пут изашло у земљи Савеза.

Небистрене измене овог предлога предложиле су Аустрија, Угарска и Чехословачка. Од већег значаја је предлог Француске, који тражи измену текста ст. 3. у том смислу, да се у случају, кад је дело било објављено у истој години у разним земљама Савеза, сматра као земља порекла она земља, која признаје најдуже трајање заштите. Истотако важи као земља порекла савезна земља, кад је дело у истој години — мисли се на календарску годину — у једној земљи ван Савеза и у једној земљи Савеза изашло. Односно ст. 4. се предлаже једна стилистична измена.³⁸

Норвешка је ставила примедбу, да има држава, које не заштићују предавања и говоре, ако се не испуне нарочите формалности. Према томе предлаже, да се у ст. 2. чл. 4. после речи »oeuvre« дода једна реченица, којом се предвиђа потребно испуњење ових формалности.³⁹

Шта се тиче чл. 5., који по тексту Р. Б. К. гласи:

Art. 5.

»Les ressortissants de l'un des pays de l'Union, qui publient pour la première fois leurs oeuvres dans un autre pays de l'Union, ont, dans ce dernier pays, les mêmes droits que les auteurs nationaux.«

италијанска администрација и међународни биро у опште нису предложили измене. Само Пољска ставила је један предлог, који се односи како на чл. 4., тако и на чл. 5. У своје предлогу не само мења стилизацију сада важећих чл. 4. и 5., него уноси измене *au fond*, ставља као носиоце права не ауторе, припаднике Савеза, како то чини Р. Б. К. него сама дела означена у чл. 2., кад према земљи порекла припадају Савезу. Нарочито изједначаје аутору, припаднику земљи Савеза, и аутора припадника земљи ван Савеза, кад стварно борави у једној земљи Савеза, што се изрично не каже у Р. Б. К. али се на сличан начин спомиње у тачци 1. додатног протокола од 20. марта 1914 (види III. део). Предлог даље не познаје више »les oeuvres publiées« него само »les oeuvres éditées« у облику књига или периодичких часо-

писа. Ст. 4. чл. 4. се по пољском предлогу укида, јер овај став не одговара општем схватању појма о објављеним делима. Пољска не увиђа, како да се не може сматрати као објављивање јавно представљање једног драмског дела, јавно извођење једног музичког дела, постављање једног архитектонског дела на јавном месту. У осталом смисао чл. 4. и 5. како их предлаже Пољска остао је исти као онај чл. 4. и 5. Р. Б. К.⁴⁰

Чл. 6., који по сада важећем тексту гласи:

Art. 6.

»Les auteurs ne ressortissant pas à l'un des pays de l'Union, qui publient pour la première fois leurs oeuvres dans l'un de ces pays, jouissent, dans ce pays, des mêmes droits que les auteurs nationaux, et dans les autres pays de l'Union, des droits accordés par la présente Convention« —

није изазвао предлоге за измене. Само је тражила Велика Британија, која је — како смо то изнели у III. делу — због нарочитих односа са Сједињеним Државама Северне Америке, предложила у циљу праведне интерпретације чл. 6. Р. Б. К. додатан протокол, који се је примио и потписао од држава Савеза у Берну 20. марта 1914., да се суштина овог протокола дода чл. 6. као ст. 2., 3. и 4.⁴¹ Сличан предлог ставила је и Пољска, која уједно тражи, да се садашњи чл. 6. брише.

Конференција није сматрала за потребно да од принципа установљених у чл. 4., 5. и 6. одступа и како се за предлог италијанске администрације и међународног бироа у погледу додатка ст. 3. чл. 4. није нашао потребан једногласан споразум, решила је, да се чл. 4. и 5. непромењени задрже, само чл. 6. се је додао у смислу предлога Вел. Британије по једногласном пристанку свих савезних земаља тражени додаток, тако, да садашњи чл. 6. постаје ст. 1. чл. 6., коме се додају као ст. 2., 3. и 4. следећи:

Alinéas nouveaux:

(2) Néanmoins, lorsqu'un pays étranger à l'Union ne protège pas d'une manière suffisante les oeuvres des auteurs qui sont ressortissants de l'un des pays de l'Union, ce pays pourra restreindre la protection des oeuvres dont les auteurs sont, au moment de la première publication de ces oeuvres, ressortissants de l'autre pays.

(3) Aucune restriction établie en vertu de l'alinéa ci-dessus ne devra porter préjudice aux droits qu'un auteur aura acquis sur une oeuvre publiée dans un pays de l'Union avant la mise à exécution de cette restriction.

(4) *Les Pays de l'Union qui, en vertu du présent article, restreindront la protection des droits des auteurs, le notifieront au Gouvernement de la Confédération suisse par une déclaration écrite où seront indiqués les pays vis-à-vis dequels la protection est restreinte, de même que les restrictions auxquelles les droits des auteurs ressortissant à ce pays sont soumis. Le Gouvernement de la Confédération suisse communiquera aussitôt le fait à tous les pays de l'Union.*

Разуме се, да државе, које су у смислу додатног протокола од 20. марта 1914. већ декларирале рестрикције учињене према несавезним земљама нису обавезне поново исто изјавити у смислу ст. 4. новог чл. 6.⁴²

Чл. 6. bis.

Заштита књижевних и уметничких дела у погледу личних или моралних интереса аутора. (Le droit moral.)

Питање личних или моралних интереса аутора, супротно имовинским интересима, покренуто је било на конференцији од стране француске, италијанске и пољске администрације односно делегације и од стране међународног института de Coopération Intellectuelle.

Француска се је задовољила са израженом жељом (voeu), да савезне земље што пре унесу у своје законодавство формалне прописе у погледу моралног права аутора на својем делу. Треба да се означи ово право као неутуђиво и да начин заштите буде у свакој земљи исти.⁴³

Међународни Институт de Coopération Intellectuelle разделио је свима делегатима читаву књигу »La protection internationale du Droit d'Auteur« као принос припремног рада за дипломатску конференцију за ревизију Бернске Конвенције у Риму, у којој износи од своје стране у погледу моралног права аутора следећа начела:

»L'auteur conserve, malgré toute stipulation contraire, le droit de veiller à l'intégrité de son oeuvre et de s'opposer à toute transformation ou mutilation quelconque qui dénaturerait la façon dont il a voulu la présenter au public.

Le même droit appartient à tout citoyen et peut s'exercer même contre les ayants droit de l'auteur.

Il a pour sanction l'interdiction de maintenir ou de reproduire l'oeuvre dénaturée et éventuellement des dommages-intérêts, soit au profit de l'auteur, soit au profit de la collectivité.«

Пољска, односно њен истакнут делегат професор Zoll доноси у вези са предлогом Међународног Института de Coopération Intellectuelle предлог о »droit au respect«, који гласи:

»(1) L'auteur conserve, malgré toute stipulation contraire, le droit de s'opposer à toute atteinte portée à son caractère d'auteur, ainsi qu'à toute transformation ou mutilation quelconque qui dénaturerait la façon dont on a voulu présenter son oeuvre au public.

(2) Voir la proposition présentée par la Commission de Coopération Intellectuelle.

(3) Ce droit a pour sanction l'interdiction de s'arroger la paternité d'une oeuvre, de maintenir ou de reproduire l'oeuvre dénaturée et, éventuellement, des dommages-intérêts, soit au profit de l'auteur soit au profit de la collectivité.«

Као додатак свога предлога тражи Пољска, да се прими једна резолуција, која би се ставила у закључни записник Римске конференције.⁴⁴

Најозбиљнији предлог стављен је био од стране италијанске делегације, која је предложила, да се унесе у конвенцију следећи чл. 6. bis:

Art. 6. bis.

Indépendamment de la protection des droits patrimoniaux réglée par les articles qui suivent, et nonobstant toute cession, il appartient à l'auteur en tout temps:

a) *le droit de revendiquer la paternité de l'oeuvre,*

b) *le droit de décider si l'oeuvre doit paraître,*

c) *le droit de s'opposer à toute modification de l'oeuvre qui soit préjudiciable à ses intérêts moraux.*

Il est réservé à la législation nationale des Parties Contractantes, d'établir des dispositions pour régler les droits ci-dessus indiqués, et notamment pour concilier le droit exclusif de publication avec les exigences d'intérêt public, ainsi que pour concilier la faculté mentionnée à la lettre c) avec le droit du propriétaire de l'exemplaire matériel de l'oeuvre.

Après la mort de l'auteur ces droits seront exercés par les personnes ou organes désignés par la législation du Pays d'origine de l'oeuvre.

Les moyens de recours pour sauvegarder ces droits seront réglés par la législation du Pays où la protection est réclamée.

У примедбама изнетим у раздељеној брошури, коју је саставио г. Е. Piola Caselli, председник касацијског суда, други делегат италијански и рапортер Редакцијске комисије, каже се, да је питање моралног права аутора већ давно покренуто. Сам чл. 7. Б. К. из год. 1886. већ признаје рудиментарно лично право аутора на признање ауторства, како се у томе члану захтева, да се цитира порекло прештампованог чланка. После тога захтеви за признање и заштиту моралног права аутора не престаје више. Тако је међународни конгрес штампе год. 1899. у Риму изнео своју жељу, да се

морално право аутора призна у Бернској Конвенцији. Ове жеље су се поновиле на разним конгресима, које су одржале међународна асоцијација за заштиту књижевних и уметничких дела и разни интересовани кругови тако у последње време поменута међународна асоцијација у Lugano (1927) и конгрес de la *Féd. int. du P. E. M. Clubs* (1927) у Брислу. У међувремену утврђивали су се помови о личном праву аутора (*le droit d'auteur personnel*) у правној доктрини и ако постоје разне теорије о природи овог права. Аутор има неодвисно од имовинског права,⁴⁵ чије је трајање ограничено на извесно време и може се одступити, једну количину права, која су тесно везана за његову личност, која се не могу одступати другима и која нису временско ограничена и која у главном утичу на част и углед аутора. Ово лично право постоји у томе, да аутор искључиво диспонира, дали да се његово дело у опште објави или на нарочито одређено време, да има право на признање, да је објављено дело његово, да може забранити, да његово дело се преиначи, квари или осакаћује од других лица, ма да се то чини приликом извршења имовинских права цесијонара.⁴⁶

Теориско признање није довољно, има конфликта, које треба изравнати тужбом на основу постојећих законских прописа. Ови конфликти наступају кад се иде за супротне интересе аутора и цесијонара имовинских права или аутора и публике кад је дело постало опште добро (право цитације и позајмљивања). Конфликти нарочито могу да настају између уметника и фигуративног дела, које је прешло у посед другог лица. Даље треба имати у виду развијање ауторског права прво у виду ограничења имовинских ауторских права системом »*du domaine public payant*« и »*des licences obligatoires*«, друго с обзиром на нова средства објављивања н. пр. средством механичких музичких инструмената и нарочито радиоелектричним путем. Све ово изискује специјалну заштиту личног ауторског права, неодвисно од имовинског права аутора.

Нарочито после рата исказала се је потреба заштите моралног ауторског права и модерни народни закони су ову заштиту већ извршили тако румунски закон од 28. јуна 1923., италијански закон од 7. новембра 1925., пољски закон од 29. марта 1926. и чехословачки закон од 24. новембра 1926. У разним другим земљама се ради на законским пројектима у којим ће се истотако морално право аутора истакнути, тако у Француској (пројект *Plaisant*), у Норвешкој и у Југославији.

Према томе и међународна заштита моралног права аутора треба да се установи. Имовинско право је већ заштићено и мора се признати, да је морално право од много већег помена и важности него имовинско право. Но како се

у опште имовинском питању у нашем реалистичном времену више пажње указује, нека је дозвољено упозорити, да само имовинско ауторско право ће придобити више вредности заштитом моралног права аутора.

У образложењу предложеног чл. 6. *bis* од стране италијанске делегације се каже, да је био циљ изнети један савим прост (елементаран) међународно важећи пропис (главне принципе) који неће да изазива недоумице, и у осталом оставити народном законодавству, да одреди модалитете и границе заштите. Овај члан требао је да се уметне између првих шест чланова Б. К., који садржавају само опште прописе, и следећих чланова, који регулишу искључиво имовинска права аутора.

Овај аутономан и од имовинских права независан карактер личних права аутора јасно се види у овој реченици текста: »Независно од заштите имовинских права, регулисаних члановима, који следе...«

У продужењу текста се истичу карактеристична својства личних права, која се одрже чак и после одступања (*sc.* имовинских права) и која нису временско ограничена: »и негледајући на извршене преносе припада аутору за све време:

- а) право, да тражи признање свог ауторства на делу,
- б) право, да одлучи, да-ли се сме дело објавити,
- в) право, да се опире свакоме преиначењу дела, које би било од утицаја на његове личне интересе.«

Под а) наведено право је елементарно право, које излази из интимног и личног акта стварања дела. Из овог права »*de revendiquer la paternité de l'oeuvre*« излазе друга секундарна и деривативна права као н. пр. да се код цитирања или позајмице неког изашлог књижевничког дела чак и по тексту имовинских права увек наведе име аутора и наслов дела, или право аутора код анонимно или псеудонимно изашлих дела, да захтева од за издавање овлашћених лица, да се код новог издања — и кад би се друкчије уговорило — истакне истинито име аутора.

И под б) наведено право је елементарно право везано на личност аутора, који после креације дела одређује, да-ли и када се дело објави. За ово време пре објаве дело не подлежи оврси од стране повериоца аутора, не ограничењу ауторског права, које постоји више пута, кад је дело изашло, у јавном интересу (позајмљивање, право цитације). Како од објаве једног књижевничког или уметничког дела зависи слава односно неуспех аутора, под б) наведено право није ограничено и доктрина иде тако далеко, да сматра, да се може ово право извршити не само до публикације дела, него и доцније, право повући дело из јавности (*droit de retrait*).

Што се тиче права аутора наведено под в) много се пише о томе. Неда се одређи аутору право, да забрани, да се његово дело преиначи, квари, осакати и то не само са становишта имовинских ауторских права него још више са становишта ауторских личних научних, књижевних или уметничких интереса, који су приказивани самим делом. Ово право врло је важно не само за време кад је имовинско право аутора престало, него пре тога, кад је извршење искључивог ауторског права уступљено другом лицу или се замењује у форми принудне лиценце (*licence obligatoire*) или *du domaine public payant*. Ово право, које више пута у доктрини се идентифицира са личним правом аутора и се зове *»droit au respect«* или *»droit au regard«* пада под најважнија ауторска права. Али не може се заштитити оно што није више од правног интереса, него само претерано осећање научника, уметника или књижевника. Нарочито треба у грани ликовне уметности довести у склад ово ауторско право са правом сопственика артистичког дела. Предложено је да се решење ових питања остави народном законодавству, што се изрази у предложеном тексту овако: *»Остави се народном законодавству уговарајућих страна да установи прописе, којим се горе наведена права регулишу нарочито да се искључиво право за објаву доведе у склад са потребама јавног интереса, и да се право наведено sub в) доведе у склад са правом сопственика на материјалном примерку дела.«*

Наравно треба желети, да и у томе постоје једнообразни прописи, али моментано није угодно ову нову правну материју униформно регулисати.

Последња два става кажу, ко ће по смрти аутора његова лична права вршити и ко одређује правна средства за чување ових права. У оба случаја оставља се регулисање ових питања народном законодавству, у првом случају законодавству земље порекла дела, у другом случају земљи, где се заштита тражи.

Већ на првој пленарној седници г. *E. Piola Caselli* изнео је велику важност, коју специјално италијанска делегација приписује моралном праву; нарочита субкомисија бавила се је овим питањем, узевши за базу дискусије италијански предлог. После више седница, на којима су Румунија,⁴⁷ Чехословачка⁴⁸ и Белгија⁴⁹ поднеле разне друге предлоге и како је било могуће тешкоће због првобитног противног становишта Вел. Британије, која се је позвала на супротне опште прописе енглеског права и специјално енглеских прописа о *»copyright«* пребродити, примио се је на седници од 23. маја и пошто је још редакцијска комисија учинила неколико измена следећи текст чл. 6. bis:

»Indépendamment des Droits patrimoniaux d'auteur, et même après la cession desdits droits, l'auteur conserve le droit de revendiquer la paternité de l'oeuvre, ainsi que le droit de s'opposer à toute déformation, mutilation ou autre modification de ladite oeuvre, qui serait préjudiciable à son honneur ou à sa réputation.

Il est réservé à la législation nationale des Pays de l'Union d'établir les conditions d'exercice de ces droits. Les moyens de recours pour les sauvegarder seront réglés par la législation du pays où la protection est réclamée.«

Из првобитног италијанског предлога изоставило се је право аутора да одлучи, да ли се сме дело објавити, из разлога јер је тешко регулисати лична и морална права аутора са правима цесионара дела и то у погледу прве како и следећих публикација и у погледу нарочитих измена и адаптација међународним прописима. Даље одустало се је од тога, да се међународним прописима установи заштита ауторског права после смрти аутора. Сматрало се је, чак за сада, за опортуно, да се оствари законодавству појединих држава, да одреди лице или установу, која има право или дужност, да захтева заштиту, односно средства или услове, којим се ова заштита омогућава. Али у циљу, да се савезне државе баве се овим проблемом, који је од великог интереса за одржавање и респект према тековинама човечанског духа примила је конференција следећу жељу (*voeux*):

»La Conférence émet le vœu que les Pays de l'Union envisagent la possibilité d'introduire dans les législations respectives, qui ne contiendraient pas des dispositions à cet égard, des règles propres à empêcher qu'après la mort de l'auteur son oeuvre ne soit déformée, mutilée ou autrement modifiée au préjudice de la renommée de l'auteur et des intérêts de la littérature, de la science et des arts.«⁵⁰

Члан 7.

Италијанска администрација и међународни биро предлаже у циљу унификације трајања заштите ауторских права у свима земљама Савеза, да се брише ст. 2. овог члана. У случају, да се не може постићи споразум у том питању, предлаже се једна измена 2. реченице ст. 2., осим тога један нови ст. 4., који одређује трајање права сарадника (*collaborateur*).

Texte actuel.

Art. 7. — (1) La durée de la protection accordée par la présente Convention comprend la vie de l'auteur et cinquante ans après sa mort.

Proposition.

Principalement: Supprimer l'alinéa 2. Eventuellement: remplacer la deuxième phrase de l'alinéa 2 par la disposition suivante: *»Une différence en-*

2. Toutefois, dans le cas où cette durée ne serait pas uniformément adoptée par tous les pays de l'Union, la durée sera réglée par la loi du pays où la protection sera réclamée et elle ne pourra excéder la durée fixée dans le pays d'origine de l'oeuvre. Les Pays contractants ne seront, en conséquence, tenus d'appliquer la disposition de l'alinéa précédent que dans la mesure où elle se concilie avec leur droit interne.

(3) Pour les oeuvres photographiques et les oeuvres obtenues par un procédé analogue à la photographie, pour les oeuvres posthumes, pour les oeuvres anonymes ou pseudonymes, la durée de la protection est réglée par la loi du pays où la protection est réclamée, sans que cette durée puisse excéder la durée fixée dans le pays d'origine de l'oeuvre.

Италијанска администрација образложила је свој предлог следећим: Ако остане при старом тексту чл. 7., не може се трајање заштите установити друкчије него упоређивањем законодавства двеју земаља, земље порекла дела и земље, где се заштита тражи, и међу овим законодавствима одлучује оно, које предвиђа краће трајање. У пракси праћен је овај систем великим тешкоћама, јер ауторска права двеју земаља чешће се разликују не само што се тиче трајања, него и у погледу обима и садржаја. Обим заштите регулише се искључиво законодавством земље, где се заштита тражи (чл. 4.). Евентуалне рестрикције ауторског права у земљи порекла према томе не могу, да су од утицаја за заштиту у другој земљи Савеза, ова друга земља треба да призна аутору сва права, предвиђена својим законодавством, ма да су ова права ширег обима него ауторска права у земљи порекла. Тако н. пр. Вел. Британски закон заштићује дела формално 50 година после смрти аутора али само за 25 година после смрти аутора потпуним начином, последњих 25 година постоји систем принудних лиценца т. ј. и друга лица могу, да искоришћавају дело за одређену накнаду (licence

tre l'étendue de la protection accordée dans le pays d'origine et celle qui est établie dans le pays où la protection est demandée ne fait pas obstacle à l'application de cette disposition«.

Ajouter un quatrième alinéa ainsi conçu: »(4) Les droits des ayants cause d'un collaborateur prédécédé subsistent jusqu'à l'expiration des droits du dernier survivant des collaborateurs«.

obligatoire.). Поред свега тога Британска дела треба да се заштите у другим земљама Савеза, које имају 50 годишње трајање за исто то доба, ма да ова земља пружа ауторима потпунију заштиту него Вел. Британија. Исто тако треба поступати са свима другим скраћивањима ауторског права у земљи порекла, која нису позната у другој земљи, где се заштита тражи и судија ове земље не може да одбије аутору овлашћења, предвиђена законом земље, где се заштита тражи, из разлога, што ова овлашћења не познаје закон порекла земље. У Немачкој н. пр. може се изашло књижевно дело слободно рецитирати, ово дело ужива у другој земљи Савеза, где ово скраћивање ауторског права није познато пуну заштиту за доба заштите у земљи порекла. Овакве разлике у погледу обима ауторског права врло су честе у разним земљама Савеза и врло тешко би било свакоме судији познати рестрикције ауторских права у другим земљама Савеза. Но како је примењивање материјалних законских прописа других држава Савеза чл. 4. Р. Б. К. савим искључено, италијанска влада споразумно са Међународним бироом сматрала је за сходно, да се у ст. 2. брише друга реченица, која не каже ништа новог, и замени са прописом: »Евентуална разлика у погледу обима заштите постојећа у земљи порекла и у земљи, где се заштита тражи, не смета примењивању горњег прописа.«

Даље образлажава италијанска администрација и Међународни биро свој предлог, да се чл. 7. дода нови ст. 4.: »Права пријамника права на делу, створеном заједничким радом више учесника, по смрти једног учесника, трају до престанка права учесника, који последњи умре.« Овај додатак тражио се је на конгресу међународне књижевничке и уметничке асоцијације у Варшави (1926) и примљен је исти принцип у разним модерним законима (н. пр. чл. 28. Италијанског, § 30. Немачког, чл. 16. Вел. Британског, чл. 40. Румунског закона о ауторском праву). Оправдан је овај предлог из разлога, јер дело створено заједничким радом више учесника представља једну недељиву ствар, која не може по смрти једног учесника постати опште добро за један део.

Како је било разположење разних држава, нарочито Немачке против примања 50 годишње заштите *post mortem auctoris*, конференција бавила се је евентуалним предлогом италијанске администрације и међународног бироа, да се друга реченица ст. 2. измени и субституира са новом реченицом. У главном се је тврдило, да ова субституција није потребна како чл. 4. конвенције каже, да се обим заштите одређује искључиво по закону земље, где се заштита тражи и да је према томе свака држава слободна, да обим заштите установи по својој потреби. Разни делегати су мишљења, да

и Вел. Британско законодавство, које одређује за првих 25 год. по смрти аутора потпуну заштиту аутора, а за даљних 25 год. заштиту по систему принудне лиценце ипак пружа заштиту од 50 год. по смрти аутора, свакако, да ова заштита за последњих 25 година није потпуна, но по чл. 4. конвенције има право да одреди и Вел. Британија обим заштите.

Предлог италијанске администрације и међународног бироа, који су имали код формулације свога предлога у виду случај Вел. Британије, треба друкчије формулисати. Разне државе у том погледу предложиле су нове текстове тако Шведска,⁵¹ Немачка,⁵² Швајцарска⁵³ и коначно поднеле су Немачка, Вел. Британија, Француска и Швајцарска заједно следећи предлог:

»Si dans un pays de l'Union le délai de protection comporte, après la mort de l'auteur une période où, à condition qu'il soit versé une redevance aux ayants droit de l'auteur, la reproduction de l'oeuvre pour la vente, est licite, les autres pays de l'Union ne sont tenus pendant cette période, que d'appliquer aux oeuvres originaires dudit pays, un traitement correspondant à celui qui est prévu dans ce pays.

Toutefois la durée du droit exclusif ne peut jamais être inférieure à 25 ans.»

Овај предлог је био примљен иначе великом већином делегата али потребна једногласност није се постигла. Према томе остао је ст. 1. и 2. чл. 7. непромењен.

Што се тиче ст. 3. стављени су разни предлози за измену овог.

Већ код образложења члана 3. споменули смо предлог Швајцарске, да уживају фотографска дела и дела добивена сличним поступком минималну заштиту од 20 год. Овај предлог је Швајцарска поновила⁵⁴. Друге државе као Холандија захтевале су, да се заштитно доба фотографских дела фиксира, Данска и Јапан, изјавили су, да би могли примити заштитни рок од највише 10 год. по објави дела. Пољска предлаже заштитни рок од најмање 10 година. Ирска предлаже да се замене речи: »les oeuvres photographiques« речима »les oeuvres visées à l'article 3«. Ни један од ових предлога није примљен.

Вел. Британија предложила је, да се ст. 3. који наводи дела, за која земља, где се заштита тражи, одређује доба трајања, које пак не може прелазити доба трајања, одређено од земље порекла дела, дода: »les empreintes (records), rouleaux perforés et autres instruments similaires par lesquels les sons sont reproduit mécaniquement,« дакле све припреме, помоћу којих се музичка дела репродуцирају механичким музичким инструментима. Овај предлог је у вези са другим предлогом Бел. Британије, којим жели, да се унесе у чл. 13. један став, који признаје овим припремама заштиту као ори-

гиналним делима, а да се с тиме не повреди право аутора адаптираног дела. Већи део земаља досада заштићује само музичко дело, које се адаптира, а не дотичне механичке инструменте (евентуално рад т. зв. *artistes exécutants*, који помажу пренос музичког дела); енглески предлог пак тежи за тим, да се дотичне плоче (*disques*) као такве заштите исто тако као оригинална дела. Признати се мора да је то принцип енглеског закона о »copyright«, који признаје оригиналној матрици, према којој се израђују плоче (*records*), заштиту од 50 година по изради оригиналне матрице. Сличан принцип постоји и у Пољској са разликом, што се механичкој адаптацији признаје заштита од 20 година.

Наравно постоји велики интерес фабриканата ових диска да се прими овај енглески принцип, који је нарочито од велике важности за адаптацију музичких дела, која су већ постала опште добро, дакле исти принцип, који важи за преводе књижевних дела, која не уживају више ауторску заштиту. Овај енглески принцип примљен је и у Швајцарској. Али овим принципом, који би признао фабрикантима инструмената за механичку производњу музичких дела оригинално ауторско право аналогно као га има аутор »de seconde main« у смислу ст. 2., чл. 2. Р. Б. К. разне земље су се противиле и енглески предлог није био примљен.

Француска предложила је још једну другу измену ст. 3., чл. 7. која има за циљ, да се од дела наведених у том ставу брише »les oeuvres pseudonymes« али се додају »les oeuvres dont le droit d'auteur appartient à une personne morale«⁵⁵. Али како се »les oeuvres pseudonymes« не само у разним законодавствима него и у Р. Б. К. (чл. 15., ст. 2.) трактирају аналогно анонимним делима, овај предлог је био одбијен. Но и други предлог, да се доба трајања за дела моралних лица, одреди према законодавству земље, где се право тражи, није нашао потребну једногласност, и ако се мора признати, да скоро свака земља Савеза за ову категорију дела има специјалне рокове трајања.

Предлог Шведске и Норвешке, да се у ст. 3. чл. 7. унесу још уметничка дела примењена у индустрији, постао је безпредметан, јер ова дела нису била набројена у ст. 1. чл., 2., како је то било предложено.

Предложени ст. 4. чл. 7., који треба да одреди трајање ауторског права у случају колаборације, наишао је на неодобравање Велике Британије, која жели, да се 50 годишњи заштитни рок рачуна од смрти учесника на заједничком делу, који први умре, али ако би умро један од учесника доцније, по истеку поменутог 50 год. рока, заштитни рок престаје смрћу овог учесника.⁵⁶

Француска предложила је помирљив предлог, који води рачуна о законодавству разних држава, који трајање заштите дела, створеног заједничким радом више саучесника, рачуна после смрти учесника, који последњи умре, но припадници земаља, које не признају исто трајање заштите, како је одређује друга Савезна земља, не могу у другој земљи Савеза тражити дужу заштиту, него заштиту земље порекла. Ни у ком случају заштита не може да престане пре смрти учесника који умре као последњи.⁵⁷ Овај посредујући предлог се је примио једногласно и ушао је после неколико стилистичних измена као чл. 7. bis у текст Р. Р. Б. К. Стари текст чл. 7. остао је непромењен, према томе се је одбио и један предлог Пољске, који се је старао: све разне предлоге скупити у једном чл. 7.⁵⁸

Нови текст чл. 7. bis гласи:

Члан 7. bis.

1. La durée du droit d'auteur appartenant en commun aux collaborateurs est calculée d'après la date de la mort du dernier survivant des collaborateurs.

2. Les ressortissants des pays qui accordent une durée de protection inférieure à celle que prévoit l'alinéa 1er ne peuvent pas réclamer dans les autres pays de l'Union une protection de plus longue durée.

3. En aucun cas la durée de protection ne pourra expirer avant la mort du dernier survivant des collaborateurs.⁵⁹

Члан 8.

Члан 8., који признаје аутору за све време заштите оригиналног дела, искључиво право да своје дело сам преведе или другоме даје овлашћење за превод, није наишао на опозицију. Ово право следује већ из неповредљивости личних и моралних права аутора.

Овај члан има само још интереса с гледишта, да се могу према дозвољеној могућности у чл. 25. и 27. Р. Р. Б. К. учинити резерве. Да-ли и које ће државе учинити резерве, видиће се приликом ратификације Р. Р. Б. К. Постојеће садашње резерве у погледу чл. 8. види у делу II. ове студије.

Измену текста чл. 8. предложила је Пољска⁶⁰, Ирска⁶¹ и Чехословачка⁶², али конференција није сматрала за потребно, да сада важећи текст измени.⁶³

Члан 9.

Овај члан, који специјално регулише ауторско право на чланцима изашлим у новинама и периодичним часописима (ревијама) и начин њихове заштите био је највише подвргнут изменама на свакој конференцији, која се је бавила ревизијом Б. К.

Италијанска администрација споразумно са међународним бироом предложила је Римској конференцији измену ст. 2. овог члана. Образложила је свој предлог као следи:

Новине и ревије садрже некоје делове текста, који без сумње не могу се сматрати за књижевна дела, то су дневне новости и разне вести, које имају карактер обичних извештаја штампе. Њима се није признала без дискусије заштита књижевних дела. Шта се нарочито тиче телеграфских и телефонских обавештења са стране специјалног кореспондента или извршених специјалним начином, њима треба признати једну заштиту, нарочито, кад се објава врши непосредно, али посљедња конференција у Берлину сматрала је, да се ова заштита може да пружа више с гледишта сузбијања нелојалне конкуренције него с гледишта повреде ауторског права.

У погледу других чланака у новинама и ревијама настало је питање, 1. које чланке треба заштитити безусловно, 2. који су чланци што нису заштићени против позајмице (прештампавању) у другим новинама.

Према првобитној Б. К. из год. 1886. чланци у новинама и ревијама, и ако су представили књижевна или уметничка дела, у опште нису били заштићени, осим ако је аутор њихово прештампавање изрично забранио. И чланци политичког садржаја били су сасвим без заштите. Овај режим важи још данас у Грчкој, Норвешкој и у Шведској, јер су ове државе учиниле према овом члану резерву, да желе бити везане старим чл. 7. (који одговара садашњем чл. 9.) Б. К. из год. 1886. — Париским додатним актом од 1896. признала се је безусловна заштита романским фелтонима и новелама, док је важило за друге чланке изашле у новинама и ревијама начело, да уживају заштиту књижевних дела само у случају, ако је њена репродукција изрично забрањена; без ове забране њихова репродукција је дозвољена под условом да се назначи порекло позајмице. Према својим резервама Данска и Холандија везане су потписима чл. 7. додатног акта из год. 1896. Коначно на конференцији у Берлину 1908. год. примило се је начело чл. 9. Р. Б. К., да су безусловно заштићени романски фелтони, новеле и сва друга књижевна, научна и уметничка дела изашла у новинама или ревијама. Што се тиче чланака у новинама, они могу се прештампавати у другим новинама, кад њихово прештампавање није изрично забрањено. Према томе чланак из новина није се могао прештампавати у књизи или брошури, и у опште није се могла учинити позајмица из једне ревије, док су се чланци из новина могли прештампавати — изузев романа и новеле — у другим новинама, ако ово прештампавање није било изрично забрањено.

Овај пропис односно чланака у новинама наишао је на велике потешкоће у интерпретацији. Општи пропис у 1. ст. чл. 9. који признаје безусловно заштиту свима књижевним, научним и уметничким делима, изашлим у новинама био је противан рестриктивној заштити чланака изашлих у новинама у 2. ст. чл. 9. Компетентни су били мишљења, да се право позајмљивања не односи на дела, која се сматрају за научна, техничка или забавна и да са њ ни у ком случају не треба једна изрична забрана и да се ст. 2. чл. 9. односи само на т. зв. новинарске чланке. Али ова интерпретација нема ослонаца у самом тексту. Оправдано је, да научни чланци и чланци техничког садржаја, који излазе не само у специјалним новинама него често у свакодневним новинама и који не служе ефемерном интересу, као политични чланци, не могу се слободно прештамповати, чак ни у случају кад нема изричне забране прештампавања. Према томе потребно биће јасно казати, да се свима чланцима трајне важности признаје безусловно заштита и да само чланци, који се баве предметима политичке дискусије у најширем смислу, спадају у чланке, који се могу прештамповати, кад нису изрично забрањени. Осим тога није могуће одржавати разлику између новина и ревија, јер нема довољних разлога, који могу оправдати ово разликовање. Према томе се предлаже измена ст. 2. чл. 9. у том смислу, да се могу чланци, који претресају политичка, економска, религијозна и друга питања исте врсте, репродуцирати од једног периодичног листа у други, ако прештампавање није изрично забрањено. Друге реченице ст. 2. пак остају непромењене. С тиме ће се омогућавати, да земље, које су учиниле резерве према чл. 9., Данска, Грчка, Норвешка, Холандија и Шведска одустану од својих резерва.

Од италијанске администрације и међународног бироа предложени текст је следећи:

Texte actuel.

Art. 9. — (1) Les romans-feuilletons, les nouvelles et toutes autres oeuvres, soit littéraires, soit scientifiques, soit artistiques, quel qu'en soit l'objet, publiés dans les journaux ou recueils périodiques d'un des pays de l'Union ne peuvent être reproduits dans les autres pays sans le consentement de auteurs.

(2) A l'exclusion des romans-feuilletons et des nou-

Proposition.

Sans changement.

(2) Remplacer la première phrase par la suivante: »Les

velles, tout article de journal peut être reproduit par un autre journal, si la reproduction n'en est pas expressément interdite. Toutefois, la source doit être indiquée; la sanction de cette obligation est déterminée par la législation du pays où la protection est réclamée.

(3) La protection de la présente Convention ne s'applique pas aux nouvelles du jour ou aux faits divers qui ont le caractère de simples informations de presse.

articles de discussion politique, économique, religieuse et autres du même genre pourront être reproduits de périodique à périodique, si la reproduction n'en est pas expressément interdite«.

Sans changement.

Од предлога стављених од стране других држава треба да споменемо предлог Француске који се разликује од предлога италијанске администрације и међународног бироа у томе, што се у набрајању чланака изоставља реченица »et autres de même genre« и да се предвиђа само прештампавање из новина у новине. Сем тога се тражи да се не само наведе приликом прештампавања чланака у другим журналима порекло него и име, датум, број журнала и име аутора.⁶⁴

Швајцарска предложила је један други још ужи текст ст. 2. чл. 9.⁶⁵

Државе, које су у погледу чл. 9. себи резервисале примену ранијих прописа Б. К., као Данска и Шведска, изјавиле су своју готовост с обзиром на предложени текст италијанске администрације одрећи се своје резерве.⁶⁶

Још приликом дискусије чл. 2. о заштити говора било је држава, које су изузеле од заштите конференције и говоре политичког карактера, после пледоајеја држана пред судовима и тражиле су, да се извештаји о томе могу слободно прештамповати у новинама. Ови предлози поновили су се приликом дискусије чл. 9. Предлоге у том погледу ставили су представници међународног института de coopération intellectuelle⁶⁷, Немачке⁶⁸ и Бразилије.⁶⁹

Јапан изразио је жељу да се као нови став дода чл. 9. пропис, да се може слободно у штампи објавити садржај дела, заштићених чл. 2.⁷⁰

Угарска предлаже, да се могу фотографије, које су додате дневним новостима и разним вестима (ст. 3.), слободно репродуцирати у другим новинама.⁷¹

Од стављених предлога, осим француског предлога, који је био делимично усвојен, конференција није сматрала за

згодно, да ма и један прими. Нарочито предлози представника међународног института *de coopération intellectuelle*, Немачке и Бразилије постали су беспредметни с обзиром на нови чл. 2. *bis*, који регулише питања, покренута наведеним предлозима.

Предлог Угарске се је одбио из разлога, што могу ове фотографије представљати дела, којим се не може одрећи законска заштита.

Француски предлог у колико се тражи, да се изостави реченица *«et autres du même genre»* се је примио, јер се је поменута реченица сматрала као сувише неодређена и јер су легитимни интереси штампе довољно заштићени с тим, да се могу чланци, који претресају економска, политичка или религиозна питања, репродуцирати у штампи, ако прештампавање није изрично забрањено. Што се тиче француског предлога, да се прештампавање чланака само из новина предвиђа, а не из ревија, конференција сматрала је за оправдано, да се не учини разлика између ових категорија периодичних списа, пошто се иде за садржај чланака, који се могу прештамповати, а не за случајни назив периодичног списа. И како има држава, које хоће да се одрекну резерва у погледу овог чл. само под условом, да се не учини разлика између новина и ревија, предлог Француске одбијен је. Исто тако сматрало се је довољно, да се само означи извор (име периодичног списа) приликом прештампавања једног чланка, имајући у виду, да су редактори новина често сувише оптерећени, да би могли испунити захтеве француског предлога у погледу означања датума и броја новина и имена аутора.

Према томе се је малим изменама примио текст предлога италијанске администрације и међународног бироа и гласи ст. 2. чл. 9. како следи:

2. Les articles d'actualité de discussion économique, politique ou religieuse peuvent être reproduits par la presse si la reproduction n'en est pas expressément réservée. Toutefois, la source doit toujours être clairement indiquée; la sanction de cette obligation est déterminée par la législation du pays où la protection est réclamée.

Овим текстом јасно ће се изразити, да само актуални чланци се могу прештамповати у другим новинама и ревијама, то јест чланци који претресају економска, политичка или религиозна питања, која су на дневном реду и која у опште интересују публику и брзо губе своју важност и интерес публике.⁷²

Члан 10.

И ако би било врло корисно регулисати међународно право позајмљивања књижевних и уметничких дела и изједначити у разним државама постојеће различите прописе,

италијанска администрација и међународни биро поред свега тога предложили су само, да се унесе у Р. Р. Б. К. опште скоро у свима државама признато начело, да је дозвољено чинити у циљу критике, полемике или наставе-анализе или кратке текстуалне цитате већ објављених књижевних дела. Ове позајмице треба да одговарају потпуно оригиналном тексту и да садржавају тачну ознаку порекла. Ова ознака праведна је последица моралног права аутора је дужност позајмљивача, да позајмљено место цитира и друга последица, излазећа из моралног права аутора је дужност позајмљивача, да позајмљено место цитира без измене оригиналног текста, да се сачува част и углед дотичног књижевника.

Шта се тиче свих других позајмица из књижевних или уметничких дела италијанска администрација и међународни биро сматрали су за целисходно, да се остане при садашњем начелу, да је у том погледу меродавно законодавство земаља Савеза (то јест принцип изнет у ст. 2. чл. 4., закон земље, где се заштита тражи) односно пропис евангуалних посебних уговора, постојећих или касније закључених међу земаљама Савеза. Како чл. 20. предвиђа могућност, да земље Савеза међу собом закључе специјалне аранжмане, кад су прописи ових аранжмана угоднији правима аутора него прописи Б. К. односно кад нису противни Б. К., сматрало се је за потребно, да се предложеном ст. 2. чл. 10. дода *«s'il est plus favorable à l'auteur»*.

Texte actuel.

Art. 10. — En ce qui concerne la faculté de faire licitement des emprunts à des oeuvres littéraires ou artistiques pour des publications destinées à l'enseignement ou ayant un caractère scientifique, ou pour des chrestomathies, est réservé l'effet de la législation des pays de l'Union et des arrangements particuliers existants ou à conclure entre eux.

Propositions.

Remplacer le seul alinéa de l'article 10 par un nouvel article en trois alinéas ainsi conçus:

Art. 10. (1) Il est permis de faire dans un but de critique, de polémique ou d'enseignement des analyses ou courtes citations textuelles d'oeuvres littéraires publiées.

(2) En ce qui concerne la faculté de faire licitement d'autres emprunts à des oeuvres littéraires ou artistiques, est réservé l'effet de la législation des pays de l'Union, et, s'il est plus favorable à l'auteur, celui des arrangements particuliers conclus ou à conclure entre eux.

(3) Tous les emprunts reconnus licites doivent être conformes au texte original et accompagnés de l'indication exacte de la source (titre de l'oeuvre, nom de l'auteur s'il est connu).

Од стране других савезних држава донети су разни предлози, који су захтевали измену овог предлога.

Тако су сматрале Немачка⁷⁵, Чехословачка⁷⁴ и Јапан⁷⁵ за потребно, да се у ст. 3. измене речи: »conformes au text original« речима, које дозвољавају измену, која не промени смисао текста и одговара циљу употребе.

Јапан жели истотако, како је то захтевала Француска и Швајцарска, да се италијански предлог о праву цитације већ објављених књижевних дела разшири и на већ објављена уметничка дела и да се дозвољава у истом циљу, изнесеном у италијанском предлогу, да се репродуцирају већ објављена дела фигуративне уметности или фотографије. У осталом Јапан се прикључује предложеном ст. 2. италијанског предлога.⁷⁶

Француска право цитације проширује на све књижевне, музичке и научне производе, у ст. 3. свога предлога осим тога сматра за дозвољену репродукцију гравуром или фотографијом разних уметничких дела у циљу уметничке наставе под условом, да је дело већ било дозволом аутора репродуковано и да је позајмљено уметничко дело означено тачно називом оригиналног дела, именом уметника и издавача.⁷⁷

Интересантно код овог француског предлога је, да се код позајмљивања уметничких дела захтева само, да је позајмљено дело било графички репродуковано. С тим се чини разлика према књижевничким делима, односно којих је право цитације само допуштено у случају, кад је књижевничко дело већ било објављено то јест издато и се раскине принципом установљеним ст. 4. чл. 4. Р. Б. К. према којем се подразумевају под објављеним делима само издата дела. У смислу француског предлога може се дакле једно уметничко дело, које је било јавно изложено — што се не може сматрати као издато дело у смислу чл. 4. — позајмити у циљу, наведеном у ст. 3. предложеног чл. 10.

У истом смислу гласи предлог Швајцарске, која дозвољава репродукцију дела уметности (*des arts figuratifs*) и фотографије само у случају, када је репродукција у вези са текстом дела, у коме је позајмљена.⁷⁸

У ст. 2. свога предлога Француска ограничава позајмице из већ објављених књижевничких, музичких или научних

дела за крестоматије, антологије и сва дела намењена настави на извесну меру, како је то већ установљено у разним народним законима о ауторском праву н. пр. у италијанском закону од 7. новембра 1925.

У ст. 4. коначно Француска предлаже, да могу Савезне државе право позајмице — изузев право цитације ст. 1. — учинити зависним од наплате извесне накнаде.

Дискусија, која се водила о предлозима италијанске администрације и међународног бироа и о предлозима других држава с обзиром на разноврсне постојеће прописе законодавства савезних држава, како се то већ видело из становишта појединих држава н. пр. Данске,⁷⁹ није постигла једнодушност савезних држава и одбивши све поднете предлоге, конференција задржала је стари текст чл. 10. Р. Б. К.⁸⁰

Члан 11.

Овај члан у тексту Р. Б. К. гласи:

Art. 11.

»Les stipulations de la présente Convention s'appliquent à la représentation publique des oeuvres dramatiques ou dramatico-musicales, et à l'exécution publique des oeuvres musicales, que ces oeuvres soient publiées ou non.

Les auteurs d'oeuvres dramatiques ou dramatico-musicales sont, pendant la durée de leur droit sur l'oeuvre originale, protégés contre la représentation publique non autorisée de la traduction de leurs ouvrages.

Pour jouir de la protection du présent article, les auteurs, en publiant leurs oeuvres, ne sont pas tenus d'en interdire la représentation ou l'exécution publique.»

Италијанска администрација и међународни биро нису предложили никакву измену овог члана, сматрајући, да одрицањем резерва, учињених од стране разних држава према овом члану, садашњи текст сасвим одговара.

Учињене резерве нису оправдане. Нарочито Грчка остала је везана чл. 9. Б. К. из год. 1886.; она захтева, да припадници других држава Савеза, кад хоће, да се изједначе Грчким држављанима, изрично под насловом или заглављу књижевничког дела назначе, да забрањују јавно извођење дела. Овај захтев шта више је необичан како Грчка у своме унутрашњем законодавству не захтева ову назнаку забране од својих држављана, да би дотично дело заштитила против јавног представљања или извођења. Грчки закон од 16. јула 1920. иначе нарочито не признаје никакву заштиту против музичких извођења, но чл. 9. закона од 11. децембра 1909. забра-

њује представљање једног позоришног дела у позоришту или у јавној дворници (сали), макар да се не тражи изрична забрана на самом издатом делу. Ово запостављање других савезних држављана се не слаже духом Б. К.

У истом смислу положила је страни држављани савезници у Јапану, који је везан ст. 3., чл. 9. Б. К. из год. 1886., који истотако уживају заштиту против јавног представљања или извођења својих дела само кад су изрично означили потребну забрану на делу, не да би се иста формалност тражила од сопствених држављана.

Према чл. 4. Р. Б. К., коме су Грчка и Јапан приступили без резерва, уживање и искоришћавање права признатих припадницима Савеза, не подлеже у земљама Савеза никаквим формалностима и доследно овај захтев Грчке и Јапана није оправдан.

Што се тиче резерва Италије и Холандије у погледу чл. 11. Р. Б. К., они су у вези са резервом учињеном у погледу трајања права превода у смислу чл. 8. Чим ове државе повуку резерву у погледу чл. 8., онда и отпада резерва у погледу чл. 11.

С обзиром на тражену заштиту говора и у опште на искључиво право аутора, да диспонира својим делом предложио је представник Међународног Института de cooperation intellectuelle једну проширену примену чл. 11. у том смислу, да су у опште књижевничка дела и говори заштићени против јавног предавања у оригиналу или у преводу.⁸¹ Још једну ширу примену прописа чл. 11., која се односи на сва књижевничка и уметничка дела и на сва средства јавне репродукције, предложила је Ирска.⁸²

Норвешка делегација обратила је пажњу конференције на могућност, да чл. 11. Р. Б. К. не искључује, да се јавно представљање и извођење драмских одн. драмско-музичких или музичких дела дозвољава према унутрашњем законодавству једне земље Савеза плаћањем тантијема, и кад аутор неби дао дозволу (слично у случају *domaine public payant, licence obligatoire*) и навела је међу другима пропис чл. 5. енглеског закона од год. 1842., који предвиђа експропријацију, везану одговарајућом накнадом, права прештапавања књига по смрти аутора, кад се више не налазе у саобраћају. Ст. 3., чл. 2. Р. Б. К., који каже »Савезне земље обавезне су, да штите горе (ст. 1. и ст. 2.) означена дела« дакле и драмска и драмско-музичка дела и музичка дела са или без текста треба, да се интерпретира у том смислу, да се заштита врши и у случају плаћања тантијема (*domaine public payant, licence obligatoire*).⁸³ Нарочито унело је енглеско законодавство чл. 3. и 4. закона из год. 1911, дакле по ревизији Б. К. год. 1908. један режим плаћања тантијема за репродукцију књижевничких дела и

за представљање драмских дела. Истотако увела је Чехословачка режим принудних тарифа за радиодифузију музичких дела (чл. 30. закона из год. 1926.).

У истом смислу предложила је Велика Британија један нови ст. 4. чл. 11., у коме се статуира право, да законодавство појединих земаља, нарочито у случајевима да аутор не дозвољава, да се његова дела изводе под прикладним условима, што би могло да допринесе штету трговини и индустрији једног лица или удружења (мисли се у главном на интересе ново установљене радиофонске индустрије), може одредити начин и услове, под којим се може извршити представљање и јавно извођење драмских, драмско-музичких или музичких дела.⁸⁴

Конференција прешла је преко свих учињених предлога и задржала је стари текст чл. 11. Р. Б. К.⁸⁵

Чл. 11 bis.

Италијанска администрација и међународни биро предложили су конференцији следећи нови члан:

»Art. 11 bis. — (1) Les auteurs d'oeuvres littéraires ou artistiques jouissent du droit exclusif d'autoriser la communication de leurs oeuvres au public par la télégraphie ou la téléphonie avec ou sans fil, au par tout autre moyen analogue servant à transmettre les sons ou les images.

(2) Les artistes qui exécutent des oeuvres littéraires ou artistiques jouissent du droit exclusif d'autoriser la diffusion de leur exécution par l'un des moyens prévus à l'alinéa précédent.»

Свој предлог образложили су следеће: Триумфалан напредак радиофоније покренуо је питање, да ли и на који начин се може аутор једног књижевничког или уметничког дела заштитити против објављивања свога дела путем радиодифузије. Већим делом законодавства савезних држава не предвиђају овај начин објављивања и не заштићују аутора неком генералном формулом против ма које потребе заштићеног дела, него се задовоље набројањем, више пута јако ограниченим, специјалних права, припадајућих аутору. Према томе потребно биће, да се објасни, да ли означаје радиодифузија једну репродукцију, извођење или јавну рецитацију и даље, да ли рецитација једног већ објављеног књижевничког дела путем радиофоније спада под законске прописе, који рецитацију већ објављених дела изузимају од заштите. Бернска Конвенција дакле треба да води рачуна о овом новом начину објављивања, али довољно је истакнути само принцип према коме има аутор искључиво право на радиодифузију свог дела, слично прописима конвенције о преносу и репродукцији музичких дела на механичке музичке инструменте (чл. 13.) односно о репродукцији кинематогра-

фом (чл. 14.), док санкције и друге детаље овог права се препуштају законодавству земље, где се заштита тражи.

Предлог према ст. 1. има у виду »**communication au public**« и спада у овај начин објављивања без сумње и поново изаслање од пошиљачке станице примљених радио-таласа од стране пријемне станице, што се зове по енглеском »**re-broadcasting**«.

Што се тиче образложења 2. ст. предложеног чл. 11. bis ово није сасвим убедљиво. Предлагачи кажу, да није праведно, да неко лице унесе свој микрофон у концертну дворану, да примљену глазбу (музички комад) изашлих радиом, кад има за радиодифузију дозволу аутора, а не уметника извођача. Предлагачи признају, да извођење једног музичког дела не представља неко уметничко оригинално дело, али може се сматрати као врста прерађивања (**oeuvre de seconde main**), за које је дао своју дозволу аутор оригиналног дела. Нове чињенице стварају нова права, законодавство треба да се прилагоди актуалним економским захтевима и оправдано је, да се призна карактер уметничког дела извођењу музичког дела, кад се рашири путем радиодифузије и означује очиту комерцијалну вредност. С тим да уметник извођач дозвољава радиодифузију свог извођења, губи без сумње један део својих слушалаца и треба да се овај губитак надокнади. Тачно је, да имају уметници извођачи могућност да се овај губитак надокнади уговором, којим се ангажују, али у случају, да се врши радиодифузија против њихове воље или против уговора, праведно биће, да оштећени уметници могу поступати не само против уговорне стране, него и против лица, која извлаче намерно имовинску корист из радиодифузије.

Вредност радиодифузије у главном зависна је од уметности извођача. Због тога треба, да се ова репродуктивна уметност заштити. Али како су уметници извођачи скоро у свима случајевима ангажовани по позоришном предузимачу или импресарију, за чији рачун се дела изводе, оправдано биће, да ово право дозволе радиодифузије припада предузимачу. Исто то важи у случају, да се дело изводи од једног оркестра или кора. Кад у оба случаја нема предузимача или импресарија, дотичан ансамбл имаће свога репрезентанта, коме ће припадати право давања дозволе за радиодифузију.

Предлагачи иначе признају, да заштита уметника извођача — осим у случају преноса њихових извођења путем радиофоније односно преноса на механичке музичке инструменте (чл. 13. — није предвиђена правним поретком, што би било врло тешко, јер судови не би могли забранити, да се неко музичко дело изводи од уметника извођача на исти начин или истим маниром како се је то учинило од стране других уметника.

Из горе изнесеног види се, да сами предлагачи ст. 2. чл. 11 bis нису могли темељито образложити свој предлог. Према томе није чудновато, што су се разне делегације поставиле на противно становиште. Немачка одмах ставила је примедбу, да се овај предлог противи чл. 2. Б. К., који набраја заштићена дела. Аустрија приметила је, да се не може говорити о искључивом праву уметника извођача, јер нарочито композитор дела има право дозволе за радиодифузију.⁸⁶ Холандија директно се противи овом предлогу, како се не иде за неко трајно дело уметника извођача, које се може заштитити, али ни у ком случају за доба од 50 година. И Угарска, Француска и Вел. Британија, коначно Шведска⁸⁷ противиле су се уношењу ст. 2. у Р. Р. Б. К.

Сама конференција овај проблем признавања нарочите заштите уметницима извођачима приликом радиодифузије но и истотако приликом преноса на механичке музичке инструменте (предлог италијанске администрације и међународног бироа ст. 1. bis чл. 13.) — нашла је још недовољно зрелим, да се унесе у једну међународну конвенцију пре, него што је ово питање народним законодавством разјашњено. У осталом конференција препоручује ово интересантно питање државама учесницама на конференцији у форми једног **voeu-a** на испитивање.⁸⁸

Што се тиче 1. ст. предложеног чл. 11. bis на конференцији није било принципијелних размимоилажења.

Некоје државе предложиле су измене текста чл. 11 bis. Тако Француска⁸⁹ и Вел. Британија,⁹⁰ које нарочито желе, да се истакну разне форме радиодифузије (директна и индиректна дифузија). Вел. Британија и Угарска⁹¹ предлажу даље додатак нарочитог става, у коме се предвиђа слободна дифузија чланака и новости наведених у ст. 2. и 3. чл. 9. Р. Р. Б. К. односно оних књижевничких и музичких већ објављених дела, односно којих народно законодавство дозвољава јавно саопштење без ауторизације аутора. Међународни институт **de collaboration intellectuelle** од своје стране предложио је, да се унесе између првог и другог става предложеног чл. 11 bis један став, којим се изрично признаје говорницима искључиво право, да дозвољавају радиодифузију својих говора.⁹²

Врло интересантне предлоге ставиле су Норвешка⁹³ и Чехословачка,⁹⁴ који одговарају од прилике њиховим народним законским прописима, који заштићују постојећа радиофонска предузећа. Циљ ових предлога је, да може свака земља Савеза дозвољавати, да се књижевничка и музичка дела (Норвешка каже књижевничка и уметничка дела), која су већ годину дана објављена, саопште путем радиофоније од стране предузећа или некојих од њих (Чехосло-

вачка: радиодифузна предузећа, под специјалном државном контролом) под условом, да се аутору плати правична накнада, коју одређује, кад нема споразума, компетентна власт. У осталом предвиђа се за нарочите случајеве право аутора, да се може противити радиодифузији својих дела.

Али конференција с обзиром на новост проблема није сматрала за згодно, да већ сада унесе у Б. К. детаљне прописе и задовољила се је општим прописима оставивши свакој земљи Савеза, да регулише услове, под којим се радиодифузија врши у дотичној земљи. С тим се водило рачуна о жељама разних других држава, које су узеле становиште, да радиодифузија је од врло важног социјалног и културног значаја и према томе подвргнута јавним и државним интересима, који захтевају сву опрезност код регулисања овог питања. Лепо је изнела ово становиште Данска делегација,⁹⁵ али и друге делегације као аустралишка и новоселандска сложиле су се у том погледу. Текст за који се је постигао споразум конференције је следећи:

Article 11 bis (nouveau).

(1) *Les auteurs d'oeuvres littéraires et artistiques jouissent du droit exclusif d'autoriser la communication de leurs oeuvres au public par la radiodiffusion.*

(2) *Il appartient aux législations nationales des pays de l'Union de régler les conditions d'exercice du droit visé à l'alinéa précédent, mais ces conditions n'auront qu'un effet strictement limité au pays qui les aurait établies. Elles ne pourront en aucun cas porter atteinte ni au droit moral de l'auteur, ni au droit qui appartient à l'auteur d'obtenir une rémunération équitable fixée, à défaut d'accord amiable, par l'autorité compétente.*

Овим текстом се јасно признаје искључиво право аутора, да дозвољава радиодифузију својих дела (ст. 1.).

У другом ставу се препушта народном законодавству могућност, да регулише услове, под којим се ово право врши, имајући у виду јаван интерес, који може да наметне ауторском праву извесне границе. Намера постоји, да се ово ограничење уведе само у случају, ако се је искуством дотичне земље показала потреба за то; ово ограничење не може ауторско право смањити, аутору припадаће у сваком случају правична накнада, коју одређује у случају неспоразума надлежна власт.

Изрично предвиђа се, да су услови, који се од стране једне земље Савеза установе за саопштење књижевних и уметничких дела путем радиодифузије, стриктно везани само за дотичну земљу и не везају друге земље Савеза.⁹⁶

Текст чл. 12., који се бави забраном плагијата, остао је непромењен. Једини предлог за измену текста, стављен од стране Пољске да се речи: »telles que adaptations, arrangements de musique« замени речима: »telles que les transcriptions et arrangements de musique« није примљен.⁹⁷

Члан 13.

Измене, које су предложиле италијанска администрација и Међународни биро, виде се у следећем:

Texte actuel.

Art. 13. — 1. Les auteurs d'oeuvres musicales ont le droit exclusif d'autoriser: 1° l'adaptation de ces oeuvres à des instruments servant à les reproduire mécaniquement; 2° l'exécution publique des mêmes oeuvres au moyen de ces instruments.

2. Des réserves et conditions relatives à l'application de cet article pourront être déterminées par la législation intérieure de chaque pays, en ce qui le concerne; mais toutes réserves et conditions de cette nature n'auront qu'un effet strictement limité au pays qui les aurait établies.

3. La disposition de l'alinéa 1-er n' a pas d'effet rétroactif, et par suite n'est pas applicable, dans un pays de l'Union, aux oeuvres qui, dans ce pays, auront été adaptées licitement aux instruments mécaniques avant la mise en vigueur de la présente Convention.

4. Les adaptations faites en vertu des alinéas 2 et 3 du présent article et importées, sans autorisation des parties intéressés, dans un pays où elles ne seraient pas licites, pourront y être saisies.

Propositions.

Ajouter un alinéa 1-bis: »Lorsqu'une oeuvre musicale est adaptée à des instruments mécaniques à l'aide d'artistes exécutants, la protection dont jouit cette adaptation profite aussi à ces derniers«.

Modifier l'alinéa 3 comme suit: »La disposition... de l'Union aux adaptations d'oeuvres qui, dans le pays ont été faites licitement par les mêmes fabricants à des instruments mécaniques du même genre avant la mise en vigueur de la présente Convention«.

Le reste de l'article sans changement.

Предлог ст. 1 bis образлажава истим мотивима као предложу заштиту уметника извођача код радиодифузије (ст. 2. чл. 11 bis). Нарочито се истиче, да плоче за фонографе извлаче своју комерцијалну вредност највећим делом од ре-номеа уметника извођача, тако да постоји практична потреба, да се ове плоче заштите против сваког подржавања, и ако се мора признати, да се нетрајна уметност уметника извођача тешко да упоредити делом, једног књижевника или сликара. Фактично постоји заштита уметника извођача већ у Вел. Британији (закон од 31. јула 1925, *dramatic and musical performer's Protection Art. 1925*), у немачком и швајцарском закону о књижевној и уметничкој својини.

Измена предложена у погледу ст. 3. има за циљ, да се оснажи положај аутора. Док чл. 18. Б. К. уводи принцип, да се Б. К. примењује на сва дела, која у тренутку њеног ступања на снагу, нису још услед престанка заштите постала јавно добро у њиховој земљи порекла, заштита установљена чл. 13. се не односи на дела, која су била, пре ступања на снагу конвенције, пренесена на незабрањен начин на механичке инструменте. Када се је дакле извршио, пре овог времена, један пренос неког музичког дела на један механички инструмент у једној земљи Савеза, могао је сваки други фабрикант музичких инструмената ове земље, чак и после ступања на снагу конвенције, поново слободно пренети ово дело на механичке инструменте. Овај режим сувише води рачуна о интересима фабриканата музичких инструмената на штету права аутора и оправдан је *voeu* изнет већ на конгресу међународне књижевничке и уметничке асоцијације у Копенхагену год. 1909., да може само онај фабрикант, који је по старом режиму, на незабрањен начин али без ауторизације аутора пренео неко музичко дело на један механички музички инструмент, продужити свој рад под режимом нове конвенције за исту врсту инструмената.

Од стране других држава поднели су се разни предлози у циљу измене садашњег текста односно у циљу допуне.

Норвешка приметила је, да се реч »*adapter*« у том члану употребљава у сасвим другом смислу него на другим местима конвенције н. пр. у чл. 2. и 12., по њеном схватању требало би ову реч заменити речи »*confectionner*« или »*confection*«. Исто тако погрешна је употреба речи »*reproduire*«. На разним местима конвенције употребљена је реч »*reproduire*« у смислу неко дело умножити у више примерака. У овом члану је говора о инструментима, који служе за механичко извођење неког музичког дела и требало би заменити реч »*reproduire*« речи »*exécuter*«. ⁹⁸

Ст. 1. чл. 13. има у виду само пренос музичких дела на механичке инструменте због репродукције гласбених дела. Холандија мишљења је, да исти принцип треба да се

примени на декламатора, чија декламација се фиксира на плочи фонографа. Истом идејом обузет и представник Међународног института *de coopération intellectuelle* поднео је један предлог због допуне чл. 13. ⁹⁹ Француска од своје стране поднела је један предлог за измену ст. 1., у коме се даје у опште аутору овом конвенцијом заштићених дела (дакле у најширем обиму) искључиво право, да дозвољава израду (*confection*, *vidi* норвешки предлог) инструмената, којима се ова дела могу механички репродуцирати, и јавно извађање дела овим инструментима. ¹⁰⁰

Да би се фаворизирала индустрија механичких музичких инструмената Велика Британија предложила је, да се фабрикантима плоча (*records*), ваљака зупчастих или пробушених или других инструмената, којим се могу гласови механички репродуцирати, призна једно оригинално ауторско право: »*Sans préjudice des droits de l'auteur d'une oeuvre originale, les empreintes (records), les rouleaux perforés et les autres instruments au moyen desquels les sons sont reproduits mécaniquement seront protégés comme des oeuvres originales.*« У том погледу се приближује енглеско схватање немачкој и швајцарској теорији. У Немачкој идентифицира се лице, које преноси неко музичко дело на механички инструмент са прерађивачем (*Bearbeiter*), кад се његов рад сматра као уметнички под резервом, разуме се, права аутора оригиналног дела (§ 2. и 12. закона од 19. маја 1901 односно од 22. маја 1910). У Швајцарској сматра се пренос једног књижевничког или музичког дела на механичке инструменте као заштићена прерађевина у колико се може примити као уметнички производ (чл. 4. закона од 7. децембра 1922.). У обема државама пренос сматраће се заштићен и у случају, кад је прерађено дело већ постало опште добро. Енглески предлог проширује пропис чл. 13., који има у виду само пренос музичких дела, јер обухвата све прерађевине које преносе механички глас, према томе и књижевничка дела. Пренос на механичке инструменте књижевничких и музичких дела подвргнут је општем принципу чл. 4., који сваку земљу Савеза опуномоћава, да одреди обим заштите и према томе и одреди у којој мери право преноса једног књижевничког дела на механичке инструменте припада прерађивачу, односно у колико је одвисно од аутора оригиналног дела. Има некојих земаља, које дозвољавају, да се већ објављена књижевничка дела слободно јавно рецитирају и које се не противе томе, да се ова рецитација врши средством музичких инструмената.

Овим идејама у главном одговара и предлог Норвешке, који се разликује од предлога италијанске администрације и међународног бироа у погледу заштите уметника

произвођача, у томе, да се сама индустрија (аналогно принципу кинематографских репродукција чл. 14. ст. 3.) заштити.¹⁰¹

Немачка насупрот тражи формулацију текста, којим се даје уметницима произвођачима самостално ауторско право.¹⁰²

Норвешка предлаже један нови ст. 1ter, којим се уметници извођачи заштите против потајног подржавања грамофонских плоча.¹⁰³

Француска, Угарска и друге државе из разлога наведених приликом дискусије предлога чл. 11 bis, ст. 2., противиле су се томе, да се међународном конвенцијом установи нарочита врста ауторских права уметницима извођачима.

У погледу ст. 2. чл. 13. изнела је Бугарска, да се резерве и услови поменути у ст. 2. односе у главном на тако зване принудне лиценце (*licences obligatoires*), које постоје у Немачкој, Аустрији, Великој Британији и Швајцарској односно у Сједињеним Државама Америке, које иначе не припадају Савезу. Према народном законодавству ових земаља аутор обавезан је, да даје дозволу за пренос свога већ објављеног дела на механичке инструменте свакоме другоме лицу, кад је ову дозволу дао ма којем предузимачу у земљи. Бугарска предлаже, да се ст. 2. измени у том смислу и да се унесе у Конвенцију ова принудна лиценца.¹⁰⁴

Што се тиче предлога италијанске администрације и Међународног бироа у погледу ст. 3., Француска заступала је строжије мишљење, да се ретроактивност чл. 13., ст. 1. не односи само на већ фактично под старим режимом пренесене механичке инструменте односно на инструменте, који су се у моменту ступања на снагу нове конвенције већ налазили у раду.¹⁰⁵ Према томе свака копија израђена напредно, употребом једне већ под старим режимом израђене матрице, представља *«une réalisation matérielle»* по ступању на снагу нове конвенције, која је подвргнута дозволи аутора оригиналног дела.

У осталом приметиле су Белгија¹⁰⁶ и Вел. Британија,¹⁰⁷ да треба у ст. 3. фиксирати реченицу: *«avant la mise en vigueur de la présente convention»* датумом Бернске Конвенције од 13. новембра 1908. Вел. Британија осим тога предложила је, да се ретроактивност ст. 1. чл. 13. за земље, које у будућности приступе конвенцији, рачуна тек после овог приступа. Италија¹⁰⁸ предложила је један текст, који се од поменутих текстова разликује и жели, да се примени пропис ст. 1. чл. 13. на земље, у којима се је до сада пренос на музичке механичке инструменте дозволио, тек по ступању на снагу Римске Конвенције.

Немачка коначно предложила је један нов ст. 5.,¹⁰⁹ којим се односе прописи ст. 1. до 4. овог члана и на случајеве, кад се пренос музичких дела, поменути у ст. 1. под бр. 1. и 2. врши средствима, назначеним у чл. 11 bis, ст. 1. Овом предлогу изрично прикључила се је Норвешка.

Конференција решила је, да изузев формалне измене ст. 3. одбије све друге стављене предлоге, тако да се задржава стари текст чл. 13. и да само ст. 3. гласи следеће:

Art. 13, Alinea 3.

*La disposition de l'alinéa 1er n'a pas d'effet rétroactif et, par suite, n'est pas applicable, dans un pays de l'Union, aux oeuvres qui, dans ce pays, auront été adaptées licitement aux instruments mécaniques avant la mise en vigueur de la Convention signée à Berlin le 13 novembre 1908 et, s'il s'agit d'un pays ayant accédé à l'Union depuis cette date, ou qui y accèdera à l'avenir, avant la date de son accession.*¹¹⁰

Аустриска делегација предложила је, да се унесе у конвенцију један нови чл. 13 bis који има за циљ, да се прими тако звани режим принудне лиценце (*licence obligatoire ou légale*) приликом преноса једног музичког дела на механичке музичке инструменте. Овај предлог гласи:

«Article 13 bis:

1° Toute personne a le droit de réquerir, contre payement d'une indemnité équitable l'autorisation d'adapter une oeuvre musicale à des instruments servant à l'exécuter mécaniquement, lorsque l'auteur de l'oeuvre a déjà donné une autorisation de ce genre et en tant que des instruments mécaniques auxquels l'oeuvre est adaptée sont mis sur le marché ou que l'oeuvre est éditée d'une autre manière.

2° — Des modalités relatives à l'application de l'alinéa 1er peuvent être prévues par les arrangements particuliers existant ou à conclure entre pays de l'Union ou par la législation de chaque pays pour ce qui le concerne».

Како смо већ приликом образложења предлога за измену прописа чл. 13. изнели, постоји ова принудна лиценца у разним државама Савеза и ван Савеза. У главном се образложва овај предлог с тиме:

1. да постоји социјална потреба у интересу културе, да се омогућава што шире разширење музичких дела;

2. да зависношћу преноса музичких дела од дозволе аутора могао се довести у опасност развитак фоно-механичке индустрије, којом су везани толико економски и финансијски интереси;

3. да су принудном лиценцом сами матерјелни интереси аутора и њихових пријемника права у много већој мери сачувани.

Италијанска и француска делегација формално су се противиле овом предлогу аустриске делегације из следећих разлога:

а) Дух Међународне Конвенције и разни њени прописи траже што ефикаснију унификацију ауторског права у том погледу, да има аутор искључиво право да диспонира својим делом.

Већ разне резерве учињене од стране разних народних законодавства противе се овом фундаменталном принципу конвенције и циљ конференција за ревизију конвенције је, постигнути, да се државе одрекну резерви. Према томе треба, да се протестира против сваког предлога, који се противи овом фундаменталном принципу.

б) Социјална потреба, која захтева разширење музичких дела фоно-механичким инструментима не правдава стављени предлог, јер се исто питање ставља и у свима другим случајевима и формама извођења и објављивања ауторских дела.

Ограничено трајање ауторских права пружа сасвим задовољно могућност, да се ауторска дела у социјалном интересу могу што боље разширити.

в) Неоправдана је бојазан, да би се могао довести развитак фоно-механичке индустрије у опасност, кад аутор слободно диспонира својим делом и се опире самом чињеницом, да је ова индустрија у садашњем режиму овако проспела.

г) Наспротивно принудна лиценца установила би практично опасан монопол у искључиву корист постојећих индустрија, здружених у један консорцијум, који се шири преко целог света. Својим финансијским и економским средствима и савршеном организацијом спречила би установљење и развитак нових фономеханичких индустрија.

д) Државе, које у својој земљи још немају задостно развијене фоно-механичке индустрије, биле би у врло тешком положају. Интерес сваког народа захтева слободан развитак ове индустрије из виших видика развитака народне културе и социјалних потреба.

ђ) Коначно режим принудне лиценце не може да користи у већој мери ни материјалним ни моралним интересима аутора.

Материјалним интересима не због тога, јер аутори практично не би могли контролисати продукцију и продају ових приватних организација, којих интереси су у супротности са интересима аутора, и јер би било врло тешко одредити праведно накнаду ауторима, кад се иде за индустриски монопол светског карактера.

Моралним интересима аутора не због тога, јер би било ауторима немогуће заштитити њихово морално право у погледу преиначења и кварења, интерпретације, извођења и распрострањања њихових дела.

Ови контрааргументи су се примили од стране нарочите субкомисије за репродукцију механичких музичких инструмената и од саме конференције и предлог аустриске делегације за уношење новог чл. 13 bis био је одбачен.

Члан 14.

Конгрес међународне књижевне и уметничке асоцијације одржан 1925. год. у Паризу тражио је, да се кинематографска дела као таква заштите, не да би се захтевало, да дело има, како то захтева ст. 2. чл. 14. оригиналан карактер, дакле да се сматра као књижевничко или уметничко дело. У своме образложењу италијанска администрација и међународни биро сматрају овај захтев за одвећ широк. Филму, који репродуцира један уличан приказ без икаквих режиских диспозиција, не може се признати друга заштита него заштита фотографских дела. Заштита кинематографских дела у смислу ст. 2. чл. 14., се може само оним делима резервисати, која одговарају захтеву оригиналности. Како оригиналност треба да припада сваком душевном делу, италијанска администрација и међународни биро предлажу, да се у 2. ст. чл. 14. бришу речи »personnel et«, али се додаје следећи став: »Si ce caractère fait défaut, la production cinématographique jouit de la protection des oeuvres photographiques.«

Texte actuel.

Propositions.

Art. 14. — (1) Les auteurs d'oeuvres littéraires, scientifiques ou artistiques ont le droit exclusif d'autoriser la reproduction et la représentation publique de leurs oeuvres par la cinématographie.

2. Sont protégées comme oeuvres littéraires ou artistiques les productions cinématographiques lorsque, par les dispositifs de la mise en scène ou les combinaisons des incidents représentés, l'auteur aura donné à l'oeuvre un caractère personnel et originale.

3. Sans préjudice des droits de l'auteur de l'oeuvre originale, la reproduction par la cinématographie d'une oeuvre littéraire, scientifique ou arti-

A l'alinéa 2, biffer les mots »personnel et«, puis ajouter à la fin de l'alinéa la phrase suivante: »Si ce caractère fait défaut, la production cinématographique jouit de la protection de oeuvres photographiques«.

stique est protégée comme une oeuvre originale.

4. Les dispositions qui précèdent s'appliquent à la reproduction ou production obtenue par tout autre procédé analogue à la cinématographie.

Италијанска администрација и међународни биро мислили су још на предлог, додати нови став 3 bis, који би гласио: »Les artistes exécutants qui collaborent à une production ou reproduction cinématographique jouissent d'un droit d'auteurs sur l'oeuvre à laquelle ils ont collaboré.« Без сумње има случајева, у којима би била оправдана заштита једног славног уметника (н. пр. **Charla Chaplin-a**) против повреда учињених својим креацијама, комичким сценама, костимима и треба би било и овде навести све оно, шта се је поменуло приликом изношења потребе заштите уметника извођача (члан 11 bis, ст. 2. и чл. 13., ст. 1 bis). Али заштита свих актера у једној кинематографској сцени могла би озбиљно отежати фабрикацију и комерцијалну експлоатацију филма. Не би било допуштено, да сваки, који је суделовао у представљању сцене, тражи да се наведе у програму као суаутор (**auteur-collaborateur**) и да се противи евентуалним изменама, које предузимач сматра потребним. Предузимач, за рачун којег различита лица при саставу филма раде, тако сценарист, који је саставио и писмено у великим потезима фиксирао ток догађаја, режисер, који на основу сценаријума води инсценирацију и према томе имају велику заслугу код креације филма, практично је једино лице, згодно да брани права произлазећа из чињенице стварања филма. Њега треба сматрати за аутора филма у смислу чл. 14., ст. 2. и ако је филм створен само у његовом имену од сценариста, режисера, актера и фотографа. Конвенција сама није се изјаснила о томе, којим од поменутих лица припада право сарадника (**collaborateur**) и оставља ово питање отворено јуриспруденцији и народном законодавству.

Од других држава своје примедбе ставиле су само Велика Британија, која тражи, да се у ставовима 1 и 3 брише реч »**scientifiques**« и Француска, која предлаже сасвим нови текст чл. 14. С обзиром на важност предмета и на развитак кинематографије у Француској износимо *in extenso* овај предлог и ако није примљен на конференцији, јер представља важну етапу на развоју кинематографије.

1. Les oeuvres cinématographiques sont protégées au même titre que les oeuvres littéraires, artistiques ou scientifiques.

2. Les auteurs d'oeuvres littéraires, artistiques ou scientifiques ont le droit exclusif d'autoriser la reproduction, l'adaptati-

tion et la présentation publique de leurs oeuvres par la cinématographie.

3. L'oeuvre cinématographique est constituée d'une façon intangible par le positif de montage définitif du film.

4. Le droit d'auteur sur l'oeuvre cinématographique appartient aux créateurs intellectuels du film. Seul l'auteur initial conservera la propriété exclusive de son sujet pour toutes autres formes d'utilisation.

5. L'oeuvre cinématographique ne pourra être présentée qu'accompagnée du nom de ses créateurs intellectuels.

Француска како то знамо из расправљања чл. 2. Р. Р. Б. К. стоји на становишту, да би требало кинематографска дела у опште набројати међу књижевничким и уметничким делима чл. 2. ст. 1. Исто то становиште понавља Француска, износећи свој предлог новог текста чл. 14. у ст. 1. Како је филм резултат творачке делатности човечанског духа, заслужује исту заштиту као друго дело човечанског духа представљено н. пр. списом.

2. ст. предложеног чл. одговара од прилике тексту 1. ст. чл. 14. Р. Б. К. само се замене речи: »**et la représentation publique**« речима: »**l'adaptation et la présentation publique**«.

У ст. 3. додирује се деликатног питања, да ли сме се кинематографско дело преиначити приликом експлоатације. Француска пориче и каже, да је кинематографско дело створено на непроменљив начин према позитиву примљеног дефинитивног филма. Али ово питање је врло компликовано и још није јединствено решено. Често се жали кинематографска журналистика, да сопственици кина скрате филм, не да би тражили дозволу аутора; на шта сопственици кина одговарају, да би скраћивање ове слободе значило пропаст њихових предузећа. Више пута у самим уговорима закљученим између фабриканата филма или њихових заступника и сопственика кина одређено је право скраћивања филма. Има иначе и законских прописа и обичаја, који дозвољавају измене, којим се дело у целини не мења. Осим тога увеле су разне државе кинематографску цензуру, која наравно је од утицаја на право и дужност преиначити филм.

Најтежи и практично најважнији проблем, коме припада ауторско право на кинематографском делу, решава Француска у ст. 4. с тим, што каже: оним, који су били интелектуални творци филма. Без сумње ово решење није исцрпно, јер не одговара на питање, који су интелектуални творци. Разна народна законодавства бавила су се већ овим питањем, али до сагласности још нисмо стигли. Према чл. 20. италијанског закона од 7. новембра 1925. су аутори филма, кад није друкчије уговорено, аутор сценаријума и аутор кинематографског ваљка¹¹¹; према чл. 9. чехословачког закона од 24. новем-

бра 1926. је, кад није друкчије уговорено, режисер; према чл. 10. пољског закона од 29. марта 1926. предузимач. Најважније биће постигнути споразум у свима земљама Савеза о томе, да се само једно лице изабере као репрезентант ауторских права на кинематографском делу, што је потребно не само због израчунавања трајања заштите филма, него и због установљења народности филма. Француски предлог, који жели, да имају сви интелектуални творци филма ауторско право у том погледу није практичан. Према томе одговара практичној страни овог проблема пољски закон, који за носиоца ауторског права кинематографског дела поставља предузимача, који морална права својих сарадника нарочито сценариста и режисера односно књижевника, чије дело је адаптирано као филм, цитира на самом ваљку. Друга материјална права треба да се између сарадника филмског предузећа и предузимача регулишу уговорно, путем одступања права.¹¹²

Ст. 4. француског предлога садржи још један додатак којим се сасвим тачно износи правило, да припада само првобитном (initial) аутору искључиво право, да свој »sujet« искоришћава за све друге употребе, то јест, да сценарист може свој »sujet« трансформирати у један роман, позоришни комад и т. д., права, која му пристоје већ у смислу чл. 12. Б. К.

Ст. 5. изрично има у виду оно што смо предвидели код расматрања ст. 4., да се морално право интелектуалних творца филма признаје с тим, што се цитирају приликом извођења филма на самом ваљку.

Конференција примила је предлог Француске само у толико, да је у ст. 1. изменила реч »représentation« речима »l'adaptation et la présentation«. У осталом изменио се је ст. 2. по предлогу италијанске администрације и међународног бироа и ст. 3. нашао је краћу текстацију.

Текст чл. 14. Р. Р. Б. К. гласи као следи:

Art. 14.

1. *Les auteurs d'oeuvres littéraires, scientifiques ou artistiques ont le droit exclusif d'autoriser la reproduction, l'adaptation et la présentation publique de leurs oeuvres par la cinématographie.*

2. *Sont protégées comme oeuvres littéraires ou artistiques les productions cinématographiques lorsque l'auteur aura donné à l'oeuvre un caractère originale. Si ce caractère fait défaut, la production cinématographique jouit de la protection des oeuvres photographiques.*

3. *Sans préjudice des droits de l'auteur de l'oeuvre reproduite ou adaptée l'oeuvre cinématographique est protégée comme une oeuvre originale.*

4. *Les dispositions qui précèdent s'appliquent à la reproduction ou production obtenue par tout autre procédé analogue à la cinématographie.*¹¹³

Чл. 15., 16. и 17. нису претрпели ниједну измену. У погледу члана 15. предложене измене од стране Румуније¹¹⁴ и међународног института de coopération intellectuelle¹¹⁵ конференција одбила је.¹¹⁶

Члан 18.

Италијанска администрација и међународни биро предложили су конференцији врло важну измену текста чл. 18., како се то види из следећег:

Texte actuel.

Art. 18. — (1) La présente Convention s'applique à toutes les oeuvres qui, au moment de son entrée en vigueur, ne sont pas encore tombées dans le domaine public de leur pays d'origine par l'expiration de la durée de la protection.

(2) Cependant, si une oeuvre, par l'expiration de la durée de protection qui était antérieurement reconnue, est tombée dans le domaine public du pays où la protection est réclamée, cette oeuvre n'y sera pas protégée à nouveau.

(3) L'application de ce principe aura lieu suivant les stipulations contenues dans les conventions spéciales existantes ou à conclure à cet effet entre pays de l'Union. A défaut de semblables stipulations, les pays respectif régleront, chacun pour ce qui le concerne, les modalités relatives à cette application.

(4) Les dispositions qui précèdent s'appliquent également

Propositions.

Rédiger cet article comme suit:

Art. 18. — (1) La présente Convention s'applique à toutes les oeuvres pour lesquelles la durée de protection établie conformément à l'article 7 n'était pas encore expirée au moment de son entrée en vigueur, même si la durée de protection antérieurement reconnue est déjà expirée à ce moment. Toutefois demeurent respectés les droits licitement acquis par des tiers sous l'empire de la Convention antérieure.

(L'alinéa 2 actuel serait supprimé).

(2) Des modalités relatives à l'application de l'alinéa 1-er peuvent être prévues par les arrangements particuliers existant ou à conclure entre pays de l'Union ou par la législation de chaque pays pour ce qui le concerne.

(3) Les dispositions qui précèdent s'appliquent également en cas de nouvelles accessions à l'Union (le reste de l'alinéa serait supprimé).

en cas de nouvelles accessions à l'Union et dans le cas où la durée de la protection serait étendue par application de l'article 7.

Из мојих образложења к чл. 18. Р. Б. К. се види како треба разумети чл. 18. Б. К. из год. 1908. Предлог стављен од стране италијанске администрације и међународног бироа, претпостављајући измену чл. 7. у том смислу, да се уведе јединствено у свима земљама Савеза 50 годишњи рок трајања ауторских права р. м., тежи за тим, да се Б. К. по Римској ревизији примени на сва дела, чија заштита по прописима чл. 7. нове конвенције у моменту ступања на снагу још није протекла, ма да је заштита, кад би се трајање заштите рачунало по пређашњим прописима већ протекла у горе наведеном моменту. Овај предлози пропис парализира се с тим, да у међувремену т. ј. по истеку заштите под старим прописима и по реституцији заштите, ступањем на снагу нове конвенције стечена права других лица остају у снази. Предлагачи мишљења су, да у случају, да нико није присвајао неко дело, које је било за неко време опште добро, нема никакве препреке, да се понови заштита дела, кад се новом конвенцијом трајање заштите продужи. О свима интересима водило се је рачуна, кад се у том случају признају у међувремену стечена права других лица. Ст. 2. чл. 18. Р. Б. К. може да отпадне. Ст. 3. са небиственим изменама треба да се задржи, јер свака земља мора имати могућност, да сама одреди на који начин ће се принцип из ст. 1. применути нарочито у случајевима неподвижним у конвенцији. Може бити н. пр. дозвољено, продужити експлоатацију једног дела, ако се је с тиме почело праведно под режимом пређашње конвенције;¹¹⁷ народни закон може предвидети, да се могу користити продужењем заштите, у смислу нове конвенције, само аутор односно његови законити наследници, а не други цесионари; народни закон може једном драмском или драмско-музичком делу, које се је изводило на дозвољен начин, одрећи заштиту против будућег извођења и приказивања.

У погледу резерва учињених према чл. 18. од стране Норвешке и Вел. Британије предлагачи новог текста чл. 18. сматрају, да већ по старом тексту, али још мање по предложеном тексту ст. 3. обе државе немају више разлога, да се вежу текстом чл. 14. Б. К. из год. 1886. односно т. 4. закључног протокола ревидираног 1896. год., јер текст ст. 3. Р. Б. К. њима даје права, да у своје народно законодавство уведу потребне услове и рестрикције.

Од предлога других држава треба да споменемо предлог Вел. Британије, који тражи, да се у 1. ставу речи »par

l'expiration de la durée de la protection« бришу, предлог Француске,¹¹⁸ који нарочито текст ст. 1. и 2. сада важећег члана 18. мења и предлог Белгије,¹¹⁹ који има за циљ допуну ст. 4.

Конференција није примила поднете предлоге за измену текста чл. 18. и одобрила је само предлог стављен од стране Белгијске делегације, да се став 4. допуни речима »ou par abandon de réserves«.

Став 4. чл. 18. према томе гласи:

*4. Les dispositions qui précèdent s'appliquent également en cas de nouvelles accessions à l'Union et dans le cas où la protection serait étendue par application de l'article 7 ou par abandon de réserves.*¹²⁰

Члан 19.

Актуалан текст овог члана гласи: Art. 19. — Les dispositions de la présente Convention n'empêchent pas de revendiquer l'application de dispositions plus larges qui seraient édictées par la législation d'un pays de l'Union en faveur des étrangers en général. Како смо већ разложили приликом разматрања овог чл. Р. Б. К. противи се текст овог члана принципу чл. 4. према коме су унионисти у другим земљама Савеза равни сопственим држављанима и уживају иста права као ови. Италијанска администрација и међународни биро предложили су следствено, да се реченица на крају овог члана »en faveur des étrangers en général« брише.

Овај предлог, који се је по нашем мишљењу без потребе од стране Француске изменио с тиме, што се додају речима »n'empêchent pas« речи »les ressortissants de l'Union,¹²¹ није нашао потребну сагласност свих савезних земаља и према томе остао је стари текст чл. 19. на снази.¹²²

У погледу чл. 20., 21. и 22. није било постављено предлога за измену текста. Остали су непромењени.

Члан 23.

Актуалан текст овог члана гласи: Art. 23. Les dépenses du Bureau de l'Union internationale sont supportées en commun par les Pays contractants. Jusqu'à nouvelle décision, elles ne pourront pas dépasser la somme de soixante mille francs par année. Cette somme pourra être augmentée au besoin par simple décision d'une des Conférences prévues à l'article 24.

Pour déterminer la part contributive de chacun des pays dans cette somme totale des frais, les Pays contractants et ceux qui

adhéreront ultérieurement à l'Union sont divisés en six classes contribuant chacune dans la proportion d'un certain nombre d'unités, savoir:

1 ^{re} classe	25 unités
2 ^{me} "	20 "
3 ^{me} "	15 "
4 ^{me} "	10 "
5 ^{me} "	5 "
6 ^{me} "	3 "

Ces coefficients sont multipliés par le nombre des pays de chaque classe, et la somme des produits ainsi obtenus fournit le nombre d'unités par lequel la dépense totale doit être divisée. Le quotient donne le montant de l'unité de dépense.

Chaque pays déclarera, au moment de son accession, dans laquelle des susdites classes il demande à être rangé.

L'Administration suisse prépare le budget du Bureau et en surveille les dépenses, fait les avances nécessaires et établit le compte annuel qui sera communiqué à toutes les Administrations.

Од стране Велике Британије стављен је предлог за измену ст. 2. и 4.¹²³

Швајцарска администрација, овлашћена од стране федералног савета, ставила је предлог, да се дотација међународног бироа, у ст. 1. чл. 23. одређена на 60.000 фр., међувремено пак фактично повишена на 100.000 фр., повиси на годишњих 120.000 шв. франака. Осим тога предложила је једну текстуалну измену овог текста, према којој је потребна једнодушна одлука нове конференције за евентуалну нову повишицу ове суме, тако да текст члана 23. је у складу са текстом става 6., чл. 13. Париске Унијске Конвенције, ревидиране у Хагу 1925. год.¹²⁴

Јапанска делегација ставила је предлог, да се ставу 4. дода, да може свака савезна земља доцније изјавити, да буде увршћена у једну другу класу, што би имало дејство тек за следећу финансијску годину.

Предлози Швајцарске и Јапанске администрације примили су се једногласно и гласе ст. 1. и 4. у Р. Р. Б. К. како следи:

Art. 23.

1. Les dépenses du Bureau de l'Union Internationale sont supportées en commun par les Pays de l'Union. Jusqu'à nouvelle décision, elles ne pourront pas dépasser la somme de cent vingt mille francs suisses par année. Cette somme pourra être augmentée au besoin par décision unanime d'une de Conférences prévues à l'article 24.

4. Chaque Pays déclarera, au moment de son accession, dans laquelle des susdites classes il demande à être rangé, mais il pourra toujours déclarer ultérieurement qu'il entend être rangé dans une autre classe.

Текст чл. 24. остао је без измене.

Члан 25.

Актуалан текст овог члана гласи: Art. 25. Les Etats étrangers à l'Union et qui assurent la protection légale des droits faisant l'objet de la présente Convention, peuvent y accéder sur leur demande.

Cette accession sera notifiée par écrit au Gouvernement de la Confédération suisse, et par-celui-ci à tous les autres.

Elle emportera, de plein droit, adhésion à toutes les clauses et admission à tous les avantages stipulés dans la présente Convention. Toutefois, elle pourra contenir l'indication des dispositions de la Convention du 9 septembre 1886 ou de l'Acte additionnel du 4 mai 1896 qu'ils jugeraient nécessaire de substituer, provisoirement au moins, aux dispositions correspondantes de la présente Convention.

Ми већ знамо из горе изнесеног, да су се италијанска администрација и међународни биро старали, да се државе Савеза одрекну резерви по чл. 27. Р. Б. К. дозвољених. Исто то наравно односи се и на државе, које у смислу чл. 25. приступају Б. К. По ст. 3. чл. 25. Р. Б. К. могле су ново приступајуће државе себи резервисати право, да наместо прописа Р. Б. К. означе прописе Б. К. из год. 1886. односно из год. 1896., којим се сматрају везаним.

У том погледу ставиле су и друге државе Савеза предлоге, тако Француска, која предлаже, да се задржи садашњи текст чл. 25., само да се брише друга реченица 3. ст. чл. 25. почевши речима: »Tutefois...« до краја става. А у стрија исто тако предлаже, да се ново приступајућим државама не дозволи учинити икакве резерве односно, да се резерве могу односити само на придржавање текста Р. Б. К. из год. 1908. Норвешка сматрајући, да вероватно ће само неки број савезних држава ратифицирати у Р. Р. Б. К., остале државе пак да ће остати везане Р. Б. К., предлаже измену друге реченице ст. 3. чл. 25.¹²⁵

На самој конференцији јавили су се представници оријенталних држава (тако Сиам, потпомогнуто од стране Јапана), који су изнели, да би био услов за њихов приступ Б. К., да се њима дозвољава превод стране литературе бар под условима чл. 5. Б. К., ревидиране год. 1896. Белгија да

би изашла на сусрет овим захтевима, предложила је измену ст. 3. у траженом смислу.¹²⁶

Пољска предложила је задржавање актуалног садашњег текста и додаток једног новог ст. 4. у коме се признаје државама Савеза, које су примиле у Р. Р. Б. К. без резерва, да могу третирати дела, која воде порекло из једне земље, која се је послужила резервама, онако као да су учиниле исте резерве (право реторзије).¹²⁷

Римска конференција решила је, да остану прва два става чл. 25. непромењена; да се дода првој реченици ст. 3. један пропис, према коме приступ нових држава ступа на снагу месец дана пошто је влада Швајцарске конфедерације доставила нотификацију осталим земљама Савеза, осим да је било означено једно доцније време од стране приступајуће земље, и коначно да може приступајућа земља да се послужи следећим резервама приликом приступа: да намерава, барем привремено, да замени члан 8. у погледу превода прописима чл. 5. Савезне Конвенције из год. 1886. ревидиране год. 1896. у Паризу, али да се ови прописи односе само на превод у језик или језике дотичне земље.

Конференција сматрала је за згодно, да изађе на сусрет земљама, које још нису чланови Савеза, да им олакша приступ к Савезу с тим, да се могу користити прописима чл. 5. ревидиране конвенције из год. 1896. у погледу могућности превода светске књижевности, али само за своје народне и културне циљеве, то јест на сопствени односно сопствене језике дотичне земље.

Став 3. чл. 25. у новом Римском тексту гласи:

3. Elle emportera, de plein droit, adhésion à toutes les clauses et admission à tous les avantages stipulés dans la présente Convention et produira ses effets un mois après l'envoi de la notification faite par le Gouvernement de la Confédération suisse aux autres pays unionistes, à moins qu'une date postérieure n'ait été indiquée par le pays adhérent.

Toutefois, elle pourra contenir l'indication que le Pays entend substituer, provisoirement au moins, à l'article 8, en ce qui concerne les traductions, les dispositions de l'article 5 de la Convention d'Union de 1886 révisée à Paris en 1896, étant bien entendu que ces dispositions ne visent que la traduction dans la ou les langues du pays.

Члан 26.

Актуалан текст овог члана гласи: Art. 26. Les Pays contractants ont de droit d'accéder en tout temps à la présente Convention pour leur colonies ou possession étrangères.

Ils peuvent, à cet effet, soit faire une déclaration générale par laquelle toutes leurs colonies ou possessions sont comprises dans l'accession, soit nommer expressément celles qui y sont comprises, soit se borner à indiquer celles qui en sont exclues.

Cette déclaration sera notifiée par écrit au Gouvernement de la Confédération suisse, et par celui-ci à tous les autres.

Нарочито Вел. Британија сматрала је за потребно с обзиром на државно-правне односе са својим колонијама, земљама под мандатом, предложити једну измену овог члана, која би у главном гласила, да може свака од високих уговорних страна у свако доба писмено нотифицирати влади Швајцарске конфедерације, да жели, да се ова конвенција примењује у свима својим колонијама, протекторатима, земљама под зуцеренитетом или мандатом и конвенција примењиваће се према томе у свима земљама назначеним у нотификацији; кад нема ове нотификације, конвенција се неће примењивати у овим земљама.

Свака од високих уговарајућих страна може у свако доба нотифицирати писменим путем влади Швајцарске конфедерације, да жели да ова конвенција престане да се примењује сасвим или делимично у земљама, које су биле предмет нотификације, предвиђене у предњем ставу и конвенција престаје да се примењује у земљама назначеним у овој нотификацији по истеку 12 месеци по пријему нотификације достављене влади Швајцарске конфедерације.¹²⁸

Овај предлог више је прецизан него досадашњи текст Р. Б. К.; по предложеном тексту, који се је са малим изменама примио, није више могуће тако звани индиректан приступ декларацијом, у којој су наведене колоније, посесије етц. које су искључене од приступа. Како при приступу треба назначити све колоније изрично, које приступају конвенцији, истотако треба при отказу назначити изрично, за које важи отказ. Искључено није, да главна земља (pays maître) за се откаже конвенцију, не помињући своје колоније, или само један део колонија. У том случају важи отказ само за главну земљу и за оне колоније изрично поменуте.

Од других држава предложиле су измену садашњег текста чл. 26. Јапан, који тражи тачни израз за »*possession étrangère*«, ¹²⁹ Угарска, која тражи једну врсту интерпретације, које земље су уговарајуће земље (pays contractants), које нису.¹³⁰ Ову интерпретацију оспорава Канада, као аутономан доминијон Велике Британије, који се сматра за уговарајућу земљу, која самостално приступа међународним конвенцијама и наплати котизације прописане уговарајућим земљама.¹³¹ Како се види из примедба Канаде, која има свој сопствени закон о ауторском праву, она претендира на сва права уговарајуће земље и фактично и спремна је, да прими на се

све дужности излазеће из у Р. Р. Б. К. Наравно, да су ови међународни односи доминија или земаља под мандатом према главној земљи (*paus maître*) дозвољени. Слични односи постоје између Сирије и републике Либан, постављене под мандат Француске. И ако постављени под француски мандат, дакле не под пуним суверенитетом, Сирија и Либан уживају у Б. К. установљеном Савезу пуну независност, уговарајуће земље и међу њима Француска ужива у Сирији и Либану права њима Б. К. призната и обрнуто држављани Сирије и Либана иста ова права у другим земљама Савеза, закључно у Француској. Као уговарајуће земље Сирија и Либан и партиципирају на трошковима Савеза.

Што се тиче фактичног државо-правног стања Велике Британије, њених доминија и колонија, интересантно је, да је у Риму 2. јуна 1928. ревидирану Бернску Конвенцију закључила »*Sa Majesté le roi de Grande-Bretagne, D'Irlande et des Territoires Britanniques au dela des Mers, empereur des Indes*«, али да фигуришу сепаратни представници за Велику Британију и Северну Ирску, за Канадски Доминион, за Сједињене државе Аустралије, за Доминијон Нове Зеландије, за слободну државу Ирску и за Индију, који су конвенцију самостално потписали. Видићемо, да ли поменуте земље у будуће поступају као самосталне уговарајуће савезне земље, које и партиципирају на трошковима Савеза и за које колоније Вел. Британија у смислу чл. 26. ће нотифицирати приступ у Р. Р. Б. К. Нови текст чл. 26. гласи:

Art. 26.

1. *Chacun des Pays de l'Union peut, en tout temps, notifier par écrit au Gouvernement de la Confédération suisse que la présente Convention est applicable à tous ou partie de ses colonies, protectorats, territoires sous mandat ou tous autres territoires soumis à sa souveraineté ou à son autorité, ou tous territoires sous suzeraineté, et la Convention s'appliquera alors à tous les territoires désignés dans la notification. A défaut de cette notification, la Convention ne s'appliquera pas à ces territoires.*

2. *Chacun des Pays de l'Union peut en tout temps, notifier par écrit au Gouvernement de la Confédération suisse que la présente Convention cesse d'être applicable à tout ou partie des territoires qui ont fait l'objet de la notification prévue à l'alinéa qui précède, et la Convention cessera de s'appliquer dans les territoires désignés dans cette notification douze mois après réception de la notification adressée au Gouvernement de la Confédération suisse.*

3. *Toutes les notifications faites au Gouvernement de la Confédération suisse conformément aux dispositions des alinéas 1 et 2 du présent article seront communiquées par ce Gouvernement à tous les Pays de l'Union.*

Члан 27.

Актуалан текст овог члана гласи: Art. 27. *La présente Convention remplacera, dans les rapports entre les Etats contractants, la Convention de Berne du 9 septembre 1886, y compris l'Article additionnel et le Protocole de clôture du même jour, ainsi que l'Acte additionnel et la Déclaration interprétative du 4 mai 1896. Les actes conventionnels précitées resteront en vigueur dans les rapports avec les Etats qui ne ratifieraient pas la présente Convention.*

Les Etats signataires de la présente Convention pourront, lors de l'échange des ratifications, déclarer qu'ils entendent, sur tel ou tel point, rester encore liés par les dispositions des Conventions auxquelles ils ont souscrit antérieurement.

Вел. Британија предлаже измену 1. ст. цитирајући међу конвенцијама, које се мењају новим Римским текстом, још Берлинску Конвенцију од 13. новембра 1908. и додатни протокол од 20. марта 1914.¹³² У истом смислу предлаже Белгија краћи измењен текст ст. 1.¹³³

Француска предлаже, да се брише ст. 2. и да се укине могућност стављања резерви. Аустрија предлаже, да се дода ст. 2. једна реченица, којом се дозвољава ново приступајућим земљама, да себи резервишу примену једне или друге тачке Р. Б. К. из год. 1908.¹³⁴

Пољска аналогно, како је то учинила у погледу чл. 25., предложила је, да се дода чл. 27. нови став, којим се признаје државама, које су у Р. Р. Б. К. ратифицирале без резерва, да могу поступати према делима, порекла из једне земље, која ужива резерву, онако као да су и оне везане истим резервама (право реторзије).¹³⁵ Ово питање било је претресано у комисијама али пољски амандман није примљен у конвенцију. Инструктиван је извештај редакцијске комисије у погледу овог питања.¹³⁶

Конференција изменила је текст чл. 27. на следећи начин: Ст. 1. има само редакцијске измене у смислу предложених измена од стране Вел. Британије и Белгије.

Што се тиче права резерва одређено је у ст. 2. и 3., да могу државе, које су до сада уживале право резерва, то право задржавати. Али учињена је једна разлика између држава, које су потписале нову конвенцију од 2. јуна у Риму, и држава савезника, које ова акта нису потписале. Прве морају у моменту ратификације Римских аката јавити, да хоће своје резерве задржати, остале у моменту кад приступе Римској Конвенцији. У ову другу категорију падају: Бугарска, Естонија, Хаити, Угарска, слободна држава Ирска, република Либерија, велика кнежевина Луксембург и Холандија. Према

томе само оне друге државе, које су Римску Конвенцију потписале имаће право, да ратификују Римску Конвенцију, остале државе морају њој приступити исто тако као државе, које су фактично још изван Савеза. Но овај приступ држава савезница, и ако нису потписале текст Римске Конвенције, везан је с правом — исто тако као што је то признато државама потписницима — да могу задржавати своје резерве, док државе, које први пут приступе у Р. Р. Б. К. могу себи резервисати само право у погледу превода у смислу чл. 25.

Текст чл. 27., примљеног у Риму гласи:

Art. 27.

1. La présente Convention remplacera dans les rapports entre les Pays de l'Union la Convention de Berne du 9 septembre 1886 et les Actes qui l'ont successivement révisée. Les actes précédemment en vigueur conserveront leur application dans les rapports avec les Pays qui ne ratifieraient pas la présente Convention.

2. Les Pays au nom desquels la présente Convention est signée pourront encore conserver le bénéfice des réserves qu'ils ont formulées antérieurement, à la condition d'en faire la déclaration lors du dépôt des ratifications.

*3. Les Pays faisant actuellement partie de l'Union, au nom desquels la présente Convention n'aura pas été signée, pourront en tout temps y adhérer. Ils pourront bénéficier en ce cas des dispositions de l'alinéa précédent.*¹³⁷

Члан 28.

Актуалан текст чл. 28. је следећи: Art. 28. La présente Convention sera ratifiée, et les ratifications en seront échangées à Berlin au plus tard le 1. juillet 1910.

Chaque Parties contractante remettra, pour l'échange des ratifications, un seul instrument, qui sera déposé, avec ceux des autres pays, aux archives du Gouvernement de la Confédération suisse. Chaque Parties recevra en retour un exemplaire du procès-verbal d'échange des ratifications, signé par les Plénipotentiaires qui y auront pris part.

Вел. Британија предложила је, да се стари систем измена ратификација замени системом депоа ратификација како је овај примењиван Париском конвенцијом о заштити индустријске својине од 6. новембра 1925 у Хагу. Као последњи рок ратификације установљен је чл. 28., примљеним у Риму, 1. јули 1931. год. До овог термина, односно до 1. августа 1931, могу државе, које досада нису биле у Савезу при-

ступити или конвенцији потписатој у Берлину или конвенцији потписатој у Риму (ст. 3.).

Конвенција ступиће на снагу месец дана по ратификацији, дакле најкасније 1. августа 1931. Међутим — и овде је Римска Конвенција стедила примеру у Хагу ревидираној Париској Конвенцији о заштити индустријске својине — кад се пре овог датума изврши ратификација конвенције од најмање 6 земаља Савеза, ступиће на снагу у односима ових земаља Савеза месец дана по нотификацији владе Швајцарске конфедерације, да се је ова шеста ратификација поднела и у односима других земаља Савеза, које доцније врше ратификацију, месец дана после нотификације сваке ове ратификације.

Како се ратификација врши у Риму, треба да италијанске надлежне власти обавештавају владу Швајцарске конфедерације о извршеним ратификацијама.

Текст у Риму примљеног чл. 28. је следећи:

Art. 28.

1. La présente Convention sera ratifiée, et les ratifications en seront déposées à Rome au plus tard le 1er juillet 1931.

2. Elle entrera en vigueur entre les Pays de l'Union qui l'auront ratifiée un mois après cette date. Toutefois si, avant cette date, elle était ratifiée par six Pays de l'Union au moins, elle entrerait en vigueur entre ces Pays de l'Union un mois après que le dépôt de la sixième ratification leur aurait été notifié par le Gouvernement de la Confédération suisse et, pour les Pays de l'Union qui ratifieraient ensuite, un mois après la notification de chacune de ces ratifications.

3. Les pays étrangers à l'Union pourront jusqu'au 1er août 1931 accéder à l'Union par voie d'adhésion soit à la Convention signée à Berlin le 13 novembre 1908, soit à la présente Convention. A partir du 1er août 1931 ils ne pourront plus adhérer qu'à la présente Convention.

Члан 29.

Италијанска администрација и међународни биро сматрали су за сходно тексту ст. 2. чл. 29. додати једну реченицу, из које се види, да у случају отказа конвенције од стране једне савезне државе, дела која су била заштићена у Савезу у моменту кад је отказ ступио на снагу, не постају одмах јавно добро.¹³⁸ Дотичан предлог види се из следећег текста:

Texte actuel.

Art. 29. — La présente Convention sera mise à exé-

Propositions.

Ajouter à fin du deuxième alinéa:

tion trois mois après l'échange des ratifications et demeurera en vigueur pendant un temps indéterminé, jusqu'à l'expiration d'une année à partir du jour où la dénonciation en aura été faite.

Cette dénonciation sera adressée au Gouvernement de la Confédération suisse. Elle ne produira son effet qu'à l'égard du pays qui l'aura faite, la Convention restant exécutoire pour les autres pays de l'Union.

Француска у том циљу предложила је, да се чл. 29. дода један нарочити ст. 3.¹³⁹

Но конференција није сматрала за потребно последице овог случаја конвенцијом одредити и препустила је регулисање односа између државе, која конвенцију откаже, и других савезних држава, осталих у конвенцији, специјалним уговорима.

Текст чл. 29. остао је изузев прве реченице, која је новим чл. 28. регулисана — непромењен и гласи:

Art. 29.

La présente Convention demeurera en vigueur pendant un temps indéterminé, jusqu'à l'expiration d'une année à partir du jour où la dénonciation en aura été faite.

Cette dénonciation sera adressée au Gouvernement de la Confédération suisse. Elle ne produira son effet qu'à l'égard du pays qui l'aura faite, la Convention restant exécutoire pour les autres pays de l'Union.

Члан 30.

Овај члан биствено остао је исти као чл. 30. Р. Б. К. Измене вршиле су се само у ст. 1. и 2. у погледу речи »Etats«, која је замењена речју »Pays«, додатком речи »ou maintenues« после речи »réserves faites« у ст. 2. и брисањем чл. 26. и ст. 2.

У последњем делу (закључним ставовима) испуштена је фраза »et y ont apposé leurs cachets«, датум измењен је Римским датумом и влада Швајцарске конфедерације владом краљевине Италије. Разлике текста развидне су поређујући следеће текстове:

»La dénonciation laissera subsister, au profit des oeuvres déjà protégées dans l'Union au moment où elle est devenue effective, la protection qui résulte de l'assimilation de l'étranger au national«.

Берлински текст.

Art. 30. — (1) Les Etats qui introduiront dans leur législation la durée de protection de cinquante ans prévue par l'article 7, alinéa 1re, de la présente Convention, le feront connaître au Gouvernement de la Confédération suisse par une notification écrite qui sera communiquée aussitôt par ce Gouvernement à tous les autres Etats de l'Union.

(2) Il en sera de même pour les Etats qui renonceront aux réserves faites par eux en vertu des articles 25, 26 et 27.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires respectifs ont signé la présente Convention et y ont apposé leurs cachets.

Fait à Berlin, le 13 novembre 1908, en un seul exemplaire, qui sera déposé dans les archives du Gouvernement de la Confédération suisse et dont des copies, certifiées conformes, seront remises par la voie diplomatique aux Pays contractants.

Римски текст.

Art. 30. — (1) Pays qui introduiront dans leur législation la durée de protection de cinquante ans prévue par l'article 7, alinéa 1re, de la présente Convention, le feront connaître au Gouvernement de la Confédération suisse par une notification écrite qui sera communiquée aussitôt par ce Gouvernement à tous les autres Pays de l'Union.

(2) Il en sera de même pour les Pays qui renonceront aux réserves faites ou maintenues par eux en vertu des articles 25 (2) et 27.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires respectifs ont signé la présente Convention.

Fait à Rome le 2 juin 1928, en un seul exemplaire, qui sera déposé dans les Archives du Gouvernement Royal d'Italie et dont une copie certifiée conforme, sera remise par la voie diplomatique à chaque Pays de l'Union.

Према традиционалном обичају, међународне конференције примају разне жеље (vœux) у циљу, да народно законодавство примени нарочите прописе у интересу заштите ауторског права или да бар претресе могућност њиховог примењивања, и Римска конференција примила је овакве жеље. У колико се односе на *droit moral* после смрти аутора, на заштиту уметника извођача и на унификацију конвенција Бернског Савеза и Савеза закљученог у Буенос-Ејресу односно у Хавани поменули смо их већ на дотичним местима наше расправе. Остаје нам још да наведемо остале жеље.

Ми их наводимо у француском језику, како су биле предложене и мислимо, како њихов смисао излази тачно из текста, да не треба, да их коментаришемо изузев »le droit de suite«.

VOEU
relatif aux emprunts licites.

(Proposition de la Délégation Néerlandaise.)

La Conférence émet le vœu que chaque législation précise clairement les limites du droit d'emprunt.

VOEU
relatif au »droit de suite«.¹⁴⁰

(Proposition des Délégations Belge, Française et Italienne.)

La Conférence émet le vœu que ceux des Pays de l'Union, qui n'ont pas encore adopté de dispositions législatives consacrant au profit des artistes un droit inaliénable à une participation dans le produit des transmissions successives des leurs œuvres originales passant en vente publique, prennent en considération la possibilité de mettre à l'étude de telles dispositions.

VOEU
concernant un système de preuve de la date de création des œuvres littéraires, artistiques et scientifiques

(Proposition de la Délégation Française.)

La Conférence émet le vœu que les Pays de l'Union envisagent des mesures qui, sans imposer aux auteurs aucune formalité obligatoire, leur ouvrent la faculté d'établir soit la date de leurs créations littéraires, artistiques ou scientifiques, par exemple suivant le système de l'enveloppe double dite enveloppe Soleau, soit leur qualité de ressortissants de l'un des Pays de l'Union.

**V. Оригинални текст у Р. Р. Б. К.
са преводом.**

Convention de Berne
pour la protection des œuvres
littéraires et artistiques du
9 septembre 1886
révisée à

Berlin, le 13 novembre 1908
et à
Rome, le 2 juin 1928.

Le Président du Reich Allemand, Le Président Fédéral de la République d'Autriche; Sa Majesté le Roi des Belges; Le Président des Etats Unis du Brésil; Sa Majesté le Roi des Bulgares; Sa Majesté le Roi de Danemark; Sa Majesté le Roi d'Espagne; Le Président de la République d'Estonie; Le Président de la République de Finlande; Le Président de la République Française; Sa Majesté le Roi de Grande Bretagne, d'Irlande et des territoires Britanniques au delà des Mers, Empereur des Indes; Le Président de la République Hellénique; Son Altesse Sérénissime le Régent du Royaume de Hongrie; Sa Majesté le Roi d'Italie; Sa Majesté l'Empereur du Japon; Son Altesse Royale la Grande Duchesse de Luxembourg; Sa Majesté le Sultan de Maroc; Son Altesse Sérénissime le Prince de Monaco; Sa

Бернска конвенција
за заштиту књижевничких и
уметничких дела од
9. септембра 1886
ревидирана

у Берлину 13. новембра 1908
и
у Риму 2. јуна 1928.

Председник Немачког Раиха; Савезни Председник Аустријске Републике; Њ. В. краљ Белгије; Председник Сједињених држава Бразилије; Њ. В. краљ Бугара; Њ. В. краљ Данске; Њ. В. краљ Шпаније; Председник Естонске Републике; Председник Финске Републике; Председник Француске Републике; Њ. В. краљ Велике Британије, Ирске и Британских земаља преко мора, цар Индије; Председник Грчке Републике; Њ. Висост серенисимус Регент Угарске краљевине; Њ. В. краљ Италије; Њ. В. цар Јапана; Њ. краљ. Висост Велика кнегиња Луксембурга; Њ. В. Султан Марока; Њ. Висост серенисимус принц од Монака; Њ. В. краљ Норвешке; Њ. В. краљица Холандије; Председник Пољске Републике именован Пољске и Слободне Вароши

Majesté le Roi de Norvège; Sa Majesté la Reine des Pays Bas; Le Président de la République Polonaise au nom de la Pologne et de la Ville libre de Dantzig; Le Président de la République Portugaise; Sa Majesté le Roi de Roumanie; Sa Majesté le Roi de Suède; Le Conseil Fédéral de la Confédération Suisse; Les Etats de Syrie et du Grand Liban; Le Président de la République Tchecoslovaque; Son Altesse le Bey de Tunis,

également animés du désir de protéger d'une manière aussi uniforme que possible les droits des auteurs sur leurs oeuvres littéraires et artistiques,

ont résolu de réviser et de compléter l'Acte signé à Berlin le 13 novembre 1908.

Ils ont, en conséquence, nommé pour leurs plénipotentiaires, savoir:

Le Président du Reich Allemand:

— — — — —
Lequels, à ce dûment autorisés, sont convenus de ce qui suit:

Art. 1.

Les Pays auxquels s'applique la présente Convention¹⁴¹ sont constitués à l'état d'union pour la protection des droits des auteurs sur leurs oeuvres littéraires et artistiques.

Art. 2.

Les termes «oeuvres littéraires et artistiques» comprennent toutes les productions du domaine littéraire, scientifique

Данциг; Председник Португалске Републике; Њ. В. краљ Румуније; Њ. В. краљ Шведске; Федерални Савет Швајцарске конфедерације; Државе Сирије и Великог Либана; Председник Чехословашке Републике; Њ. Висост Беј Туниса,

поједнако заузети жељом да заштите на како што ефикасни тако што еноставњи начин права аутора на својим књижевним и уметничким делима,

Решили су да ревидирају и допуне акта потписана у Берлину 13. новембра 1908.

Према томе именовали су за своје опуномоћнике, и то:

Председник Немачког Раиха:

— — — — —
који, за то прописно овлашћени, се слаже у следећем:

Члан 1.

Земље на које се односе ова Конвенција образују Савез за заштиту ауторског права на њихова књижевна и уметничка дела.

Члан 2.

Изрази »књижевна и уметничка дела« обухватају све производе књижевне, научне и уметничке области без об-

et artistique, quel qu'en soit le mode ou la forme d'expression, telles que: Les livres, brochures et écrits; les conférences, allocutions, sermons et autres oeuvres de même nature; les oeuvres dramatiques ou dramatico-musicales, les oeuvres chorégraphiques et les pantomimes dont la mise en scène est fixée par écrit ou autrement; les compositions musicales avec ou sans paroles; les oeuvres de dessin, de peinture, d'architecture, de sculpture, de gravure et de lithographie; les illustrations, les cartes géographiques; les plans, croquis et ouvrages plastiques, relatifs à la géographie, à la topographie, à l'architecture ou aux sciences.

(2) Sont protégés comme des ouvrages originaux, sans préjudice des droits de l'auteur de l'oeuvre originale, les traductions, adaptations, arrangements de musique et autres reproductions transformées d'une oeuvre littéraire ou artistique, ainsi que les recueils de différentes oeuvres.

(3) Les Pays de l'Union sont tenus d'assurer la protection des oeuvres mentionnées ci-dessus.

(4) Les oeuvres d'art appliqué à l'industrie sont protégées autant que permet de le faire la législation intérieure de chaque Pays.

Article 2 bis.

(1) Est réservée à la législation intérieure de chaque Pays de l'Union la faculté d'exclure partiellement ou totalement de

зира на начин и облик изражавања: као књиге, брошуре и остале списе, предавања, говоре, проповеди и друга дела исте врсте, драмска или драмско-музичка дела, хореографска и пантомимска дела, чија је представљање утврђено писмено или на други начин; музичка дела са или без текста; дела из области цртања, сликарства, архитектуре, вајарства, резања (гравуре) и литографије; илустрације, географске карте; планове, скице и пластична дела, која се односе на географију, топографију, архитектуру и на науке.

(2) Заштићени су као оригинална дела, а да се не дира у права аутора оригинала, преводи, подешавања, музички аранжмани и друге репродукције прерађене из каквог књижевног или уметничког дела, као и збирка разних дела.

(3) Савезне земље обавезне су да штите горе означена дела.

(4) Уметничка дела примењена у индустрији заштићена су у колико то дозвољава унутрашње законодавство сваке земље.

Члан 2 bis.

(1) Придржано је унутрашњем законодавству сваке земље Савеза право, да се од заштите предвиђене у прет-

la protection prévue à l'article précédent les discours politiques et les discours prononcés dans les débats judiciaires.

(2) Est réservée également à la législation intérieure de chaque Pays de l'Union la faculté de statuer sur les conditions dans lesquelles les Conférences, allocutions, sermons et autres oeuvres de même nature pourront être reproduits par la presse. Toutefois l'auteur seul aura le droit de réunir lesdites oeuvres en recueil.

Article 3.

La présente Convention s'applique aux oeuvres photographiques et aux oeuvres obtenues par un procédé analogue à la photographie. Les Pays de l'Union sont tenus d'en assurer la protection.

Article 4.

(1) Les auteurs ressortissant à l'un des Pays de l'Union jouissent, dans les Pays autres que le pays d'origine de l'oeuvre, pour leurs oeuvres, soit non publiées, soit publiées pour la première fois dans un Pays de l'Union, des droits que les lois respectives accordent actuellement ou accorderont par la suite aux nationaux ainsi que des droits spécialement accordés par la présente Convention.

(2) La jouissance et l'exercice de ces droits ne sont subordonnés à aucune formalité; cette jouissance et cet exercice sont indépendants de l'existence de la protection dans le pays d'ori-

ходном члану искључе делимично или сасвим политички говори и говори одржани у судским дебатама.

(2) Исто тако придржано је унутрашњем законодавству сваке земље Савеза право, да се одреде услови, под којима се могу предавања, говоре, проповеди и друга дела исте врсте репродуцирати у штампани. Међутим искључиво аутор имаће право поменути дела скупити у једној збирци.

Члан 3.

Ова Конвенција примењује се на фотографска дела као и на дела добивена каквим поступком, који је сличан фотографији. Савезне земље, обавезују се, да овим делима осиграју заштиту.

Члан 4.

(1) Аутори, припадници једне од земаља Савеза, уживају поред земље порекла дела и у другим земљама за дела, било не објављена, било која су први пут објављена у једној од земаља Савеза, права која дотични закони сада дају или ће доцније дати својим грађанима, као и специјална права дата овом конвенцијом.

(2) Уживање и искоришћавање ових права не подлеже никаквим формалностима; ово уживање и искоришћавање независно је од постојања заштите у земљи поре-

клине de l'oeuvre. Par suite, en dehors des stipulations de la présente Convention, l'étendue de la protection, ainsi que les moyens de recours garantis à l'auteur pour sauvegarder ses droits, se règlent exclusivement d'après la législation du Pays où la protection est réclamée.

(3) Est considéré comme Pays d'origine de l'oeuvre: pour les oeuvres non publiées, celui auquel appartient l'auteur; pour les oeuvres publiées, celui de la première publication; et pour les oeuvres publiées simultanément dans plusieurs Pays de l'Union, celui d'entre eux dont la législation accorde la durée de protection la plus courte. Pour les oeuvres publiées simultanément dans un pays étranger à l'Union et dans un Pays de l'Union, c'est ce dernier pays qui est exclusivement considéré comme pays d'origine.

(4) Par «oeuvres publiées» il faut, dans le sens de la présente Convention, entendre les oeuvres éditées. La représentation d'une oeuvre dramatique ou dramatico-musicale, l'exécution d'une oeuvre musicale, l'exposition d'une oeuvre d'art et la construction d'une oeuvre d'architecture ne constituent pas une publication.

Article 5.

Les ressortissants de l'un des Pays de l'Union, qui publient pour la première fois leurs oeuvres dans un autre Pays de l'Union, ont, dans ce dernier Pays, les mêmes droits que les auteurs nationaux.

кла дела. Према томе, поред одредаба ове конвенције, обим заштите као и правна средства загарантована аутору, да брани своја права, искључиво се одређују по законодавству земље где се тражи заштита.

(3) Сматра се као земља порекла: за необјављена дела, она којој припада аутор; за објављена дела она где је извршено прво објављивање, и за дела објављена једновремено у више земаља Савеза, она од ових земаља, чије законодавство пружа најкраће време трајања заштите. За дела објављена једновремено у једној земљи изван Савеза и у једној земљи Савеза, ова последња, сматра се искључиво као земља порекла.

(4) Под објављеним делима треба, у смислу ове конвенције, подразумевати издата дела. Представљање драмског или драмско-музичког дела, извођење каквог музичког дела, изложба неког уметничког дела и конструкција неког архитектонског дела не сматрају се као објављивање.

Члан 5.

Припадници једне од земаља Савеза, који своја дела објављују први пут у једној другој земљи Савеза, имају у овој последњој иста права као и аутори, који су њени грађани.

Article 6.

(1) Les auteurs ne ressortissants pas à l'un des Pays de l'Union, qui publient pour la première fois leurs oeuvres dans l'un de ces Pays, jouissent, dans ce Pays des mêmes droits que les auteurs nationaux, et dans les autres Pays de l'Union, des droits accordés par la présente Convention.

(2) Néanmoins, lorsqu'un Pays étranger à l'Union ne protège pas d'une manière suffisante les oeuvres des auteurs qui sont ressortissants de l'un des Pays de l'Union, ce Pays pourra restreindre la protection des oeuvres dont les auteurs sont, au moment de la première publication de ces oeuvres, ressortissants de l'autre pays et ne sont pas domiciliés effectivement dans l'un des Pays de l'Union.

(3) Aucune restriction, établie en vertu de l'alinéa précédent, ne devra porter préjudice aux droits qu'un auteur aura acquis sur une oeuvre publiée dans un Pays de l'Union avant la mise à exécution de cette restriction.

(4) Les Pays de l'Union qui, en vertu du présent article, restreindront la protection des droits des auteurs, le notifieront au Gouvernement de la Confédération suisse par une déclaration écrite où seront indiqués les pays vis-à-vis desquels la protection est restreinte, de même que les restrictions auxquelles les droits des auteurs ressortissant à ce Pays sont soumis. Le Gouvernement de la Confédération suisse com-

Члан 6.

(1) Аутори, који не припадају ни једној земљи Савеза, који објављују своја дела први пут у једној из ових земаља, уживају у тој земљи иста права као аутори те земље, а у осталим земљама Савеза права, која пружа ова Конвенција.

(2) Али, кад једна земља ван Савеза дела аутора, који су припадници једне земље Савеза, не заштити у довољној мери, онда може ова земља исто тако ограничити заштиту дела, чији су аутори у моменту првог објављивања својих дела припадници ове стране земље и немају стваран домицил у једној земљи Савеза.

(3) Ограничење, установљено према претходном ставу, не може да буде од утицаја на права, која је један аутор стекао на дело, објављивано у једној земљи Савеза пре него је ово ограничење ступило на снагу.

(4) Земље Савеза, које буду према овом члану ограничиле заштиту права аутора, треба да то доставе влади Швајцарске Конфедерације писменим декларацијом, у којој ће се назначити земље према којима биће заштита ограничена и на која права аутора, припадница ове земље, се ограничења односе. Влада Швајцарске Конфедерације саопштиће то одмах свима земаљама Савеза.

muniquera aussitôt le fait à tous les Pays de l'Union.

Article 6 bis.

(1) Indépendamment des droits patrimoniaux d'auteur, et même après la cession desdits droits, l'auteur conserve le droit de revendiquer la paternité de l'oeuvre, ainsi que le droit de s'opposer à toute déformation, mutilation ou autre modification de ladite oeuvre, qui serait préjudiciable à son honneur ou à sa réputation.

(2) Il est réservé à la législation nationale des Pays de l'Union d'établir les conditions d'exercice de ces droits. Les moyens de recours pour les sauvegarder seront réglés par la législation du pays où la protection est réclamée.

Article 7.

(1) La durée de la protection accordée par la présente Convention comprend la vie de l'auteur et cinquante ans après sa mort.

(2) Toutefois, dans le cas où cette durée ne serait pas uniformément adoptée par tous les Pays de l'Union, la durée sera réglée par la loi du Pays où la protection sera réclamée et elle ne pourra excéder la durée fixée dans le Pays d'origine de l'oeuvre. Les Pays de l'Union ne seront, en conséquence, tenus d'appliquer la disposition de l'alinéa précédent que dans la mesure où elle se concilie avec leur droit interne.

(3) Pour les oeuvres photographiques et les oeuvres obtenues par un procédé analo-

Члан 6. bis.

(1) Не зависно од имовинских права аутора, чак после уступања ових права, аутор задржава право на признање, да је он творац дела, као и право да се одупре сваком кварењу, осакаћивању и сваком другом преиначењу овог дела, што би било на штету по његову част или углед.

(2) Придржано је народном законодавству земаља Савеза, да установе услове за извршење ових права. Правна средства у погледу њихове заштите ће бити одређена законодавством земље, где се заштита тражи.

Члан 7.

(1) Трајање заштите, коју даје ова Конвенција, обухвата живот аутора и 50 година по његовој смрти.

(2) Ипак у случају да се неби ово трајање поједнако примило од свију земаља Савеза, трајање ће се одредити законом земље где се тражи заштита, и она не може бити дужа од трајања одређеног од стране земље порекла дела. Према томе земље Савеза дужне су, да примењују прописе предњег става само онолико у колико се они слажу са њиховим унутарњим законом.

(3) За фотографска дела и дела добивена на какав начин сличан фотографији, за по-

gue à la photographie, pour les oeuvres posthumes, pour les oeuvres anonymes ou pseudonymes, la durée de la protection est réglée par la loi du Pays où la protection est réclamée, sans que cette durée puisse excéder la durée fixée dans le Pays d'origine de l'oeuvre.

Article 7 bis.

(1) La durée du droit d'auteur appartenant en commun aux collaborateurs d'une oeuvre est calculée d'après la date de la mort du dernier survivant des collaborateurs.

(2) Les ressortissants des Pays qui accordent une durée de protection inférieure à celle que prévoit l'alinéa 1-er ne peuvent pas réclamer dans les autres Pays de l'Union une protection de plus longue durée.

(3) En aucun cas la durée de protection ne pourra expirer avant la mort du dernier survivant des collaborateurs.

Article 8.

Les auteurs d'oeuvres non publiées, ressortissant à l'un des Pays de l'Union, et les auteurs d'oeuvres publiées pour la première fois dans un de ces Pays, jouissent, dans les autres Pays de l'Union pendant toute la durée du droit sur l'oeuvre originale, du droit exclusif de faire ou d'autoriser la traduction de leurs oeuvres.

Article 9.

(1) Les romans-feuilletons, les nouvelles et toutes autres oeuvres soit littéraires, soit sci-

smртна дела, за анонимна или псеудонимна дела, трајање заштите је одређено законом земље, у којој се тражи заштита, али не прелазећи трајање, које је одређено у земљи порекла дела.

Члан 7. bis.

(1) Трајање ауторског права за дело створено заједничким радом више учесника рачуна се према времену смрти учесника, који последњи умре.

(2) Припадници земаља, које признају само краће време трајања заштите, предвиђене у првом ставу, не могу тражити у другим земаљама Савеза заштиту за дуже време.

(3) Ни у ком случају трајање заштите може престати пре смрти учесника, који последњи умре.

Члан 8.

Аутори необјављених дела, припадници једне од земаља Савеза, и аутори дела, која су први пут објављена у једној од земаља Савеза, уживају у осталим земаљама Савеза за све време трајања права на оригинално дело, искључиво право да преводe или да дају дозволе за превођење својих дела.

Члан 9.

(1) Романи у виду фелтона, новеле и сва друга дела било књижевна, била научна,

entifiques, soit artistiques, quel qu'en soit l'objet, publiés dans les journaux ou recueils périodiques d'un des Pays de l'Union, ne peuvent être reproduits dans les autres pays sans le consentement des auteurs.

(2) Les articles d'actualité de discussion économique, politique ou religieuse peuvent être reproduits par la presse si la reproduction n'en est pas expressément réservée. Toutefois, la source doit toujours être clairement indiquée; la sanction de cette obligation est déterminée par la législation du pays où la protection est réclamée.

(3) La protection de la présente Convention ne s'applique pas aux nouvelles du jour ou aux faits divers qui ont le caractère de simples informations de presse.

Article 10.

En ce qui concerne la faculté de faire licitement des emprunts à des oeuvres littéraires ou artistiques pour des publications destinées à l'enseignement ou ayant un caractère scientifique, ou pour des chrestomathies, est réservé l'effet de la législation des Pays de l'Union et des arrangements particuliers existants ou à conclure entre eux.

Article 11.

(1) Les stipulations de la présente Convention s'appliquent à la représentation publique des oeuvres dramatiques ou dramatico-musicales, et à

било уметничка, без обзира на њихов предмет, објављена у новинама или у периодичним часописима једне од земаља Савеза, не смеју се прештамповати у другим земаљама без дозволе аутора.

(2) Актуални чланци, који претресају економска, политичка или религиозна питања, могу се репродуцирати у штампи, ако прештампавање није изрично забрањено. Ипак извор треба да се увек јасно назначи; правна последица (санкција) за ову дужност одређена је законодавством земље, у којој се тражи заштита.

(3) Заштита ове Конвенције не примењује се на дневне новости, или на разне вести, које имају карактер обичних извештаја штампе.

Члан 10.

У погледу могућности да се на допуштен начин узајмљују (чине позајмице) из књижевних дела или уметничких дела, за публикације намењене настави или која имају научни карактер, или намењене за крестоматије, меродавно је законодавство земаља Савеза и посебних уговора, који постоје или који ће се закључити међу њима.

Члан 11.

(1) Одредбе ове Конвенције примењују се на јавно преставаљање драмских или драмско-музичких дела и на јавно извођење музичких де-

l'exécution publique des oeuvres musicales, que ces oeuvres soient publiées ou non.

(2) Les auteurs d'oeuvres dramatiques ou dramatico-musicales sont, pendant la durée de leur droit sur l'oeuvre originale, protégés contre la représentation publique non autorisée de la traduction de leurs ouvrages.

(3) Pour jouir de la protection du présent article, les auteurs, en publiant leurs oeuvres, ne sont pas tenus d'en interdire la représentation ou l'exécution publique.

Article 11 bis.

(1) Les auteurs d'oeuvres littéraires et artistique jouissent du droit exclusif d'autoriser la communication de leurs oeuvres au public par la radio-diffusion.

(2) Il appartient aux législations nationales des Pays de l'Union de régler les conditions d'exercice du droit visé à l'alinéa précédent, mais ces conditions n'auront qu'un effet strictement limité au pays qui les aurait établies. Elles ne pourront en aucun cas porter atteinte ni au droit moral de l'auteur, ni au droit qui appartient à l'auteur d'obtenir une rémunération équitable fixée, à défaut d'accord amiable, par l'autorité compétente.

Article 12.

Sont spécialement comprises parmi les reproductions illicites auxquelles s'applique la présente Convention, les appropriations indirectes non autori-

ла, било да су поменута дела објављена или не.

(2) Аутори драмских или драмско-музичких дела за све време трајања њиховог права на оригинално дело, заштићени су против недозвољеног јавног представљања својих преведених дела.

(3) Да би уживали заштиту овог члана, аутори, објављујући своја дела, нису дужни да изрично забране јавно представљање или јавно извођење истих.

Члан 11 bis.

(1) Аутори књижевних и уметничких дела уживају искључиво право да дају дозволу за објављивање њихових дела путем радиодифузије.

2. Пада у надлежност народног законодавства земаља Савеза, да одреде примене у претходном ставу поменутог права, али ови услови имаће само стриктно ограничено дејство за земљу, која их поставља. Ни у ком случају не могу нашкодити моралном праву аутора, или праву аутора на праведну награду, која ће се одредити од надлежне власти, кад нема споразума.

Члан 12.

Нарочито се сматра као недозвољено репродуковање, на које се примењује ова Конвенција, индиректно недозвољено присвајање неког

sées d'un ouvrage littéraire ou artistique, telles que adaptations, arrangements de musique, transformations d'un roman, d'une nouvelle ou d'une poésie en pièce de théâtre et réciproquement, etc., lorsqu'elles ne sont que la reproduction de cet ouvrage, dans la même forme ou sous une autre forme, avec des changements, additions ou retranchements, non essentiels, et sans présenter le caractère d'une nouvelle oeuvre originale.

Article 13.

(1) Les auteurs d'oeuvres musicales ont le droit exclusif d'autoriser:

1) l'adaptation de ces oeuvres à des instruments servant à les reproduire mécaniquement;

2) l'exécution publique des mêmes oeuvres au moyen de ces instruments.

(2) Des réserves et conditions relatives à l'application de cet article pourront être déterminées par la législation intérieure de chaque pays, en ce qui le concerne; mais toutes réserves et conditions de cette nature n'auront qu'un effet strictement limité au pays qui les aurait établies.

(3) La disposition de l'alinéa 1-er n'a pas d'effet rétroactif et, par suite, n'est pas applicable, dans un Pays de l'Union, aux oeuvres qui, dans ce pays, auront été adaptées licitement aux instruments mécaniques avant la mise en vigueur de la Convention signée à Berlin le 13 Novembre 1908 et, s'il s'agit d'un pays qui

књижевног или уметничког дела, као што су адаптације, музички аранжмани, прераде романа, новеле или поезије у позоришни комад или обратно и т. д., када то није ништа друго но репродукција тог дела у истом или другом облику, са изменама, додавањем или скраћивањем, која нису битна, и не дајући особине једног новог оригиналног дела.

Члан 13.

(1) Аутори музичких дела имају искључиво право дати дозволу:

1. Да се пренесе ова дела на инструменте, који служе да их механички репродукују;

2. да се могу јавно изводити иста дела помоћу ових инструмената.

(2) Резерве и услови односно примене овог члана могу се одредити унутрашњим законодавством сваке земље, у колико се ње тиче, али све резерве и услови овакве природе имаће само стриктно ограничено дејство за земљу, која их поставља.

(3) Пропис ст. 1. нема повратно дејство, и према томе, не примењује се на дела, у некој земљи Савеза, која су била у тој земљи на незабрањен начин пренесена на механичке инструменте пре ступања на снагу конвенције, потписане у Берлину 13. новембра 1908 и кад се тиче једне земље, која је присту-

aurait accédé a l'Union depuis cette date, ou y accéderait dans l'avenir, avant la date de son accession.

(4) Les adaptations faites en vertu des alinéas 2 et 3 du présent article et importées, sans autorisation des parties intéressées, dans un pays où elles ne seraient pas licites, pourront y être saisies.

Article 14.

(1) Les auteurs d'oeuvres littéraires, scientifiques ou artistiques ont le droit exclusif d'autoriser la reproduction, l'adaptation et la présentation publique de leurs oeuvres par la cinématographie.

(2) Sont protégées comme oeuvres littéraires ou artistiques les productions cinématographiques lorsque l'auteurs aura donné à l'oeuvre un caractère original. Si ce caractère fait défaut, la production cinématographique jouit de la protection des oeuvres photographiques.

(3) Sans préjudice des droits de l'auteur de l'oeuvre reproduite ou adaptée, l'oeuvre cinématographique est protégée comme une oeuvre originale.

(4) Les dispositions qui précèdent s'appliquent à la reproduction ou production obtenue par tout autre procédé analogue à la cinématographie.

Article 15.

(1) Pour que les auteurs des ouvrages protégés par la présente Convention soient, jus- qu'à preuve contraire, consi-

пила Савезу после овог времена или ће тек приступити, пре времена њеног приступа.

(4) Преноси извршени у смислу ст. 2. и 3. овог члана и увезени без дозволе заинтересованих странака у неку земљу, где они нису дозвољени, могу бити узапћени.

Члан 14.

(1) Аутори књижевних, научних и уметничких дела имају искључиво право да дозволе репродукцију, подешавање и јавно представљање својих дела кинематографијом.

(2) Заштићена су као књижевна или уметничка дела кинематографска извођења, када је аутор дао делу један оригиналан карактер. Кад нема овог карактера кинематографско извођење ужива заштиту фотографских дела.

(3) Кинематографско дело, не дирајући у права аутора на делу, које се репродуцирало или припремило, заштитиће се као једно оригинално дело.

(4) Предњи прописи примењују се на репродукције или извођења, створена ма каквим другим поступком, који је сличан кинематографији.

Члан 15.

(1) Да би се аутори, чија су дела заштићена по овој Конвенцији, могли сматрати као такви и према томе били

dérés comme tels et admis, en conséquence, devant les Tribunaux de divers Pays de l'Union, à exercer des poursuites contre les contrefacteurs, il suffit que leur nom soit indiqué sur l'ouvrage en la manière usitée.

(2) Pour les oeuvres anonymes ou pseudonymes, l'éditeur dont le nom est indiqué sur l'ouvrage est fondé à sauvegarder les droits appartenant à l'auteur. Il est, sans autres preuves, réputé ayant-cause de l'auteur anonyme ou pseudonyme.

Article 16.

(1) Toute oeuvre contrefaite peut être saisie par les Autorités compétentes des Pays de l'Union où l'oeuvre originale a droit à la protection légale.

(2) Dans ce Pays, la saisie peut aussi s'appliquer aux reproductions provenant d'un Pays où l'oeuvre n'est pas protégée ou a cessé de l'être.

(3) La saisie a lieu conformément à la législation intérieure de chaque Pays.

Article 17.

Les dispositions de la présente Convention ne peuvent porter préjudice, en quoi que ce soit, au droit qui appartient au Gouvernement de chacun des Pays de l'Union de permettre, de surveiller, d'interdire, par des mesures de législation ou de police intérieure, la circulation, la représentation,

примљени пред судовима разних земаља Савеза, да подносе тужбе против подражаваоца својих права, довољно је, док се противно не докаже, да је њихово име назначено на делу на уобичајени начин.

(2) Код анонимних или псеудонимних дела издавач, чије је име стављено на делу, овлашћен је, да чува права, која припадају аутору. Он је без других доказа сматран као пријемник права анонимног или псеудонимног аутора.

Члан 16.

(1) Свако подражавано дело може бити узапћено од стране надлежне власти земаља Савеза где оригинално дело има право законске заштите.

(2) У овој земљи узапћење се може исто тако применити на репродукције, које долазе из неке земље где дело није заштићено или где је заштита престала.

(3) Узапћење се врши сообразно унутрашњем законодавству сваке земље.

Члан 17.

Не могу ни у ком случају спречавати (спутавати) прописи ове Конвенције право, које припада Влади сваке земље Савеза, да дозволи, надгледа, забрањује законским мерама или унутрашњом полицијом промет, представљање, излагање ма ког дела или извођење, према ко-

l'exposition de tout ouvrage ou production à l'égard desquels l'autorité compétente aurait à exercer ce droit.

Article 18.

(1) La présente Convention s'applique à toutes les oeuvres qui, au moment de son entrée en vigueur, ne sont pas encore tombées dans le domaine public de leur Pays d'origine par l'expiration de la durée de la protection.

(2) Cependant, si une oeuvre, par l'expiration de la durée de protection qui lui était antérieurement reconnue, est tombée dans le domaine public du Pays où la protection est réclamée, cette oeuvre n'y sera pas protégée à nouveau.

(3) L'application de ce principe aura lieu suivant les stipulations contenues dans les Conventions spéciales existantes ou à conclure à cet effet entre Pays de l'Union. A défaut de semblables stipulations, les Pays respectifs régleront, chacun pour ce qui le concerne, les modalités relatives à cette application.

(4) Les dispositions qui précèdent s'appliquent également en cas de nouvelles accessions à l'Union et dans le cas où la protection serait étendue par application de l'article 7 ou par abandon de réserves.

Article 19.

Les dispositions de la présente Convention n'empêchent pas de revendiquer l'application de dispositions plus larges qui seraient édictées par la lé-

јим делима надлежна власт би имала ово право.

Члан 18.

(1) Ова Конвенција примењује се на сва дела, која у тренутку њеног ступања на снагу, нису још услед престанка заштите постала јавно добро у њиховој земљи порекла.

(2) Међутим ако је неко дело због истека трајања заштите, која му је раније била призната, постало јавно добро у земљи где се заштита тражи, то дело неће се више заштитити.

(3) Примена овог принципа вршиће се према одредбама које се налазе у постојећим нарочитим специјалним Конвенцијама, или које ће се у том циљу склопити између земаља Савеза. У недостатку оваквих одредаба, дотичне земље уредиће, свака у колико се ње тиче, начин односно ове примене.

(4) Предњи прописи исто тако примењују се у случају нових приступа Савезу и у случају кад би се заштита продужила применом чл. 7. или услед одустанка од резерва.

Члан 19.

Прописи ове Конвенције не спречавају да се тражи примена ширих прописа, који би били издати од законодавства једне од земаља

gislation d'un Pays de l'Union en faveur des étrangers en général.

Article 20.

Les Gouvernements des Pays de l'Union se réservent le droit de prendre entre eux des arrangements particuliers, en tant que ces arrangements confèreraient aux auteurs des droits plus étendus que ceux accordés par l'Union, ou qu'ils renfermeraient d'autres stipulations non contraires à la présente Convention. Les dispositions des arrangements existants qui répondent aux conditions précitées restent applicables.

Article 21.

(1) Est maintenu l'Office International institué sous le nom de »Bureau de l'Union Internationale pour la Protection des Oeuvres Littéraires et Artistiques«.

(2) Ce Bureau est placé sous la haute Autorité du Gouvernement de la Confédération suisse, qui en règle l'organisation et en surveille le fonctionnement.

(3) La langue officielle du Bureau est la langue française.

Article 22.

(1) Le Bureau International centralise les renseignements de toute nature relatifs à la protection des droits des auteurs sur leurs oeuvres littéraires et artistiques. Il les coordonne et les publie. Il procède aux études d'utilité commune intéressant l'Union et rédige, à l'aide des documents qui sont

Савеза у корист странаца у опште.

Члан 20.

Владе земаља Савеза задржавају право, да између себе закључе специјалне аранжмане у колико би ови аранжмани пружали ауторима обимнија права од ових датих Савезом, или би садржавали друге одредбе, које нису противне овој Конвенцији. Прописи постојећих аранжмана, који одговарају горе изнесеним условима, остају у важности.

Члан 21.

(1) Задржава се међународни биро, установљен под именом »Међународни биро Савеза за заштиту књижевних и уметничких дела«.

(2) Овај се биро ставља под високо покровитељство Владе Швајцарске Конфедерације, која му прописује организацију и надгледа рад.

(3) Званичан језик овог биро-а је француски.

Члан 22.

(1) Међународни Биро скупља обавештења сваке врсте, која се односе на заштиту ауторског права у књижевним и уметничким делима. Он их приређује и објављује. Он проучава питања од опште користи по Савез и уређује на основу докумената, које му стављају на располо-

mis à sa disposition par les diverses Administrations, une feuille périodique, en langue française, sur les questions concernant l'objet de l'Union. Les Gouvernements des Pays de l'Union se réservent d'autoriser, d'un commun accord, le Bureau à publier une édition dans une ou plusieurs autres langues, pour le cas où l'expérience en aurait démontré le besoin.

(2) Le Bureau International doit se tenir en tout temps à la disposition des membres de l'Union pour leur fournir, sur les questions relatives à la protection des oeuvres littéraires et artistiques, les renseignements spéciaux dont ils pourraient avoir besoin.

(3) Le Directeur du Bureau International fait sur sa gestion un rapport annuel qui est communiqué à tous les membres de l'Union.

Article 23.

(1) Les dépenses du Bureau de l'Union Internationale sont supportées en commun par les Pays **de l'Union**. Jusqu'à nouvelle décision elles ne pourront pas dépasser la somme de **cent vingt mille francs suisses** par année. Cette somme pourra être augmentée au besoin par décision **unanime** d'une des Conférences prévues à l'article 24.

(2) Pour déterminer la part contributive de chacun de Pays dans cette somme totale des frais, les Pays **de l'Union** et ceux qui adhéreront ultérieurement à l'Union sont divisée en six classes contribuant chacune

жење разне власти, један периодични часопис на француском језику о питањима, која се односе на предмет Савеза. Владе земаља Савеза себи задржавају право, да по међусобном споразуму овласте биро, да објави једно издање на једном или више других језика, у случају да искуство покаже за то потребу.

(2) Међународни Биро мора се свагда држати на расположење члановима Савеза, да им пружи по питањима заштите књижевних и уметничких дела специјална обавештења, која би им била потребна.

(3) Директор Међународног Бироа саставља годишњи извештај о свом раду, који се доставља свима члановима Савеза.

Члан 23.

(1) Издатке Међународног Биро-а Савеза подмирује заједнички земље Савеза. До нове одлуке ови издаци не смеју прећи годишње суму од 120.000 шв. фр. У случају потребе ова сума може се повисити једнодушном одлуком једне конференције, коју предвиђа чл. 24.

(2) Ради одређивања износа удела појединих земаља у односу на целу суму издатака, земље Савеза и оне, које буду доцније приступиле Савезу, подељене су на шест класа, од којих ће

dans la proportion d'un certain nombre d'unité, savoir :

1ère classe	25 unités
2me "	20 "
3me "	15 "
4me "	10 "
5me "	5 "
6me "	3 "

(3) Ces coefficients sont multipliés par le nombre des Pays de chaque classe, et la somme des produits ainsi obtenus fournit le nombre d'unités par lequel la dépense totale doit être divisée. Le quotient donne le montant de l'unité de dépense.

(4) Chaque Pays déclarera, au moment de son accession, dans laquelle des susdites classes il demande à être rangé, **mais il pourra toujours déclarer ultérieurement qu'il entend être rangé dans une autre classe.**

(5) L'Administration suisse prépare le budget du Bureau et en surveille les dépenses, fait les avances nécessaires et établit le compte annuel qui sera communiqué à toutes les autres Administrations.

Article 24.

(1) La présente Convention peut être soumise à des révisions en vue d'y introduire les améliorations de nature à perfectionner le système de l'Union.

(2) Les questions de cette nature, ainsi que celles qui intéressent à d'autres points de vue le développement de l'Union, sont traitées dans des Conférences qui auront lieu successivement dans les Pays de l'Union entre les Délégués des

свака учествовати у сразмери извесног броја јединице и то:

1 класа	25 јединица
2 "	20 "
3 "	15 "
4 "	10 "
5 "	5 "
6 "	3 "

(3) Ови коефицијенти множе се бројем земаља сваке класе, тако добивени збор даје број јединица, којима се целокупни издатак има поделити. Количник даје износ јединице трошкова.

(4) Свака земља изјавиће се приликом свог приступа, у коју од наведених класа жели да буде уврштена, но ова може доцније сваки час изјавити, да жели да буде уврштена у једну другу класу.

(5) Швајцарска власт саставља буџет биро-а и надгледа његове издатке, издаје потребне предујме и саставља годишњи рачун, који ће се достављати свима осталим властима.

Члан 24.

(1) Ова конвенција може се поднети и ревизијама ради уношења побољшања, која су такве природе, да усаврше систем Савеза.

(2) Питање овакве природе, као и она, која интересују из друге тачке гледишта развитак Савеза, третирају се на конференцијама, које ће се одржавати редом у земаљама Савеза између делегата речених земаља. Власт зем-

dits Pays. L'Administration de Pays où doit siéger une Conférence prépare avec le concours du Bureau International, les travaux de celle-ci. Le Directeur du Bureau assiste aux séances des Conférences et prend part aux discussions sans voix délibérative.

[3] Aucun changement à la présente Convention n'est valable pour l'Union que moyennant l'assentiment unanime des Pays qui la composent.

Article 25.

(1) Les Pays étrangers à l'Union et qui assurent la protection légale des droits faisant l'objet de la présente Convention, peuvent y accéder sur leur demande.

(2) Cette accession sera notifiée par écrit au Gouvernement de la Confédération suisse, et par celui-ci à tous les autres.

(3) Elle emportera de plein droit adhésion à toutes les clauses et admission à tous les avantages stipulés dans la présente Convention et produira ses effets un mois après l'envoi de la notification faite par le Gouvernement de la Confédération suisse aux autres pays unionistes, à moins qu'une date postérieure n'ait été indiquée par le pays adhérent. Toutefois, elle pourra contenir l'indication que le Pays adhérent entend substituer, provisoirement au moins, à l'article 8, en ce qui concerne les traductions, les dispositions de l'article 5 de la Convention d'Union de 1886 révisée à Paris en 1896,

ље, у којој треба да заседава конференција, спрема, уз сарадњу Међународног Биро-а, радове за исту. Директор Биро-а присуствује седницама конференција и узима учешће у дискусијама без права гласа.

(3) Свака измена ове Конвенције важи за Савез само по једнодушном пристанку свих земаља, који га сачињавају.

Члан 25.

(1) Земље које не припадају Савезу и које пружају законску заштиту правима, која су предмет ове Конвенције, могу јој приступити, на свој захтев.

(2) Овај приступ ће се писмено нотифицирати Влади Швајцарске Конфедерације, а преко ње свима осталим.

(3) Он ће повлачити самим собом пристанак на све одредбе и пријем свих користи утврђених у овој Конвенцији, и ступа на снагу месец дана пошто је влада Швајцарске Конфедерације доставила нотификацију осталим земљама Савеза, осим да је било означено једно доцније време од стране приступајуће земље. Ипак приступ може садржати обавештење, да приступајућа земља намерава да замени, барем привремено, чл. 8., у погледу превода, прописима чл. 5. Савезне Конвенције из год. 1886., ревидиране год. 1896. у Паризу. разуме се, да ови прописи

étant bien entendu que ces dispositions en visent que la traduction dans la ou les langues du Pays.

Article 26.

(1) Chacun des Pays de l'Union peut, en tout temps notifier par écrit au Gouvernement de la Confédération suisse que la présente Convention est applicable à tout ou partie de ses colonies, protectorats, territoires sous mandat ou tous autres territoires soumis à sa souveraineté ou à son autorité, ou tous territoires sous suzeraineté, et la Convention s'appliquera alors à tous les territoires désignés dans la notification. A défaut de cette notification, la Convention ne s'appliquera pas à ces territoires.

(2) Chacun des Pays de l'Union peut, en tout temps, notifier par écrit au Gouvernement de la Confédération suisse que la présente Convention cesse d'être applicable à tout ou partie des territoires qui ont fait l'objet de la notification prévue à l'alinéa qui précède, et la Convention cessera de s'appliquer dans les territoires désignés dans cette notification douze mois après réception de la notification adressée au Gouvernement de la Confédération suisse.

(3) Toutes les notifications faites au Gouvernement de la Confédération suisse, conformément aux dispositions des alinéas 1 et 2 du présent article, seront communiquées par ce Gouvernement à tous les Pays de l'Union.

се односе само на превод у језик или језике дотичне земље.

Члан 26.

(1) Свака земља Савеза може у свако доба нотифицирати писменим путем влади Швајцарске Конфедерације, да ће се ова Конвенција примењивати сасвим или делимично у својим колонијама, протекторатима, земљама под мандатом, или на свима другим територијама, који подлеже њеном суверенитету или њеној власти, или на другом земљама под суцеренитетом, и конвенција примењиваће се према томе у свима земљама назначеним у нотификацији. Кад нема ове нотификације конвенција неће се примењивати у овим земљама.

(2) Свака земља Савеза може у свако доба нотифицирати писменим путем влади Швајцарске Конфедерације, да ће ова Конвенција престати, да се примени сасвим или делимично у земљама, које су биле предмет нотификације, предвиђене у предњем ставу, и Конвенција престане да се примени у земљама назначеним у овој нотификацији по истеку 12 месеци по пријему нотификације, достављене влади Швајцарске Конфедерације.

(3) Све нотификације упућене према прописима чл. 1. и 2. овог члана влади Швајцарске Конфедерације, доставиће се од стране ове владе свима земљама Савеза.

Article 27.

(1) La présente Convention remplacera dans les rapports entre les **Pays de l'Union** la Convention de Berne du 9 septembre 1886 et les actes qui l'ont successivement révisés. Les actes précédemment en vigueur conserveront leur application dans les rapports avec les **Pays** qui ne ratifieraient pas la présente Convention.

(2) Les **Pays** au nom desquels la présente Convention est signée pourront encore conserver le bénéfice des réserves qu'ils ont formulées antérieurement à la condition d'en faire la déclaration lors du dépôt des ratifications.

(3) Les **Pays** faisant actuellement partie de l'Union, au nom desquels la présente Convention n'aura pas été signée, pourront en tout temps y adhérer. Ils pourront bénéficier en ce cas des dispositions de l'alinéa précédent.

Article 28.

(1) La présente Convention sera ratifiée, et les ratifications en seront déposées à Rome au plus tard le 1er Juillet 1931.

(2) Elle entrera en vigueur entre les **Pays de l'Union** qui l'auront ratifiée un mois après cette date. Toutefois si, avant cette date, elle était ratifiée par six **Pays de l'Union** au moins, elle entrerait en vigueur entre ces **Pays de l'Union** un mois après que le dépôt de la sixième ratification leur aurait été notifiée par le Gouvernement de la Confédération suisse et, pour les **Pays de**

Члан 27.

(1) Ова Конвенција замењује у односима између земаља Савеза Бернску Конвенцију од 9. септембра 1886 и акта, која су ју постепено ревидирала. Пре важећа акта остају у снази у односима између земаља, које не би ратификовале ову Конвенцију.

(2) Земље, у чије име је ова Конвенција потписана, могу још придржавати право резерва, учињених раније, под условом, да их декларирају приликом подношења ратификације.

(3) Земље, које заиста припадају Савезу, али од којих ова Конвенција није била потписана, могу јој у свако доба приступити. У том случају могу се послужити права предашњег става.

Члан 28.

(1) Ова Конвенција ће се ратификовати и ратификација ће се поднети најкасније до 1. јула 1931. год. у Риму.

(2) Ова ће ступити на снагу између земаља, које су њу ратификовале месец дана по овом датуму. Међутим, кад се пре овог датума врши ратификација Конвенције од најмање 6 земаља Савеза, ступиће на снагу у односима ових земаља Савеза месец дана по нотификацији владе Швајцарске Конфедерације, да се је ова шеста ратификација поднела, и у односима

l'Union qui ratifieraient ensuite, un mois après la notification de chacune de ces ratifications.

(3) Les **Pays étrangers à l'Union** pourront, jusqu'au premier août 1931, accéder à l'Union, par voie d'adhésion, soit à la Convention signée à Berlin le 13 novembre 1908, soit à la présente Convention. A partir du premier août 1931, ils ne pourront plus adhérer qu'à la présente Convention.

Article 29.

(1) La présente Convention demeurera en vigueur pendant un temps indéterminé, jusqu'à l'expiration d'une année à partir du jour où la dénonciation en aura été faite.

(2) Cette dénonciation sera adressée au Gouvernement de la Confédération suisse. Elle ne produira son effet qu'à l'égard du Pays qui l'aura faite, la Convention restant exécutoire pour les autres Pays de l'Union.

Article 30.

(1) Les **Pays** qui introduiront dans leur législation la durée de protection de cinquante ans prévue par l'article 7, alinéa 1er, de la présente Convention, le feront connaître au Gouvernement de la Confédération suisse par une notification écrite qui sera communiquée aussitôt par ce Gouvernement à tous les autres **Pays de l'Union**.

(2) Il en sera de même pour les **Pays** qui renonceront

других земаља Савеза, које доцније врше ратификацију, месец дана после нотификације сваке ове ратификације.

(3) Земље ван Савеза могу се до 1. августа 1931. год. прикључити Савезу у форми приступа или Конвенцији, потписатој 13. новембра 1908 у Берлину, или овој конвенцији. После 1. августа 1931. год. могу приступити само овој Конвенцији.

Члан 29.

(1) Ова Конвенција остане у снази на неодређено време све до истека године дана од дана када буде учињен отказ.

(2) Овај отказ упутиће се влади Швајцарске Конфедерације. Имаће дејство само за земљу, која га учини, док Конвенција остаје у снази за остале земље Савеза.

Члан 30.

(1) Државе, које буду увеће у своме законодавству трајање заштите од петдесет година, предвиђена чл. 7., ст. 1. ове Конвенције, известиће Владу Швајцарске Конфедерације писменом нотификацијом, која ће одмах бити достављена од стране ове Владе свима земаљама Савеза.

(2) Исто то важи и за земље, које би се одрекле учи-

aux réserves faites ou maintenues par eux en vertu des articles 25 et 27.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires respectifs ont signé la présente Convention.

Fait à Rome, le 2 Juin 1928 en un seul exemplaire, qui sera déposé dans les archives du Gouvernement Royal d'Italie. Une copie, certifiée conforme, sera remise par la voie diplomatique à chaque Pays de l'Union.

њених резерва или би их придржале на основу чл. 25. и 27.

У потврду овога, дотични пуномоћници потписали су ову Конвенцију.

Рађено у Риму 2. јуна 1928 у једном примерку, који ће се држати у архиву Краљевске владе Италије. Један оверен препис доставиће се дипломатским путем свакој земљи Савеза.

Примедбе.

¹ Кратича Б. К. означаје Бернску Конвенцију о заштити књижевних и уметничких дела.

² Кратича Р. Б. К. означаје Бернску Конвенцију, ревидирану 1908. године у Берлину.

³ Сем тога примењују Р. Б. К. без резерва Канада (аутономна британска колонија), Палестина (под мандатом Вел. Британије), Сирија и Либан (под мандатом Француске).

⁴ *La Conférence Considérant l'identité des principes généraux qui dominent et des buts vers lesquels tendent la Convention de Berne, révisée à Berlin, puis à Rome, et la Convention signée par les Etats américains à Buenos Aires en 1910, puis révisée à la Havane en Février 1928;*

Constatant la concordance du plus grand nombre des dispositions de l'une et l'autre Convention:

Emet le vœu, conformément aux suggestions émises par la Délégation du Brésil et la Délégation française, que, d'une part, les Républiques américaines signataires d'une Convention à laquelle les Etats non américains n'ont pas la possibilité d'adhérer, viennent à l'exemple du Brésil, accéder à la Convention de Berne révisée à Rome, et que, d'autre part, tous les Gouvernements intéressés se concertent en vue de préparer une entente générale ayant pour base les règles similaires des deux Conventions et pour objet l'unification mondiale des lois protégeant les créations de l'esprit.

⁵ Норвешка према ст. 1., чл. 2. ставила је резерву, да се неће везати текстом овог става у погледу дела из области архитектуре «œuvres d'architecture» и да се сматра везаном старим текстом чл. 4. Б. К. из године 1886., који гласи: »l'expression «œuvres littéraires et artistiques» comprend les livres... les plans, croquis et ouvrages plastiques, relatifs à géographie, à la topographie, à l'architecture ou aux sciences en général.»

⁶ Једну интересантну резерву ставила је француска и Тунис у погледу уметничких дела, примењених у индустрији (les œuvres des arts appliqués à l'industrie). Ове државе прогласиле су приликом рагификације Р. Б. К. да се сматрају везаним прописима претходних конвенција. Али како ни првобитна конвенција из год. 1886., ни acte additionnel из год. 1896. не говоре о уметничким делима, примењеним у индустрији, тешко је разумети ову резерву. По моме мишљењу да се интерпретирати резерва на овај начин, да треба уметничка дела примењена у индустрији сматрати као уметничка дела без ограничења и према томе падају под заштиту чл. 4. Б. К. из год. 1886. који по набрајању разних дела књижевности и уметности закључује: »enfin toute production quelconque du domaine littéraire, scientifique ou artistique, qui pourrait être publiée par n'importe quel mode d'impression ou de reproduction.»

⁷ Дотични ст. 2. чл. 2. Б. К. из год. 1886. одн. 1896. гласи: »La jouissance de ces droits est subordonnée à l'accomplissement des conditions et formalités prescrites par la législation du pays d'origine de l'oeuvre; elle ne peut excéder, dans les autres pays, la durée de la protection accordée dans ledit pays d'origine.«

⁸ *Texte de la disposition réservée:*

Les auteurs ressortissant à l'un des pays de l'Union, ou leurs ayants cause, jouissent, dans les autres pays, du droit exclusif de faire ou d'autoriser la traduction de leurs ouvrages jusqu'à l'expiration de dix années à partir de la publication de l'oeuvre originale dans l'un des pays de l'Union.

Pour les ouvrages publiés par livraisons, le délai de dix années ne compte qu'à dater de la publication de la dernière livraison de l'oeuvre originale.

Pour les oeuvres composées de plusieurs volumes publiés par intervalles, ainsi que pour les bulletins ou cahiers publiés par des sociétés littéraires ou savantes ou par des particuliers, chaque volume, bulletin ou cahier est, en ce qui concerne le délai de dix années, considéré comme ouvrage séparé.

Dans les cas prévus au présent article, est admis comme date de publication, pour les calculs des délais de protection, le 31 décembre de l'année dans laquelle l'ouvrage a été publié.

⁹ *Texte de la disposition réservée:*

Les auteurs ressortissant à l'un des pays de l'Union, ou leurs ayants cause, jouissent, dans les autres pays, du droit exclusif de faire ou d'autoriser la traduction de leurs oeuvres pendant toute la durée du droit sur l'oeuvre originale. Toutefois, le droit exclusif de traduction cessera d'exister lorsque l'auteur n'en aura pas fait usage dans un délai de dix ans à partir de la première publication de l'oeuvre originale, en publiant ou en faisant publier, dans un des pays de l'Union, une traduction dans la langue pour laquelle la protection sera réclamée.

Alinéas 2, 3 et 4 comme dans l'article 5 de la Convention de 1886.

^{9*} *Texte de l'art. 7 ex 1886:*

Les articles de journaux ou de recueils périodiques publiés dans l'un des pays de l'Union peuvent être reproduits, en original ou en traduction, dans les autres pays de l'Union, à moins que les auteurs ou éditeurs ne l'aient expressément interdit. Pour les recueils, il peut suffire que l'interdiction soit faite d'une manière générale en tête de chaque numéro du recueil.

En aucun cas, cette interdiction ne peut s'appliquer aux articles de discussion politique ou à la reproduction des nouvelles du jour et des faits divers.

¹⁰ Les romans-feuilletons, y compris les nouvelles, publiés dans les journaux ou recueils périodiques d'un des pays de l'Union, ne pourront être reproduits, en original ou en traduction, dans les autres pays, sans l'autorisation des auteurs ou de leurs ayants cause.

Il en sera de même pour les autres articles de journaux ou de recueils périodiques, lorsque les auteurs ou éditeurs auront expressément déclaré, dans le journal ou le recueil même où ils les auront fait paraître, qu'ils en interdisent la reproduction. Pour les recueils, il suffit que l'interdiction soit faite d'une manière générale en tête de chaque numéro.

A défaut d'interdiction, la reproduction sera permise à la condition d'indiquer la source.

En aucun cas, l'interdiction ne pourra s'appliquer aux articles de discussion politique, aux nouvelles du jour et aux faits divers.

¹¹ Види чланак Др. Шумана О праву прештампавања чланака изашлих у новинама и ревијама. Архив 1927, XIV, бр. 3, 4.

¹² Art. 9 de la Convention de Berne de 1886.

Al. 1. Les stipulations de l'article 2 (assimilation des unionistes aux nationaux) s'appliquent à la représentation publique des oeuvres dramatiques ou dramaticomusicales, que ces oeuvres soient publiés ou non.

Al. 2. Les auteurs d'oeuvres dramatiques ou dramatico-musicales, ou leurs ayants cause, sont, pendant la durée de leur droit exclusif de traduction, réciproquement protégés contre la représentation publique non autorisée de la traduction de leurs ouvrages.

Al. 3. Les stipulations de l'article 2 s'appliquent également à l'exécution publique des oeuvres musicales non publiées, ou de celles qui ont été publiées, mais dont l'auteur a expressément déclaré sur le titre ou en tête de l'ouvrage qu'il en interdit l'exécution publique.

За боље разумевање додаје се још текст чл. 2. Б. К. из год. 1886, који гласи:

Al. 1. Les auteurs ressortissant à l'un des pays de l'Union ou leurs ayants cause, jouissent, dans les autres pays, pour leurs oeuvres soit publiées dans un de ces pays, soit non publiées, des droits que les lois respectives accordent actuellement ou accorderont par la suite aux nationaux.

Al. 2. La jouissance de ces droits, est subordonnée à l'accomplissement des conditions et formalités prescrites par la législation du pays d'origine de l'oeuvre; elle ne peut excéder, dans les autres pays, la durée de la protection accordée dans ledit pays d'origine.

Al. 3. Est considéré comme pays d'origine de l'oeuvre, celui de la première publication ou, si cette publication a lieu simultanément dans plusieurs pays de l'Union, celui d'entre eux dont la législation accorde la durée de protection la plus courte.

Al. 4. Pour les oeuvres non publiées, les pays auquel appartient l'auteur est considéré comme pays d'origine de l'oeuvre.

¹³ Ратификације су се вршиле 9. јуна 1910 и према томе ступила је Р. Б. К. на снагу за чланове конвенције, који су извршили ратификацију 9. септембра 1910. год.

¹⁴ *Texte de la disposition réservée:*

Art. 14. — La présente Convention, sous les réserves et conditions à déterminer d'un commun accord, s'applique à toutes les oeuvres, qui, au moment de son entrée en vigueur, ne sont pas encore tombées dans le domaine public dans leur pays d'origine.

N. 4 du Protocole de clôture de la Convention de Berne de 1886, revise par l'Acte additionnel de Paris de 1896:

4. L'accord commun prévu à l'article 14 de la Convention est déterminé ainsi qu'il suit:

L'application de la Convention de Berne et du présent Acte additionnel aux oeuvres non tombées dans le domaine public dans leur pays d'origine au moment de la mise en vigueur de ces actes, aura lieu suivant les stipulations y relatives contenues dans les conventions spéciales existantes ou à conclure à cet effet.

A défaut de semblables stipulations entre pays de l'Union, les pays respectifs régleront, chacun pour ce qui le concerne, par la législation intérieure, les modalités relatives à l'application du principe contenu dans l'article 14.

Les stipulations de l'article 14 de la Convention de Berne et du présent numéro du Protocole de clôture s'appliquent également au droit exclusif de traduction, tel qu'il est assuré par le présent Acte additionnel.

Les dispositions transitoires mentionnées ci-dessus sont applicables en cas de nouvelles accessions à l'Union.

¹⁵ Првобитан рок конференције био је пролеће 1927, затим јесен две године. Коначно је конференција, да би имале и прекоморске земље довољно времена, да се припреме, одложена на 7. мај 1928. год.

¹⁶ Цитираћемо у Риму ревидирану Бернску Конвенцију Р. П. Б. К.

¹⁷ A part la question des modifications au texte de la Convention, le Gouvernement de Sa Majesté en Grande-Bretagne désire que la formule du préambule, autant qu'elle concerne les plénipotentiaires nommés par S. M. B., soit conforme à la pratique actuellement établie et aux recommandations de la Conférence impériale de 1926 au sujet de la procédure en matière de traités; en conséquence, elle désire qu'à la liste des plénipotentiaires qui suivent le titre de Sa Majesté Britannique, et avant les noms des plénipotentiaires nommés sur l'avis du Gouvernement de Sa Majesté en Grande-Bretagne, les mots: »pour la Grande-Bretagne et l'Irlande du Nord« soient ajoutés. En vertu de cette procédure et pour le cas où la Convention serait signée pour le compte de l'un des dominions autonomes de Sa Majesté ou de l'Inde, la participation de ces dominions ou de l'Inde serait indiquée par des inscriptions appropriées, et à l'endroit qui leur revient, dans la liste des plénipotentiaires.

Међународни биро на овај предлог је ставио примедбу, да је Вел. Британија приликом потписа протокола од 19. септембра 1886, којим се је Б. К. закључила, изрично изјавила, да приступа за Сједињену Краљевину Вел. Британије и Ирске и за све колоније и стране посесије Њ. В. Британског, придржавајући себи свако време право отказа Конвенцији, нарочито и за једну или више колонија и посесија као: Indes, Canada, Terre-Neuve, Le Cap, Natal, Nouvelle-Galles du Sud, Victoria, Queensland, Taranie, Australie méridionale, Australie occidentale et Nouvelle-Zelande. Фактично Вел. Британија никада није отказала Конвенцију за своје колоније. Приликом ратификације Берлинског акта 13. 11. 1908. када се је аутономистички покрет у Британским колонијама већ осетио, Вел. Британија својом нотом на владу Швајцарске Федерације од 14. 6. 1912. изјавила је, да приступа ревидираној Конвенцији »за све британске колоније и стране посесије изузев следеће: Les Indes, le Canada, la Fédération australienne, la Nouvelle-Zélande, Terre-Neuve, l'Union Sud Africaine, Les îles de la Manche, Papoua et l'île de Norfolk«. Ове посесије приступиле су накнадно Р. Б. К. према једној серији специјалних декларација владе у Лондону и то:

1. декларације од 4. IX. (30. X.) 1913. за Terre-Neuve;
2. декларације од 13. XI. 1913. за Fédération australienne, Papoua et l'île de Norfolk;
3. декларације од 4. II. 1914. за îles de la Manche и за Индију;
4. декларације од 30. III. 1914. за Nouvelle-Zélande;
5. декларације од 1. V. 1920. за l'Union Sud-Africaine;
6. декларације од 1. I. 1924. за Канаду.

Р. Б. К. дакле сада важи у свима доминијонима и посесијама Велике Британије. Међутим ове доминије и посесије не долазе у обзир као уговарајуће земље Савеза, које према чл. 23 Р. Б. К. носе трошкове међународног бироа, него чине са земљом матицом само једну уговарајућу земљу. (vidi Droit d'Aut-ur 1926, p. 6. и чл.) Према томе треба да се британска држава јави на Римској Конференцији као неподељена земља, када диспонира на седницама само једним гласом. Разуме се да може Велика Британија новој Конвенцији приступити само за један део државе (н. пр. за Вел. Британију и Северну Ирску), док друге територије нису урачунате ратификацијом. Чл. 26 Р. Б. К. иначе не предвиђа овај случај, али per analogiam може се дозвољавати, да приступи једне земље Савеза новом тексту не садржава некоје колоније и посесије ове земље, које остају и даље везане старим текстом до времена, кад пређу на основу једне специјалне декларације под егиду нове конвенције.

¹⁸ Члан 1 по предлогу Вел. Британије треба да гласи:

»Les Hautes Parties contractantes approuvent la protection des droits des auteurs sur leurs oeuvres littéraires et artistiques et conviennent des articles suivants.«

У току дискусије предложила је измену чл. 1 на следећи начин:
Article I. 1. L'Union pour la protection des droits d'auteurs établie par la Convention de Berne 1886 est maintenue.

2. Tous les pays qui sont parties soit à la Conventions de 1886 soit à celle de 1908, soit encore à la présente Convention (à part les colonies, protectorats, territoires sous suzeraineté ou sous mandat auxquels la Convention est devenue applicable selon les termes de l'Article... de la présente Convention ou les termes des articles analogues des Conventions antérieures) seront considérés comme membres de l'Union.

3. L'expression »pays de l'Union« dans la présente Convention, signifie les pays (y compris les colonies, protectorats et territoires sous suzeraineté ou mandat) auxquels s'applique la présente Convention.

¹⁹ Пољски предлог гласи:

»Les Etats contractants forment l'Union pour la protection des droits des auteurs sur leurs oeuvres littéraires et artistiques, et s'engagent d'assurer cette protection d'après les termes de la présente Convention.«

²⁰ »Dans presque tous les pays, il s'est manifesté, dans les derniers dix à vingt ans, un fort mouvement tendant à »développer l'art appliqué à l'industrie et aux objets d'utilité dont nous entourons. Ce mouvement, qui a un intérêt particulier au point de vue de notre culture moderne a eu sa répercussion dans le commerce de l'art appliqué. Une protection efficace de toute création de forme nouvelle dans l'industrie est devenue nécessaire (Actes de la Conférence de Berlin, p. 166).«

²¹ Remplacer l'alinéa 1 du texte actuel de 1908 par l'alinéa suivant:

»1. L'expression »oeuvres littéraires et artistiques« comprend toute manifestation de l'activité de l'esprit portant une empreinte individuelle, du jour où elle a été fixée sous une forme quelconque propre aux oeuvres littéraires, scientifiques ou artistiques (telle que: parole, écrit, imprimé, dessin, couleur, bosse, construction architectonique, son, mimique, rythmique), quel qu'en soit le mérite et la destination et quels qu'en soient les modes de diffusion: récitation, manuscrit, édition, représentation, action muette, exécution musicale naturelle ou mécanique, exposition, reproduction graphique ou plastique, transmission avec ou sans fil des sons et des images — et tous autres.

Ainsi, en particulier: les discours, conférence, cours scolaires, plaidoyers, sermons, improvisations; les lettres, mémoires, ébauches, plans, esquisses; les livres, brochures, articles de presse périodique; les oeuvres dramatiques ou dramatico-musicales et leurs inscénisations; les oeuvres chorégraphiques et les pantomines dont la mise en scène est fixée par écrit ou autrement; les compositions musicales avec ou sans paroles; les oeuvres de dessin, de peinture, d'architecture, de sculpture, de gravure, de lithographie et des arts appliqués aux métiers et à l'industrie; les oeuvres photographiques, cinématographiques et autres, obtenues par un procédé analogue à la photographie; les illustrations, les cartes géographiques, les plans, croquis, et ouvrages plastiques relatifs à la géographie, à la topographie, à l'architecture et aux sciences etc.«

Conserver l'alinéa 2 du texte de 1908 avec quelques modifications:

»2. Sont également protégés, mais sans préjudice des droits de l'auteur de l'oeuvre originale, les traductions, transcriptions et arrangements de musique et toutes autres reproductions transformées des oeuvres visées à l'alinéa 1 du présent article, ainsi que les recueils des différentes oeuvres.«

Supprimer l'alinéa 3 comme ayant sa place aux articles 1 et 4.

Supprimer l'alinéa 4.

²² Art. 2. — 1. Les «Œuvres littéraires et artistiques» comprennent toutes les productions du domaine littéraire, scientifique et artistique, quel qu'en soit le mode ou la forme d'expression, telle que: les livres, brochures et autres écrits; les oeuvres dramatiques ou dramatico-musicales, les oeuvres photographiques, cinématographiques, radiophoniques, — у току дискусије француски делегат посљедњу реч изменио је реченицом: oeuvres spécialement créés en vue de la Radio-Diffusion — chorégraphiques et les pantomimes dont la mise en scène est fixée par écrit ou autrement; les compositions musicales, avec ou sans paroles; les oeuvres de dessin, de peinture, d'architecture, de sculpture, de gravure, de lithographie et des arts appliqués à l'industrie; les illustrations, les cartes géographiques, les plans, croquis et ouvrages plastiques relatifs à la géographie, à la topographie, à l'architecture et aux sciences.

2. Sont également protégés, sans préjudice des droits de l'auteur de l'oeuvre originale, les traductions, adaptations, arrangements de musique et toutes autres reproductions transformées des oeuvres visées à l'alinéa 1er du présent article, ainsi que les recueils de différentes oeuvres.

3. «Les oeuvres mentionnées ci-dessus, quel qu'en soit le mérite ou la destination, jouissent de la protection dans tous les pays de l'Union.»

²³ «Les délibérations orales dans les assemblées publiques constitutionnelles, communales, ecclésiastiques ou autres, les plaidoyers et les discours prononcés aux réunions publiques politiques, dans un but d'instruction ou autre semblable.»

²⁴ «Sont protégées comme des «oeuvres littéraires» les conférences tenues ou discours prononcés dans un but d'édification, d'instruction ou de récréation. Il est entendu que cette disposition ne s'applique pas aux discours de discussion politique.»

²⁵ 1. Insérer à l'alinéa premier avant les mots «les livres» les mots «les oeuvres orales».

2. Ajouter, à l'article 2, le nouvel alinéa suivant:

«La faculté de reproduire licitement les oeuvres orales prononcées dans des discussions et réunions publiques pourra être réglée par la législation de chaque pays.»

²⁶ Art. 2. — Après les mots: «avec ou sans parole» ajouter les mots: «les discours, sermons, cours, leçons, conférences, plaidoyers, réquisitoires et toutes manifestations oratoires quelconques.»

²⁷ Les lectures, allocutions, sermons et autres oeuvres d'un caractère semblable, fixées par écrit ou non, seront protégées comme des oeuvres littéraires ou dramatiques.

Toutefois, de comptes rendus de ces oeuvres pourront être publiés dans les journaux, sauf mention expresse d'interdiction faite de la manière prescrite par la loi du pays où la protection sera demandée.

²⁸ Toutefois est réservée à la législation intérieure la faculté d'exclure de l'application de l'alinéa précédent les discours politiques, réquisitoires, plaidoyers et autres manifestations orales, faites aux tribunaux.

²⁹ Sont considérées comme «oeuvres artistiques» les oeuvres des arts appliqués à l'industrie. Toutefois, il est réservé à chaque législation particulière des fixer les critères servant à distinguer les oeuvres qui jouiront de la protection ainsi accordée de celles qui ne seront protégées que d'après les lois sur les dessins et modèles.

³⁰ Sont protégées les oeuvres d'art appliquée à l'industrie. Toutefois il est réservé à la législation du pays où la protection est réclamée, de

déterminer les conditions sous lesquelles la protection est accordée à ces oeuvres. Mais les pays de l'Union ne sont pas obligés d'accorder à ces oeuvres une durée de protection plus longue que celle dont elle jouisse dans le pays d'origine. Et ces oeuvres, ne seront protégés par la présente Convention que si elles sont protégées sans formalités par la loi du pays d'origine; par exemple, les oeuvres qui ne seront protégées au pays d'origine que par la loi sur les dessins et modèles industriels n'auront droit dans les autres pays de l'Union qu'à la loi correspondante.

³¹ Као аргументацију да треба артистима признати ауторско право навела је: «L'exécution du chanteur ou de l'acteur est en générale considérée comme une production artistique et le texte de l'amendement ne reconnaît aucune limite en ce qui concerne le mode ou la forme de l'expression ou de la manifestation.»

³² «Les exécutions par artistes d'oeuvres littéraires et artistiques pour l'adaptation à des instruments mécaniques, les productions cinématographiques et les productions obtenues par tout autre procédé analogue à la cinématographie d'oeuvres littéraires et artistiques et d'adaptations de ces oeuvres.»

³³ Compléter la dernière phrase de la modification proposée pour le troisième alinéa comme: «S'il s'agit de l'oeuvre d'un auteur ressortissant d'un des pays de l'Union.»

³⁴ 1. La présente Convention s'applique aux oeuvres photographiques et aux oeuvres obtenues par un procédé analogue à la photographie. Ces oeuvres jouissent de la protection dans tous les pays de l'Union.

2. La durée de protection de ces oeuvres sera de vingt ans au moins, depuis la date de la première publication faite du vivant de l'auteur dans un pays de l'Union.

3. Pour les oeuvres posthumes, pour les oeuvres anonymes ou pseudonymes et pour celles dont le droit d'auteur appartient à une personne morale, la durée de protection est réglée par la législation de chaque pays.

4. Les pays qui accordent une protection dépassant les vingt ans ne sont pas tenus d'accorder la protection pour une durée plus longue que celle du pays d'origine.

³⁵ Art. 3. — 1. La présente Convention s'applique aux oeuvres photographiques et aux oeuvres obtenues par un procédé analogue à la photographie. Ces oeuvres jouissent de la protection dans tous les pays de l'Union.

2. La durée de la protection sera au minimum de 20 ans, à compter de la création de l'oeuvre, date qui sera inscrite sur l'oeuvre ainsi que le nom ou la marque de l'auteur.

3. Dans le cas où l'oeuvre ne porte pas les indications exigées à l'alinéa 2., et si cette oeuvre a été reproduite, la reproduction ne sera pas considérée comme délictueuse, sauf à l'auteur ou à ses ayants-droit à faire la preuve de la mauvaise foi.

³⁶ Већ на конгресу Међународне асоциације за заштиту књижевних и уметничких дела у Lugano 1927 Romain Coolus као први предложио је употребу речи «expression» на место «reproduction».

³⁷ Како се читаоци без сумње интересују за текст народног законског пројекта о заштити ауторског права (Н. З. Пр.), који је предложен Министарству Просвете, подносимо на згодним местима прописе Н. З. Пр. у латиници.

(Н. З. ПР.) § 3. Pod književničkim i umetničkim delima u smislu ovog zakona razumevaju se:

1. dela književnosti, t. j. lepe literature i znanosti;
2. predavanja i govori, namenjeni širenju pobožnosti, pouci ili zabavi;
3. glazbena dela sa tekstom ili bez teksta;
4. horeografska i pantominska dela, ukoliko su udešena za izvodjenje na pozornici, pismeno ili drugim načinom;
5. idejne skice, nacrti, planovi, zemljopisne karte, plastički predmeti, slikarije i risarije znanstvene ili tehničke struke napose, u koliko se ta dela po svrsi, kojoj su namenjena, ne smatraju delima likovne umetnosti;
6. dela likovne umetnosti, kao: dela slikarstva; rezovi (gravure) u kovini, drvu ili drugom materijalu i svi proizvodi grafičke umetnosti; dela vajarstva, graverske i medaljerske umetnosti; arhitektonska i inžinijerska dela; umetnička dela primenjena u industriji; nacrti i planovi svake ruke za dela likovne umetnosti;
7. fotografska dela;
8. samostalna kinematografska dela, ako im autor daje režijom pozorišnom ili načinom prikazivanja značaj ličnoga i originalnoga umnoga proizvoda.

§ 4. Kinematografska se dela štite prema svojoj svrsi ili kao književnička dela ili kao dela likovne umetnosti ili kao fotografska dela.

§ 5. Autorsko pravo obuhvata kako dela u celosti, tako i pojedine delove istih.

§ 6. Kod prerada odnosno kod prevoda nekoga dela postoji samostalno autorsko pravo preradivača odnosno prevodioca pretpostavljajući dozvolu autora originalnoga dela za preradu ili prevod (§ 23.).

Isto važi za književnička i umetnička dela (§ 3.) koja su reproducirana kinematografijom ili postupkom, sličnim kinematografiji ili mehaničkim instrumentima.

§ 7. Zaštitu u smislu ovoga zakona zadržava neko delo, ma da je već zaštićeno kao industrijski uzorak ili model.

§ 8. Ovim se zakonom ne zaštićuju:

1. zakoni, naredbe, zvanične odluke i rešenja, pa ni spisi, izradjeni od zvaničnoga lica za zvaničnu upotrebu;
2. poslovne obznanе, robni katalozi, cenovnici, izjave i uputstva za upotrebu industrijskih proizvoda, štamparski oglasi, koji služe potrebama domaćega ili društvenoga života, knjige za upisivanje, bilježnice i slično. Ali se štite, kad se mogu po obliku i sadržini smatrati delima književnosti ili umetnosti;
3. predavanja i govori, održani na javnim skupštinama javnopravnih tela i u javnim skupštinama, sazvanima u političke svrhe, zatim oni održani kod suda ili druge javne oblasti, izuzevši slučaj § 25.

§ 12. U pogledu dela, sastavljenih od samostalnih prinesaka raznih autora, koji čine celinu, postoji dvojako autorsko pravo: ono na celinu, pripadajući licu, koje je izdalo celo delo, i ono na pojedinim prinescima, pripadajući autorima odnosnih prinesaka.

§ 25. Zabranjeno je umnožavanje i prometanje predavanja i govora u zbirci, koja sadrži samo ili u glavnom govore nekoga autora, bez privole autora ili imaoca njegovih prava.

³⁸ 3. Est considéré comme pays d'origine de l'oeuvre: pour les oeuvres non publiées, celui auquel appartient l'auteur; pour les oeuvres publiées, celui de la première publication, *sauf le cas où l'oeuvre a été publiée la même année dans plusieurs pays de l'Union; dans ce dernier cas celui de ces pays dont la législation accorde la durée de protection la plus longue.* Pour les oeuvres publiées *la même année* dans un pays étranger à l'Union, et dans un pays de l'Union, c'est ce dernier pays qui est exclusivement considéré comme pays d'origine.

4. Par oeuvres publiées, il faut, dans le sens de la présente Convention, entendre les oeuvres éditées. *Par exemple*, la représentation d'une oeuvre dramatique ou dramatico-musicale, l'exposition d'une oeuvre d'art, la construction d'une oeuvre d'architecture *ne constituent pas une publication.*

³⁹ Toutefois, en ce qui concerne les conférences et discours, la protection pourra être subordonnée à l'observation de formalités ayant le caractère d'avertissement aux auditeurs.

⁴⁰ Предлози Пољске:

Чл. 4. »1. Les oeuvres mentionnées à l'article 2 sont protégées dans les pays unionistes à condition que leurs pays d'origine soit de ceux qui appartiennent à l'Union.«

»2. Est considéré comme pays d'origine de l'oeuvre: pour les oeuvres *non éditées* (dans la forme livresque ou dans un périodique) celui auquel appartient l'auteur, *et si ce dernier est ressortissant d'un pays étranger à l'Union, celui des pays unionistes où il est effectivement domicilié*; pour les oeuvres *éditées*, celui de la première édition, et pour les oeuvres *éditées* la même année dans plusieurs pays de l'Union, celui d'entre eux dont la législation accorde la durée de protection la plus courte. (Proposition de Lugano: »la plus longue«). Pour les oeuvres *éditées* la même année dans un pays étranger à l'Union et dans un pays de l'Union, c'est ce dernier pays qui est exclusivement considéré comme pays d'origine.«

Чл. 5. »1. Dans le pays d'origine d'une oeuvre la protection de cette oeuvre est réglée exclusivement d'après les lois du pays d'origine, aussi bien quant aux conditions qu'à l'étendue de la protection.

2. Dans les pays unionistes autres que le pays d'origine, l'étendue de la protection ainsi que les moyens de recours garantis à l'auteur ou à son ayant-cause pour sauvegarder leurs droits, sont réglés d'après les lois du pays où la protection est réclamée, ainsi que d'après celles des dispositions impératives de la présente Convention qui sont plus favorables que celles des lois du pays où la protection est réclamée. Mais la jouissance et l'exercice des droits des auteurs, ou de leurs ayant-cause ne sont subordonnés à aucune des formalités prescrites par les lois du pays où la protection est réclamée; cette jouissance et cet exercice sont indépendants de l'existence de la protection dans le pays d'origine de l'oeuvre.«

⁴¹ »Néanmoins, lorsqu'un pays auquel ne s'applique pas la présente Convention ne protège pas d'une manière suffisante les oeuvres des auteurs qui sont sujets ou citoyens de l'une des Hautes Parties contractantes, cette Haute Partie contractante pourra restreindre la protection des oeuvres dont les auteurs sont, au moment de la première publication de ces oeuvres, sujets ou citoyens dudit pays auquel ne s'applique pas la présente Convention et ne sont pas domiciliés effectivement dans l'un des pays auxquels s'applique la présente Convention.«

Aucune restriction établie en vertu de l'alinéa ci-dessus ne devra porter préjudice aux droits qu'un auteur aura acquis sur une oeuvre publiée dans un pays auquel s'applique la présente Convention avant la mise à exécution de cette restriction.«

»Les Hautes Parties contractantes qui, en vertu du présent article, restreindront la protection des droits des auteurs, le notifieront au Gouvernement de la Confédération suisse par une déclaration écrite où seront indiqués les pays vis-à-vis desquels la protection est restreinte, de même que les restrictions auxquelles les droits des auteurs ressortissant à ces pays sont soumis. Le Gouvernement de la Confédération suisse communiquera aussitôt le fait à toutes les Hautes Parties contractantes.«

⁴² (H. 3. Пр.) § 1. Ovim se zakonom zaštićuju:

- a) svako književničko i umetničko delo (§ 3) izašlo ili objavljeno (§ 9) prvi put u području kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca;
- b) književnička i umetnička dela (§ 3) državljanina srpsko-hrvatsko-slovenačkoga bez obzira na to, da li su izašla u području kraljevine SHS ili u inozemstvu, ili uopšte nisu izašla;
- c) svako delo (§ 3) stranoga državljanina izašlo ili objavljeno (§ 9) na hrvatsko-srpsko-slovenačkom jeziku u inozemstvu.

§ 2. U pogledu zaštite književničkih i umetničkih dela (§ 3) stranoga državljanina, izašlih ili objavljenih (§ 9) u inozemstvu, važe propisi dotičnog međunarodnog ugovora. Ako ne postoji takav ugovor, strani će državljanin uživati zaštitu po ovom zakonu na svojim delima u kraljevini SHS samo u slučaju reciprociteta.

Postojanje reciprociteta moraće dokazati lice, koje se njime hoće da koristi.

Za pitanje, je li autor državljanin srpsko-hrvatsko-slovenački ili strani državljanin, merodavan je onaj čas, u kojem se zbilja povreda autorskih prava.

Ima li delo više autora, dosta je za zaštitu po ovom zakonu (§ 1 lit. b), da je jedan od suautora državljanin srpsko-hrvatsko-slovenački.

§ 9. Delo se smatra objavljenim, kad u originalu ili reprodukciji postane pristupačno javnosti sa voljom autora ili nekog ovlašćenika autorskog prava.

Ono je izašlo, ako se voljom autora ili nekog ovlašćenika autorskog prava stavi u promet.

⁴³ »La Conférence émet le vœu que tous les pays signataires de la Convention de Berne inscrivent, le plus tôt possible, dans leurs législations respectives des dispositions formelles ayant pour objet de consacrer le droit moral des auteurs sur leurs oeuvres.»

»Il apparaît désirable que ce droit soit déclaré inaliénable et que les modalités en soient fixées dans chaque pays d'une manière identique.»

Члан француске делегације М. Грунебаум-Балин разделио је свима делегатима своју брошуру »Le droit moral«, у којој он предлаже, да се тексту конвенције додаје други став чл. 1, који би гласио:

»Les droits ainsi protégés sont le droit dit droit moral, lequel ne peut faire l'objet d'aucune aliénation ni concession, même temporaire, et le droit dit droit pécuniaire au droit d'exploitation« и осим тога један нови члан 3 bis, између 3. и 4. чл. овог садржаја:

»Article III bis

§ 1. — La protection du droit moral comprend la répression de tout empêchement apporté à l'exercice de ce droit et celle de toute atteinte portée à ce droit par des tiers.

§ 2. — Les Tribunaux des pays contractants ont à déterminer, conformément aux lois nationales, les différentes modalités de cette répression, notamment par toutes injonctions, interdictions, allocations de dommages-intérêts et autres mesures de nature à assurer la protection efficace du droit moral, sous réserve d'une juste appréciation des intérêts des bénéficiaires du droit d'exploitation et de ceux des possesseurs ou détenteurs des oeuvres et de leurs exemplaires.

§ 3. — Le droit moral appartient exclusivement à l'auteur durant sa vie.

§ 4. — La durée de l'exercice du droit moral est illimitée. Après la mort de l'auteur, et si l'auteur a désigné un mandataire spécial ou des mandataires spéciaux pour exercer son droit moral en ses lieu et place, l'exercice de ce droit appartient exclusivement à ceux-ci.

§ 5. — A défaut de tout mandataire spécial désigné par l'auteur, l'exercice du droit moral appartient à ceux auxquels est dévolu le droit pécuniaire d'après les diverses législations nationales. Il peut appartenir aussi, suivant l'effet des lois nationales, soit en totalité, soit en partie, aux autorités publiques et aux personnes morales reconnues qualifiées à cet égard par lesdites lois.

§ 6. — Lorsque l'exercice du droit moral appartient concurremment à plusieurs personnes physiques ou morales, celles-ci peuvent toutes intervenir dans l'instance introduite en justice par l'une d'entre elles, soit pour en contester le bien-fondé.»

⁴⁴ Resolution relative au droit moral de l'Auteur:

»Les Délégués des Etats unionistes à la Conférence de Rome reconnaissent que le droit moral d'auteur, en tant que le droit de la personnalité,

doit jouir, indépendamment de tout traité international de la protection dans tous les pays civilisés, comme les autres droits de la personnalité, droit à la vie, à l'intégrité corporelle, à la liberté, à l'honneur, à la physionomie etc., ne se bornent pas à introduire dans le texte de la Convention révisée le nouvel art. qui ne règle la question que partiellement, mais considèrent comme nécessaire de recommander à tous les Etats de l'Union de sauvegarder et de défendre ce droit moral de l'auteur dans toute son étendue par les mesures édictées dans leurs législations respectives, sans qu'il soit fait de différence à propos de la nationalité des auteurs ou de leur appartenance ou non-appartenance à l'un des Etats de l'Union et nonobstant l'existence ou la non-existence du droit pécuniaire et, spécialement, si le droit pécuniaire est tombé dans le domaine public ou non, s'il a été aliéné par l'auteur ou non.»

⁴⁵ L'exploitation commerciale de l'oeuvre.

⁴⁶ Како се је од разних делегата сматрало, да се иде у предлогу за право личности (droit de la personnalité), италијанска делегација изнела је своје становиште о »droit personnel« у једној другој брошури, у којој износи:

»La dénomination »droit personnel« a été employée, faute d'une dénomination technique meilleure ou plus exacte, dans le sens qu'il s'agit de sauvegarder certains intérêts qui sont différents de ceux de l'exploitation commerciale de l'oeuvre, mais qui se réfèrent toujours à l'oeuvre, comme production intellectuelle. Ce sont les intérêts de la dignité, de la réputation, de la situation professionnelle ou sociale de l'auteur, en somme les intérêts intimement liés à sa personne et qui peuvent subir un préjudice à cause, soit d'une publication prématurée ou mal faite, soit d'une suppression du nom de l'auteur sur l'oeuvre, soit d'une mutilation ou déformation de l'oeuvre même, et en général à cause des abus commis par le cessionnaire de l'auteur ou par des tiers dans l'exercice des droits purement patrimoniaux qui leur appartiennent.

⁴⁷ 1. En ce qui concerne le nouvel article 6-bis présenté par la Délégation Italienne, remplacer les deux derniers alinéas par le texte suivant:

»Après la mort de l'auteur ses droits seront exercés par les personnes désignées par la législation du pays d'origine de l'oeuvre.»

»Indépendamment de ces personnes le droit moral de contrôle appartient à l'Etat qui peut l'exercer, ou par le Ministère des Beaux Arts, dans les pays où cette autorité existe, ou par le plus important Institut Académique reconnu par les lois nationales, dans les pays où le Ministère des Beaux Arts n'existe pas.»

2. Remplacer l'art. 15 déjà existant, par le texte suivant:

»L'auteur conserve, malgré toute stipulation contraire, le droit de contrôle, sur les oeuvres publiées, ayant la faculté de s'opposer à toute modification ou dénaturation quelconque qui pourrait préjudicier sa réputation.»

⁴⁸ Pour le cas qu'il ne soit pas possible de trouver une formule pour régler la question *jure conventionis*, la Délégation Tchecoslovaque propose d'accepter au moins une *résolution* recommandant aux Etats unionistes *d'assurer la mission idéale des oeuvres d'une importance générale pour l'art, l'éducation et la culture des peuples par la protection, pour un temps illimité, de l'intégrité de l'oeuvre contre toute disposition, même des ayants-cause de l'auteur, qui pourrait porter préjudice à la mission susdite de l'oeuvre.*

⁴⁹ Art. 6-bis. Les lois nationales règlent les conditions d'exercice des droits inaliénables que l'auteur conserve en dépit de toute convention contraire et notamment:

a) celui de se faire reconnaître l'auteur et de mettre sa signature sur toute oeuvre créée par lui; celui d'en autoriser la reproduction, de déterminer les conditions de celle-ci;

b) celui de désigner les personnes qui, après son décès, peuvent exercer ses droits personnels sur les oeuvres non encore publiées;

c) celui de participer aux valeurs successives obtenues par ses oeuvres dans les ventes publiques;

d) celui de s'opposer à toute mutilation, transformation, ou modification quelconque altérant le caractère de l'oeuvre.

À la mort de l'auteur, ce dernier droit passe à la collectivité et peut être exercé par tout citoyen, même le cas échéant contre les héritiers de l'auteur.

⁵⁰ (H. 3. Пp.) § 17. Prenos prava vlasništva na delu ili na primerku njegovom ne prenosi u isto vreme autorsko pravo na delu, ako nije drukčije ugovoreno.

§ 18. U slučaju prenosa autorskoga prava nije stečnik ovlašćen, da izmeni ili skрати delo, njegov naziv ili ime autora, bez dozvole autora.

§ 19. Ime ili karakterističnu oznaku autora sme na delu likovne umetnosti staviti treće lice samo po pristanku autora.

Zabranjeno je kod umnožavanja dela staviti na primerku ime ili karakterističnu oznaku autora na način, koji bi mogao prouzrokovati pometnje.

§ 21. Autorsko pravo po sebi ne može biti predmetom ovrhe (izvršenja). Predmetom ovrhe može biti ona imovinska korist, koja pripada autoru ili njegovim naslednicima (§ 15.) iz iskorišćavanja dela; zatim postojeće reprodukcije objavljenog dela; izradjena dela likovne umetnosti, određena za prodaju.

§ 22. Autor ima isključivo pravo, da objavljuje, umnožava i pušta u promet svoje delo.

Dok delo ne bude objavljeno, pripada autoru isključivo pravo, da obaveštava općinstvo o svome delu.

Autorsko pravo na pozorišnom, glazbenom te kinematografskom delu sadrži još i pravo javnoga prikazivanja i izvodjenja.

Autor nekoga književničkoga dela ima isključivo pravo javnoga predavanja.

§ 23. Autoru napose pripada isključivo pravo na:

1. ponovno izdanje dela u prvobitnom ili drugom obliku;
  2. prevod na drugi jezik;
  3. ponovni prevod na prvobitni jezik;
  4. preradu nekoga dela iz proze u stihove i dramsko delo, te obratno;
  5. izvode iz nekoga glazbenoga dela (zasebno izdavanje), udešavanje glazbenoga dela za razne druge glazbene instrumente i razne pevačke glasove;
  6. prenos dela na instrumente, koji služe mehaničkom izvodjenju glasova, naročito na ploče, valjke, vrpce i tome slično; zatim pravo na dozvolu, da se prenesena dela mogu javno izvoditi putem tih instrumenata; najzad pravo na prenos dela radio-električnim putem;
  7. javno izvodjenje ili prikazivanje književničkoga ili umetničkoga dela (§ 3.) grafičkim putem ili putem kinematografije ili sličnim načinom kao i putem radio-električnim;
  8. reprodukciju dela likovne umetnosti;
  9. izvodjenja po planu ili skici ili po zgradi kod inženjerskih i arhitektonskih dela;
  10. reprodukciju kinematografskoga dela (§ 3. t. 8.) u obliku drugoga književničkoga dela (§ 4.).
- § 54. Smatraće se kao povredjeno lice sam autor, po smrti autora njegovi pravni naslednici. U slučaju, da oni ne zastupaju povredjene interese autora, ovlašćene su postojeće akademije znanosti i umetnosti, da čuvaju moralne i materialne interese autora kod civilnih i kaznenih sudova. Naročito su pomenute akademije znanosti i umetnosti pozvane, da i po isteku zakonskog roka zaštite postupaju protiv lica, koja bi sebi prisvojila dela književnosti i umetnosti ili bi ih menjala na štetu časti i ugleda autora.

⁵¹ »Toutefois, dans le cas où cette durée ne serait pas uniformément adoptée par tous les pays de l'Union et que la loi du pays ou la protection est réclamée diffère de celle du pays d'origine de l'oeuvre, c'est, d'entre ces deux lois, celle qui établit la durée la plus courte qui sera appliquée sans préjudice de la disposition de l'alinéa 2 de l'article 4 quant au règlement de l'étendue de la protection conformément à la législation du pays où la protection est réclamée.»

⁵² »Si dans un pays de l'Union le délai normal de protection contient une période où, à condition qu'il soit versé une rétribution à l'auteur, la reproduction de l'oeuvre destinée à la vente est licite, les autres pays de l'Union peuvent, pendant une telle période, appliquer aux oeuvres originaires d'un tel pays, un système similaire à celui qui est établi dans ce pays.»

⁵³ »Si dans un pays de l'Union le délai normal de protection comprend une période où la reproduction de l'oeuvre est licite, contre paiement d'un redevance aux personnes à désigner par la législation de chaque pays, les autres Pays de l'Union peuvent, pendant une telle période, appliquer aux oeuvres originaires d'un tel Pays, un système similaire à celui qui est établi dans ce pays.»

⁵⁴ »Les pays contractants s'engagent à protéger pour une durée de vingt ans au moins, depuis la date de la première publication faite du vivant de l'auteur dans un pays de l'Union, les oeuvres photographiques et les oeuvres obtenues par un procédé analogue à la photographie. La durée dans le pays où la protection est réclamée ne pourra excéder la durée fixée dans le pays d'origine de l'oeuvre.»

⁵⁵ 3. Pour les oeuvres posthumes, les oeuvres anonymes et celles dont le droit d'auteur appartient à une personne morale, la durée de la protection est réglée par la loi du pays où la protection est réclamée, sans que cette durée puisse excéder la durée fixée dans le pays d'origine de l'oeuvre.

⁵⁶ »Pour les oeuvres créées en collaboration, la protection dure pendant la vie de l'auteur qui meurt le premier et pendant cinquante ans après sa mort, ou bien alors pendant la vie de l'auteur qui meurt le dernier, selon la période la plus longue des deux.»

⁵⁷ 1. La durée du droit d'auteur appartenant en commun aux collaborateurs d'une oeuvre est calculée d'après la date de la mort du dernier survivant des collaborateurs.

2. Les ressortissants des pays qui accordent une durée de protection inférieure à celle prévue par l'al. 1 ne peuvent pas réclamer dans les autres pays de l'Union une protection de plus longue durée.

3. En aucun cas la durée de protection ne pourra expirer avant la mort du dernier survivant des collaborateurs.

⁵⁸ Article 7. Alinéa 1. conserver le texte de 1908.

Alinéa 2 et 3 — supprimer le texte de 1908 — et le remplacer par les cinq alinéas suivants, coordonnés systématiquement d'après les diverses propositions non réunies jusqu'à ce jour en un tout plus ou moins complet:

»2. Si le droit d'auteur appartient dès l'origine à une personne morale, il expire cinquante ans après l'édition de l'ouvrage ou sa communication au public de quelque autre façon. Ce même délai est applicable aux oeuvres anonymes et pseudonymes, si avant la fin de sa vie l'auteur ne s'est pas déclaré publiquement comme tel.»

»3. Pour les oeuvres créées en collaboration, les droits des ayants-cause d'un collaborateur décédé subsistent jusqu'à l'expiration des droits du dernier survivants des collaborateurs.»

»4. Pour les oeuvres non livrées au public du vivant de l'auteur (posthumes) la durée de la protection est réglée par la loi du pays où la protection est réclamée, sans que cette puisse excéder la durée fixée dans le pays d'origine de l'oeuvre.»

»5. Pour les oeuvres photographiques ou obtenues par un procédé analogue, la durée de la protection sera au minimum de 10 ans à compter de la production du négatif photographique; date qui sera inscrite sur la production, ainsi que le nom ou la marque de l'auteur. Dans le cas où la production ne porte pas les indications exigées la reproduction illégale ne sera pas considérée comme délictueuse, sauf si l'auteur ou ses ayants-droit ont pu faire la preuve de la mauvaise foi du contrefacteur. Pour les séries de photographies ayant une valeur artistique ou scientifique, le droit d'auteur expire cinquante ans après le décès de l'auteur.»

»6. La durée du droit est comptée par années à partir du 1er janvier de l'année qui suit celle du décès de l'auteur, de l'édition légale ou de toute autre événement prévu comme commencement du délai.»

⁵⁰ (H. 3. Пp.) Trajanje zaštite autorskih prava.

§ 39. Zaštita autorskih prava na književničkim i umetničkim delima (§ 3. t. 1—8) izašlim pod građanskim imenom autora (§ 10) za života njegova, prestaje po isteku roka od 50 godina računajući od smrti autorove.

§ 40. Zaštita autorskih prava na književničkim i umetničkim delima (§ 3. t. 1—8) izašlim anonimno ili pod pseudonimom, prestaje po isteku roka od 50 godina, pošto je delo izašlo. Ako se naknadno u tom roku obelodani građansko ime autora, računa se zaštitni rok od 50 godina po propisima §§ 39 i 43 ovoga zakona.

§ 41. U pogledu književničkoga i umetničkoga dela (§ 3. t. 1—8) sastavljenoga iz prinesaka više autora (§ 12), računa se rok od 50 godina po propisu §§ 39 i 40 prema tome, da li je autor naznačen svojim građanskim imenom ili anonimno odnosno pod pseudonimom.

§ 42. Zaštita autorskih prava na književničkim i umetničkim delima (§ 3. t. 1—8) izašlim posle smrti autora, prestaje u smislu § 39. po isteku roka od 50 godina po smrti autorove. No u slučaju, da su ova dela izašla tek u poslednjih 10 godina zaštitnog doba, zaštita traje 10 godina po izašlom delu.

§ 43. Zaštita autorskog prava na književničkim i umetničkim delima (§ 3. t. 1—8), koje je stvorilo više autora (§ 11.), a glede kojega se rok zaštite računa od dana autorove smrti, prestaje po isteku roka od 50 godina računajući od dana smrti onoga autora, koji je poslednji preminuo.

§ 44. Zaštita autorskih prava na književničkom i umetničkom delu (§ 3. t. 1—8), izdanom po nekom pravnom licu, društvu, oblasti, naučnom zavodu ili javnom institutu, prestaje po isteku roka od 50 godina pošto je delo izašlo.

§ 45. Zaštita autorskih prava na fotografskom delu (§ 3. t. 7) prestaje po isteku roka od 20 godina pošto je delo izašlo. Glede fotografskog dela, izašloga po smrti autora, prestaje zaštita autorskoga prava po isteku roka od 20 godina, računajući od smrti autora.

§ 46. Rok zaštite autorovih prava na kinematografskom delu (§ 3. t. 8) određuje se prema tome, treba li to delo uzeti kao književničko delo ili kao delo likovne umetnosti ili kao fotografsko delo (§ 4.).

§ 47. Kod dela, izašlih u više samostalnih delova, izdanih u razno vreme, kao i u pogledu tekućih izveštaja, listova, svezaka, uzima se svaki deo, izveštaj, list, svezak glede izračunavanja zaštitnog roka kao samostalno delo.

Kad se neko delo izdaje u sveskama, koje čine jednu celinu, a izlaze u razno doba, računa se zaštitni rok od dana izdanja poslednje sveske.

§ 48. Kod izračunavanja roka zaštite autorskoga prava ne uzima se u obzir kalendarska godina, u koju pada činjenica, odlučna za početak odnosno roka.

(H. 3. Пp.) § 11. Kad više lica stvore neko delo tako, da se ne da odvojiti posebni rad pojedinih lica, uživat će ta lica zajednički nedeljivo autorsko pravo. Autorskim pravom mogu autori raspolagati samo sporazumno, no svaki autor može samostalno istupiti protiv počinjene povrede autorskoga prava.

§ 20. Ima li delo više autora (§ 11.), pa jedan od njih umre ne ostavivši zakonskih naslednika, a nije raspoložio sa svojim autorskim pravom za svoga života, ili se jedan od suautora odreče svoga autorskoga prava, pripasće dotično autorsko pravo suautoru ili ostalima suautorima razmerno prema njihovim delima.

⁶⁰ Remplacer le texte du 1908 par la rédaction suivante:

»Le droit sur l'oeuvre originale comprend, pendant toute sa durée le droit exclusif de faire ou d'autoriser la traduction de cette oeuvre.»

⁶¹ Article 8. — Ajouter à la fin: »si une oeuvre littéraire ou artistique qui est à la disposition du public dans le pays d'origine n'a pas été traduite et publiée dans une langue pour laquelle la protection est réclamée, et que l'auteur ou son ayant-droit refuse sans raison son consentement à la publication d'une traduction dans cette langue, la législation intérieure pourra, sans le consentement de l'auteur, mais sous réserve d'une compensation équitable à lui payer, pourvoir à ce qu'il soit fait et publié une traduction dans la langue en question.»

»Le refus d'un auteur pour cause prouvée d'inexactitude dans la traduction d'une oeuvre scientifique ou d'insuffisance de mérite littéraire ou artistique dans la traduction d'une oeuvre littéraire ou artistique ne pourra être considéré comme déraisonnable si ces défauts sont de nature à nuire à sa réputation d'auteur.»

⁶² La *délégation tchécoslovaque* propose, en ce qui concerne la rédaction de l'art. 8:

1. D'éliminer dans le passage final les mots »de faire ou«.

2. D'ajouter au texte actuel le texte suivant: »et d'en disposer dans la même mesure que de l'oeuvre originale, sans préjudice des droits du traducteur.«

⁶³ (H. 3. Пp.) § 23. Autoru napose pripada isključivo pravo na:

2. prevod na drugi jezik;

3. ponovni prevod na prvobitni jezik.

⁶⁴ 2. Les articles de discussion politiques, économiques ou religieuses, pourront être reproduits de journal à journal, si la reproduction n'en est pas expressément interdite. Toutefois, la source doit toujours être indiquée (nom, date, numéro du journal et nom de l'auteur, s'il est connu); la sanction de cette obligation est déterminée par la législation du pays où la protection est réclamée.

⁶⁵ »Les articles de discussion commentant des faits du jour d'ordre politique, économique ou religieux pourront être reproduits de journal à journal si la reproduction n'en est pas expressément interdite. Toutefois, la source doit être indiquée; la sanction de cette obligation est déterminée par la législation du pays où la protection est réclamée.«

⁶⁶ Le Danemark a fait des réserves au sujet de l'article 9 de la Convention actuelle parce que l'on désire maintenir, aussi pour ce qui concerne les périodiques, le droit de reproduire des articles.

Au cas où la proposition présentée par l'Italie et le Bureau International de Berne au sujet de cet article serait approuvée, le Danemark pourrait renoncer à sa réserve, car la proposition assimilant les recueils périodiques et les journaux, concorde alors avec la législation danoise.

Il est vrai que la proposition renferme ensuite une limitation apparente au sujet du contenu et du genre des articles en question mais les termes de la proposition sont si étendus, que cette limitation ne saurait constituer un empêchement à ce que la loi danoise maintienne, sans faire de réserve, le droit de reproduction de: »quelques articles ou communications.«

⁶⁷ Insérer entre les 2ème et 3ème alinéa, un nouvel alinéa, ainsi conçu: »Pourront être également reproduites, dans tous périodiques, les manifestations oratoires d'un caractère politique.«

⁶⁸ Toutefois, il sera réservé aux législations nationales de statuer sur les conditions auxquelles les conférences, allocutions, sermons et autres oeuvres de la même nature, prononcés publiquement, pourront être reproduits par la presse.

⁶⁹ Par la presse, et sans qu'il ait besoin d'aucune autorisation, il pourra être publié les discours prononcés ou lus dans les Assemblées délibérantes, devant les tribunaux de Justice ou dans les réunions publiques de caractère politique, sans autre limite que les dispositions légales internes de chaque Etat sur la matière.

Toutefois, les auteurs de ces oeuvres orales ont, à eux seuls, le droit de reproduire, de faire des »separata« et de collectionner ces oeuvres.

⁷⁰ Des comptes-rendus des oeuvres, prévues dans l'article 2 alinéa 2, pourront être publiés dans la presse, sauf mention expresse d'interdiction de la manière prescrite par la loi du pays où la protection sera réclamée.

⁷¹ Ajouter comme alinéa dernier (alinéa 3 bis):
»Les oeuvres photographiques annexées aux nouvelles mentionnées l'alinéa précédent peuvent être reproduites par tous les journaux.«

⁷² Види чланак Др. Шумана О праву прештампавања чланака изашлих у новинама и ревијама. Архив 1927, XIV, бр. 3., 4.

(H. 3. Pr.) § 26. Dozvoljava se preštampavanje članaka iz novina i drugih periodičkih spisa u druge novine i periodičke spise, kad se njihov sadržaj odnosi na aktuelnu politiku, na religiozna, ekonomska i druga pitanja, koja javnost u široj meri interesuju, pod uslovom, da nije preštampavanje izrično od autora zabranjeno i da se smisao članka ne promeni. Poreklo pozajmice uvek treba jasno označavati.

Preštampavanje članaka književnog naučnog ili umetničkog sadržaja iz jednih periodičnih spisa u druge nije dozvoljeno ni u slučaju, da članak nije snabdeven zabranom.

Preštampavanje dnevnih novosti i vesti o raznim događajima, koje imaju karakter običnih obaveštenja štampe, ovim zakonom nije zabranjeno. Ali se ne smeju preštampavati telegrafske vesti, koje nose oznaku porekla od stranog korespondenta ili agencije, u druge novine istog mesta pre isteka roka od 24 časa, računajući od prvog objavljenja. Treba tada označiti jasno poreklo vesti.

⁷³ Alinéa 3. Remplacer »conformes au texte original« par: »conformes à l'oeuvre originale pour autant que le but de l'emprunt ne justifie pas une modification«.

⁷⁴ »Etre faits de façon n'altérant pas moyennant de la connexité de la citation le sens apparent du texte.«

⁷⁵ »Tous les emprunts reconnus licites doivent être conformes à l'oeuvre originale, sauf le cas où le but de l'emprunt justifie une modification, et accompagnés de l'indication exacte de la source. (Titre de l'oeuvre, nom de l'auteur s'il est connu).«

⁷⁶ 1. »Il est permis de faire dans un but de critique, de polémique ou d'enseignement des analyses ou courtes citations d'oeuvres littéraires ou artistiques publiées. Il est permis dans le même but, de reproduire des oeuvres publiées des arts figuratifs ou de photographie.

2. En ce qui concerne la faculté de faire licitement d'autres emprunts à des oeuvres littéraires, artistiques ou de photographie, est réservé l'effet de la législation des pays de l'Union, et, s'il est plus favorable à l'auteur, celui des arrangements particuliers conclus ou à conclure entre eux.«

⁷⁷ 1. Dans toute oeuvre ayant un caractère de critique de polémique ou d'enseignement, il est licite d'inclure de analyses ou de courtes citations textuelles de toute production littéraire, musicale ou scientifique, sous la condition toutefois que la production analysée ou citée ait été déjà publiée.

2. Pour les chrestmathies, anthologies et tous ouvrages d'enseignement il est licite de faire des emprunts aux oeuvres littéraires, musicales ou scientifiques déjà publiées, à condition que la totalité des emprunts faits à une seule oeuvre n'excède pas trois pages de l'édition originale de cette oeuvre, ou en tout cas la moitié au plus de cette oeuvre s'il s'agit d'une oeuvre littéraire ou scientifique, une page ou le quart au plus s'il s'agit d'une oeuvre musicale; dans ce dernier cas l'oeuvre ne peut jamais être insérée dans une autre composition musicale. Tous les emprunts reconnus licites doivent être entièrement conformes au texte original et accompagnés de l'indication exacte de la source (titre de l'oeuvre, noms de l'auteur et de l'éditeur s'ils sont connus).

3. La reproduction, par la gravure ou la photographie, des oeuvres de peinture, sculpture, architecture, gravure, dessin, ou d'art appliqué n'est licite que dans les ouvrages ou publications ayant un but d'enseignement artistique, et à condition:

a) que l'oeuvre ait déjà été reproduite graphiquement avec le consentement de l'auteur;

b) que la reproduction soit accompagnée de l'indication exacte de la source (titre de l'oeuvre, noms de l'auteur et de l'éditeur s'ils sont connus).

4. Les Etats contractants devront subordonner au paiement d'une redevance l'exercice du droit d'emprunt et du droit de reproduction définis aux alinéas 2 et 3 du présent article.

⁷⁸ Al. 1: »Il est permis d'inclure dans toute oeuvre ayant un caractère de critique, de polémique ou d'enseignement des analyses ou courtes citations d'oeuvres littéraires et scientifiques ou musicales publiées.

Il est permis, dans le même but, de reproduire des oeuvres, déjà livrées au public, des arts figuratifs ou de photographie; cette reproduction ne peut avoir lieu toutefois qu'à la condition qu'à la condition qu'elle soit en connexité avec le texte de l'ouvrage dans lequel elle est insérée.«

⁷⁹ La législation des pays respectifs offre ici de telles différences qu'il est très difficile, peut être impossible, pour le moment de songer à remplacer la disparité actuelle par une disposition uniforme de la Convention, selon laquelle le contenu et les limites du droit d'emprunt seront indiqués d'une manière exacte.

Le Gouvernement Danois regrette donc d'être obligé de se montrer très réservé en ce qui concerne les propositions présentées sur ce sujet.

⁸⁰ (H. 3. Pr.) § 27. Dozvoljeno je; 1. doslovno navadjanje pojedinih mesta ili odlomaka iz nekoga objavljenoga ili izašloga književničkoga dela, zaštićenog ovim zakonom; uvršćeni odlomci ne smeju ipak iznositi više od tri strane originalnoga književničkoga, odnosno od jedne strane originalnoga glazbenoga dela; ni u kom slučaju ne može pozajmica iznositi više od polovice originalnoga dela;

2. uvrštavanje izašlih manjih, ovim zakonom zaštićenih književničkih dela ili njihovih delova u zbirku, koja se sastoji iz dela više autora, ako je takova zbirka namenjena crkvi, školi ili nastavi uopšte, no uz primernu nagradu koju će u slučaju spora odrediti nadležni sud.

§ 28. Ako se izvodi javno neko glazbeno delo sa tekstom, dozvoljeno je umnožavanje teksta, radi li se već o izašlom književničkom delu manje obima, a i umnožava li se u svrhu bilo naplatne, bilo bezplatne podele medju posetioce izvodenja. Ovaj se propis ne proteže na operne tekstove

ili na druga književna dela, određena već po sadržaju i obliku za glazbena dela (operete, oratorije i. t. d.).

§ 29. Dozvoljeno je: 1. navadjanje pojedinih mesta već izašloga glazbenoga dela u samostalnom književničkom delu;

2. uvrstavanje već izašlih glazbenih dela manjega obima u zbirku, u kojoj su sadržana dela više skladatelja (kompozitora) ako je takova određena za škole, izuzev glazbene škole, ali uz primernu nagradu, koju će u slučaju spora odrediti nadležni sud.

§ 30. Dozvoljeno je: dela likovne umetnosti ili fotografska dela, izašla ili trajno javno izložena:

1. uvrstiti u samostalno znanstveno delo ili udžbenik, određen za školsku, nastavnu upotrebu, no izključivo u svrhu tumačenja teksta;

2. prikazivati putem kinematografije ili pomoću optičkih sprava prigodom znanstvenoga ili poučnoga predavanja.

U jednom i drugom slučaju može autor originalnoga dela tražiti primernu nagradu, koju će, kad nema sporazuma, odrediti nadležni sud.

§ 31. Dozvoljeno je reproduciranje dela likovne umetnosti (§ 3. t. 6.) ako su ta dela izložena trajno na ulicama, trgovima ili javnim baštama, putem slikanja, crtanja ili fotografije, pa i puštanje u promet odnosnih reprodukcija. Ipak se reprodukcija ne sme upotrebiti u istu svrhu, kojoj služi original.

§ 32. Upotreba tuđih dela u smislu §§ 27.—31. ovoga zakona dozvoljena je samo tako, da se glede njih ne učini nikakova izmena.

Kad se u smislu §§ 27.—31. reproduciraju dela likovne umetnosti, dozvoljene su izmene u pogledu dimenzija, odnosno one izmene, što ih traži postupak umnožavanja.

§ 33. Ko upotrebljava tuđe delo u smislu §§ 27.—31., treba da navede na jasan način izvor, odakle ga je uzeo. Kod ilustracija, unetih u tekst treba staviti i ime odnosno oznaku, značajnu za umetnika, ako je takva i na originalnom delu.

§ 34. Portreti, dela likovne umetnosti ili fotografije, smeju se puštati u promet ili javno izlagati samo sa privolom portretiranoga lica.

Uzima se, da je dana takva privola, ako je portretirano lice dobilo nagradu za reproduciranje. Po smrti portretiranoga lica, a za vreme od 10 godina, računajući od dana njegove smrti, potrebna je privola rođjaka. Pod rođjacima se ovde razumevaju preživeli bračni ili životni drug i deca, a ako ovih nema, roditelji portretiranoga lica.

§ 35. Bez privole, spomenute u prethodnom §-u, smeju se javno izlagati, prikazivati te prometati:

1. portreti iz savremene historije;

2. slike, u kojima se prikazuju ličnosti kao dodatak nekoga predela ili druge scenarije;

3. slike, koje prikazuju zborove, povorke ili slične događaje, kojima su prisustvovalе prikazane ličnosti;

4. neporučeni portreti, ako njihovo javno izlaganje, prikazivanje ili prometanje odgovora nekom višem interesu umetnosti.

Ipak je to (t. 1—4) dozvoljeno samo tada, ako se time ne vredja opravdani interes portretiranoga lica, odnosno posle njegove smrti opravdani interes njegovih rođjaka.

§ 36. Za svrhe pravosuđa i javne bezbednosti mogu vlasti umnožavati, javno izlagati, prikazivati te prometati portre i bez privole ovlašćenooga lica odnosno njegovih rođjaka.

§ 37. Za jednu izvedbu opere ili drugoga glazbenoga dela s tekstom ili podloženom pozorišnom radnjom (plesom) treba samo privolu autora glazbenoga dela. Time se ne dira u pravni odnošaj, koji postoji između toga autora i autora teksta.

§ 38. Privatna pisma, dnevници i poverljivi zapisci koje autor nije namenio za obelodanjenje, mogu se izdavati samo njegovom privolom, te sa privolom naslovnika. Posle smrti kojega od njih, nije li preminuli ništa odredio, mogu se takva pisma izdavati samo sa privolom preživelooga bračnog ili životnog druga, neposrednih ascendenata i neposrednih descendenata.

⁸¹ Art. 11. — Les stipulations de la présente Convention s'appliquent à la représentation publique des oeuvres dramatiques ou dramatico-musicales, à l'exécution publique des oeuvres musicales et à la prononciation publique des oeuvres littéraires ou oratoires, que ces oeuvres soient publiées ou non.

Les auteurs d'oeuvres dramatiques, dramatico-musicales, littéraires ou oratoires sont, pendant la durée de leurs droits sur l'oeuvre originale, protégés contre la représentation et la récitation publique non autorisée de la traduction de leurs ouvrages.

Pour jouir de la protection du présent article, les auteurs en publiant leurs oeuvres, ne sont pas tenus d'en interdire la représentation, l'exécution ou la prononciation publique.

⁸² »Les auteurs d'oeuvres littéraires ou artistiques, que ces oeuvres soient publiées ou non, ont le droit exclusif d'en autoriser la communication, la représentation ou l'exécution publique, et la communication au public ou la diffusion directes ou indirectes par tout moyen servant à reproduire ou à transmettre les sons ou les images.

Ce droit s'étend, pendant la durée du droit sur l'oeuvre originale, aux adaptations et aux traductions de l'oeuvre.»

⁸³ Под „**domaine public payant**“, подразумева се једна установа, која има за циљ, да један државни фонд или једна друга организација по истеку ауторског права за одређено време има право, да прима из бруто прихода по истеку ауторског права издатих књижевничких или уметничких дела или из јавних приређивања или извођења ових дела нарочиту таксу, која је одређена да служи искључиво за развитак народне књижевности и уметности.

Партизани „**du domaine public payant**“ желе увести између периоде искључивог права аутора и његових правних наследника и периоде у којој право припада општем добру, једно међувреме, у коме се може дело публиковати слободно од ма кога лица (**domaine public**) са условом, да један део прихода тече у једну колективну благајну било државну, било удружења аутора.

Досада постоји само један закон, који је увео „**le domaine public payant**“ у ограниченом облику, то је италијански закон о заштити књижевничких и уметничких дела од 7. 11. 1925. који у свом чл. 34 одређује, да се за свако извођење једног музичког дела или дела одређеног за јавно представљање (**spectacle public**), које је већ постало опште добро, плати један удео примљених прихода држави. Наплати се 5 од 100 бруто прихода за италијанска или туђа позоришна дела, исто за непозоришна извођења (**music-hall, dancings, cafés, hôtels, restaurants etc.**) и 1 од 100 за кинематографска дела. Постигнута сума ће се употребити за потпомагање аутора, удружења и института, који буду извели или потпомогли дела вредности и значаја за културу и привреду.

Италијански закон је дакле први који регулише проблем „**du domaine public payant**“, али се односи само на позоришна, музичка и друга дела, која дозволе јавно извођење и обтерете позоришта и друге јавне етаблимане, који су већ у довољној мери обтерећени јавним дажбинама. Друга књижевна и уметничка дела не спадају у овај „**domaine public payant**“.

Од овог система „**du domaine public payant**“ се разликује један други систем уведен у Вел. Британији и у разним њеним колонијама према т. зв. „**Copyright Act**“ из год. 1911. По чл. 3. овог закона траје ауторско право за живота аутора и 50 год. после његове смрти. Али се не сматра као повреда ауторског права за већ објављено дело чињеница, да неко друго лице исто дело у циљу продаје репродуцира по претeku од 25 год. по смрти аутора, под условом, да докаже, да је у жељи репродуковати дело извршио потребан извештај (**notification obligatoire**) и да је титулару права платио по одређеним прописима тантиеме за протекле примере и то 10 од 100 продајне цене. Од система „**du domaine**

public payant» се овај енглески систем разликује с тиме, да се може употребити за време, у коме ауторско право још није постало опште добро и да награда не припада неком јавном фонду, него титулару ауторског права. У науци се овај систем зове принудна лиценца (licence obligatoire).

Проблемом »du domaine public payant« бавиле су се друге државе, подносећи разне законске пројекте. Тако је у Француској поднео године 1918 André Lebeу законски предлог за стварање народне књижевне благајне, која би исплатила пензије књижевницима. Своје приходе вукла би из нарочитог процената продајне цене књига, које би износиле 3 до 100 гледи књига, на којима постоји ауторско право, 5 од 100 продајне цене књига, које су већ постале опште добро. Од других законских пројеката, поднетих у Француској, треба истаћи пројект Marcel Plaisant-а из год. 1922, поновљеног 13. новембра 1924, који гласи:

Article premier. La loi des 19—24 juillet 1793 est complétée par les articles 3, 4 et 5 suivants, destinés à prendre place entre les articles 2 et 3 anciens.

Article 3. A l'expiration du droit exclusif des héritiers, l'exploitation des oeuvres tombées dans le domaine public sera libre, sous la condition du paiement, pendant une deuxième période de cinquante ans, d'une redevance de 3 pour 100 calculée sur le prix fort.

Article 4. Cette redevance sera partagée en trois fractions égales dévolues: L'une aux héritiers des auteurs en ligne directe jusqu'au quatrième degré;

L'autre à l'Etat, à charge d'inscrire chaque année au budget de Beaux-Arts, une dotation correspondant aux ressources acquises au profit des établissements publics ou reconnus d'utilité publique des institutions et des fondations créées en faveur des belles-lettres, des beaux-arts et des oeuvres d'éducation populaire;

La troisième aux sociétés reconnues d'utilité publique dont la vocation est de défendre les droits des écrivains et des artistes et qui seront investies par l'Etat du mandat légal d'organiser la préception de la redevance.

Article 5. Cent ans après la mort de l'auteur, la redevance sera réduite à 2 pour 100 comportant la part de l'Etat et la part des sociétés sous les conditions précisées.

Конечно поднео је француски посланик Paul Constans (март 1927) законски предлог, да се установи једна благајна des Arts, des Lettres et de Sciences, за »le domaine public payant«. Овај пројект сличан је ономе М. Plaisanta, само се предвиђа наплата од 6 од 100 бруто прихода из експлоатације дела за време од 50 до 100 година после смрти аутора. 33% овог прихода припада наследницима аутора у директној линији. Остатак припада удружењима одређеним за искоришћавање овог фонда. По претеку од 100 година по смрти аутора наследницима аутора не припада више овај приход и законски одстотак бруто прихода се снизи на 3 од 100.

У Норвешкој изражен је био један законски пројект од стране професора Кнорха, који има за циљ примењивање »le domaine public payant«. На другој страни асоцијације књижевника и композитора у Данској и Норвешкој постарале су се, увести у законодавство скандинавских земаља прописе према којима би ауторска права по истеку законског рока трајања њима припала у експлоатацију.

У Аустријском парламенту поднет је био пројект, према коме се трајање ауторског права продужује од 30 на 50 година после смрти аутора, али се уводи на последњих 20 година важно учештво државе на приходима излазећим из извођења, приказовања и т. д. књижевничких и уметничких дела. Кад би овај пројект ступио на снагу, установио би се т. зв. систем »du domaine public d'Etat«, који би донео поред удовице и наследника аутора користи држави.

У земљама са законском заштитом 30 год. трајања ауторског права после смрти аутора нарочито у Немачкој пропагира се идеја, да се систем »du domaine public payant« уведе као »une phase transitoire« на овај начин, да ужива аутор и његови наследници искључиво ауторско право за време живота аутора и 30 год. после његове смрти и да наступа до истека 50 година после смрти аутора »le domaine public payant« слично систему Вел. Британије.

⁸⁴ 4. Toutefois, la législation intérieure des pays auxquels la Convention s'applique pourra réglementer l'exercice du droit de l'auteur d'autoriser la représentation publique de ses oeuvres musicales, de manière à empêcher les abus résultant du droit exclusif, du fait que l'auteur refuserait de consentir à une représentation ou exécution de ses oeuvres à des conditions raisonnables, ce qui porterait préjudice au commerce ou à l'industrie d'une personne ou d'une catégorie de personnes faisant leurs affaires dans un pays auquel la Convention s'applique et serait des lors contraire à l'intérêt public.

⁸⁵ (Н. З. Пр.) § 22 ст. 3. Ауторско право на позоришном, глзбеном те кинематографском делу садржи још и право јавнога приказивања и извођења.

⁸⁶ Према томе се предлаже, да се додаду речима »oeuvres littéraires et artistiques« речи: »sans préjudice des droits d'auteur de l'oeuvre«.

Даље нека се дода на крају овог става: »Si plusieurs personnes ont participé à l'exécution, ce droit appartient à celui qui dirige cette dernière (l'entrepreneur).«

⁸⁷ L'alinéa 2 du projet d'article 11 bis soulève la question de la protection à accorder aux artistes en ce qui concerne la diffusion radiophonique de leurs exécutions. Le Gouvernement suédois estime qu'il n'y a pas lieu d'insérer dans la Convention des stipulations relatives à ce sujet. Il lui paraît peu vraisemblable, en effet, qu'il soit procédé à une diffusion de ce genre sans entente préalable avec l'artiste exécutant ou avec l'entreprise qui l'a engagé en vue de l'exécution, sur l'estrade ou la scène, de l'oeuvre dont la diffusion radiophonique est envisagée. La stipulation proposée n'aurait donc guère d'intérêt actuel que dans le cas où cette diffusion aurait eu lieu à l'insu de l'artiste; mais une telle éventualité semble à peu près exclue.

⁸⁸ La Conférence émet le voeu que les Gouvernements qui ont participé aux travaux de la Conférence envisagent la possibilité de mesures pour sauvegarder les droits des artistes exécutants.

⁸⁹ Alinea 1er. — Les auteurs d'une production du domaine artistique, littéraire, cinématographique ou scientifique jouissent du droit exclusif d'en autoriser la communication au public par la télégraphie ou la téléphonie avec ou sans fil ou par tout autre moyen analogue servant à transmettre les sons ou les images.

Alinéa 2. Chaque émission directement perceptible par poste récepteur, chaque retransmission, chaque réception diffusée en public constitue la communication au public prévue à l'article précédent.

⁹⁰ 1. Les auteurs d'oeuvres littéraires et artistiques jouissent du droit exclusif d'autoriser la communication de leurs oeuvres au public par la radiodiffusion.

2. Constituent une communication distincte, chaque émission primaire et chaque retransmission à l'aide d'une station émettrice ainsi que chaque diffusion faite au public à l'aide d'un haut-parleur dans des conditions telles que la communication directe au public aurait eu le caractère d'une exécution publique sujette au droit exclusif de l'auteur.

3. Des exceptions à la règle énoncée à l'alinéa 1er du présent Article peuvent être prévues par les législations nationales des pays de l'Union en ce qui concerne

1. les oeuvres orales dont il fait mention à l'article 9 alinéa...
2. les oeuvres littéraires et musicales publiées dont la communication directe au public est licite d'après ces législations sans le consentement de l'auteur.

⁹¹ »Les articles et nouvelles du jour, dont la reproduction est permise conformément aux dispositions des alinéas 2 et 3 de l'article 9, pourront être communiqués également sans autorisation par les moyens mentionnés à l'alinéa précédent.»

⁹² Art. 11 bis. — Insérer dans les alinéas 1 et 2 du texte proposé par l'Administration Italienne et le Bureau de Berne, un nouvel alinéa ainsi conçu: »Les orateurs jouissent du droit exclusif d'autoriser, par les moyens prévus à l'alinéa précédent, la diffusion de leurs discours, sermons, cours, leçons, conférences, plaidoyies, réquisitoires et toutes manifestations orales quelconques.»

⁹³ »Les auteurs d'oeuvres littéraires et artistiques jouissent du même droit exclusif d'autoriser la présentation de leurs oeuvres par la radiophonie dont ils jouissent à l'égard du même genre de présentation lorsqu'elle a lieu directement au public dans un but commercial. Cependant, pour ce qui concerne les oeuvres littéraires et artistiques publiées depuis un an, la législation de chaque pays pourra permettre aux entreprises de radiophonie, ou à certaines d'entre elles, de les radiodiffuser librement contre paiement d'une rémunération équitable à fixer, faute d'accord à l'amiable, par la voie de l'arbitrage ou par le Ministère compétent. L'auteur gardera le droit de s'opposer à la radiodiffusion de son oeuvre pour des raisons spéciales tirées du caractère de l'oeuvre.»

⁹⁴ »Toutefois l'auteur d'une oeuvre littéraire ou musicale publiée depuis un an, ne peut refuser ou retirer son consentement à la radiodiffusion de son oeuvre par une entreprise d'émission, soumise au contrôle spécial de l'Etat, à moins qu'il n'invoque des raisons spéciales tirées du caractère de l'oeuvre ou de ses intérêts moraux. La rémunération équitable est à fixer, faute d'accord à l'amiable ou de l'arbitrage conventionnel, par les tribunaux.»

⁹⁵ Le principe de la loi danoise actuelle sur le droit d'auteur part du point de vue que toute forme de communication au public — dans une certaine limite de temps — appartient exclusivement à l'auteur sans égard à la manière ou au moyen employé. La radiophonie est un moyen nouveau, créé par le développement énorme de la technique et par ce moyen une oeuvre littéraire ou musicale peut être communiquée au public. Comme cette manière de communication par l'étendue de sa capacité et par le nombre des auditeurs toujours grandissant, dans le cas, où la protection fait défaut, expose tout particulièrement l'auteur à se voir privé des fruits de sa création artistique, le Gouvernement Danois, sans que d'ailleurs la question ait été portée devant les tribunaux, a reconnu la protection des auteurs contre les émissions radiophoniques dans la même étendue dont ils jouissent à l'égard du même genre d'exécution ou représentation, lorsqu'elle a lieu directement au public et le Gouvernement en a pris toutes les conséquences.

L'interprétation danoise du droit d'auteur part ensuite du point de vue que là où la Convention de Berne ne fixe pas de limitation, il faut présumer qu'elle offre de la protection contre tout genre de communication au public.

Le Gouvernement Danois est donc d'avis que la Convention actuelle, en vertu de son esprit et selon ses principes, autorise la protection contre la communication rendue possible par la technique radiophonique, mais trouve que rien ne s'oppose à ce que cette protection y soit expressément formulée. Par conséquent la Délégation Danoise peut donner son adhésion en principe à la proposition présentée par l'Administration Italienne et le Bureau International de Berne. Toutefois, en considérant les intérêts cul-

turels et sociaux liés à l'emploi de la radiophonie des oeuvres littéraires et artistiques et vu que la radiophonie est une institution nouvelle dont le développement est toujours grandissant et qui, en tout cas en Danemark où elle est une institution d'Etat, ne poursuit aucun but lucratif mais emploi exclusivement toutes ses revenus au développement de la radiophonie — y compris paiement de compensations aux auteurs pour les oeuvres protégées — la Délégation Danoise, à l'égard des intérêts de la collectivité, regrette de pouvoir seulement adhérer à la proposition présentée par l'Administration Italienne et le Bureau International de Berne à condition que la rédaction définitive de cette proposition n'empêche pas la législation danoise, tout en reconnaissant en principe le droit moral d'auteur, de fixer des restrictions et des conditions au sujet de l'application de la règle principale proposée.

⁹⁶ (H. 3. Pr.) § 23, lit. 6: Autoru napose pripada isključivo pravo na: ... najzad pravo na prenos dela radio-električnim putem.

- ⁹⁷ (H. 3. Pr.) § 23. Autoru napose pripada isključivo pravo na:
4. preradu nekoga dela iz proze u stihove i dramsko delo, te obratno;
  5. izvode iz nekoga glazbenoga dela (zasebno izdavanje), udešavanje glazbenoga dela za razne druge glazbene instrumente i razne pevačke glasove;
  6. prenos dela na instrumente, koji služe mehaničkom izvođenju glasova, naročito na ploče, valjke, vrpce i tome slično; zatim pravo na dozvolu, da se prenesena dela mogu javno izvoditi putem tih instrumenata; najzad pravo na prenos dela putem radio-električnim;
  7. javno izvođenje ili prikazivanje književničkoga ili umetničkoga dela (§ 3.) grafičkim putem ili putem kinematografije ili sličnim načinom kao i putem radio-električnim;
  8. reprodukciju dela likovne umetnosti;
  9. izvedanja po planu ili skici ili po zgradi kod inžinjerskih i arhitektonskih dela;
  10. reprodukciju kinematografskoga dela (§ 3. t. 8.) u obliku drugoga književničkoga dela (§ 4.).

§ 24. Dozvoljava se reproducirati neko izašlo delo, zaštićeno ovim zakonom, u svrhu ličnoga usavršavanja učenika, ako dotično lice nema odatle materijalne koristi, te ako reprodukcija ostaje nepristupačna javnosti.

No to ne važi za izgradnju po sazidanoj zgradi ili po skici ili po planu, ma da su kod reprodukcije izvršene neke nebitne promene.

⁹⁸ (1) »Les auteurs d'oeuvres musicales ont le droit exclusif d'autoriser: 1° la confection d'instruments au moyen desquels ces oeuvres peuvent être exécutées mécaniquement; 2° l'exécution publique des mêmes oeuvres au moyen de ces instruments.

(3) La disposition de l'alinéa 1er n'a pas d'effet rétroactif, et par suite n'est pas applicable, dans un pays de l'Union, aux oeuvres à l'égard desquelles des instruments mécaniques, servant à en reproduire l'exécution, avaient été licitement confectionnés, dans ce pays, avant la mise en vigueur de la présente Convention.

4. Les instruments confectionnés en vertu des alinéas 2 et 3 du présent article et importés, sans autorisation des parties intéressées, dans un pays où la confection n'en aurait pas été licite, pourront y être saisis.

⁹⁹ Insérer entre les deux premiers alinéas un nouvel alinéa ainsi conçu: »Les orateurs ont le droit exclusif d'autoriser: 1° l'enregistrement de leurs manifestations orales par des instruments propres à les reproduire mécaniquement; 2° la reproduction publique desdites oeuvres, au moyen de ces instruments.

¹⁰⁰ Les auteurs d'oeuvres protégées par la présente Convention ont le droit exclusif d'autoriser:

10 la confection d'instruments au moyen desquels ces oeuvres peuvent être reproduites mécaniquement;

20 l'exécution publique des mêmes oeuvres au moyen de ces instruments.

¹⁰¹ »Sans préjudice des droits de l'auteur de l'oeuvre originale, la reproduction par des instruments mécaniques de l'exécution d'une oeuvre musicale est protégée comme une oeuvre originale.«

¹⁰² Alinéa 1 bis. — Tout en reconnaissant le droit qu'ont les artistes exécutants à l'adaptation à des instruments mécaniques, il paraît indiqué de choisir une rédaction qui, de ces artistes, ne fait pas seulement des usufruitiers du droit de l'auteur, mais qui leur concède un droit propre; l'existence d'un tel droit serait particulièrement importante dans les cas où c'est une oeuvre tombée dans le domaine public qui a été adaptée.

¹⁰³ »Dans l'absence de l'autorisation des artistes exécutant une oeuvre musicale, la confection d'instrument servant à reproduire mécaniquement leur exécution, sera considérée comme une contrefaçon. Sans préjudice des droits de l'auteur de l'oeuvre originale, les artistes exécutants auront le droit de poursuivre une telle contrefaçon devant les tribunaux. Sans préjudice des droits de l'auteurs de l'oeuvre originale, les instruments confectionnés en infraction de cette disposition pourront, sur la demande des artistes exécutants, être saisis dans tous les pays de l'Union.«

¹⁰⁴ »L'auteur d'une oeuvre soit astreint, moyennant une indemnité, à autoriser toute tierce personne à reproduire par voie mécanique, son oeuvre, s'il a déjà donné le droit de reproduction mécanique à une maison quelconque et si l'oeuvre a déjà été reproduite.«

¹⁰⁵ 20 La disposition de l'alinéa 1er n'a pas d'effet rétroactif et, par suite, n'est pas applicable, dans un pays de l'Union aux réalisations matérielles d'adaptations licites, faites antérieurement à la mise en vigueur de la présente Convention ou en cours d'exécution lors de cette mise en vigueur.

¹⁰⁶ La disposition de l'alinéa 1er n'a pas d'effet rétroactif et, par suite, n'est pas applicable, dans un pays de l'Union aux Oeuvres qui dans ce pays, auront été adaptées licitement aux instruments mécaniques avant la mise en vigueur de l'acte de revision du 13 novembre 1908.

¹⁰⁷ La disposition de l'alinéa 1er n'est pas applicable dans un pays de l'Union aux oeuvres qui, dans ce pays, auront été adaptées licitement aux instruments mécaniques avant la mise en vigueur de l'acte de revision du 13 novembre 1908.

Dans les pays qui, dans l'avenir, accéderont à la présente Convention, cette disposition n'aura pas d'effet rétroactif et, par conséquent, ne sera pas applicable aux oeuvres qui auront licitement été adaptées à une date antérieure à l'accession.

¹⁰⁸ Sauf dispositions plus favorables aux auteurs d'oeuvres musicales prévues par la législation intérieure de chaque pays, l'alinéa premier, n'a pas d'effet rétroactif et par suite n'est pas applicable dans un pays de l'Union aux morceaux de musique qui, dans le pays, ont été adaptés licitement à des instruments mécaniques avant la mise en vigueur de la présente Convention (révisée à Rome en 1928).

¹⁰⁹ »Les dispositions des alinéas 1 à 4 du présent article s'appliqueront aussi dans les cas où les actes visés à l'alinéa 1, n. 1 et 2, auront eu lieu à l'aide d'un des moyens mentionnés à l'art. 11 bis, alinéa 1.«

¹¹⁰ (H. 3. Pr.) § 23. Autoru napose pripada isključivo pravo na:

6. prenos dela na instrumente, koji služe mehaničkom izvođenju glasova, naročito na ploče, valjke, vrpce i tome slično; zatim pravo na dozvolu, da se prenesena dela mogu javno izvoditi putem tih instrumenata.

§ 76. Propisi § 23. t. 5. i 6. neće se primenjivati na onakova glazbena dela, koja su se pre nego li je stao na snagu ovaj zakon, izvodila slobodno na instrumentima, određenim za mehaničku reprodukciju glasova, ni na kinematografska, dosada slobodna dela.

Dotični, već u zemlji se nalazeći primerci smeju se i nadalje slobodno stavljati u promet, i upotrebljavati za javno izvođenje.

¹¹¹ Према интерпретацији Ettore Valerio: артистички директор кинематографског предузећа.

¹¹² Ово мишљење брани потпредседник француске синдикалне коморе за кинематографију М. Dulac (vide Ciné-Journal du 22. 7. 1927).

¹¹³ (N. 3. Pr.) § 3. Pod knjižničkim i umetničkim delima u smislu ovoga zakona razumevaju se: 8. samostalna kinematografska dela, ako im autor daje režijom pozorišnom ili načinom prikazivanja značaj ličnoga i originalnoga umnoga proizvoda.

§ 4. Kinematografska se dela štite prema svojoj svrsi ili kao književnička dela ili kao dela likovne umetnosti ili kao fotografska dela.

§ 23. Autoru napose pripada isključivo pravo na: ... 7. javno izvođenje ili prikazivanje književničkoga ili umetničkoga dela (§ 3.) grafičkim putem ili putem kinematografije ili sličnim načinom kao i putem radioelektričnim.

¹¹⁴ Румунија предложила је, да се садашњи текст чл. 15. замени следећим:

»L'auteur conserve, malgré toute stipulation contraire, le droit de contrôle sur les oeuvres publiées, ayant la faculté de s'opposer à toute modification ou dénaturation quelconque qui pourrait préjudicier sa réputation.«

¹¹⁵ У смислу изражених жеља разних држава, нарочито Француске у погледу права аутора псеудонимних дела (види чл. 7.) представник поменутог института предложио је, да се последња реченица другог става чл. 15. замени са следећом:

»Il (l'éditeur) est, jusqu'à ce que cet auteur se soit fait connaitre, dans des conditions à déterminer par chaque législation, réputé ayant-cause de l'auteur anonyme ou pseudonyme.«

¹¹⁶ (H. 3. Pr.) § 10. Autor dela je onaj, ko je delo stvorio. Smatra se autorom nekoga dela, dok se protivno ne dokaže:

a) onaj, čije je građansko ime naznačeno na uobičajen način na pojedinim primercima dela. U pogledu likovne umetnosti (§ 3. t. 6.) smatraće se naznačenjem građanskog imena stavljanje oznake, značajne za dotičnoga autora.

b) Onaj, ko bude označen svojim građanskim imenom kao autor prigodom javnoga predavanja, javnoga predstavljanja, javnoga izvođenja ili javnoga izlaganja dela.

Kod anonimnih ili pod pseudonomom izašlih dela ovlašćen je nakladnik ili priredjivač vršiti prava, pripadajuća autoru, sve dok se taj ne utvrdi. (§ 40.)

§ 11. Kad više lica stvori neko delo tako, da se ne da odvojiti posebni rad pojedinih lica, uživaće ta lica zajednički nedeljivo autorsko pravo. Autorskim pravom mogu autori raspolagati samo sporazumno, no svaki autor može samostalno postupiti protiv počinjene povrede autorskoga prava.

§ 12. U pogledu dela, sastavljenih od samostalnih prinesaka raznih autora, koji čine celinu, postoji dvojako autorsko pravo: ono na celinu, pripadajući licu, koje je izdalo celo delo, i ono na pojedinim prinescima, pripadajući autorima odnosnih prinesaka.

§ 13. Sa prinescima, izašlim u novinama, časopisima ili drugim periodičnim delima (kalendarima, almanasima i t. d.) moći će dotični autori, nema li drugog ugovora, slobodno raspolagati čim prodje jedna godina, računajući od isteka one kalendarske godine, u kojoj je izašlo periodično delo.

§ 14. Ako je književničko delo udruženo sa glazbenim delom ili delom likovne umetnosti, autor svakoga od ovih dela zadržava svoje autorsko pravo. To vredi i za druge kombinacije književničkih i umetničkih dela.

§ 15. Autorsko pravo prelazi na naslednike. Kaducitetno pravo ovde ne postoji.

§ 16. Autor ili njegov naslednik mogu preneti svoje autorsko pravo posve ili delimice, pogodbom ili odredbom za slučaj smrti.

Može se preneti i autorsko pravo na budućem delu koje će se tek stvoriti.

Ali pogodbu, kojom se prenose općenitim načinom autorska prava na budućim delima ili na vrstama takvih, može u smislu ovoga zakona svaka stranka u svako doba otkazati. Otkazni rok, ako nije drukčije dogovoreno, iznosi jednu godinu. Stranke se ne mogu odreći prava otkaza.

§ 17. Prenos prava vlasništva na delu ili na primerku njegovom ne prenosi ujedno i autorsko pravo na delu, ako nije drukčije ugovoreno.

118* (H. 3. Pr.) IV. Povreda autorskoga prava.

§ 49. Ko protupravno, t. j. bez privole autora, njegovog pravnoga naslednika ili drugog autorsko-pravnoga ovlašćenika (§ 10.) raspolaže sa ovlašćenjem, koje u smislu ovoga zakona čini sadržaj autorskih prava, čini povredu autorskoga prava, pa odgovara po postojećim zakonskim propisama, kao i po posebnim propisama ovoga zakona.

§ 50. Ko znajući vredja autorska prava, navedena u §ima 22. i 23. ovoga zakona, čini prestup, kažnjiv zatvorom od 1—6 meseci ili novčanom globom od Din 1000—60.000.

U slučaju ružnoga koristoljublja može se izreći jedna i druga kazna. Kažnjiv je i pokušaj povrede.

§ 51. Naročito čini, ako delo nije prema opštem kaznenom zakoniku strože kažnjivo, prestup, kažnjiv po § 50. ovoga zakona:

1. ko u nameri varanja
  - a) opremi tuđe delo svojim ili drugim imenom tuđeg književnika ili umetnika;
  - b) napravi lažnu prijavu u registar autora;
  2. ko delo sa znanjem, da je krivo označeno, stavi u promet.
- I pokušaj ovoga prestupa je kažnjiv.

§ 52. Ko znajući

1. protivno propisima §§ 18. i 32. ovoga zakona izmeni neko delo ili naziv njegov ili naziv autora, ili delo skрати;
2. protivno propisu § 19. ovoga zakona stavi na delo likovne umetnosti ime ili karakterističnu oznaku autora; ili, umnožavajući takovo delo, stavi nanj ime ili karakterističnu oznaku autora na takav način, da bi mogla nastati zabuna;
3. protivno propisu §a 25. ovoga zakona umnožava ili stavlja u promet govore ili predavanja u zbirci;
4. protivno propisu §a 26. ovoga zakona novinske, telegrafske ili telefonske vesti prenosi u druge novine;
5. protivno propisu §a 33. ovoga zakona propusti navesti ime autora upotrebljenoga dela, te izvor;
6. protivno propisu §a 34. ovoga zakona pušta u promet ili javno izlaže neki portre;
7. protivno propisu §a 35. ovoga zakona vredja opravdani interes preslikanoga lica ili njegovih rođjaka;

čini prestup, kažnjiv zatvorom od 7 dana do 2 meseca ili novačnom globom od Din 500 do 10.000.

U slučaju ružnoga koristoljublja može se izreći jedna i druga kazna. Čini se prestup, označen u tač. 5 ovog §a i u slučaju grube nemarnosti. Tada je kazna zatvor 3 dana do 1 meseca ili novčana kazna od Din 100 do 5000.

§ 53. Prestup kažnjiv po §u 52. ovoga zakona čini i onaj, ko daje svoje prostore bilo besplatno bilo naplatno u svrhu, da se izvrši protuzakonito

predavanje, izvodjenje ili prikazivanje ili izlaganje nekoga dela, ako je znao za odnosnu protuzakonitost.

§ 54. O prestupima, navedenima u predidućim §ima, sudiće sudovi nadležni za prestupe kvalificirane po kaznenom zakoniku.

Sud postupa u slučajevima §§ 50., 52. i 53., samo na zahtev povredjenoga lica, u slučajevima §a 51. goniće se kažnjivo delo iz zvanične dužnosti.

Smatraće se kao povredjeno lice sam autor, po smrti autora njegovi pravni naslednici. U slučaju, da ovi ne zastupaju povredjene interese autora, ovlašćene su postojeće akademije znanosti i umetnosti, da čuvaju moralne i materijalne interese autora kod civilnih i kaznenih sudova.

Naročito su pomenute akademije znanosti i umetnosti pozvane, da i po isteku zakonskog roka zaštite postupaju protiv lica, koja bi sebi prisvojila dela književnosti i umetnosti ili bi ih menjala na štetu časti i ugleda autora.

Do donošenja jednog krivičnog zakona i zakona o postupku sudskom u krivičnim delima za celu Kraljevinu, za ove vrste — u koliko ne postoje specijalni propisi u ovom zakonu — primenjivaće se opšti propisi krivičnog zakona i zakona o postupku sudskom u krivičnim delima, važeći za teritoriju nadležnog suda.

Kazna zatvora u slučajevima §§ 50., 52. i 53. izvršiće se po načelima § 92. zakona o štampi.

Novčane kazne izriču se u korist državne kase i teku u fond, koji će se ustanoviti za potpomaganje siromašnih autora i njihovih porodica.

§ 55. Na zahtev povredjenoga lica može kazneni sud presuditi, da se protupravno izradjene, prikazivane, javno izložene ili u promet stavljenе reprodukcije, portreti odnosno primerci dela, kao i orudje, sprave koje služe isključivo protupravnom umnožavanju: oblici, valjci, ploče, kameni, vrpce i sl. ponište, zatim da se ponište rukopisi, knjige tekstova, partiture, prepisane uloge; nadalje da se štamparski slog rasturi, — ako su sve spomenute stvari u vlasništvu ili posedu povreditelja ili njihovih naslednika.

Mogu li se spomenute reprodukcije ili sprave preinačiti tako, da se odstrani ili spreči povreda autorskoga prava, a da se one ne unište, moći će sud na to presuditi, ako vlasnik uzme na sebe dotične troškove.

Bude li povreda autorskog prava obuhvatila samo deo dela, važe gornji propisi samo u pogledu dotičnog dela.

Ovi propisi ne važe za povredu autorskog prava na arhitektonskom delu.

§ 56. Umesto poništenja predmeta, navedenih u §u 55., odnosno jednoga dela njihovoga, može povredjeno lice zahtevati, da mu se izruče ti predmeti, ili jedan deo njihov, uz primernu odštetu, koja ne sme prekoračiti troškove izradbe.

§ 57. Ako optuženi bude oslobođen kazne, ali se ipak utvrdi postojanje povrede u objektivnom smislu, sud je dužan na traženje oštećenog lica uneti u presudu, da se sa predmetima povrede postupi u smislu §§ 55. 56. ovog zakona.

§ 58. Na zahtev povredjenoga lica moći će kazneni sud dosuditi mu i naknadu štete, u koliko se po kaznenom postupku dade dokazati postojanje i visina štete.

Naknadjuje se kako prouzrokovana šteta tako i izmakla dobit (puno zadovoljenje).

Povrh toga može kazneni sud dosuditi povredjenom licu na njegov zahtev posebnu naknadu za ličnu povredu (zadovoljštinu). Veličinu takove novčane naknade određuje sud po svojem slobodnom rasudjenju.

§ 59. Za pozorišne i kinematografske predstave ili radiofonske izvedbe, javna predavanja i izložbe, priredjene bez dozvole autora odnosno ovlašćenika autorskoga prava, ima prireditelj platiti povredjenome celi prihod nepovlašćenih priredbi, bez odbitka troškova izdatih na njih.

Ako je delo predstavljeno, izvedeno odnosno izloženo s drugim delima, ima se kao svota odštete ustanoviti razmeran deo dohotka.

Sud može dosuditi povredjenome i povrh ovih odšteta po vlastitom slobodnom rasudjenju svotu, kao naknadu za veću pretrpljenu štetu i za izmaklu dobit.

§ 60. Tužitelj može zahtevati, da se presuda kaznenoga suda obelodani na trošak osudjenoga. Sud će pri tom uzeti u obzir predloge tužiteljeve.

§ 61. Povredjeno lice (§ 54) ovlašćeno je zahtevati kod građanskih sudova i prije podnesene tužbe, a kod kaznenih sudova posle podnesene tužbe, a pre izrečene presude, da se u § 55, ovoga zakona navedeni predmeti uzapte i pohrane, kao i to, da sud odredi sve nužne mere, da se povreda autorskoga prava ne učini ili ne ponovi.

Kod protupravno održanih predavanja, izvođenja ili izlaganja može povredjeno lice tražiti, da se uzapte prihvodi, te da mu se dosude u presudi.

Tražilac mora dokazati:

1. da je njegovo autorsko pravo već povredjeno ili da će biti povredjeno;

2. da će se bez gornjih mera teško dati nadoknaditi šteta, koja preti. Sud rešava o tim zahtevima saslušavši prethodno protustranku; no u hitnim slučajevima može dozvoliti gornje zatražene mere i mimo toga saslušanja.

Tražiocu odrediće se rok za podnošenje tužbe, nije li je još podneo. Ne podnese li tužbu u tom roku, opozvaće sud naredjene mere.

Sud može na zahtev protustranske ili po službenoj dužnosti narediti, da tražilac obezbedi protustranci štetu, koja joj eventualno može nastati po odredjenim, gore spomenutih merama.

§ 62. Nezavisno od vodjenja kaznenoga postupka može se u smislu §a 54. tražiti od građanskoga suda naknada štete po §u 57. ovog zakona.

§ 63. Povredjeno lice, odnosno akademije (§ 54.) ovlašćeni su zahtevati kod građanskoga suda, da taj ustanovi postojanje autorsko-pravnih ovlašćenja, te da zabrani daljnju povredu istih. Podjedno mogu tražiti, da im povreditelj izruči svoje obogaćenje ma da ga ne tereti nikakva krivica. A mogu tražiti i provodjenje u §šima 55. i 56. spomenutih mera.

§ 64. Mere, navedene u §šima 55. i 56. ovoga zakona može tražiti povredjeno lice bez obzira na to, tereti li povreditelja krivica ili ne.

§ 65. Zahtev na kazneni progon u smislu predhodnih §ša zastaruje u roku od 3 godine, računajući od dana, kada je izvršena povreda autorskoga prava.

§ 66. Zahtev za naknadu štete zastaruje u roku od tri godine, računajući od dana, kada je autor saznao za počinitelja i nastalu štetu.

§ 67. Zastarelost (§ 65.) počinje teći danom, kada je poslednji put učinjeno dotično protupravno delo.

§ 68. Kod protupravnoga umnožavanja počinje zastarelost (§ 65.) danom, kada je ono dovršeno; ako je izvršeno u svrhu prometanja, teče zastarelost tek od dana, kad je dotični primerak prvi put stavljen u promet.

§ 69. Zastarelost prestupa §a 52., t. 5 ovoga zakona počinje teći onim časom, kad je prvi put obelodanjeno dotično delo.

§ 70. Zahtev na poništenje u smislu §a 55. ovoga zakona može se staviti sve dotle, dok još ima predmeta povrede.

¹¹⁷ Narodni zakon može propisati, da se mogu aparati, koji su po prejšnjem zakonu na nezabráen način služili za štampu, po novom zakonu dađe upotrebiti i da se ovim aparatom izrađeni primerci slobodno prodaju. Istotako može se odrediti, da se prevod nekog književničkog dela, koji se je svršio inace bez autorizacije autora originalnog dela ali na nezabráen način, po propisima stare konvencije, eksploatiра slobodno i pod novim режимом. Музичко дело, које је по старом режиму било заштићено против јавног извођења само у случају, да је ова забрана била стављена на продатим примерцима дела, може се и у будуће сlobодно јавно изводити, кад се извођачи послуже таквим примерцима дела, који немају забрану, под условом, да су ови примерци већ били у његовом поседу пре ступања на снагу нове конвенције.

¹¹⁸ Art. 18 (1) Le délai de protection établi par l'article 7 de la présente Convention s'applique même aux oeuvres qui, au moment de l'entrée en

vigueur de ladite Convention dans un pays de l'Union, étaient déjà tombées dans le domaine public, en raison de l'expiration de la durée de protection accordée sous le régime antérieur.

(2) Toutefois, seront considérées comme licites les éditions et reproductions antérieures à la mise en vigueur de la présente Convention ou en cours d'exécution lors de ladite mise en vigueur.

(3) Des modalités relatives à l'application de l'alinéa 1 peuvent être prévues par les arrangements particuliers existants ou à conclure entre pays de l'Union ou par la législation de chaque pays pour ce qui le concerne.

(4) Les dispositions qui précèdent s'appliquent également au cas de nouvelles accessions à l'Union,

¹¹⁹ »Les dispositions qui précèdent s'appliquent également en cas de nouvelles accessions à l'Union et dans le cas où (la durée) la protection serait étendue par applications de l'article 7 ou par abandon de réserves.«

¹²⁰ Чл. 18. каже, да се прописи у Р. Р. Б. К. примењују на сва дела која у моменту ступања на снагу ове Конвенције још нису постала услед истека трајања заштите јавно добро у земљи порекла.

По ст. 4. овог чл. ови прописи примењују се и у случају нових приступа Савезу.

Како је приступ наше државе Б. К. по доношењу нашег закона предвиђен, од интереса је и сазнати завршне прописе Н. З. Пр. о ауторском праву из којих нарочито се развиди, како и у колико се прописи народног закона примењују на постојећа књижевника и уметничка дела, падајућа на једној страни под санкције народног закона, на другој страни под санкцију међународне у Риму ревидиране Бернске Конвенције.

(Н. З. Пр.) Завршни прописи.

§ 71. Овај се закон применjuje и на дела, настала пре него је он stupio на снагу. Само она naredjenja, која се тичу gonjenja kazneno-pravnih dela po ovom zakonu, primenjuju se od dana, kad je zakon stupio на снагу.

Narочито uživaju punu zaštitu ona dela, koja dosada nisu uopšte ili nisu bila u opsegu ovoga zakona zaštićena.

§ 72. Kod izračunavanja roka zaštite autorskih prava uzima se u obzir i vreme, proteklo od svršetka one godine, u kojoj se zbila činjenica, odlučna za dotični zaštitni rok, do dana stupanja на снагу ovog zakona (§ 48.).

§ 73. Ako je autorsko pravo u celosti ili delimično preneseno на drugo lice, пре него што је stupio на снагу ovaj zakon, не će се smatrati u slučaju sumnje prenesenim ono autorsko-pravno ovlašćenje, koje autoru pripada tek po ovom zakonu.

Svako se autorsko-pravno ovlašćenje, preneseno pismenim ili usmenim ugovorom pre, nego li је stupio на снагу ovaj zakon, može otkazati u toku jedne godine od dana, kad je ovaj zakon stupio на снагу. Otkazni је rok jedna godina.

§ 74. Dosada dozvoljene, a po ovom zakonu zabranjene prerade, prevodi i reprodukcije, izašle u celosti ili delimično, пре него li је stupio на снагу ovaj zakon, smatraće se i dalje dozvoljenima.

Mogu se stavljati u promet i dalje primerci i reprodukcije, dovršeni i izrađeni pre stupanja на снагу ovoga zakona, ali samo tada, ako se ovi на molbu interesovanoga lica, podnesu u roku od tri meseca posle stupanja на снагу ovoga zakona, prijave političkoj vlasti prve instance, zapišu u naročiti spisak i overe pečatom (žigom).

Oblik ovoga spisa, sadržinu upisa, oblik pečata i izvršenje postupka propisaće Ministar Prosvete sporazumno sa Ministrom Unutrašnjih Dela.

§ 75. Dosada dozvoljena, a po ovom zakonu zabranjena, umnožavanja i reprodukcije mogu se dovršiti, ako se s njima započelo pre, nego li је ovaj

zakon stupio na snagu. Jednako se mogu sprave za umnožavanje i reprodukcije, izrađene već pre, nego li je stupio na snagu ovaj zakon upotrebljavati u tu svrhu još za vreme od daljnjih 6 meseci, računajući od dana, kada je stupio na snagu ovaj zakon.

Sa ovim spravama dovršeni ili izrađeni primerci i reprodukcije mogu se u buduće također stavljati u promet, ali samo pod uslovima, postavljenim u predidućem §-u 74.

§ 76. Propisi §-a 23. t. 5 i 6 neće se primenjivati na ovakva glazbena dela, koja su se pre nego što je stupio na snagu ovaj zakon, izvodila slobodno na instrumentima, određenima za mehaničku reprodukciju glasova, ni na kinematografska, dosada slobodna dela.

Dotični, već u zemlji nalazeći se primerci smeju se i nadalje slobodno stavljati u promet i upotrebljavati za javno izvođenje.

§ 77. Pozorišna i glazbena dela, koja su se sa autorovim ovlašćenjem ili zbog nedostatka zakonske zaštite dozvoljeno izvodila, pre nego što je stupio na snagu ovaj zakon, može predjašnji priređivač izvođenja dela i nadalje slobodno izvoditi za vreme od jedne godine, računajući od dana, kada je stupio na snagu ovaj zakon.

§ 78. Kod ministarstva za trgovinu i industriju uvesti će se registri autora, u koje će se unositi upisi u smislu ovoega zakona.

Oblik tih registara i postupak pri upisu u njih odrediće ministar trgovine i industrije naredbom.

§ 79. Kad stupi na snagu ovaj zakon, prestaju važiti ovi zakoni:

1. zakon od 26. decembra 1895, koji se tiče autorskih prava na delima književnosti, umetnosti i fotografije;

2. zakon od 26. februara 1907 kojim se menja u predhodnoj tački spomenuti zakon;

3. zakon, član XVI od god. 1884 zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora. Jednako gube pravnu moć oni propisi zakona, ostalih na snazi, koji su u opreci sa kojim propisom ovoega zakona.

§ 80. Ovaj zakon stupa na snagu...

Preporučujemo Našem Ministru Pravde, ministru Trgovine i Industrije, ministru Unutrašnjih Dela i ministru Prosvete, da ovaj zakon obnaroduju, te da izdadu potrebne naredbe za provedbu njegovu, a svim Našim Ministrima, da se staraju za njegovo izvršenje, vlastima pak zapovedamo, da po njemu postupaju, a svim i svakome, da mu se pokoravaju.

¹²¹ Овај предлог био би у опречности са чл. 6.

¹²² (H. 3. Pr.) § 1, lit e: Ovim se zakonom zaštićuje: e) svako delo (§ 3) stranog državljanina izašlo, ili objavljeno (§ 9) na hrvatsko-srpsko-slovenačkom jeziku u inostranstvu.

¹²³ Remplacer l'alinéa 2 par le texte ci-après: La part contributive totale de chacune des Hautes Parties contractantes sera déterminée par la division de tous les pays auxquels s'applique la présente Convention en six classes, etc.

Remplacer l'alinéa 4 par le texte ci-après: Chaque Haute Partie contractante déclarera, en ratifiant la présente Convention ou en y adhérant, dans laquelle des susdites classes elle demande à être rangée.

¹²⁴ Les dépenses, du Bureau international sont supportées en commun par les pays contractants. Jusqu'à nouvel ordre, elles ne pourront pas dépasser la somme de cent-vingt mille francs suisses par année. Cette somme pourra être augmentée, au besoin, par décision unanime d'une des Conférences prévues à l'article 24.

¹²⁵ Supprimer la deuxième phrase de l'al. 3, et la remplacer par un texte ainsi conçu: »Toutefois, si, ... ans après la signature de la présente Convention, celle-ci n'a pas été ratifiée par ... pays au moins les Etats étrangers

à l'Union seront admis à y accéder en substituant des dispositions de la Convention du 13 novembre 1908 aux dispositions correspondantes de la présente Convention.»

¹²⁶ »Elle emportera de plein droit adhésion à toutes les clauses et admissions à tous les avantages stipulés dans la présente Convention.

Toutefois elle pourra indiquer que l'Etat entend substituer, provisoirement au moins, à l'article 8, en ce qui concerne les traductions, les dispositions de l'article 5 de la Convention d'Union de 1886 révisée à Paris en 1896.»

¹²⁷ »Si, en ratifiant la présente Convention, l'un des Pays use du droit de faire des réserves, les autres Pays qui n'ont pas joui dudit droit, seront libres de traiter les oeuvres, dont l'origine est le pays jouissant du droit de réserves, comme s'ils avaient profité du droit de faire des réserves et s'ils avaient fait les mêmes réserves (retorsion).«

¹²⁸ Art. 26. (1) Chacune des Hautes Parties contractantes peut, en tout temps, notifier par écrit au Gouvernement de la Confédération suisse qu'il désire que la présente Convention s'applique à tous ses colonies, protectorats, territoires sous suzeraineté ou sous mandat, et la Convention s'appliquera alors à tous les territoires nommés dans la notification; à défaut de cette notification, la Convention ne s'appliquera pas à ces territoires.»

»(2) Chacune des Hautes Parties contractantes peut en tout temps notifier par écrit au Gouvernement de la Confédération suisse qu'il désire que la présente Convention cesse de s'appliquer à tout ou partie des territoires qui ont fait l'objet de la notification prévue à l'alinéa qui précède, et la Convention cessera de s'appliquer dans les territoires nommés dans cette notification douze mois après réception de la notification adressée au Gouvernement de la Confédération suisse.»

»(3) Toutes les notifications faites au Gouvernement de la Confédération suisse conformément aux dispositions des alinéas 1 et 2 du présent article seront communiquées par ce Gouvernement à toutes les Hautes Parties contractantes.»

¹²⁹ ... remplacer en cas de modification du texte actuel de l'article 26 les termes »possession étrangère« de la présente Convention par les termes »territoires sous mandat, ou tout autre territoire soumis à sa souveraineté ou à son autorité«.

¹³⁰ »Sont considérés comme pays contractants, soit qu'ils deviennent membres autonomes de l'Union ou non, les possessions, dominions, protectorats et territoires sous souveraineté et sous mandat en faveur desquels le droit de l'accession a été exercé.«

¹³¹ La délégation du Canada, a l'honneur de faire remarquer que la proposition, présentée par la délégation hongroise ne paraît pas tenir compte de la situation actuelle des dominions, dans le domaine interimpérial et international.

La proposition hongroise est de nature à laisser entendre que le Dominion du Canada se trouve placé dans un état de subordination vis-à-vis d'un autre Pays.

Au fait, cette proposition considère comme pays contractants les possessions, dominions, protectorats, territoires, sous mandat en faveur desquels le droit d'accession a été exercé.

Or, aucun Gouvernement, autre que le Gouvernement Canadien, ne peut exercer en faveur du Canada, le droit d'accession. Ce droit est exclusif. De son propre chef, le Canada signe et ratifie traités et Conventions. C'est en toute liberté qu'il adhère ou accède à des engagements internationaux.

D'ailleurs, cette pratique a été unanimement admise à la Société des Nations, à La Haye, à Paris, à Washington, où furent récemment négociées,

signées des conventions internationales, particulièrement celle de la Protection de la Propriété Industrielle.

Aux termes mêmes des résolutions de la Conférence impériale, tenue à Londres en 1926, le Canada, la Grande-Bretagne et les autres communautés autonomes, librement associées, sous une même couronne, sont égales entre elles, au point de vue de leur politique intérieure aussi bien qu'extérieure.

Enfin, en ce qui concerne l'Union de Berne sur le Droit d'Auteur, le Canada est déjà un pays contractant et contribue, comme membre de deuxième classe aux frais de l'Union.

Pour ces raisons, la Délégation canadienne demande la suppression du mot »dominion« qui apparaît dans le projet d'amendement hongrois à l'article 26.

¹³² »La présente Convention remplacera, dans les rapports entre les Hautes Parties contractantes, la Convention de Berne du 9 septembre 1886, y compris l'Article additionnel et le Protocole de clôture du même jour, l'Acte additionnel du 4 mai 1896, la Convention de Berlin du 13 novembre 1908 et le Protocole additionnel à ladite Convention signé à Berne le 20 mars 1914. Les actes conventionnels précités resteront en vigueur dans les rapports avec les Hautes Parties contractants qui ne ratifieraient pas la présente Convention.«

¹³³ »La présente Convention remplacera, dans les rapports entre les Etats contractants, la Convention de Berne du 9 septembre 1886 et ses révisions successives. Les actes en vigueur conserveront leur application dans les rapports avec les Etats qui ne ratifieraient pas la présente Convention.«

¹³⁴ »Les Etats qui ne font pas partie de l'Union peuvent, s'ils accèdent par la suite (art. 25) se réserver l'application de l'un ou de l'autre point de la Convention de Berne révisée le 13 novembre 1908.«

¹³⁵ Si, en ratifiant la présente Convention, l'un des Pays use du droit de faire des réserves, les autres Pays qui n'ont pas joui dudit droit, seront libres de traiter les oeuvres, dont l'origine est le Pays jouissant du droit de réserves, comme s'ils avaient profité du droit de faire des réserves et s'ils avaient fait les mêmes réserves (rétorsion).

¹³⁶ Au sujet des art. 25 et 27 il a été soulevé la question de savoir si le pays de l'Union qui n'a pas fait de réserves serait en droit, vis-à-vis du pays qui a exercé le droit de réserve, d'appliquer pour les oeuvres originaires dudit pays le même traitement que ce pays applique, en vertu de la réserve, aux oeuvres originaires du pays non réservataire. On peut objecter que le principe de la réciprocité ne jouant pas dans le cadre des rapports conventionnels fixés par l'Union, le pays non réservataire doit appliquer les règles de la Convention sans distinguer entre pays réservataires et pays non réservataires. On peut, toutefois, répondre qu'il ne s'agit pas seulement de l'application du principe général de l'égalité de traitement entre les parties liées par la même Convention, mais du fait que la disposition de la Convention de Berlin écartée par la réserve doit être considérée comme remplacée par la disposition de l'Acte antérieur qui reste en vigueur en vertu de la réserve dans les rapports réciproques entre les pays réservataires et tous les autres pays. D'ailleurs, cette solution correspond à celle qui résulte de l'art. 7, alinéa 2, en ce qui concerne la durée de la protection, et il est évident que les raisons d'équité sont en sa faveur.

¹³⁷ Један предлог Норвешке и Шведске делегације, да се дода у Р. Р. Б. К. један нови чл. 27 bis, да се подвргну уговарајуће земље у случају несагласности у интерпретацији конвенције сталном међународном суду (Cour permanente de justice internationale) у Халу, био је одбачен.

¹³⁸ Mais il serait inéquitable de les abandonner aussitôt au domaine public.

¹³⁹ A la suite de cette dénonciation les oeuvres étrangères protégées par la Convention dénoncée bénéficieront à l'avenir de la protection accordée aux oeuvres nationales.

¹⁴⁰ Под »**droit de suite**« подразумева се право аутора једног оригиналног уметничког дела (art figuratif), да може захтевати од продавца дела, кад је прешло у друге руке, примеран удео на цену, кад премаша првобитну цену. У том постоје досада прописи у Француској (закон од 20. 5. 1920), у Белгији (закон од 25. 6. 1921) и у Чехословачкој (закон од 24. 11. 1924). Француска предвиђа следећу таксу кад накнадна продаја првобитну продајну цену премаша за 50—10.000 фр. 1%; 10.000—20.000 фр. 1½%; 20.000—50.000 фр. 2%; кад премаша за 50.000 фр. 3%. Белгијска тарифа мало је виша и износи кад цена премаша 1000—10.000 фр. 2%, 10.000—20.000 фр. 3%, 20.000—50.000 фр. 4%, кад премаша 50.000 фр. 6%. Чехословачки закон оставља нахођењу суда, да досуди на тражење аутору удео до 20% од добитака.

Чехословачка не органишава »**droit de suite**« само на уметничка дела него га примењује у опште на свако објављено дело, дакле и на литерарна дела, што има за последицу, да не само евентуалан добитак из продаје рукописа него и од издавача повишена цена код доцније издаје једног књижевничког дела пада под санкцију »**du droit de suite**«.

¹⁴¹ Подвучен текст значи на Римској конференцији измењен текст.

418. d.
36048

